

Om Bevilgning til Veivæsenet for Budgetterminen fra 1ste April 1866 til 1ste April 1869.

Jndre-Departementets underdanigste Indstilling af 22de Juni 1863, naadigst bifaldt ved Kongelig Resolution af samme Dato.

(Foredraget af Statsraad Bretteville).

Ved Skrivelse af 28de Marts d. A. har Stortingets Præsidentskab meddelt Regjeringen følgende af Stortinget under 26de, 27de og 28de j. M. fattede Beslutninger, nemlig:

„I. 3 Genhold til Lov om Veivæsenet af 15de September 1851 § 4 tredje Pasfus samt §§ 5 og 76 bevilges udredet af Statskassen til Fremme af Veivæsenet for Budgetterminen fra 1ste April 1863 til 1ste April 1866 540,000 Spd. eller 180,000 Spd. aarlig, der i hvert af Aarene 1864, 1865 og 1866 refunderes ved Udligning af $\frac{4}{5}$ Dele eller 144,000 Spd. paa Rigets Matrifulslyld — med Undtagelse af det egentlige Finmarken — med 72 Skilling paa Skulddaleren, og for $\frac{1}{5}$ Deel eller 36,000 Spd. aarlig paa Kjob- og Ladestederne udenfor det egentlige Finmarken.

II. 3 Henseende til det indbyrdes Forhold mellem Kjob- og Ladestederne, hvorefter Udredelsen af deres Bidrag til det almindelige Veivæsen for Aarene 1863 til 1866 bør foregaae, bifaldes de i den Kongelige Proposition indeholdte Fordelingsregler.

III. Af bemeldte Beløb 540,000 Spd. udredes:

- a. de til Opførelse af Damfoss Bro i Skien ved Stortingetsbeslutning af 18de December f. A. bevilgede 3200 Spd.
- b. Udgifterne ved Vedligeholdelsen af visse Veistrækninger, som efter gjældende Bestemmelser paaligge det almindelige Veifond, hvilke Udgifter opføres med 4000 Spd. aarlig eller for Budgetterminen med 12,000 Spd.
- c. Udgifter ved Undersøgelse af nye Veie og Broarbejder og Udarbejdelse af Forslag til samme saavel som andre tilfældige Udgifter, hvortil opføres aarlig 10,000 Spd. eller i Budgetterminen 30,000 Spd., dog med følgende nærmere Bestemmelser:

- 1) at derunder Intet er indbefattet til Udgifter, som ere en Folge af Henlæggelsen under Ingenieurbrigaden af de civile offentlige Arbeiders Bestyrelse.
- 2) at ligesaa Intet deri er indbefattet til Lonning af Districts-Ingenieurer.
- 3) at der opføres 200 Spd. aarlig til Understøttelse for Arbeidere, der i Veivæsenets Tjeneste have faaet saadan Legemsffade, at de derved ere satte ude af Stand til at erhverve Udkomme, eller til Enfer og Børn efter Arbeidere, der ved noget Ulykkestilsælde i Veivæsenets Tjeneste have sat Livet til, Alt under Betingelse af, at Vedkommende trænge til saadan Understøttelse, at denne ikke tilstaaes for et længere Tidsrum end for Budgetterminen, og at en Forklaring over samme forelægges næste Storting.
- d. Saavidt tilstrække kan og i Forbindelse med de i Budgetterminen fra Districterne indkommende Bidrag Omkostningerne ved følgende Arbejder overensstemmende med de fremlagte Planer og Overslag:
 - 1) Juldforelsen af den paabegyndte Dmlægning af Veien mellem Østerholt og Homme i Nedenæs Amt, der er anslaaet til 13,200 Spd.
 - 2) Juldforelsen af den paabegyndte Dmlægning af Veien fra Rødsammeren i Nedenæs Amt til Østerriksøer, der er anslaaet til 26,700 Spd.
 - 3) Juldforelsen af den paabegyndte Dmlægning af Veien fra Bergen til Mittun i søndre Bergenhuis Amt, der er anslaaet til 11,400 Spd. og som udgjør Erstatning for Indløsning af en Bro.
 - 4) Juldforelse af den paabegyndte Dmlægning af Veien mellem Maristuen og Borlaug

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

- Bro i nordre Bergenhuus Amt, der er anslaaet til 16,400 Spd.
- 5) Guldførelse af det paabegyndte Veianlæg fra Loftsgaard til Lalum Bro i Waage samt fra Waage til Gardmo Kirke, der er anslaaet til 22,500 Spd.
 - 6) Fortsættelse af den paabegyndte Dmlægning af Veien fra Bævermoen i Christians Amt til Gjerde i Romsdals Amt, der er anslaaet til 13,400 Spd.
 - 7) Fortsættelse af det paabegyndte Veianlæg fra Gaarden Skare i Høredalen i søndre Bergenhuus Amt, der er anslaaet til 1800 Spd.
 - 8) Fortsættelse af Veianlæg langs Namselelv og Stordalselv i nordre Trondhjems Amt, anslaaet til 18,260 Spd.
 - 9) Veianlæg fra Borge Bro til Kjelshuus i Lesje i Christians Amt, anslaaet til 17,600 Spd.
 - 10) Dmlægning af Veien mellem Tveten og Frydenlund i Budskeruds Amt, anslaaet til 41,220 Spd.
 - 11) Dmlægning af Veien mellem Mandal og Wigeland i Vister- og Mandals Amt, anslaaet til 32,000 Spd.
 - 12) Opførelse af Bro over Orkla Elv ved Skoggaberget samt Vei fra Torve til Jandrem i søndre Trondhjems Amt, anslaaet til 10,000 Spd.
 - 13) Dmlægning af Langstenen i nordre Trondhjems Amt, anslaaet til 14,100 Spd.
 - 14) Veianlæg over Maurstadeidet i nordre Bergenhuus og Romsdals Amter, derunder indbefattet Veiens Forlængelse fra Nore til Bryggen, anslaaet til 33,000 Spd.
Samtlige de fra 1 til 14 omhandlede Arbejder paa Betingelse med Hensyn til Districternes Bidrag, som af forrige Storting er bestemt.
 - 15) Opførelse af Bro over Beina Elv i Hønefos 13,100 Spd. under Betingelse, at Districtet dertil bidrager 3650 Spd.
 - 16) Dmlægning af Veien mellem Sundbøbro og Hjerststrand i Bratsberg Amt 14,000 Spd. under Betingelse, at vedkommende Kommuner deraf udrede $\frac{2}{3}$ Dele eller 5600 Spd.
 - 17) Dmlægning af Veien mellem Husum og Stene Bro i nordre Bergenhuus Amt 11,500 Spd. under Betingelse af, at Districterne bidrage $\frac{1}{2}$ Part af de medgaaende Dmløstninger.
 - 18) Dmlægning af en Bakke ved Lied under Dovre, Christians Amt, anslaaet til 2000 Spd., under Betingelse, at Districtet overtager Udgifterne til Grund og Gjerdehold.
 - 19) En Deel af Hovedveianlægget mellem Brunlang i Jaaberg og Seilstad Bro i Gausdals Præstegjeld, Christians Amt, anslaaet til 17,700 Spd. paa Betingelse, at Districterne bidrage Halvdelen af de medgaaende Dmløstninger.
 - 20) Hovedveisanlæg mellem Lalum Bro og Grøna Elv i Waage Præstegjeld i Christians Amt, anslaaet til 16,600 Spd., paa Betingelse, at Districterne bidrage Halvdelen af de medgaaende Dmløstninger.
 - 21) Guldførelse af Dmlægningen af Veien fra Gulbrandsdalen til Romsdalen mellem Bævermoen i Christians Amt og Gjerde i Romsdals Amt, samt Udbedring af Veien mellem Gjerde og Fladmark i sidstnævnte Amt, anslaaet til 28,430 Spd., under Betingelse af, at Districterne bidrage $\frac{1}{2}$ Deel af de hertil medgaaende Dmløstninger.
 - 22) Veianlæg fra Torve til Kjøfel og fra Narlidvold til Skjedsstiftet i Orkedals Præstegjeld, søndre Trondhjems Amt, anslaaet til 43,508 Spd., under Betingelse af, at Districterne bidrage $\frac{1}{2}$ Deel af de medgaaende Dmløstninger, og at Udgifterne til Grund og Gjerdehold overtages af Districtet og gaaer til Afdrag i Bidraget med det for samme beregnede Beløb.
 - 23) Dmlægninger af en Deel af Veien mellem Odnæs og Hølgerrasten i Lands Præstegjeld, Christians Amt, anslaaet til 11,770 Spd., under Betingelse af, at Districterne bidrage $\frac{1}{2}$ Deel af de medgaaende Dmløstninger paa den under No. 22 anførte Maade.
 - 24) Dmlægning af Veien mellem Tonsbakken og Gøttenborg i nordre Murdals Præstegjeld i Christians Amt, anslaaet til 21,200 Spd., under Betingelse af, at Districterne bidrage $\frac{1}{2}$ Deel af de medgaaende Dmløstninger paa den under No. 22 anførte Maade.
 - 25) Dmlægninger i den nedre Deel af Hovedveien gennem Hallingdal i Budskeruds Amt, anslaaet til 21,010 Spd., under Betingelse af, at Districterne bidrage en Tjeredpart af de medgaaende Dmløstninger paa den under No. 22 anførte Maade.
 - 26) Anlæg af Hovedvei fra søndre Ende af Indsoen Taren i Grans Præstegjeld, Christians

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

- Amt, til Røgenvigen ved Randsfjorden, anslaaet til 23,664 Spd., under Betingelse af, at Districterne bidrage en Trediedeel af de medgaaende Omkostninger paa den under No. 22 anførte Maade.
- 27) Dmlægning af Veien fra Fiane til Sandvadet i Holts Præstegjeld, Nedens Amt, anslaaet til 11,200 Spd., under Betingelse af, at vedkommende Landdistricter overtage Erstatningen for Grund og Gjerdehold samt bidrage en Femtedeel af de iøvrigt medgaaende Omkostninger, samt at Tvedestrands Kommune til Arbeidet udreder 1000 Spd.
- 28) Anlæg af Hovedvei fra Helleland til Birkem og Udbedring af Veien langs Svelevand i Hellelands Præstegjeld, Stavanger Amt, anslaaet til 11,200 Spd., under Betingelse af, at Districterne bidrage en Fjerdedeel af de medgaaende Omkostninger paa den under No. 22 anførte Maade.
- 29) Anlæg af Hovedvei fra Moss til Vaaler Kirke i Smaalenenes Amt, anslaaet til 32,000 Spd., under Betingelse, at Districterne bidrage en Trediedeel af de medgaaende Omkostninger paa den under No. 22 anførte Maade.
- 30) Paabegyndelse af Hovedveianlæg mellem Holmestrand og Gaarden Luft i Sandsvær, nemlig for Strækningen fra Holmestrand til Lærdal i Hof i Karlsberg og Laurvigs Amt, anslaaet til 31,033 Spd., under Betingelse af, at vedkommende Landdistricter overtage Erstatningen for Grund og Gjerdehold samt forøvrigt en Femtedeel af de medgaaende Omkostninger, samt at Holmestrand's By til Anlægget bidrager 2000 Spd.
- 31) Halvdelen af det foreslaede Hovedveianlæg fra Ladestedet Haugefjund gennem Skaare, Sveen og Wigebjgd Sogne i Stavanger og søndre Bergenhuus Amter, hvilken Halvdeel er anslaaet til 19,200 Spd., under Betingelse af, at Districterne overtage Erstatningen for Grund og, saafremt derom bliver Spørgsmaal, Gjerde, og desuden bidrager en Fjerdedeel af de iøvrigt medgaaende Omkostninger.
- 32) Dmlægning af Veien mellem Nygaard og Elleflot i Skjolds Præstegjeld, Stavanger Amt, anslaaet til 4300 Spd., under Betingelse af, at Districterne overtage Grunderstatning samt Gruuskjørsel til Anlægget, og desuden bidrage en Femtedeel af de iøvrigt medgaaende Omkostninger.
- 33) Fortsættelse af Veianlægget fra Oddevandet i Hardanger til Høredalen i Røldal, søndre Bergenhuus Amt, anslaaet til 15,900 Spd., under Betingelse af, at Erstatningen for Grund og, saafremt derom bliver Spørgsmaal, Gjerdehold, overtages af Districtet.
- 34) Veianlæg langs Gravens Vand og gennem Skjervet i Ulvigs Præstegjeld, søndre Bergenhuus Amt, anslaaet tilsammen til 26,200 Spd., under Betingelse af, at Districterne bidrage en Femtedeel af de medgaaende Omkostninger paa den under No. 22 anførte Maade.
- 35) Til Fortsættelse af Veianlæggene langs Stordals- og Ransenselvene 26,277 Spd., hvoraf indtil 20,000 Spd. anvendes til Oparbejdelse af Strækningen mellem Ransos og Sun efter en Linie, som vedkommende Departement nærmere bestemmer, og under Betingelse af, at Districterne bidrage en Trediedeel af de medgaaende Omkostninger paa den under No. 22 anførte Maade.
- 36) Dmlægning af Veien fra Balbæk Bro i Værdals Præstegjeld, nordre Trondhjems Amt, til Levanger og Værdalsoren, anslaaet til 21,700 Spd., under Betingelse, at Districterne overtage Erstatningen for Grund og Gjerdehold.
- 37) Til Veiarbejder i Nordlands Amt, hvor samme efter nærmere Undersøgelser maatte findes hensigtsmæssigst, 14,000 Spd., under Betingelse, at vedkommende Districter bidrage en Fjerdedeel af de medgaaende Omkostninger paa den Maade som under No. 22 anført.
- 38) Til Oparbejdelse af Veien gennem Traangen i den øvre Deel af Monselvens Sogn, Finnmarkens Amt, 1750 Spd., mod at Districtet deraf udreder $\frac{1}{10}$ Deel 175 Spd. samt giver fri Grund og Gjerdehold og overtager Grusningen af Veistykket.
- 39) Dmlægning af eet eller flere Stykker af Hovedveien mellem Størenjernbanens sydlige Endepunct og Liagrind indtil et Beløb af 16,000 Spd., paa Betingelse af, at vedkommende Kommuner bidrage en Fjerdepart af Omkostningerne paa den under No. 22 anførte Maade.

IV. Saafremt upaaregnede og tvingende Omstændigheder maatte blive til Hinder for Udførelsen i næste Budgettermin af et eller flere af de i Post III. opførte Arbejder, bemyndiges Regjeringen

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

til at benytte de til disse Arbeider bevilgede Midler, forsaavidt tilstrække kan, til følgende Veianlæg:

- 1) Fortsættelse af Veianlæg fra Gladmark til Næs eller Beblungsnæs i Romsdals Amt, anslaaet til 46,580 Spd., paa Betingelse, at Districtets Bidrag dertil bestemmes i Lighed med hvad der for Omlægningen fra Bævermoen til Gjerde er bestemt.
 - 2) Omlægning af Hovedveien fra Skjdsstiftet Næverdal i Indsæt til den nye Wei gennem Opdal og Rennebo, anslaaet til 37,130 Spd., under Betingelse af, at Districtet overtager en Femtedeel af de medgaaende Omkostninger, deri indbefattet Erstatningen for Grund og Gjerdehold.
 - 3) Omlægning af Hovedveien gennem Nollag, anslaaet til 14,000 Spd., mod at vedkommende Kommuner dertil bidrage 6000 Spd.
 - 4) Omlægning af Veien mellem Forrefsetten og Dien i Christians Amt, anslaaet til 25,823 Spd., under Betingelse, at Districterne bidrage $\frac{1}{4}$ Deel af de medgaaende Omkostninger, og at Udgifterne til Grund og Gjerdehold overtages af Districtet og gaaer til Afdrag i Bidraget med det for samme beregnede Beløb.
- V. Regjeringen bemyndiges til:
- 1) at anvende, hvad der muligens maatte blive besparet af Overslagssummen for de under No. 1 og 2 anførte Veiarbeider mellem Østerholt og Homme og fra Rodshammeren til Østerrisoer, til partielle Omlægninger mellem Homme og Rodshammeren under Betingelse, at Districterne, foruden den oprindelig bestemte Femtepart af Overslagssummerne endvidere overtager Udgifterne til Grund og Gjerdehold.
 - 2) at anvende det, der muligens maatte blive besparet af Overslagssummen for det under No. 14 anførte Arbeide over Maurstadeidet til Wei over Sandvigeidet paa Stadtlandet under Betingelse af, at de forøvrigt hertil fornødne Midler paa anden Maade og uden yderligere Tilflugt af Veifondet tilveiebringes.
- VI. I Henhold til Lov om Veivæsenet af 15de September 1851 dens § 4 første Paaskjuss bevilges til endelig Udgift for Statskassen et Beløb af 40,490 Spd. eller 13,496 Spd. 80 s. aarlig i Budgetterminen til Omlægning af Hovedveien fra Valbæk Bro til Carl-Johansflev i Værdalen, nordre Trondhjems Amt.

VII. For at anvendes som Bidrag til Bygdeveianlæg mellem Fidsjeldsband og Tønstad i Sire-dalen, Lister- og Mandals Amt, bevilges udredet af Statskassen 13,500 Spd. eller 4500 Spd. aarlig i Budgetterminen under Betingelse af, at Veianlægget udføres efter Plan, som Indredepartementet bifalder og under saadan Kontrol, som samme Departement bestemmer.

VIII. Den Kongelige Proposition af 10de September f. A. om at Stortinget skulde samtykke i at det Bidrag, som Ladestedet Svølvig efter sidstafholdte Storthings Beslutning for Tidsrummet fra 1ste Januar 1861 til 31te Marts 1863 har at udrede til Refusion for Udgifter, der af Statskassen ere forskudte til Veivæsenet, nedsættes til det Halve, bifaldes ikke.

IX. Regjeringen anmodes om at indrette sit Forslag til næste Storting om Bevilgning til Veivæsenets Fremme saaledes, at Districterne foruden en vis Brofdeel af Overslagssummen i Regelen overtage den hele Erstatning for Grund og Gjerdehold."

Idet Departementet underdanigst vil andrage om, at disse Stortingets Beslutninger, der ere foranledigede ved den Kongl. Proposition af 10de Januar sidstleden, naadigst maa befales tagne tilfulde, skal man med Hensyn til de Punkter, hvori Beslutningerne afvige fra Propositionen, oplyse følgende:

I den naadigste Proposition var til Arbeider m. B. for Veifondets Regning i Budgetterminen fra 1ste April 1863 til 1ste April 1866 foreslaaet anvendt ialt 702,000 Spd. eller 234,000 Spd. aarlig, hvormod af Stortinget hertil, ifølge Beslutningernes Post I, kun er bevilget ialt 540,000 Spd. eller 180,000 Spd. aarlig, altsaa en Forskjel i Bevilgningen af 162,000 Spd. Bevilgningsbeløbet er det samme, som det af forrige Storting givne.

I Beslutningernes 3die Post Bogstav c er til tilfældige Udgifter ved Veivæsenet opført 10,000 Spd. aarlig eller ialt 30,000 Spd., medens der i Departementets til Grund for den Kongl. Proposition liggende Foredrag hertil var foreslaaet ialt 40,000 Spd. Ved Bevilgningen er taget Forbehold om, at derunder Intet er indbefattet til Lonning af Districtsingenieurer eller til de Udgifter, som ere en Folge af Henlæggelsen under Ingenieurbrigaden af de civile offentlige Arbeiders Bestyrelse. Med Hensyn til hvad der som Folge af det sidstnævnte Forbehold antages at burde foretages, vil Departementet senere indkomme med underdanigst Foredrag.

Om Veibudgettet for Verminen 1866—1869.

Med Nægtelsen af Bevilgning til de foreslaaede Distriktsingenieurer er Spørgsmaalet saavel om Tilveiebringelse af lokalt Overtilsyn med den for offentlig Regning foregaaende Arbeids- og Undersøgelsesvirksomhed, som angaaende det Offentliges Medvirking til at skaffe Amtmanden teknisk Assistance i Veivæsansliggender, for Tiden stillet i Bero, idet, hvad sidstnævnte Formaal angaaer, den tidligere Udgang til at lette Ansættelsen af Amtsingenieurer for Distrikternes Regning ved Bidrag til deres Lønning af det Offentlige ikke atter er aabnet.

I Opregningen af de Foretagender, til hvis Udførelse Bevilgning er ydet, ere Beslutningerne i efternævnte Henseender afvigende fra den Kongelige Proposition.

Af de i Propositionen opførte Arbejder ere følgende udeladte:

- a) Omlægningen af Hovedveien gjennem Gudbrandsdalen fra Forrefetten i søndre Fron's Præstegjeld til Dien i nordre Fron, der imidlertid er opført blandt de senere omhandlede subsidiaire Arbejder;
 - b) Omlægningen af samme Hovedvei mellem Kringlen og Smedstuen i Sels Sogn;
 - c) Omlægningen af Veien over Jerkindhoiden paa Dovre;
 - d) Omlægningen af Hovedveien mellem Uroa og Oddegaarden i Sandokedals Sogn, Bratsberg Amt;
 - e) Omlægningen af Veien mellem Gissinger Bæk og Drivstaklevne i søndre Trondhjems Amt.
- Til følgende Arbejder er bevilget et mindre Beløb end ved den Kongelige Proposition foreslaaet:

- a) Til den foreslaaede Wei over Sandvigseidet paa paa Stadlandet er kun tilladt anvendt, hvad der muligens maatte blive besparet af Overslagssummen for Veianlægget over Maurstadeidet, under Betingelse af, at de forovrigt fornødne Midler paa anden Maade og uden yderligere Tilskud af Veifondet tilveiebringes. Ved den Kongelige Proposition var ogsaa foreslaaet særskilt Bevilgning til Anlægget over Sandvigseidet.
- b) Til Fortsættelse af Veianlæggene langs Stordals- og Ransfensløbene i nordre Trondhjems Amt var i den Kongelige Proposition opført som ny Bevilgning 35,413 Spd., hvoraf 29,136 Spd. til Oparbejdelse af Wei fra Ladestedet Ransos til Hun paa den nordre Side af Ransfens-Elv. Til dette sidstnævnte Anlæg er alene bevilget 20,000 Spd., idet nogen Besparelse i de calculerede Omkostninger er paaregnet, i hvilken Henseende man skal oplyse, at det er bleven bragt

paa Bane, istedetfor efter det oprindelige Forslag at lægge ny Wei langs Elven, at udbedre den forhaandenværende over Hogenæs fjeldet. Den nærmere Bestemmelse angaaende Valg af Weilinien er overladt Regjeringen.

- c) Fortsættelsen af det efter forrige Storthings Bevilgning istandbragte Veianlæg fra Gruodegaard til søndre Ende af Indsøen Taren i Christians Amt, er indskrænket til Oparbejdelse af Strækningen fra søndre Ende af Taren til Røgen-Viken ved Randsfjorden, anslaaet til 23,664 Spd., medens Anlægget var foreslaaet udstrakt til Gaarden Viken med en Beføstning af 34,464 Spd.
 - d) Af Weistrækningen mellem Odnæs ved Randsfjorden og den nyanlagte Wei til Undgaaelse af Tonsaaften var foreslaaet omlagt i indeværende Budgettermin Parcellerne fra Odnæs til Skoien, Bakken nordenfor Tomvolden samt Bakkerne søndre- og nordenfor Tomlevolden. Den af Storthinget bevilgede Sum udgjør kun hvad der er anslaaet til de tvende førstnævnte Parceller.
 - e) Til Oparbejdelsen af den foreslaaede Hovedvei fra Haugesund nordover til Haugland i Valestrand er af Storthinget kun bevilget Halvdelen af Overslagssummen 19,200 Spd., medens Anlægget i den Kongelige Proposition var forudsat at skulle fuldføres i indeværende Budgettermin. Til Fortsættelse og Fuldførelse af den paabegyndte Omlægning af Veien gennem Værdalen i nordre Trondhjems Amt til Semteland var foreslaaet bevilget 62,190 Spd., hvoraf Omkostningerne ved Oparbejdelse af Weistykket fra østre Næs til Levanger og for en Linie til Værdalsøen vare foreslaaede udredede af det almindelige Veifond med 32,900 Spd., medens Udgifterne ved Omlægningen af den øvrige Strækning mellem østre Næs og Carl Johans-Klev vare opførte til endelig Udgift for Statskassen i Henhold til Weiloovens § 4, 1ste Passus. Storthinget har bevilget af Statskassen Udgifterne ved Omlægning af Strækningen fra Carl Johansklev ligetil Valbæk Bro med 40,490 Spd. og af Veifondet Resten 21,700 Spd.
- Udenfor de i den Kongelige Proposition opførte Veianlæg er af Veifondet bevilget til:
1. Omlægningen af „Skjerveet“ i Ulsvigs Præstegjeld, søndre Bergenhus Amt, i Forbindelse med Bevilgningen til det i den Kgl. Proposition foreslaaede Veianlæg langs Gravensvand og paa samme Betingelser med Hensyn til Bidrag af Di-

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

strifterne som dette. Omlægningen, der er anslaaet til 9000 Spd., vil som i Departementets Foredrag antydet, i væsentlig Grad bidrage til Forbedring af Routen fra Hardangerfjorden til Vosø.

2. Oparbejdelse af Bei gennem Traangen i den øvre Del af Maalselvens Sogn, Finmarkens Amt, anslaaes til 1,750 Spd., mod at Distriktet udreder $\frac{1}{10}$ af Overslaget, giver fri Grund og Gjerdehold og overtager Veistykets Gruusning. Bevilgningen er foranlediget ved et Andragende til Stortinget fra Repræsentanterne for Finmarkens Amt, hvori anføres, at der fra det sydlige Endepunkt af den nye Bei, der nu oparbejdes i Maalselven, er omtr. $2\frac{1}{2}$ Mil taalelig god og flad Bei, som Beboerne selv kunne udbedre, med Undtagelse af den 1800 Alen lange Strækning gennem Fjeldpartiet i Traangen. Planen for Omlægningen her er udarbejdet af Lieut. Rosenqvist, der bestyrer Arbejdet nedenfor i Dalen. De betingede Ydelser ere af Distriktets Indvaanere vedtagne.

3. Omlægning af eet eller flere Stykker af Hovedveien mellem Storejernbanens sydlige Endepunkt og Liagrind. Hertil er bevilget et Beløb af indtil 16,000 Spd. paa Betingelse af, at vedkommende Communer bidrage en Fjerdepart af Omkostningerne. Da nævnte Veistrækning har flere tunge Bakker, vil Forbedring af samme, hvortil Forslag ikke endnu har kunnet afgives, være af væsentlig Interesse for Færjelen.

Til trede Arbejder er af Stortinget krævet mindre Bidrag fra vedkommende Distrikter end foreslaaet i den Kgl. Proposition, nemlig til Veianlæggen langs Gravensvand i Søndre Bergenhus Amt og fra Husum til Stene Bro i Nordre Bergenhus Amt, til hvilke Bidraget er nedsat fra $\frac{1}{4}$ til $\frac{1}{2}$ af Omkostningerne, samt Veianlægget fra Helleland til Birkrim i Stavanger Amt, hvortil kun er krævet et Bidrag af $\frac{1}{4}$ af Omkostningerne istedetfor som i den Kgl. Proposition foreslaaet $\frac{1}{2}$.

For Veianlægget over Maurstadeidet er Bidraget fastsat overensstemmende med forrige Storthings Beslutning, til Halvdelen af Omkostningerne for Grund og Gjerdehold samt $\frac{1}{2}$ af de øvrige Omkostninger, medens den Kgl. Proposition, der omhandlede Veianlægget over Sandvigseidet og over Maurstadeidet undereet, havde foreslaaet Bidraget til sidstnævnte Arbejde forhøjet.

Med Hensyn til de af nærværende Storting fra Nyt af opførte Arbejder bemærkes, at hvor Bidraget er fastsat til en vis Brokdeel af Omkostning-

erne, vil efter Beslutningerne Besparelse i Overslaget komme Districterne tilgode, medens dette ikke har været Tilfælde efter den Maade, hvorpaa Bidragene tidligere ere bestemte.

I Tilfælde af, at upaaregnede og tvingende Omstændigheder skulde stille sig i Veien for Udførelsen af et eller flere af de i Storthingsbeslutningens Post III opførte Arbejder, er Regjeringen ifølge Post IV bemyndiget til at benytte de til disse Arbejder bevilgede Midler, forsaavidt tilstrække kan, til følgende Anlæg:

1. Veianlæg fra Bladmark til Næs eller Beblungsnæs i Romsdals Amt, anslaaet til 46,580 Spd.
2. Omlægning af Hovedveien fra Skydsstiftet Næverdalen i Indsæt Sogn, Hedemarkens Amt, til den nye Bei gennem Dpdal og Rennebo, anslaaet til 37,130 Spd.
3. Omlægning af Hovedveien gennem Røllag i Buskeruds Amt, anslaaet til 14,000 Spd., samt
4. Omlægning af Veien mellem Forrefetten og Dien i Christians Amt, anslaaet til 25,823 Spd.

Til endelig Udredelse af Statskassen er foruden som ovenomhandlet til Veianlæg fra Carl Johans-Klev til Valbæk Bro bevilget som Bidrag til Bygdeveianlæg mellem Fildjeldsvand og Tonstad i Siredalen, Lister og Mandals Amt, 13,500 Spd. eller 4,500 Spd. aarlig i Budgetterminen, under Betingelse af, at Veianlægget udføres efter saadan Plan, og under saadan Kontrol, som Departementet bestemmer. Idet Departementet med Hensyn til de økonomiske og lokale Forhold i Siredalen henholder sig til hvad der er anført i dets til Grund for den Kgl. Proposition liggende Foredrag, skal man bemærke, at den skete extraordinaire Bevilgning, hvis Hensigt er at skaffe tjenlig Bei gennem Bygdens Hoveddalsføre ned til Siredalsvandet, støtter sig til et af Ingenieur-Lieutenant P. Krag afgivet Overslag, hvorefter Bekostningerne for Planering af Bei mellem de angivne Endepunkter ere beregnede til 17,500 Spd. Heraf er tilveiebragt gennem indkomne Gaver 3000 Spd., og af Præstegjeldscommunen ved Beslutning af 9de Mai d. A. bevilget 1 Spd. paa hver Skylddaler i 5 Aar, hvilket vil udgjøre noget over 1000 Spd. Derhos har Communen overtaget Udgifterne ved Erhvervelse af den fornødne Grund og ved Veiens Gruusning. Ved dens Beslutning er gjort Forbehold om, at hvad der naar Bei mellem de nævnte Punkter er oparbejdet, maatte blive tilovers, anvendes til Veianlæg fra Tonstad i vestlig Retning til Bjørnedalsvandet.

Ved Proposition af 10de Sept. f. A. blev der forelagt Stortinget Forslag om, at det Bidrag, Ladesedet Svelvig efter sidstafholdte Storthings Beslutning

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

for Tidrummet fra 1ste Jan. 1861 til 31te Marts 1863 har at udrede til Refusion af de af Statskassen til Veivæsenet forskudte Midler, skulde nedsættes til det Halve. Stortinget har ikke bifaldt dette Forslag; derimod er som i Veibudgetpropositionen foreflaaet Svelvigs Bidrag for indeværende Budgettermin nedfat til omtrent Halvdelen af det Beløb, der vilde blive Ladestedet at afkræve, naar de Regler, der i Almindelighed befulgtes ved Bestemmelsen af Størrelsen af den paa Kjob og Ladestederne faldende Andel af Udgifterne til Veivæsenet, skulde komme til Anvendelse.

Som ophlyst i det til Grund for Veibudgetpropositionen liggende Foredrag har der for flere af de Anlæg, hvortil Bevilgning nu for første Gang er givet, ikke været Anledning til at erhverve fornøden Vedtagelse om Bidrag fra Distrikternes Side, og Sagen vil i denne Henseende først i Lobet af Sommeren gennem Forhandlinger med Amtsformandska-

ber og mindre Communer kunne være bragt i Orden. Departementet anseer det af denne Grund uhenfigtmæssigt nu at fatte endelig Bestemmelse om Arbejdsplanen for Budgetterminen eller om den Orden, hvori Arbejderne skulde komme til Udførelse, da Udsættelse med enkelte af disse, om nemlig den fornødne Bevilgning af Distriktet ikke erholdes, let vil kunne have væsentlig Indflydelse paa Planen i det Hele. Man vil derfor, indtil Beslutninger angaaende Spørgsmaalet om Bidrag til de omhandlede Arbejder ere fattede, kun andrage om naadigst Bestemmelse angaaende Udførelsen af nogle Arbejder, for hvis Vedkommende Sagen allerede med Hensyn til Bidragene er ordnet, eller hvortil intet Bidrag er krævet, med Paalæg for Departementet om senere hen i Lobet af Aaret at indkomme med underdanigst Forslag angaaende de øvrige Arbejders Sværftættelse. De Arbejder, til hvis Udførelse man vil andrage om, at Bevillingelse strax gives, er følgende:

A. For Veifondets Regning:	Anslaaet til	§ Budgetterminens 1ste Aar er tænkt anvendt
1. Fuldførelse af Omlægningen mellem Osterholt og Homme samt mellem Røds-hammer og Østerrisøer	39,900 Spd.	16,000 Spd.
2. Fuldførelse af Omlægningen mellem Maristuen og Borlong Bro	16,400 —	12,000 —
3. Fuldførelse af Veianlægget langs Baagevandet og Dparbejdelse af Veimellem Lahus Bro og Grøna Elv	39,100 —	16,000 —
4. Fortsættelse af Romsdalsveiens Omlægning fra Bøvermoen nordover til Gladmark	41,830 —	10,000 —
5. Fortsættelse af Omlægningen i Størdalen	18,325 —	8000 —
6. Fuldførelse af Veianlægget mellem Hildrum og Vie i Namdalen	6212 —	6212 —
7. Indløsning af Nygaardbroen for Veianlægget mellem Bergen og Mittun	11,400 —	11,400 —
8. Veiomlægningen mellem Tveten og Frydenlund	41,220 —	32,000 —
9. Veiomlægningen mellem Nygaard og Elleflot	4300 —	4300 —
10. Veiomlægningen gennem Traangen i Maalselven	1750 —	1750 —
	220,437 Spd.	117,662 Spd.

B. For Statskassens Regning:

- Omlægning af Veien fra Carljohansflod til Valbæk Bro, anslaaet til 40490 Spd.
- Bygdeveisanlægget mellem Tonstad og Fjeldlandsvand i Sivedalen.

Ved Ansættelsen af de Beløb, der til ovennævnte Arbejder for Veifondets Regning tænkes anvendte i Budgetterminens 1ste Aar, har man havt for Øie at søge indskrænket det Forskud, hvori Statskassen for Tiden staar for Veifondet, og som ved Refusionsplakatens Udfærdigelse for forrige Aar udgjorde 116,088 Spd. 96 s. Det bemærkes, at man, i Forventning om naadigst Bifald, allerede har ladet sfride til Sværftættelse af flere af de omhandlede Arbejder.

Man vil i Forbindelse med Ovenstaaende an-

drage om naadigst Approbation i Henhold til Lov om Formandskaber paa Landet af 14de Januar 1837 § 50 paa Buskeruds Amtsformandskabs Beslutning af 12te Juli 1856 om Bidrag til Veiomlægningen mellem Tveten og Frydenlund, af Beløb indtil 8244 Spd., hvorfor er forbeholdt 6 Mars Afbetalingstid.

§ Henhold til Foranførte tillader man sig underdanigst at

indstille:

- At de af det nu forsamlede Storting under 26de, 27de og 28de Marts d. A. fattede Beslutninger om Bevilgning for Budgetterminen fra 1ste April 1863 til 1ste April 1866 til Sværftættelse af

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

forstjellige Veiarbeider m. V. naadigst befales tagne tilfølg.

B. I. At der i Henhold til Lov angaaende Veivæsenet af 15de September 1851 § 2 naadigst befales udført følgende Veiarbeider:

1. Anlæg af Hovedvei fra Lulum's Bro til Grøna Elv i Waage Præstegjeld i Gudbrandsdalen.
2. Omlægning af Hovedveien mellem Tveten og Frydenlund i Buskeruds Amt.
3. Omlægning af Veien mellem Nygaard og Elleflot i Skjolds Præstegjeld, Stavanger Amt.
4. Omlægning af Veien fra Carl-Johansklev til Balbæk Bro i Værdalens Præstegjeld, nordre Trondhjems Amt,

hvilke Arbeider blive at udføre overensstemmende med de for samme udarbejdede, Storchtinget forelagte Planer, dog saaledes, at det overlades Arbeidsbestyreren, med Approbation af Departementet for det Indre, at foretage de mindre væsentlige Afvigelser fra disse Planer, som maatte findes hensigtsmæssige.

II. At Departementet for det Indre naadigst bebyndiges til at træffe alle til Udførelsen af de nævnte Arbeider fornødne Forjoininger.

III. At der til efternævnte Arbeider for det almindelige Veifonds Regning naadigst tillades i Budgetterminen anvendt:

1. Til Fuldførelse af Omlægningerne mellem Østerholt og Homme samt mellem Rødshammer og Østerrisøer indtil . . . 39,900 Spd.
2. Til Fuldførelse af Omlægningen mellem Maristuen og Vorlong Bro i nordre Bergenhuss Amt indtil . . . 16,400 —
3. Til Fortsættelse af Romsdalsveiens Omlægning fra Bævermoen Christians Amt til Gladmark i Romsdals Amt indtil . . . 41,830 —
4. Til Fortsættelse af Veianlægget langs Stordalselven i nordre Trondhjems Amt indtil . . . 18,325 —
5. Til Fuldførelse af Veianlægget mellem Hildrum og Vie i Namdalen, samme Amt, indtil . . . 6,212 —
6. Til Indløsning af Nygaards-

Lateris 122,667 Spd.

Transport 122,667 Spd.

- broen for Veianlægget mellem Bergen og Mittun indtil . . . 11,400 —
7. Til Fuldførelse af Veianlægget langs Waagevandet og Dparbeidelse af Vei mellem Lulum's Bro og Grøna Elv i Christians Amt indtil . . . 39,100 —
 8. Til Omlægning af Hovedveien mellem Tveten og Frydenlund i Buskeruds Amt indtil . . . 41,220 —
 9. Til Omlægning af Hovedveien mellem Nygaard og Elleflot i Stavanger Amt indtil . . . 4300 —
 10. Til Omlægning af Veien gjennem Traangen i Maalselv's Præstegjeld, Finnmarkens Amt, indtil . . . 1750 —

220,437 Spd.

der blive at udrede af Statskassen og efter nærmere naadigst Bestemmelse at refundere denne ved Udligning paa Matrikulskylden samt paa Kjøb- og Ladestederne overensstemmende med Storchtingets Beslutning.

IV. At der til endelig Udgift for Statskassen naadigst tillades i Budgetterminen udredet:

1. Til Omlægning af Veien mellem Carl-Johansklev og Balbæk Bro i nordre Trondhjems Amt . . . 40,490 Spd.
2. Til Bygdeveisanlæg mellem Tidjelandsvand og Tonstad i Siredalens Præstegjeld, Lister og Mandals Amt . . . 13,500 —

V. At der i Henhold til Lov om Formandskaber om Formandskaber paa Landet af 14de Januar 1837 § 50 meddeles naadigst Approbation paa den af Buskeruds Amtsformandskab under 12te Juli 1856 fattede Beslutning om Bidrag til Omlægningen mellem Tveten og Frydenlund, forsaavidt Amtscommunen ved samme paafores Udgifter for et længere Tidrum end 5 Aar.

VI. At det paalægges Departementet for det Indre senere hen i Løbet af indeværende Aar at indkomme med underdanigst Forslag angaaende Sværkjættelsen af de øvrige af nærværende Storchting besluttede Veiarbeider og hvad dermed faar i Forbindelse.

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

Den Norske Regjerings underdanigste Indstilling af 23de September 1863, som ved Kongelig Resolution af 10de October s. A. naadigst er bifaldt.

Chefen for Departementet for det Indre, Statsraad Bretteville, har underdanigst foredraget Følgende:

Ved Kongelig Resolution af 22de Juni sidstleden befalede sidstafholdte Storthings Beslutning om Bevilgning til Fremme af Veivæsenet i indeværende Budgettermin naadigst tagen tilfølg, og blev blandt Mere, tillige naadigst Bestemmelse afgiven angaaende Paabegyndelse af nogle af de besluttede Veianlæg. Som en Deel af det ved samme Leilighed bebudede Forslag angaaende Iværksættelsen af de øvrige i omhandlede Storthingsbeslutning opførte Veiarbeider

og hvad dermed staar i Forbindelse, hvilket Forslag det ikke for Diebliffet ansees hensigtsmæssigt at fremlægge til endelig Vedtagelse i sin Helhed, tillader Departementet sig her at andrage om naadigst Bestemmelse angaaende Paabegyndelse af nogle flere af de i Storthingets Beslutning omhandlede Arbeider, som efter den foreløbig lagte Plan skulle iværksættes i første Budgetaar, og med Hensyn til hvilke de forudsatte Vedtagelser fra Communerne og Andres Side om Bidrag etc givne i Sommerens Løb.

Disse Arbeider ere:

	Anslaaet til	I Budgettermi- nens 1ste Aar er tenkt anvendt
1. Fortsættelse af Veianlægget fra Oddebandet i Hardanger til Høredalen i Høldal	17,700 Spd.	3,500 Spd.
2. Anlæg af Vei fra Sandrem til Ljøkel med Bro ved Skogaberg og fra Marlidvold til Skjedsstiftet i Orkedals Præstegjeld	53,508 —	12,000 —
3. Anlæg af Hovedvei fra søndre Ende af Indsøen Saren i Grans Præstegjeld til Høgenvigen ved Sandsfjorden	23,664 —	10,000 —
4. Anlæg af Hovedvei fra Moss til Baaler Kirke	32,000 —	10,000 —
5. Anlæg af Vei langs Gravens Rand og gennem Skjervet i Ulvig's Præstegjeld	26,200 —	10,000 —
6. Omlægninger af en Deel af Veien mellem Odnæs og Hølgerasten i Lands Præstegjeld	11,770 —	7,770 —
	= 164,842 Spd.	53,270 Spd.

I Forventning om naadigst Bifald har man allerede ladet enkelte af disse Arbeider paabegynde.

Man vil i Forbindelse med Ovenstaaende tillige andrage om naadigst Approbation i Henhold til Lov om Formandskaber i Skjopsstederne af 14de Januar 1837 § 40 paa Mosses Byes Communebestyrelses Beslutninger af 27de September s. A. og 21de August sidstleden angaaende Bidrag til Veianlæg fra Moss til Baaler Kirke samt Overtagelse af den freutidige Vedligeholdelse af en Bro over Krapfos i samme Veianlæg, forsaavidt Communen ved disse Beslutninger paaføres Udgifter for et længere Tidsrum end 5 Aar.

I Henhold til Foranførte tillader man sig underdanigst at

indstille:

A. At der til efternævnte Arbeider, der i Henhold til Lov angaaende Veivæsenet af 15de September 1851 § 2 blive at udføre for det alminde-

lige Veifonds Regning, naadigst tillades i Budgetterminen anvendt:

1. Til Fortsættelse af Veianlægget fra Oddebandet i Hardanger til Høredalen i Høldal, søndre Bergenhus Amt, indtil 17,700 Spd.
2. Til Anlæg af Vei fra Sandrem til Ljøkel med Bro ved Skogaberg og fra Marlidvold til Skjedsstiftet i Orkedals Præstegjeld, søndre Thronhjems Amt, indtil 53,508 —
3. Til Anlæg af Hovedvei fra søndre Ende af Indsøen Saren i Grans Præstegjeld til Høgenvigen ved Sandsfjorden, Christians Amt, indtil 23,664 —
4. Til Anlæg af Hovedvei fra Moss til Baaler Kirke, Smaalenenes Amt, indtil 32,000 —
5. Til Anlæg af Vei langs Gra-

Lateralis 126,872 Spd.

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

Transport	126,872 Spd.
vens Vand og gennem Skjervet i Ulvigs Præstegjæld, søndre Ber- genhus Amt, indtil	26,200 —
6. Til Omlægninger af en Del af Veien mellem Odnæs og Folge- raften, Christians Amt, indtil	11,770 —
	= 164,842 Spd.,

der blive at at udrede af Statskassen og efter nærmere naadigst Bestemmelse at refundere denne ved Udligning paa Matrifulskyllden samt paa

- Kjøb- og Ladestederne, overensstemmende med Stortingets Beslutning.
- B. At der i Henhold til Lov om Formandsfaber i Kjøbstæderne af 14de Januar 1837 § 40 meddeles naadigst Approbation paa de af Communebestyrelsen i Moss under 27de September f. A. og 21de August sidstleden fattede Beslutninger angaaende Bidrag til Veianlæg fra Moss til Baaler Kirke og den fremtidige Vedligeholdelse af en Bro over Krapfos i dette Veianlæg, forsaavidt Communen ved disse Beslutninger paaføres Udgifter for et længere Tidstrum end 5 Aar.

Den Norske Regjerings underdanigste Indstilling af 23de December 1863, som ved Kongelig Resolution af 16de Januar 1864 naadigst er bifaldt.

Chefen for Departementet for det Indre, Statsraad Bretteville, har underdanigst foredraget Følgende:

Ved Kongelig Resolution af 22de Juni sidstleden befalede de af Stortinget under 26de, 27de og 28de Marts d. A. fattede Beslutninger om Bevilgning for Budgetterminen fra 1ste April 1863 til 1ste April 1866 til Sværfsættelse af forskjellige Veiarbeider m. V. tagne tilfølg; hvorhos blandt Andet til efternævnte af de i Stortingets Beslutninger omhandlede Arbeider tilledes anvendt i Budgetterminen de til dem opførte Beløb, nemlig:

1. Til Juldforelse af Omlægningerne mellem Osterholt og Home samt mellem Rodshammer og Østerrisor, indtil 39,900 Spd.
2. Til Juldforelse af Omlægningen mellem Maristuen og Vorlaug Bro i nordre Bergenhus Amt indtil 16,400 —
3. Til Fortsættelse af Romsdalsveiens Omlægning fra Bøvermoen i Christians Amt til Gladmark i Romsdals Amt indtil 41,830 —
4. Til Fortsættelse af Veianlægget langs Stordalselven i nordre Trondhjems Amt indtil 18,325 —
5. Til Juldforelse af Veianlægget mellem Hildrum og Vie i Namdalen, samme Amt, indtil 6,212 —
6. Til Indløsning af Nygaardbroen for Veianlægget mellem Bergen

Lateris 122,667 Spd.

og Mittum	11,400 —
7. Til Juldforelse af Veianlægget langs Baagebandet og Dparbeidelse af Veien mellem Lalmis Bro og Grøna Elv i Christians Amt indtil	39,100 —
8. Til Omlægning af Hovedveien mellem Tveten og Frydenlund i Bustruds Amt indtil	41,220 —
9. Til Omlægning af Hovedveien mellem Nygaard og Elleflot i Stavanger Amt indtil	4,300 —
10. Til Omlægning af Veien gennem Traangen i Maalselvens Præstegjæld, Finnmarkens Amt, indtil	1,750 —
	= 220,437 Spd.

Senere, nemlig ved Kongelig Resolution af 10de Oktober sidstleden, afgaves lignende naadigst Bestemmelse om Udførelsen af endel af de øvrige Veiarbeider, nemlig efternævnte, til hvis Sværfsættelse er tilladt anvendt i Budgetterminen de vedføiede Beløb:

1. Fortsættelse af Veianlægget fra Oddebandet i Hardanger til Horredalen i Røldal, søndre Bergenhus Amt, indtil 17,700 Spd.
2. Anlæg af Veien fra Tandrem til Vjokel med Bro ved Skogaberg og fra Marlidvold til Skjedsfistet i Orkedals Præstegjæld, søndre Trondhjems Amt, indtil 53,508 —

Lateris 71,208 Spd.

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

	Transport	71,208 Spd.
3. Anlæg af Hovedvei fra søndre Ende af Indsøen Taren i Grans Præstegjæld til Røgenvigen ved Randsfjorden, Christians Amt, indtil	23,664	—
4. Anlæg af Hovedvei fra Mofs til Baaler Kirke, Smaalenenes Amt, indtil	32,000	—
5. Anlæg af Bei langs Gravens Vand og gennem Skjervet i Ulvigs Præstegjæld, søndre Bergenhuus Amt, indtil	26,200	—
6. Omlægning af en Deel af Veien mellem Odnæs og Høljerasten, Christians Amt, indtil	11,770	—
	= 164,842 Spd.	

Departementet skal nu underdanigst gjøre Rede for den Plan, som man efter Conference med Artilleri-lieutenant H. Krag, til hvem man under Major Berghs Fravær overensstemmende med naadigst Bemyndigelse har overdraget at udføre Veiasistentens Forretninger, antager bør i det Væsentlige befulges ved Driften i det Hele af de for det almindelige Veifonds Regning i Budgetterminen udførende Arbeider, og i Henhold hertil andrage om yderligere Bestemmelse betræffende Anvendelsen af de paa Stortingets Veibudget opførte Beløb.

Paa det af Stortinget bevilgede Budget udgjør de forskjellige Veifondet vedkommende Poster, omfattende saavel Udgifterne ved de enkelte Arbeider som ved Vedligeholdelse af Veistrækninger, Undersøgelser m. m., i det Hele et Beløb af 766,022 Spd. Til Dækkelse heraf vil foruden den af Stortinget til Refusion gennem Udligning bevilgede Sum, 540,000 Spd. i Budgetterminen, have de forskjellige Bidrag til Veianlæggene fra Communers og Privates Side, hvoraf der, under Forudsætning af at alle de opførte Arbeider kom til Udførelse i Budgetterminen, kunde paaregnes at indkomme i Lobet af samme ca. 183,000 Spd., altsaa tilsammen alene 723,000 Spd. Idet der paa Grund heraf ikke vil være Udgang til at bringe alle de opførte Arbeider til Udførelse i Budgetterminen, antager Departementet, at der nærmest maa blive Spørgsmaal om at udelukke de 2de efterfølgende, som man derfor ikke har optaget i sit Forflag:

1. Anlæg af Bei mellem Namsos og Hund hvortil der under Bevilgningen til Veianlæg langs Stordals og Namsenelvene er opført 20,000 Spd. Udfættelsen af dette Arbeide er formeentlig allerede tilstrækkelig begrundet ved andre Omstændigheder, hvorom hid sættes Følgende: I det Stor-

thinget forelagte Veibudget var der overensstemmende med et af Capitain Conradi udarbejdet Forflag, hvorefter Veien var projecteret anlagt paa Namsenelvens nordre Side, tildeels langs denne, opført 29,136 Spd. til dette Arbeide. Ved Bevilgningen af det ovennævnte mindre Beløb til Uparbejdelsen af denne Strækning efter en Linie, som det blev overladt til Departementet nærmere at bestemme, er Stortinget gaaet ud fra, at nogen Besparelse i de calculate Omkostninger vilde kunne paaregnes, og har formeentlig specielt haft for Øie et dengang antydet Project, hvorom teknisk Undersøgelse endnu ikke var anstillet, hvorefter man istedetfor at anlægge Bei efter en ny Linie skulde indskrænke sig til at udbedre den forhaandenværende Bei mellem de samme Steder, den forer længere tilbage for Elven over det saakaldte Hognæs-fjeld. Ifølge Undersøgelser, der ere blevne anstillede af Ritmester Lund, vil imidlertid denne Linie erholde meget ugunstige Stigningsforhold, ligeindtil $\frac{1}{10}$, og kun halv saa stor Transportevne som den først foreslaaede, der ogsaa bliver 5,637 Alen kortere, hvortil kommer, at Linien over Hognæs-fjeldet vil blive bekosteligere at vedligeholde og Snesforholdene her ufordelagtigere for Samfærdselen. Paa den anden Side er det efter Ritmester Lunds Revision af Overslaget for den anden Linie, antaget at Omkostningerne ved samme ville opgaa til 39,304 Spd. istedetfor 29,136 Spd., altsaa en Oversfridelse af den nuværende Bevilgning paa ca. 20,000 Spd., af Hensyn til hvilken der formeentlig ikke bør være Spørgsmaal om for Tiden at skride til Anlægget af denne Linie, som i nærværende Budgettermin forøvrigt ikke kunde blive fuldført. Man skal derhos som en anden Grund til nu at stille Sagen i Vero opløse, at der som et nyt Alternativ er reist Spørgsmaal om at forbinde den paa Syd siden af Elven førende flade Bei med Nord siden ved en Bro ved Strømhyld Færgested og muligens ogsaa ovenfor ved Skage. Ved førstnævnte Anlæg, om hvis Udførbarhed uden uforholdsmæssige Omkostninger imidlertid endnu ikke have nogen bestemt Formening, vilde tillige opnaaes, at Namsos erholdt Forbindelse med Veien over Namsdalseidet til Stenkjær. Betræffende dette Project vil Departementet efter den fungerende Veiasistents anbefaling lade anstille nærmere Undersøgelser.

2. Omlægning af et eller flere Stykker af Veien mellem Liagrind og Storenbanens sydlige Ende.

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

punkt, hvortil er opført 16,000 Spd. Da Omlægningen kun er forudsat som partiel, og den nævnte Veistrækning saaledes alligevel ikke i sin Helhed vil komme til at passe med den nu forbedrede Communication ovenfor, antages dette Arbejde, der forøvrigt heller ikke endnu er fuldstændig forberedt i teknisk Henseende, uden væsentlig Skade at kunne opsættes, indtil en sammenhængende Omlægning af Veistykket kan foregaa.

Efter den af Departementet opgjorte Plan ville samtlige de øvrige paa Budgettet opførte Arbejder komme til Udførelse i Budgetterminen og, paa et Par Undtagelser nær, tillige i den Udstrækning som i Storthingsbeslutningen forudsat. Herved maa imidlertid bemærkes, at Sagen for enkelte Arbejders Vedkommende endnu ikke er bragt i fuldkommen Orden med Hensyn til de fra Distrikternes Side i Storthingsbeslutningen forudsatte Vedtagelser. Man har imidlertid Forventning om, at der ikke i denne Henseende vil møde nogen Hindring mod Befølgelsen af den opgjorte Arbejdsplan. Skulde det mod Formodning vise sig nødvendigt at udskyde noget af de til Udførelse i Budgetterminen paaregnede Arbejder, maa man forbeholde sig herom senere at indgaa med underdanigt Indstilling, hvorved bringes i Erindring, at Storthinget for saadanne Tilfælde har opført fire Arbejder, som subsidiært kunne komme til Udførelse.

Med Hensyn til den specielle Anvendelse af det Beløb, der er opført til Veiarbejder i Nordlands Amt, maa man i ethvert Tilfælde forbeholde sig senere at fremsætte særskilt Forslag, da de nærmere Undersøgelser til Bedømmelse af, til hvilke specielle Arbejder Midlerne hensigtsmæssigst bør anvendes, endnu ikke ere tilendebragte; men man er gaaet ud fra, at ogsaa disse Arbejder ville komme til Udførelse senere hen i Budgetterminen.

Af de Arbejder, for hvis Vedkommende Bestemmelse endnu ikke er afgivet, agter Departementet i Henhold til Foranstøtte nu at andrage om Bemyndigelse til, forudsat at de endnu manglende Vedtagelser fra Distrikternes Side betimelig erholdes, i Budgetterminen at lade paabegynde efterfølgende:

1. Veianlæg fra Borge Bro til Kjelshus i Lesje, Christians Amt,
2. Omlægning af Veien mellem Mandal og Vigeland i Lister og Mandals Amt,
3. Omlægning af Langstenen i nordre Throndhjems Amt,
4. Veianlæg over Maurstadeidet i nordre Bergenhus og Romsdals Amter,
5. Omlægning af en Bakke ved Lid under Dovre, Christians Amt,

6. Anlæg af Hovedveie mellem Brunlang i Faaberg og Seielstad Bro i Gausdals Præstegjeld, Christians Amt,

7. Omlægning af Veien mellem Tonsbakkens og Gottenborg i nordre Mirdals Præstegjeld, Christians Amt,

8. Omlægninger i den nedre Del af Hovedveien gennem Hallingdal i Buskeruds Amt,

9. Omlægning af Veien fra Hjane til Sandvadet i Holt Præstegjeld, Nedens Amt,

10. Anlæg af Hovedvei fra Helleland til Birkem og Udbedring af Veien langs Svelevand i Hellelands Præstegjeld, Stavanger Amt,

11. Paabegyndelse af Hovedveianlæg mellem Holmestrand og Luft i Sandsøer,

12. Hovedveianlæg fra Ladestedet Houggesund gennem Skaare, Sveen og Vigebugd Sogne i Stavanger og søndre Bergenhus Amter,

13. Omlægning af Veien fra Walbæk Bro i Værdals Præstegjeld, nordre Throndhjems Amt, til Levanger og Værdalsøen.

hvorhos antages at burde disponeres, under det antydede Forbehold af senere Bestemmelse om den specielle Anvendelse, det fornødne Beløb til

14. Veiarbejder i Nordlands Amt.

Med Hensyn til efterfølgende paa Budgettet opførte Poster, der ikke ere omhandlede i de 2de foregaaende underdanigste Foredrag betræffende Udførelsen af Veiarbejder i Budgetterminen, bemærkes:

Om Anvendelsen af det til Udførelse af Damfos Bro opførte Beløb 3,200 Spd. er Bestemmelse afgivet ved Kgl. Resolution af 10de Januar d. A.

Ved Bevilgningen til Udførelse af Bro over Veina Elv i Hønefos 13,100 Spd., hvori indbefattet et Bidrag af Districtet stort 3,650 Spd., er fort til Udgift for Veifondet de ifølge Kgl. Resolution af 10de December 1860 og 11te Januar 1862 af Statskassen forskudte Beløb til dette Diemed tilsammen 6,100 Spd., for hvilket i Forbindelse med Amtscommunens Tilskud af 3000 Spd. den største Del af Arbejdet allerede er udført. Det Øvrige er ny Bevilgning, hvorved tilsigtes at fuldføre Broernes Ombygning efter den tidligere i sin Tid forklarede Plan.

Ved Bevilgningen til Omlægningen af Veien mellem Sundobro og Hjerøstrand i Bratsbergs Amt og mellem Hønum og Stene Bro i nordre Bergenhus Amt af resp. 14,000 og 11,500 Spd., Districternes Bidrag indbefattede, er alene overført paa Veifondet de ved Kgl. Resolution af 6te Juni 1861, 29de Marts og 21de August 1862 til disse Arbejder, der allerede ere udførte, af Statskassen forskudsvis disponerede Beløb.

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

Til Dphlysning om Størrelsen af det Beløb, der vil kunne anvendes i Budgetterminen til de for Veifondets Regning udførende Arbejder, hid sættes under Henvisning forøvrigt til Departementets underdanigste Foredrag, der ligger til Grund for den Kongelige Proposition om Bevilgning til Veivæsenet i denne Bud-

gettermin, en Opgave over de Bidrag fra Communer og Andre, der under Forudsætning af at Departementets Forslag angaaende Arbejdsdriften bifaldes, og at alle de ovennævnte Arbejder efter Bestemmelsen kunne blive iværksatte i Budgetterminen, i Løbet af denne kunne paaregnes at ville indkomme.

Bidrag

	i Penge.		i Grund og Gjerdehold.	
	Spd.	ß.	Spd.	ß.
Fra Smaalenenes Amtskommune vil indkomme de 2 sidste Terminer af Amtets Bidrag til Veianlægget mellem Knapstad og Asperbro eller	1857	62½		
Af Frederikshalds og Ids Communes Bidrag til Dmlægning af Storkleven og Bokleven vil indkomme 4de, 5te og 6te Afdrag med	2000	"		
Andre Communes Bidrag til Veianlæg mellem Mosø og Waaler Kirke udgjør foruden det for Grundafstaaelse og Gjerdehold beregnede Beløb			4166	18
endvidere efter Overflaget 2500 Spd. 62 ß., der vil blive at indbetale i 4 Aar, og hvoraf saaledes kan paaregnes ¾ eller	1875	46½		
Af Mosø Byes Bidrag til dette Anlæg 4000 Spd., der skal erlægges i 8 Aar, vil indkomme ¾ eller	1500	"		
Fra Christians Amt vil indkomme i Afdrag paa Amtskommunes Bidrag til forskellige Veianlæg	30000	"	8556	68
Hvortil kommer				
Gjennem Overtagelse af de til Grund og Gjerdehold beregnede Udgifter ved følgende Veianlæg, nemlig: ved Veianlægget mellem Odnes og Hølgerasten 1344 Spd. 42 ß., mellem Tonsbakkens og Gottenborg 2100 Spd., mellem Taren og Rogenvigen 4677 Spd. 26 ß. og ved Lid under Dobre 435 Spd.				
Af Gausdals Bidrag til Veianlæg mellem Faaberg og Seielstad Bro, efter Overflaget 5633 Spd. 40 ß., vil indkomme ¾ eller	3380	"		
og af Faabergs Bidrag til samme Anlæg 2816 Spd. 80 ß. ligeledes ¾ eller	1690	"		
Af Lom og Waage Communes Bidrag til Veianlægget mellem Loftsgaard og Lalus Bro samt mellem Waage og Gardmo Kirke vil indkomme de 2 sidste Terminer eller	4160	"		
Til Anlægget mellem Lalus Bro og Grona Elv udgjør Loms og Waages Bidrag efter Overflaget fra hver 2075 Spd., tilsammen 4150 Spd. Heraf vil indkomme ¾ eller	2490	"		
Af Buskeruds Amtskommunes Bidrag til forskellige ældre Veianlæg vil sidste Afdrag indkomme med	2092	66		
Af Amtskommunes Bidrag til Veianlægget mellem Tveten og Frydenlund, 8244 Spd., vil Halvdelen indkomme med	4122	"		
Amtskommunes Bidrag til Broanlægget i Honesfos	3000	"		
der allerede er vedtaget og anvendt, bliver at opføre, da Stortingets Bevilgning omfatter den hele Overflagssum for Arbejdet, altsaa ogsaa hvad der dækkes af Distriktets Bidrag.				
Amtskommunes Bidrag til Veiomlægning i Hallingdal udgjør, forudsat at der bliver arbejdet paa de Strækninger, der omhandles i Departementets Foredrag, der ligger til Grund for Veibudget-				
Læteris	38,067	55	12,722	86

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

	i Penge.		i Grund og Gjerde-	
	Spd.	ß.	Spd.	ß.
Transport	38067	55	12722	86
propositionen, foruden det beregnede Beløb til Grund og Gjerdehold			3186	62
endvidere 2065 Spd. 118 ß., der bliver at indbetale i 5 Aar, og hvoraf saaledes paaregnes $\frac{2}{3}$ eller	1239	70 $\frac{1}{2}$		
Til Veianlægget mellem Holmestrand og Luft udgjør Busskeruds Amts Bidrag foruden det for Grund og Gjerdehold inden dette Amt beregnede Beløb 457 Spd. 93 ß. endvidere	883	53 $\frac{1}{2}$		
der kan paaregnes heelt at indkomme.				
Til samme Anlæg udgjør Farsøberg og Laurvigs Amts Bidrag foruden det for Grund og Gjerdehold inden dette Amt beregnede Beløb, hvoraf falder paa Strækningen fra Holmestrand til Lørdal, til hvilken Stortingets Bevilgning knytter sig			6997	90
endvidere af Amtskommunen 6754 Spd. 15 $\frac{1}{2}$ ß., der bliver at indbetale i 5 Aar, og hvoraf i denne Budgettermin paaregnes $\frac{2}{3}$ eller	4052	57		
og af Holmestrand's By	2000	"		
Af Bratsberg Amts Bidrag til Veianlægget mellem Laurvig og Porsgrund vil sidste Termin indkomme med	945	40		
Af Amtets Bidrag til Veianlægget mellem Spiotod og Sundfjilen vil indkomme de 2 sidste Terminer med	400	"		
Ligeledes vil indkomme Resten af Amtets Bidrag til Veianlægget mellem Silgjord og Bladdal med	1174	96		
Til Veianlægget mellem Sundbobro og Hjerstoftstrand udgjør Bidraget fra Amtskommunen	3500	Spd.		
" Silgjords Commune	1500	—		
" Hjertdals "	600	—		
	5600	Spd.		
at erlægge i Aarene 1864 til 1868 og hvoraf i denne Termin paaregnes 2 Afdrag eller				
fra Amtet	1400	"		
" Silgjord	600	"		
" Hjertdal	240	"		
Fra Nedensø og Røbygdelagets Amt vil indkomme:				
Af Bidragene til Veianlægget mellem Hiane, Arendal og Tvedestrand.				
Af Amtskommunens sidste Termin med	980	76		
Af Arendals Bidrag 10de til 12te Termin med	3000	"		
Af Tvedestrand's Bidrag ligeledes 10de til 12te Termin med	600	"		
Af Grimstads Bidrag til Veianlægget mellem Grimstad og Rørebund vil indkomme 10de til 12te Termin med	525	"		
Af Amtskommunens Bidrag til Veianlægget mellem Østerholt og Høme vil indkomme sidste Halvdeel med	2520	"		
Resten af Bidragene til Veianlægget mellem Rødshammer og Risoer vil indkomme:				
fra Amtskommunen med	1612	"		
" Risoer med	1612	"		
Af Amtskommunens Bidrag til Veianlægget mellem Aabel og Aalefjær vil sidste Termin indkomme med	335	"		
Lateris	62287	88	22906	118

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

	i Penge.		i Grund og Gjerdehold.	
	Spd.	ß.	Spd.	ß.
Transport	62287	88	22906	118
Til Veianlægget mellem Fiane og Sandvadet udgjør Bidraget foruden Erstatning for Grund og Gjerdehold anslaaet til			1200	"
endvidere fra Landdistrictet efter Overslaget 2000 Spd., hvoraf vil indkomme Halvdelen	1000	"		
og fra Tvedestrand 1000 Spd., hvoraf vil indkomme	150	"		
Af Lister og Mandals Amtskommunes Bidrag til Veianlægget mellem Aabel og Alefjær vil sidste Halvdeel indkomme med	4780	"		
Af Amtskommunens Bidrag til Veianlægget mellem Mandal og Vigeland 6400 Spd., vil indkomme $\frac{2}{3}$ eller	3200	"		
Stavanger Amts Bidrag til Veianlægget mellem Birkrem og Helleland og Udbedring af Veien ved Svelevand udgjør foruden Udgifterne til Grund og Gjerdehold, anslaaet til	200	"	2600	"
efter Overslaget endvidere				
der paaregnes at indkomme.				
Amtskommunens Bidrag til Veianlægget mellem Nygaard og Elleflot udgjør efter Overslaget	860	"		
der paaregnes at indkomme.				
Til Veianlægget fra Hougesund gennem Staare, Sveen og Vigebugd udgjør Bidraget, foruden Erstatning for Grund og Gjerdehold, der ikke er optaget i det til Grund for Stortingets Bevilgning liggende Overslag, fra Stavanger og søndre Bergenhuus Amtet efter Overslaget	4800	"		
der paaregnes at indkomme.				
Af Bidragene til Veianlægget mellem Bergen og Mittun vil indkomme de 2 sidste Terminer, nemlig:				
fra søndre Bergenhuus Amtskommune	2696	"		
og fra Bergens By	2906	80		
Til Veianlæg langs Gravens Vand og gennem Skjervet udgjør Amtskommunens Bidrag foruden Overtagelse af Udgifterne til Grund og Gjerdehold, anslaaede til			3007	84
endvidere efter Overslaget 2232 Spd. 36 ß. at indbetale i 5 Aar, og hvoraf saaledes paaregnes $\frac{2}{3}$ eller	1339	46		
Nordre Bergenhuus Amtskommunes Bidrag til Veianlægget mellem Husum og Stenebro udgjør efter Overslaget	2300	"		
der er erlagte.				
Til Veianlægget over Maurstadeidet udgjør Bidraget fra nordre Bergenhuus Amt foruden Halvdelen af Grund- og Gjerdeholdserstatningen inden Amtet			540	"
endvidere efter Overslaget 2644 Spd., hvoraf vil indkomme $\frac{2}{3}$ eller	1586	48		
og fra Romsdals Amt foruden Halvdelen af Grund- og Gjerdeholdserstatningen inden dette Amt			845	"
endvidere efter Overslaget 3402 Spd., hvoraf paaregnes $\frac{2}{3}$ eller	2041	24		
Af Romsdals Amts Bidrag til Veianlægget mellem Bøvermoen og Gjerde samt Udbedring af Veien mellem Gjerde og Gladmark 7960 Spd., hvoraf 1686 Spd. ere paaregnede i forrige Budgettermin, vil indkomme $\frac{2}{3}$ af Resten	3764	48		
Af Søndre Trondhjems Amtskommunes Bidrag til forskjellige Væteris	113911	94	31099	82

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

	i Penge.		i Grund og Gjerdehold.	
	Spd.	ß.	Spd.	ß.
Transport	113911	94	31099	82
Ve- og Broanlæg vil indkomme aarlig 3000 Spd. eller tilfammen	9000	"		
hvortil kommer for Overtagelse af Erstatning for Grund og Gjerdehold ved Veianlæggene fra Forved til Ljøkel og fra Arlidvold til Skydsstiftet i Orkedals Præstegjeld ca.			6500	"
Af Nordre Trondhjems Amts Bidrag til Broanlægget over Verdalselven opføres sidste Halvdeel med	1144	"		
Af Districternes tidligere vedtagne Bidrag til Veianlæggene langs Namsen- og Stordalselv vil de sidste $\frac{2}{3}$ indkomme med	5088	"		
Bidragene til hvad der iværksettes ved den nye Bevilgning til Fortsættelse af Arbejderne i Stordalen og til Fuldførelse af Veianlægget mellem Hildrum og Vie ville udgjøre $\frac{1}{3}$ af 6277 Spd. eller 2092 Spd. 40 ß., hvoraf opføres $\frac{2}{3}$	1255	48		
Af Nordre Trondhjems Amtsgommunes Bidrag til Omlægning af Veien gennem Langstenen, 2600 Spd., paaregnes at indkomme Halvdelen	1300	"		
Til Veiomlægningen fra Balbækbro til Levanger og Verdalsøen har Amtsgommunen at overtage Erstatningen for Grund og Gjerdehold anslaaet til			4821	96
Bidragene til de nye Veianlæg i Nordland (3500 Spd.) og i Finmarken (175 Spd.) paaregnes heelt at ville indkomme med	3675	"		
Tilfammen	135374	22	42421	58

177795 Spd. 80 ß.

Med Stortingets Bevilgning 540000 Spd. " ß.

haves altsaa i det Hele til Anvendelse i Budgetterminen 717795 Spd. 80 ß.

eller med et rundt Tal 717800 Spd.

Til Oplysning om hvorledes dette Beløb tænkes anvendt til de forskjellige Arbejder og andre paa Veifondets Budget opførte Poster i hvert af Terminens tre Aar, hidsettes følgende efter Conference med Artillerilieutenant Krag udarbejdede Oversigt.

	Overslag.	1ste Aar.	2det Aar.	3die Aar.	Tilfammen i Budgetterminen.
1. Damfoss Bro	3,200	3,200	"	"	3,200
2. Vedligeholdelsen af Veistrækninger	12,000	4,000	4,000	4,000	12,000
3. Undersøgelser og tilfældige Udgifter	30,000	10,000	10,000	10,000	30,000
4. Fuldførelse af Veianlægget Osterholt — Homne	13,200	16,000	20,000	3,900	39,900
5. — " — " Rødshammer — Nisor	26,700				
6. — " — " Bergen — Rittun	11,400	11,400	"	"	11,400
7. — " — " Maristuen — Borlaugbro	16,400	11,300	"	"	11,300
8. — " — " Loftsgaard — Lulum Bro og Baage — Gardmo kirke	22,500	20,000	2,500	"	22,500
9. Fortsættelse " — " Bævermoen — Gjerde	13,400	13,400	"	"	13,400
10. — " — " Odde — Horredalen	1,800	1,800	"	"	1,800
11. — " — " langs Namsen- og Stordalselv	18,260	8,000	10,260	"	18,260
Tilfammen	168,860	99,100	46,760	17,900	163,760

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

	Overflag.	1ste Aar.	2det Aar.	3die Aar.	Tilsammen i Budgetterminen.
Transport	168,860	99,100	46,760	17,900	163,760
12. Veianlægget Borge — Kjeldsbhus	17,600	"	"	17,600	17,600
13. ——— Eiveten — Frydenlund	41,220	32,000	9,220	"	41,220
14. ——— Mandal — Wigeland	32,000	"	13,000	15,000	28,000
15. Bro over Orkla samt Vei fra Forved til Sandrem	10,000	10,000	"	"	10,000
16. Veianlægget i Langstenen	14,100	"	"	14,100	14,100
17. ——— over Maurstadeidet	33,000	4,000	17,000	12,000	33,000
18. Bro over Beinaelv i Hønefoss	13,100	13,100	"	"	13,100
19. Veianlægget Sundbobro — Hjerøstrand	14,000	14,000	"	"	14,000
20. ——— Husum — Stene	11,500	11,500	"	"	11,500
21. ——— ved Lid i Dovre	2,000	"	"	2,000	2,000
22. ——— i Gausdal	11,700	"	3,000	8,700	11,700
23. ——— Lalum Bro — Grøna Elv	16,600	"	16,600	"	16,600
24. ——— Bævermoen — Gjerde — Gladmark	28,430	1,600	14,000	12,830	28,430
25. ——— Forve — Vjofel — Arklidvold — Skjods-					
stiftet	43,508	2,000	20,000	21,508	43,508
26. ——— Odnæs — Holgerasten	11,770	10,000	1,770	"	11,770
27. ——— Tonsbakken — Gottenborg	21,200	"	9,000	12,200	21,200
28. ——— i Hallingdal	21,010	"	8,000	13,010	21,010
29. ——— Saren — Rogenvig	23,664	10,000	13,664	"	23,664
30. ——— Niane — Sandvadet	11,200	"	"	11,200	11,200
31. ——— Helleland — Birken	11,200	"	11,200	"	11,200
32. ——— Mojs — Waaler	32,000	10,000	12,000	10,000	32,000
33. ——— Holmestrand — Tuft	31,033	"	12,000	15,911	27,911
34. ——— fra Houggesund nordover	19,200	4,000	8,000	7,200	19,200
35. ——— Nygaard — Elleflot	4,300	4,300	"	"	4,300
36. ——— i Møldal	15,900	2,000	7,000	6,900	15,900
37. ——— ved Gravensvand og i Skjervet	26,200	8,000	10,000	8,200	26,200
38. ——— langs Stordals- og Ransjelvbene	26,270	6,277	"	"	6,277
39. ——— Kallbækbro — Levanger — Værdalsøren	21,700	"	"	21,700	21,700
40. ——— i Nordland	14,000	"	7,000	7,000	14,000
41. ——— i Maalselven	1,750	1,750	"	"	1,750
42. ——— Liagrind — Størenbanen	16,000	"	"	"	"
	766,022	243,627	239,214	234,959	717,800

Med Hensyn til at der i denne Oversigt ikke er opført til Anvendelse i Budgetterminen det hele til Fuldførelse af Veianlægget Borlaug Bro — Maristuen bevilgede Beløb 16,400 Spd., som ved Kongelig Resolution af 22de Juni sidstleden blev tilladt anvendt til dette Arbejde, men alene 11,300 Spd., skal man oplyse, at man efter Foranledning af Bestyreren for dette Arbejde og i Henhold til Veiasistentens og Ingenieurbrigadens Anbefaling har samtykket i en Forandring i Arbejdsplanen, hvorefter Veien istedetfor at føres over fra den nordre til den søndre Bred af Veirdalselven ved Dien, der ligger henimod 4000 Alen vestenfor Maristuen, fortættes

paa Elvens nordre Bred indtil omtrent 2000 Alen vestenfor Maristuen, ved Honningen, hvor Anlægget, efter ved en provisorisk Bro at være sat i Forbindelse med den gamle Vei østover, foreløbig standses, indtil det ved fortsatte Undersøgelser og Sagtagelser af Sneforholdene kan blive afgjort, hvorvidt Veien bør føres videre paa den nordre Side af Elven, hvilket af Hensyn til Stigningsforholdene anses usikkert.

Af Oversigten vil det forøvrigt sees, at der — bortset fra den ovennævnte Indskrænkning i Driften af Arbejdet mellem Borlaug og Maristuen — alene paa 2de Arbejder, nemlig Veianlæggene Mandal — Wigeland og Holmestrand — Tuft, vil falde et ringere Beløb

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

til Anvendelse i Budgetterminen end i Storthingsbeslutningen forudsat, nemlig resp. 28,000 og 27,911 Spd. istedetfor 32,000 og 31,033 Spd.

Herom bemærkes, at førstnævnte Anlæg, som Folge af, at sidstafholdte Aantsformandskab udfatte med at tage Bestemmelse angaaende en paaregnet Vedtagelse til Anlægget, først vil blive sat i Gang senere end oprindeligt paaregnet. Hvad Anlægget Holmestrand — Tuft angaar, vil det, da det i hvert Fald blot skulde have været oparbejdet i indværende Budgettermin for en Deel, være mindre væsentligt, om lidt Mere, end først forudsat, henkendes til næste Termin.

Samtidig med at foreslaa afgivet Bestemmelse, som foran anthydet angaaende de opregnede Arbejder (der i Oversigten ere anførte under No. 12, 14, 16, 17, 21, 22, 27, 28, 30, 31, 32, 34, 39 og 40,) vil Departementet andrage om, at der til disse Arbejder, samt til Opførelsen af Broerne ved Hønefos, Omlægningerne af Veien mellem Sundbobro og Hjerøstrand samt Husum og Etene (No. 18—20 inclusive), saavel som til Vedligeholdelsen af enkelte Veistrækninger samt til Undersøgelser og tilfældige Udgifter (No. 2 og 3) maa tillades anvendt i Budgetterminen de i Oversigtens sidste Rubrik anførte bevilgede Beløb.

Hvis denne underdanigste Indstilling bifaldes, vil herved være disponeret over et Beløb af

334,421 Spd.

Med Kgl. Resolution af 10de Januar d. A. er disponeret til Damfos Bro (No. 1) 3,200 —

Med Kgl. Resolution af 22de Juni d. A. til forskellige Arbejder (No. 4—9 incl. 11, 13, 23, 24, 35, 38 og 41) ialt 220,437 Spd.

hvorfra afgaar, hvad der ifølge Foranstaaende vil blive nærbenyttet af det til Maristuen — Borlaug Bro Bevilgede 5,100 —

215,337 —

Med Kgl. Resolution 10de October d. A. ligeledes til forskellige Arbejder (No. 10, 36, 15, 25, 29, 32, 37, 26) ialt 164,842 —

Tilsammen 717,800 Spd.

Sluttelig skal man andrage om naadigst Approbation i Henhold til Lovene om Formandskaber paa

Landet og i Kjobstæderne af 14de Januar 1837 respective §§ 39, 50 og 40 paa endel Communebeslutninger angaaende Bidrag til forskellige af de ovennævnte Arbejder, nemlig af Christians Aantsformandskab af 15de Juni 1861, 21de Juni 1862, og 2den Juli 1863, af Busferuds Aantsformandskab af 25de Juni 1862, af Bratsbergs Aantsformandskab af 3die Mai 1861, af Communebestyrelserne i Hallingdal i combineret Møde af 15de September 1862, af Hønefos Communebestyrelse af 6te December 1880 samt af Siljords og Hjertdals Communebestyrelse i combineret Møde den 6te April 1861.

I Henhold til Foranførte, der af Statsraadet's øvrige Medlemmer i det Væsentlige tiltrædes, indstilles underdanigst:

A. At der i Budgetterminen 1863—1866 naadigst tillades anvendt:

1. Til Udgifter ved den det almindelige Veifond paahvilende Vedligeholdelse af enkelte Veistrækninger 12,000 Spd.

2. Til Udgifter ved Undersøgelse af nye Ve- og Broarbejder og Udarbejdelse af Forslag til samme saavel som til andre tilfældige Udgifter ved Veivæsenet 30,000 —

3. I Henhold til Lov angaaende Veivæsenet af 15de Septbr. 1851 § 2 til følgende Arbejder, saasnart de ved Storthingets Bevilgning til Veivæsenets Fremme forudsatte Vedtagelser fra Distrikternes Side ere modtagne, forsaavidt dette ikke allerede er skeet, og med væsentlig Befølgelse af de Storthinget forelagte Arbejdsplaner, efternævnte Beløb, nemlig:

a) Til Veiomlægningen fra Borge Bro til Kjelshus i Lesje, Christians Amt 17,600 —

b) Veiomlægning mellem Mandal og Bigeland 28,000 —

c) Omlægning af Langstenen i nordre Throndhjems Amt 14,100 —

d) Veien over Maurstadeidet i nordre Bergenhus og Romsdals Amt 33,000 —

e) Broen over Beinaelv i Hønefos 13,100 —

Lateris 147,800 Spd.

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

Transport 147,800 Spd.	Transport 298,721 Spd.
f) Omlægningen mellem Sundbobro og Hjer Søstrand i Bratsbergs Amt 14,000 —	dalsøen 21,700 —
g) Do. mellem Hujum og Etene i nordre Bergenhus Amt 11,500 —	q) Til Veianlæg inden Nordlands Amt efter nærmere naadigt Bestemmelse . . 14,000 —
h) Do. af en Bakke ved Lid i Dovre, Christians Amt 2,000 —	334,421 Spd.
i) Paabegyndelse af Veianlæg mellem Brunlaug i Gaaberg og Scielstad Bro i Gausdal, Christians Amt 11,700 —	hvilke samtlige Beløb blive at udrede af Statskassen og i Forbindelse med de øvrige Beløb, der i Budgetterminen blive at anvende til Arbejder for det almindelige Veifonds Regning, med Fradrag af de af vedkommende Communer og Private vedtagne Bidrag efter nærmere naadigt Bestemmelse at refundere ved Udligning paa Rigets Matriкулskuld samt paa Kjob- og Ladestederne overensstemmende med Stortingets Beslutning.
j) Omlægningen mellem Tonsbakkens og Gottenborg i Valdres 21,200 —	B. At naadigt Approbation i Henhold til Lovene om Formandskaber paa Landet og i Kjobstæderne af 14de Januar 1837 respective §§ 39, 50 og 40 meddeles paa efternævnte Communebeslutning om Udredelse af Bidrag til nogle af ovennævnte Arbejder:
k) Do. i den nedre Deel af Hovedveien gennem Hallingdal 21,010 —	Christians Amtsformandskabs Beslutninger af 15de Juni 1861, 21de Juni 1862 og 2den Juli 1863,
l) Do. mellem Hjane og Sandvædet i Nedens og Kobygdelagets Amt 11,200 —	Busseruds Amtsformandskabs Beslutning af 25de Juni 1862,
m) Veianlæg fra Helleland til Virkrem og Udbedring af Veien langs Svelevand i Stavanger Amt 11,200 —	Bratsbergs Amtsformandskabs Beslutning af 3die Mai 1861,
n) Til Paabegyndelse af Veianlæg mellem Holmestrand og Tuft i Sandsvæ 27,911 —	Beslutning af Communebestyrelserne for Formandskabsdistricterne i Hallingdal i combineret Møde den 15de September 1862,
o) Til Paabegyndelse af Veianlæg fra Haugefund gennem Staare, Sveen og Rigebygd 19,200 —	Do. af Honefos Communebestyrelse af 6te December 1860.
p) Omlægning fra Valbæk Bro til Levanger og Værelateris 298,721 Spd.	Do. af Silgjords og Hjertdals Communebestyrelser i combineret Møde den 6te April 1861.

Om Veibudgettet for Terminen 1866--1869.

Den Norske Regjerings underdanigste Indstilling af 20de Januar 1864, som ved Kongelig Resolution af 16de April s. A. naadigst er bifaldt.

Chefen for Departementet for det Indre, Statsraad Bretteville, har underdanigst foredraget Følgende:

I det underdanigste Foredrag af 22de Juni s. A. hvorved Stortingets Beslutning angaaende Veibudgettet for indværende Termin forelagdes d. M., forbeholdt Departementet sig senere at komme tilbage til det ved Bevilgningen opstillede Vilkaar, „at derunder Intet er indbefattet til Udgifter, som ere en Følge af Henlæggelsen under Ingeniørbrigaden af de civile offentlige Arbeiders Bestyrelse.“

Spørgsmaalet om, hvad der i Medfør heraf bliver at foretage, vedkommer ikke Veivæsenet alene, men ligesaa fuldt de øvrige Grene af den offentlige Arbeidsdrift, navnlig Canal, Havne- og Jernbanevæsenet, hvis tekniske Bestyrelse i lige Maade ved den Kongelige Resolution af 10de November 1860 indtil Videre er bleven overdraget Ingeniørbrigaden.

Idet man tor forudsætte, at Hovedtrækkene i den ved nævnede og efterfølgende Kongelige Resolutioner indrettede Ordning af det omhandlede Bestyrelsesforhold, hvilke Departementet oftere har havt Anledning til at fremstille, ville være i naadigst Erindring, indskrænker man sig til desangaaende at henvise til vedlagte, sidste Storting forelagte, Aftryk, der indeholder Resolutionerne med tilhørende underdanigste Foredrag. I det seneste af disse, dateret 25de Februar sidstleden (Aftrykket Pag. 34—38), findes navnlig en samlet Oversigt over Sagens Stilling paa den Tid, da Stortinget fattede sin Beslutning.

De Bestemmelser, hvorved Ingeniørbrigaden er stillet i Forhold til de civiltekniske Arbeider, og som Stortinget altsaa maa antages at have havt for sig ved sin Beslutning, ere følgende:

1. De fire Afdelingschefer for Ve-, Canal-, Havne- og Jernbanevæsenet sortere i Spørgsmaal af teknisk Natur under Brigaden som teknisk Overbestyrelse, saavel hvad Arbeidernes Planlægning som Udførelse angaar, medens Brigaden i her omhandlede Anliggender er stillet i umiddelbart Forhold til Departementet for det Indre (Resolution af 10de November 1860, B. 1).
2. Brigaden har paa Forlangende ogsaa at fungere som teknisk Overinstans i andre civile Ingeniørfag end de fire nævnte (samme Resolution B. 2).
3. Den til Gjennemgaelse af Arbeidsplaner og Behandling af tekniske Spørgsmaal anordnede

faste Commission bestaaende af Afdelingscheferne og efter Omstændighederne andre tilfaldte Ingeniører, er som Følge af foranstaaende Bestemmelser stillet under Brigaden som Overinstans, hvis Oberstlieutenant desuden er Commissionens jefskrevne Formand (B. 3).

4. Brigaden ansætter Ingeniørpersonalet ved de enkelte Arbeider inden de nævnte fire Brancher, dog, hvad Arbeidsbestyrere angaar, med Forbehold af Approbation fra Departementet for det Indre, der ogsaa bestemmer Lønningerne (B. 4).

Som Følge af det under No. 3 omhandlede Forhold, hvori Ingeniørcommissionen er stillet til Ingeniørbrigaden, er Lønningen for Commissionens Formand tillagt Brigadens Oberstlieutenant (Resolution af 25de Januar 1862, Post 1) og har Commissionens Sekretær tillige at yde Bistand ved Brigadens Administration, forsaavidt civile Arbeider angaar (samme Resolution, Post 2).

Den anførte Forbindelse, hvori den under No. 3 nævnte Ingeniørcommission under den nuværende Ordning staar med Ingeniørbrigaden kunde maasse foranledige Spørgsmaal om, hvorvidt Meningen ikke har været ogsaa at indbefatte den under den omhandlede Reservation. Dette kan dog ikke antages. Man skal i denne Henseende bemærke, at Commissionen staar ganske udenfor Arbeidsdriftens Bestyrelse, idet dens Hverv kun er at afgive Betænkning over de forelagte tekniske Spørgsmaal. At den under de givne Forhold indordnedes under Ingeniørbrigaden, da denne overtog den tekniske Overbestyrelse, var naturligt, men forøvrigt er Behovet for en Ingeniørcommission eller sagkyndig Veiledning under hvilken som helst anden Form lige stort, hvad enten Ledelsen af den tekniske Virksomhed udøves gennem et civilt eller et militært Organ, og bliver selvsølgelig endnu større, hvis den — som Tilfældet var for Resolutionen af 1860 — lægges umiddelbart til Departementet. At dette forholder sig saa, viser sig bedst deraf, at Oprettelsen af en fast Ingeniørcommission blev tilraadet af samtlige Fractioner inden den i 1859 sammentraadte forberedende Committee, hvormeget end disse divergerede i Spørgsmaal om Arbeidsbestyrelsens Organisation. Ligesom derhos Storthingsbeslutningens egne Udtryk ikke tyde paa, at man har tænkt at inkludere sig paa Spørgsmaalet om Ingeniørcom-

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

missionen, saaledes tjene de forudgaaende Forhandlingerne i det Hele taget til Bekræftelse herpaa. Vedkommende Committee udtaler sig imod den militære Brigades Befatning med de omhandlede Anliggender og formener det derhos overflødig, at ethvert technisk Anliggende uden Hensyn til Vigtighed eller Banskfelijkheid behandles af to Autoriteter — Ingeniørcommissionen og Ingeniørbrigaden, — men indrømmer forøvrigt, at det „maa være overladt Indre-Departementet, som den høieste Styrelse for Veivæsenet, af det Bevilgede til tilfældige Udgifter at kunne anvende mindre Beløb for at erholde den Veiledning i Styrelsen for enkelte vigtige og mere omfattende Arbejder, som Departementet anseer fornøden“ (hvad her er sagt om Veivæsenet, gjælder naturligtviis ogsaa Canalvæsenet o. s. v.). Under den mundtlige Debat fremkom endog uden nogen Modsigelse den udtrykkelige Erklæring, at man ved at votere for det omhandlede Forbehold ved Bevilgningen Intet udtalte om Ingeniørcommissionen. Det bemærkes endelig, at i den Stortinget forelagte Meddelelse om disse Anliggender (det foran citerede Foredrag af 25de Februar f. A.) har man holdt begge Gjenstande skarpt ud fra hinanden og derhos saa bestemt udtalt sig om Ingeniørcommissionens Nytte efter den allerede vundne Erfaring, at der havde været al Dpfordring for Stortinget til at erklære sig tydeligt, om nogen afvigende Anskuelse havde gjort sig gjældende. En anden Sag er det, at det nu, da der opstaar Spørgsmaal om at løse Commissionen fra dens hidtilværende Forhold til Ingeniørbrigaden, kan være hensigtsmæssigt at overveje, om der samtidig bør foretages nogen anden Modification i de om den gjældende Bestemmelser, hvorom Mere nedenfor.

Forjaavidt Stortingets Udtalelse er affattet som en Reservation mod, at der paaføres Udgifter, som ere en Folge af Ingeniørbrigadens nuværende Forhold til de civile offentlige Arbejder, bemærkes, at der til saadanne Udgifter for Tiden kun kan henregnes en mindre Andeel af Lønningen for Ingeniørcommissionens Sekretær, ved hvis Fastsættelse der nemlig er taget Hensyn til, at han ogsaa har at bistaa ved Brigadens Expedition af de omhandlede Sager, samt en Ubetydelighed til Skriverhjælp ved Brigadens Contor. Da det, som nys anført, vilde have været uden Indflydelse paa Ingeniørcommissionens Hverv, om Arbejdernes Overbestyrelse var bleven ordnet paa den ene eller den anden Maade, kunne nemlig Lønningerne til Commissionens Sekretær som saadan saavel som til Formanden ikke siges at være en Folge af den techniske Bestyrelses Henlæggelse til Brigaden.

Det er imidlertid neppe heller Udgiftens Stør-

relse, Stortinget har havt for Die. Efter Forhandlingerne maa det antages, at man under den anførte Form har villet udtale sig imod den Retning, hvorpaa man ved Resolutionen af 10de November 1860 har slaaet ind, nemlig at gjøre Ingeniørbrigaden deelagtig i Bestyrelsen af Statens civile Ingeniørarbejder.

Uagtet Stortinget ikke egentlig har indladt sig paa nogen Imødegaaelse af de Grunde, der i sin Tid have bevæget Regjeringen til at gjøre et Forsøg med en saadan Combination, antager Departementet dog ikke, at der, om man ellers dertil fandt formel Udgang, kunde være Spørgsmaal om at opretholde den ligeoverfor den Meningsytring, der antages at være udtalt gjennem Stortingets eenstemmige Beslutning. Departementet finder sig derfor ved denne foranlediget til at foreslaa Ophævelsen af sauntlige foran anførte Bestemmelser, hvorved Ingeniørbrigadens Overtagelse af den omhandlede Arbeidsvirksomheds techniske Bestyrelse er foreskrevet og ordnet.

Departementet vil for Tiden saameget mindre vække Motion om at sætte nogen anden — civil — Autoritet i Ingeniørbrigadens Sted, som dette vilde kræve større Udgifter, og den Anskuelse desuden synes i det Mindste at have været temmelig udbredt inden Stortinget, at man under de nuværende Forhold bør hjælpe sig uden nogen egen technisk Centralstyrelse, adskilt fra den økonomiske. Man gaar saaledes ud fra, at de techniske Afdelingschefer igjen kommer til at sortere, som tilforn, direkte under Indre-Departementet; man antager fremdeles, at disse Mænd bør være faste Medlemmer af en Commission (Ingeniørcommissionen), der til Veiledning ved Behandlingen af Arbeidsplaner og andre foreskaldende techniske Spørgsmaal have at afgive Betænkninger i deslige Sager, hvilket ogsaa var foreslaaet af Minoriteten inden den omtalte Committee af 1859. Man anseer det dog for at sikre Commissionen det tilbørlige og varige Sammenhold nu, som i 1860, hensigtsmæssigt, at der bekliffes den en udenfor Afdelingschefernes Midte valgt Formand. Om end den Udvei kunde synes at ligge nær at overdrage Afdelingscheferne sig imellem at udvælge en Formand eller at meddele en af dem, t. Ex. den ældste, Beskikkelse fra Regjeringen eller Departementet som saadan, vil allerede den Omstændighed, at Afdelingscheferne hver for sig hyppig maa foretage Embedsreiser, der undertiden endog ikke ere ganske kortvarige, under en saadan Tilstand lettelig foranledige Banskfelijkheid ved at holde Commissionens Virksomhed oppe. Det vil derfor være af Vigtighed, at Commissionen har i det Mindste eet Medlem, og da helst Formanden, hvis nogenlunde stadige Nærvæ-

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

relse ved Bestyrelsens Sæde kan paaregnes, og det saameget mere, hvis der, som Departementet nedenfor skal omhandle, gjøres den Forandring med Hensyn til Commissionens Virksomhed, at ikke ubetinget ethvert Arbejdsforslag bliver at behandle af Commissionen, hvilket forudsætter Udgang for Departementet til at conferere herom med en Sagkyndig. Vaade for dette Diemed og for Tilfælde af mulig opstaaende Rivninger lægger Departementet derhos Bægt paa, at der haves en Formand, som — foruden at have den fornødne Erfaring som Ingeniør og personlige Anseelse — staar udenfor Befatning med de enkelte Afdelingers Detail. Overhoved antager man ikke, at der vil gjøres Indvending mod Hensigtsmæssigheden af denne Foranstaltning, og saafremt, istedetfor som Tilfældet nu er, Ingeniørbrigadens Oberstløjtnant som saadan er Commissionens Formand, det maatte blive naadigst bestemt, at dertil kan bestiftes en civil eller militær Ingeniør, saa vil man ved det friere Valg kunne til enhver Tid sikre sig de dygtigste Kræfter.

Da Ingeniørbrigadens Oberstløjtnantspost for kort Tid siden var ledig, ansaa Departementet det i Forventning om en forestaaende Forandring i antydde Retning mindre hensigtsmæssigt at lade den tiltrædende, med de her omhandlede Forretninger endnu ubekjendte Officier overtage disse for den korte Mellemtid, hvorfor man formaade Brigadens nuværende Chef, Generalmajor Irgens, til at vedblive i Funktionen som Ingeniørcommissionens Formand, indtil Sagen ved Deres Majestæts Resolution kunde blive ordnet. Man har derhos forhørt hos ham, hvorvidt han maatte være villig til fremdeles, uanseet om Brigadens embedsmæssige Forhold til de her omhandlede Anliggender maatte bortfalde, indtil Videre at fungere som Ingeniørcommissionens Formand. Man anseer nemlig hans Personlighed vel stikket for denne Post, ligesom allerede hans Stilling som ældre Ingeniør og tidligere teknisk Bestyrer af betydelige ogsaa civile Ingeniør-Arbejder, nemlig de i forrige Budgettermin drevne Fernbaneanlæg, og endelig som den, der hidtil i længere Tid har fungeret som Formand i Commissionen, først henleder Opmærksomheden paa ham, naar der spørges om Valg af Formand for den fremtidige Commission.

Generalmajor Irgens har efterat være gjort bekjendt med Departementets Anskuelser betræffende den forandrede Stilling, som Commissionen vil erholde under Forudsætning af, at det nu bestaaende Forhold mellem Ingeniørbrigaden og de civile offentlige Arbejder ophæves, meddeelt som Svar paa Departementets foranførte Henbendelse, at der er opstaaet nogen Tvivl hos ham, navnlig med Hensyn til hans Stil-

ling som Chef for Ingeniørbrigaden, om hvorvidt han hensigtsmæssig kan vedblive at fungere som Commissionens Formand. Naar han desuagtet paa Departementets Opfordring erklærer sig villig til at vedblive som saadan, ønsker han denne sin Stilling betragtet som provisorisk, ligesom han heller ikke agter at oppebære nogen Godtgjørelse for de dermed forbundne Forretninger.

Departementet finder at maatte respektere de Hensyn, Generalmajor Irgens har troet at burde tage, og tillader sig i Henshold til hans afgivne Erklæring underdanigst at andrage paa, at den omhandlede Funktion overdrages ham.

Ved nærværende Leilighed har Generalmajoren gjort Departementet bekjendt med, at Ingeniørbrigaden, forinden der blev reist Spørgsmaal om Forandringer med Hensyn til Ingeniørcommissionen forøvrigt, havde til Hensigt at foreslaa en saadan Modification i de nu gjældende Bestemmelser, at ikke nødvendigviis ethvert Forslag fra Afdelingerne blev at forelægge Commissionen, og dette navnlig med Hensyn til saadanne courante Veiforslag, der ikke gaa udenfor den engang godkjendte Bygningsmaade eller i anden Retning maatte frembyde Spørgsmaal af nogen Betydning, som maatte egne sig til Behandling i Commissionen. Hvis Commissionen overensstemmende med det foran Antydde kommer til at sortere direkte under Indredepartementet, gaar han ud fra, at dette i hvert forekommende Tilfælde vil bestemme, hvilke Forslag skulle undergives Commissionens Bedømmelse, ligesom Tilfældet hidtil har været med Hensyn til de tekniske Sager, der fra de øvrige Regjerings-Departementer have været Brigaden oversendte.

Departementet har selv været opmærksom paa, at den hidtil nævnte Forstift leder til at sætte Ingeniørcommissionen i Virksomhed for endeel Sagers Skyld, der intet Giendommeligt frembyde fra teknisk Synspunkt, og hvis Behandling af Commissionen, der naturligviis kun i de færreste Tilfælde har specielt Kjendskab til Terrainet, i Grunden kun bliver en Form. Som foran bemærket har ogsaa Storthingets Veicommittee berørt denne Side af det Bestaaende. Af væsentlig Betydning er vistnok den paapegede Ulempe ikke, da de aldeles courante Sager dog ikke kunne lægge meget Beslag paa Commissionens Tid; men den bør selvfølgelig helst undgaaes hvorfor man Intet har at erindre mod, at den foreslaaede Modification indtræder. Hos Commissionens Formand vil Departementet i Tvivltilfælde kunne erholde den fornødne Veiledning naar det skal bestemmes, hvorvidt et fra vedkommende Afdelingschef modtaget Ar-

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

beidsforslag egner sig til at undergives Commissionens Vedkommelse, hvilket, som Erfaring har vist, ingenlunde blot beroer paa Arbeidets Betydning eller paa, hvorvidt der har vist sig Dissens mellem Projektets Forfatter og Afdelingschefen eller ikke.

Der bør formentlig ligesaa lidt for Eftertiden, som hidtil, være noget til Hinder for, at ogsaa t. Ex. Planer for Bygearbejder, der sortere under andre Departementer, eller for Arbejder, der udføres for Communerens Regning, naar det af Vedkommende maatte ønskes, undergives Commissionens Kritik. Navnlig for saadanne Tilfælde bør der være Udgang for Departementet til at forstærke Commissionen i den enkelte Sag ved Tilfaldelse af udenforstaaende Mænd.

Udgifterne til Ingeniørcommissionen ville, saalænge Generalmajor Sjæns ikke ønsker at modtage nogen Godtgjørelse for sit Arbejde som Commissionens Formand, i det Væsentlige indskrænke sig til Sekretærens Afsløning; Sekretæren, der har at samle og ordne Materialierne, sørge for Indhentelsen af manglende Oplysninger og i det Hele forberede Sagernes Behandling og Expedition, vil for Eftertiden blive fri for de Forretninger, der hidtil have paa hvilet ham ved Brigadens Expedition af de her omhandlede Sager; derved saavel som ved Formindskelsen i Antallet af de Sager, som ville blive sendte til Commissionens Behandling, vil Posten blive lettere at bestride og ikke længer saaledes optage hans Tid, at han, om han som den nuværende er Ingeniør-officier, vil behøve fritagelse for militære Forretninger, saalænge disse blive ham anviste i Christiania. Paa Grund heraf antages Lønningen, der hidtil har været 800 Spd., at kunne nedsættes til 500 Spd. aarlig. Sekretæren, der efter Kongelig Resolution af 25de Januar 1862 Post 2 har været ansat af Ingeniørbrigaden med Departementets Approbation, forudsættes herefter at ville blive at antage af dette sidste.

Hvis Ingeniørbrigaden overensstemmende med Departementets Forslag træder ud af ethvert Forhold til de omhandlede Arbeiders Bestyrelse, opstaar der Spørgsmaal om, hvorvidt denne Forandring bør være nogen, og isaafald hvilken Indflydelse paa den Ordning af Tjeneste- og Lønningsforholdene, som for Tiden er indført med Hensyn til de Ingeniør-officierer, der benyttes som Arbeidsbestyrere eller Assistenten i den civile Ingeniørvirksomhed.

Den gjældende Bestemmelse herom, der indeholdes i Resolutionen af 25de Januar 1862 Post 3, er saalydende:

„Ingeniør-officierer, som med fritagelse for mili-

tær Tjeneste have Ansættelse ved civile offentlige Arbejder, skulle — herunder indtil Videre ikke indbefattede Canal-direktoren, Havnedirektoren, Veiasistenten for Indredepartementet og det teknisk kyndige Medlem af de nye Jernbane-Anlægs Bestyrelse — staa i Nummer i Brigaden med Bibehold af den militære Afsløning og erholde et saadant Tillæg, som maatte udfordres for at bringe deres samlede Afsløning op til det for den Tjenesteklasse, hvori de ansættes, bestemte Lønningsbeløb.“

Ifølge Resolutionens Post 5 udredes det omhandlede Lønningsstillæg af de civile Arbeiders Fond. For Bekvemmeligheds Skyld er Sagen efter Aftale med Vedkommende ordnet saa, at vedkommende Ingeniør-officierer oppebære deres samlede Løn af de civile Arbejder, medens Brigaden indeholder deres militære Indtægter, hvis Beløb halvaarsviis under Et refunderes vedkommende Fonds.

At Militærfondet ifølge den citerede Bestemmelse — forskjelligt fra, hvad der gjælder med Hensyn til Officierer af andre Vaabenarter — udbetaler de ved civile Arbejder udelukkende anvendte Ingeniør-officierer deres militære Lønninger med Emolumenter, hvis Beløb saaledes kommer nævnte Arbeiders Fond til gode, er væsentlig motiveret ved, at Sysselsættelsen ved de civile Ingeniørarbejder kræver de samme Kundskaber og Færdigheder som ved de militære, og derfor yder den militære Ingeniør omtrent samme Nytte i Egenkab af praktisk Fagkole. Da derhos begge Slags Arbejder forenedes under samme tekniske Bestyrelse, blev det betragtet som en consequent Udvikling af dette System, at vedkommende Officiers Stilling til Brigaden blev den samme, hvad enten de arbejdede i den militære eller i den civile Tjeneste. Forøvrigt indeholdes udførligere Forklaringer om denne Sag i det til Grund for Resolutionen liggende underdanigste Foredrag (Afstrykket Side 14—24), hvortil man tillader sig at henvise.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om mulige Forandringer i Bestemmelsen nu, da begge Slags Arbeiders Forening under samme Bestyrelse forudsættes at skulle ophøre, har Departementet henvendt sig til Ingeniørbrigaden, idet man udtalte den Formening, at det vil være af Interesse saavel for de civile offentlige Arbejder som for vedkommende Ingeniør-officierers Udvikling, at disse fremdeles kunne gøre Tjeneste ved de omhandlede Arbejder, saavidt Anledning gives.

Brigaden har, idet den erklærer sig enig heri, anført, at Diemedet formenes paa den efter Omstændighederne hensigtsmæssigste Maade at ville naaes ved at bibeholde Bestemmelserne i Resolutionens oven

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

indtagne Post 3, forsaavidt de afgivne Ingeniørers Afslønnog angaar. Herved maa dog, yttres Brigaden videre, bemærkes, at da de militære Sager i dette Tilfælde ikke komme Armefondet, men de offentlige Arbejder tilgode, maa formentlig ogsaa Skyds og Diæt paa Reiser til og fra Arbejdsstedet, som maatte foranlediges ved indtræffende militær Tjeneste, udredes af disse, forudsat at det oven omtalte Arrangement vedbliver, hvorefter den fulde Afslønnog udbetales af vedkommende Arbejdsfond, medens de militære Sager indeholdes og samlet oversendes, kunde man indrette sig paa den Maade, at den omhandlede Rejsegodtgjorelse af Brigadens Intendant udbetales og beregnes til Afdrag i det Sagesbeløb, Brigaden fik at refundere.

Brigaden anseer det, som allerede antydet, — uanset at den ved den paatænkte Forandring i Arbejdsvirksomhedens Bestyrelse for en væsentlig Deel vil tabe den Udgang, som nu haves, til at fordele Ingeniørficiere paa den for deres praktiske Udvikling hensigtsmæssigste Maade — alligevel af væsentlig Interesse for Erhvervelse og Vedligeholdelse af den Ingeniørroutine, hvortil den militære Tjeneste ikke maatte tilbyde Anledning, at kunne forskaffe dem af dens Officiere, som dertil kunne afsees, Bessjæftigelse ved de civile Arbejder. Da det saaledes for Ingeniørficiere for en stor Deel netop er Hensynet til deres militære Brugbarhed, der gjør det ønskeligt i muligste Grad at lette Udgangen til denne Virksomhed, er der efter Brigadens Formening ikke Grund til at indtage disse under de Regler, der ved Kongelig Resolution af 24de Januar f. A. (Afskriftet Side 33—34) ere fastsatte for Officiere af andre Raaben, og det hverken med Hensyn til den militære Afslønnog, der her ikke kommer de offentlige Arbejder tilgode, eller med Hensyn til de øvrige Betingelser for deres Afgivelse og navnlig den surnumerære Udtræden af de respektive Brigader. Erfaring har, heder det videre, for Ingeniørbrigadens Vedkommende tilstrækkelig godtgjort, at den udstrakte Udgang, der tidligere har været aabnet dens Officiere til at udtræde surnumerære, har efter Forholdene i hoi Grad virket til Skade saavel for Tjenesten som for Personellet, hvorpaa Brigaden allerede har haft Anledning til at hente Armestyrrelsens Opmærksomhed. Horsaavidt derfor den under Post 3 i Kongelig Resolution af 25de Januar 1862 gjorde Undtagelse for Afdelingschefernes Vedkommende er at forstaa derhen, at disse for det Tilfælde, at de ere Ingeniørficiere, skulle henhæve surnumerære, da maa Brigaden ved denne Leilighed fastholde, at dette Forhold ved indtræffende Anledning bør ophøre, naar disse Stillingers Rapport til Brigaden bortfalder.

Da Arbejdsstyrelsen, som bemærket, i Regelen vil finde sig vel tjent med, som tidligere, at benytte disponible Ingeniørficiere i Tjeneste — i hvilken Henseende dog naturligviis intet Vaand vil paaligge den — kan Departementet Intet have at erindre mod Antagelsen af Brigadens Forslag, hvorefter de afgivne Ingeniørficiere i Tjeneste og Lønningsforhold i det Væsentlige ville vedblive at være ordnede paa den samme for Arbejdsfondet fordeeltige Maade som nu. Med Hensyn til Forbeholdet af, at de offentlige Arbejder bære vedkommende Officiere Rejsegodtgjorelse til og fra Arbejdsstedet i Anledning af indtræffende militær Tjeneste, kan man mod Billigheden heraf Intet have at indvende. Forøvrigt bemærkes, at da man — overensstemmende med den udtrykkelige Regel i Resolution af 1860 Post 4 — ikke antager nogen Ingeniørficier til Tjeneste, forinden man har Sikkerhed for, at han, bortset fra extraordinære Tilfælde, vil haves til udelukkende Disposition i den fornødne Tid, vil der formentlig ikke hyppig blive Spørgsmaal om deslige Reiser.

Med Hensyn til Brigadens Ytringer om Dufsligheden af en Forandring i den med Hensyn til Afdelingscheferne for Tiden gjældende særskilte Regel, hvorefter disse, forsaavidt de ere Ingeniørficiere, indtil Videre kunne være surnumerære, antager Departementet, at Afgjorelsen hensigtsmæssigt henstaar til en senere Leilighed. For Diebliffet haves nemlig ikke engang ledige Nummere i Brigaden, hvori de to surnumerære Ingeniørficiere, som nu fungere respektive som Veiasistent og Canaldirector — Havne- og Jernbanedirektorerne ere Civilingeniører — vilde kunne indtræde.

Sluttelig skal man med Hensyn til den Form, hvorunder de i det Foregaaende antydede Bestemmelser hensigtsmæssigt afgives, bemærke, at man har foretrukket at affatte Bestemmelserne om Ordningen af Ingeniørcommissionen samt af de fra Militærtjenesten afgivne Ingeniørficiere Stilling som udtømmende og beregnende paa heelt at afløse de ældre. De foran ikke specielt nævnte Dele af de kongelige Resolutioner af 10de November 1860 og 25de Januar 1862 indeholde Paalæg og Anordninger, som dels een Gang for alle ere efterkommede og dels ere nærværende Sag vedkommende, og som der ikke her er Spørgsmaal om at ophæve eller forandre.

Inden foranstaaende Fremstilling underdanigst forelaages Deres Majestæt, fandt man at burde gjøre Armee-Departementet bekendt med samme for at give dette

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

Anledning til at udtale sig derover. Nævnte Departement har som Folge heraf, efterat have confereret med Armeecommandoen, afgivet vedlagte Betænkning af 28de December sidstleden, hvis væsentlige Indhold man skal tillade sig at gjengive, idet man postviis tilføier de Bemærkninger, den antages at gjøre nødvendige fra Indre-Departementets Side.

1. Armeedepartementet erindrer om, at man ved den nu bestaaende Ordning hovedsagelig har tilfattet at opnaa:

1. Økonomi i Kræfternes Benyttelse,
2. tilstrækkeligere Control med Arbejdernes Udforelse,
3. altsidig Bedømmelse af fremsatte Forslag, og
4. Samvirkning istedetfor Rivalitet mellem de forskjellige Brancher af Arbeidsvirksomheden.

Ligesom Indre-Departementet selv har udtalt, anføres der videre, at Foranstaltningen allerede har stiftet væsentlig Nytte i een af de angivne Retninger, nemlig den under No. 3 omhandlede, saaledes betvivler Armeedepartementet ikke, at de tilsigtede Fordele ogsaa i de øvrige Retninger vilde opnaaes fuldstændigere, end det har kunnet ventes i det forløbne korte Tidsrum, i hvilket desuden særegne af Personlighederne betingede Forhold i nogen Grad kunne have stillet sig i Veien, naar kun Tid blev levet til i Praxis at gennemføre Planens hele Tanke, muligens med en og anden Modification i det Enkelte.

Den foreliggende Storthingsbeslutning kan efter Armeedepartementets Opfatning ikke i nogen Henseende begrunde Nødvendigheden af at ophæve den i 1860 tilveiebragte Ordning. Det nævnte Botum indeholder, heder det, saaledes som det er formuleret, ingen Forkastelsesdom over Foranstaltningen i sin Almindelighed, og om man vilde søge en saadan i de under Forhandlingerne fremkomne Øringer, vilde dette formeentlig være at lægge formegen Vægt paa usagkyndige Mænds Anskuelser om endnu ved Praxis ikke tilstrækkelig prøvede Forhold, med hvis Detail de ialfald ikke endnu have kunnet gjøre sig fortrolige. Under saadanne Omstændigheder burde efter Armeedepartementets Formening ikke engang en klart udtalt Forkastelsesdom fra Storthingets Side være at tillægge den Vægt, at Beslutningen blev at tage til Folge, saalænge man nærer den Overbeviisning, at Statens sande Lærv bedst rammes ved den istandbragte Ordning. Som Folge heraf fraraades Forslaget om at ophæve denne.

Til det her Anførte tillader man sig at bemærke:

At selve Storthingsbeslutningen ikke direkte udtaler nogen Dom over Foranstaltningen, har dette

Departement selv paapeget, medens Beslutningens Hensigt dog ikke er tvivlsom. Efter Forhandlingernes Gang feiler man neppe ved at antage, at ialfald Forslag vilde være bleven fremsat om en bestemt Udtalelse, om man ikke havde troet at kunne gaa ud fra, at Beslutningen af Regjeringen vilde blive opfattet, som i det Foregaaende sleet.

Svad enten man lægger større eller mindre Vægt paa den fremkomne Opinionsøtrings Betydning for Tvivlsørgsmaalets Bedømmelse, kan den i hvert Fald ikke sættes ud af Betragtning, naar der spørges om, hvorvidt et fortsat Forsøg med den nuværende Ordning vilde have Sandsynlighed for at kunne opretholdes. Naar sidste Storthing har fattet sin Beslutning, uanset at der forelaa en saa udtoommende Fremstilling, som man erholdt i 1859, af de Grunde, der anbefale Organisationsprojectet, vilde man vanskelig kunne paaregne en Udtalelse i modsat Retning af næste Storthing, medmindre den mellemliggende Tids Erfaring maatte have givet afgjørende Beviser paa Systemets Fortrinlighed. Noget Saadant kan man neppe vente, naar henføres til, at der i denne Budgettermin fremdeles blot kunde være Spørgsmaal om at fortsætte den nuværende provisoriske Tilstand, ikke om den fuldstændige Gjennemførelse af Organisations-Projectet fra 1859, foruden at saadanne tilfældige Omstændigheder, som efter Armeedepartementets Formening hidtil for nogen Deel have voldt Vanskeligheder, jo fremdeles maatte kunne indtræde. Endelig erindres, at den af Armeedepartementet med Rette udhævede Fordeel, som den mere betryggende Drostelse af Arbejdsplaner m. v. medfører, efter Departementets Forudsætning vil bibeholdes uafhængig af, hvorledes Arbejdsbestyrelsen organiseres.

2. Idet Armeedepartementet, som nys omhandlet, gaar ud fra, at Storthingsbeslutningen ikke medfører nogen Hindring imod at fortsætte det paabegyndte Forsøg, formener det derimod, at Forslaget om at bibeholde en lønnet Sekretær for Ingeniørcommissionen staar i Strid med samme Beslutning. Der anføres, at Resolutionen af 10de November 1860 har paalagt Ingeniørbrigadens Oberstlieutenant som Embedspligt at forrette som Formand i Commissionen, ligesom de siden Resolutionen ansatte eller avancerede Ingeniørofficerer i Henhold til samme ere forpligtede til at gjøre Tjeneste ved civile offentlige Arbejder. Der haves saaledes, vedbliver Armeedepartementet, fuld Frihed til at beordre en Ingeniør-officier til at fungere som Sekretær uden Tillæg til hans Embedsgage, og ligesaa lidt som Oberstlieutenanten i Regelen vil savne Tid til at besørge Formandens Forretninger, ligesaa lidt vil der antagelig mangle

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

dygtige Aspiranter til Sekretærposten, der fremfor mange andre giver Anledning til at erhverve Indblik i de forskellige Brancher.

Hertil bemærkes:

Spvad Departementet i det Foregaaende har til-
ladt sig at forklare, antages tilstrækkelig at godtgjøre,
at Stortinget ved sin Beslutning ikke har havt In-
geniørcommissionen for Die, uden forsaavidt angaar
dens nuværende Forhold til Ingeniørbrigaden.

Naar Formandens Funktion ved Resolutionen af
1860 er henlagt til Ingeniørbrigadens Oberstlieutenant,
maa det vel mærkes, at dette skeede efter forudgaaende
Forhandling med den daværende Oberstlieutenant, un-
der den udtrykkelige Forudsætning, at der senere vilde
blive en bestemt passende Godtgjørelse, ved hvilken
Ordning Indvendinger fra vedkommende Officiers Side
maatte formodes at ville bortfalde. Godtgjørelsen
blev ved Resolutionen af 25de Januar 1862 bestemt
saavel for den forløbne som for den efterfølgende
Tid. Paa lige Maade blev Bestemmelse om Løn-
ning for Sekretærposten antydet i 1860 og afgiven i
1862. Denne sidste Post har der hidtil saa langt
fra været Spørgsmaal om at besætte ved Commando,
at den gjældende Bestemmelse tværtimod udtrykkelig
gaar ud paa, at til Sekretær antages med den be-
stemte Løn en civil eller militær Ingeniør; i lige
Maade vil man forgjæves i de hidtil udgivne Be-
stemmelser søge Hjæmme til at paalægge Ingeniør-
officiererne i Almindelighed mod deres Dnske at gjøre
Tjeneste ved civile Arbejder, og man kan derfor saa-
meget mindre være enigt med Armee-Departementet
i, at der skulde paaligge de siden Resolutionen af
1860 ansatte eller avancerede Ingeniørofficierer nogen
Forpligtelse til at finde sig i et saadant Paalæg. Naar
Armee-Departementet derfor nu vil have Sekretærens
saavel som Formandens Post overdragen til Ingeniør-
officierer uden særskilt Godtgjørelse for Arbeidet, kan man
kun bemærke, at selv om man med Armee-Departemen-
tet betragtede det som givet, at vedkommende Officierer
vilde være pligtige at finde sig deri, saa vilde et saa-
dant Arrangement efter dette Departements Formening
i hvert Fald være uheldigt. Det behøver ingen nær-
mere Udvikling, at Ingeniørcommissionens Nytte væ-
sentlig beror paa, hvorledes den opfatter og udfører
sit Hverv; men ved at følge Armee-Departementets
Plan vilde man vanskelig undgaa, at Formand og
Sekretær kom til at betragte sine Forretninger som
en Byrde og affærdige dem paa letteste Maade. At
den nu foreslaaede Formand af særegne Grunde ikke
ønsker for sin Person at modtage noget Honorar,
kan naturligvis ikke komme i Betragtning.

3. Med Hensyn til de foreslaaede Bestemmelser

om de som Arbeidsbestyrere og Assistentter benyttede
Ingeniørofficierers fremtidige Forhold har Armeecom-
mandoen, til hvis Stringer herom Armee-Departementet
henholder sig, bemærket, at denne Bestemmelse i det Væ-
sentlige stemmer med Resolutionen af 25de Januar 1862
Post 3; men dengang var, anføres der videre, Be-
styrelsen af de civile offentlige Arbejder saavel med
Hensyn til det Personelle som til det Techniske hen-
lagt til Ingeniørbrigaden, hvis Chef derfor ogsaa
kunde bestemme ikke blot, hvilke Officierer der skulde
anvendes ved nævnte Arbejder, men tillige hvor og
for hvor lang Tid, medens Brigadeføberen herefter in-
gen Indflydelse faar hverken paa Valget af Officierer
eller paa deres Anvendelse, uden forsaavidt han har
Udgang til at erklære sig imod en eller anden Offi-
ciers Afgivelse. Brigaden vil altsaa ikke længere kunne
— med tilbørligt Hensyn saavel til Personernes Qua-
lificationer som til Tjenestens Løb — sørge for, at
dens Officierer ved at anvendes ved de civile Arbei-
der altsidig udvikle og vedligeholde deres Dygtighed
som Ingeniører, hvorhos det Commandoforhold mel-
lem de underordnede Officierer og deres Chef, som
det er i hoi Grad vigtigt at opretholde, opløses,
saaledes som for var Tilfældet. De Motiver, der
væsentligst ligge til Grund for den hidtil gjældende
Bestemmelse, nemlig, at det maatte ligge i Armeens
Interesse, at Ingeniørofficierer, da han ikke kan finde
fuld Sysselsættelse ved militære Byggearbejder, kunde
blive benyttet ved de civile, og at han i det civile
Arbejde ligesom i den militære Tjeneste vilde komme
til at staa under sin egen Chefs Commando og Til-
syn, antages derfor ogsaa nu for en væsentlig Deel
at tabe sin Betydning. Det kan nemlig ikke, vedbli-
ver Commandoen, forudsættes, at Departementet for
det Indre eller de det underordnede Afdelingschefer
ville ved Valget af Bestyrere eller Assistentter komme
til at tage særligt Hensyn til Ingeniørbrigadens Løb
i denne Retning. Efter Commandoens Opfatning vil
altsaa Ingeniørofficierernes Forhold til de civile Ar-
bejder, naar Brigadens Deelagtighed i Bestyrelsen
bortfalder, blive saa væsentlig forandret, at der, om
man end forudsætter og anseer det ønskeligt, at In-
geniørofficierer fremdeles kunne blive anvendte ved
civile Arbejder, neppe vil være tilstrækkelig Grund til
at bibeholde den tidligere Bestemmelse om deres Af-
lønnings eller til at lade Armeefondet for Ingeniør-
officierens mere end for Infanteri-, Cavalleri- og
Artilleriofficierens Vedkommende bære en Deel af
Udgifterne ved de civile Arbejder. Armeecommandoen
erkjender imidlertid, at det af andre Hensyn kan
være betænkeligt nu at gjøre nogen Forandring i
det Bestaaende og vil derfor heller ikke for Tiden

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

gjøre nogen Indsigelse imod det her omhandlede Punkt.

Nærværende Departementet har, som foran bemærket, ikke været uopmærksom paa den forandrede Stilling, dette Spørgsmaal indtager, saafremt Ingeniørbrigadens Deelagtighed i de civile Arbeiders Bestyrelse bortfalder, og maa tillægge de i Armeecommandoens Erklæring fremhævede Hensyn megen Vægt. Kun maa man, forsaavidt Ingeniørofficierens Stilling til det civile Arbeide stilles ganske ved Siden af andre Officerers, gjentagende erindre om, hvad der saavel fra Ingeniørbrigadens som fra Departementets Side foran er udhævet, at Deeltagelse i de civile Arbeider for Ingeniørofficieren har en særegen Betydning for Udviklingen af hans militære Brugbarhed, og at det derfor fortrinsviis for Ingeniørbrigaden bliver af Interesse, at et passende Antal af dens Officerer kunne finde Sysselsættelse ved de nævnte Arbeider. Idet derfor Ingeniørbrigaden for saameget fikrere at opnaa dette Diemed har troet det at være ogsaa i Brigadens Interesse at see den nuværende Afsonningsregel i det Væsentlige bibeholdt, og derhos ogsaa Armeecommandoen og Armee-Departementet have i andre Henseender fundet Betænelighed ved for Tiden at fraraade dette, er der formeentlig ikke Opfordring for Indre-Departementet til at fravige det her omhandlede Forslag. Man finder imidlertid, at der i dette Punkt bør tages et væsentligt Hensyn til de hos Militærstyrelsen raadende Anskuelse, og tror derfor at burde tillægge, at om denne senere maatte komme til en bestemt Formening om, at Militæretatens og specielt Ingeniørbrigadens Interesse ikke rammes ved det paatænkte Arrangement, bør der formeentlig ikke af Hensyn til den Besparelse, dette antagelig vil medføre paa de civile Arbeiders Conto, fra Indre-Departementets Side gjøres nogen Vanskelighed ved at faa det forandret.

4. Armee-Departementet indrømmer, at den nu foreslaede Ingeniørcommission i nogen Grad vil virke i samme Retning som den tidligere, forudsat at de selvstændige, ingen virksom Control undergivne Afdelingschefer finde sig foranledigede til at møde, naar det maatte være nødvendigt. Men dette Sidste formenes tvivlsomt, naar de ikke staa under Formandens Overbefaling og Control. Naar Afdelingscheferne have Forhindring, vedbliver Armee-Departementet, udfordres særskilt Anmodning til andre kyndige Mænd, der ingen Pligt ville have til at møde i Commissionen, medens den nødvendige Supplering nu foregaar med fuld Sikkerhed og Lethed, idet Brigadens Chef simpelthen beordrer. Af disse Grunde formenes der

blot at kunne næres ringe Forventning om den foreslaede Commission's Virksomhed.

Hertil bemærkes:

Den udtalte Frygt for, at Commissionens Medlemmer ikke vil møde, naar paafordres, der synes begrundet i en Forudsætning om, at alene et militært Commandoforhold vilde formaa at holde dem til at opfylde en Embedspligt, kan dette Departement ikke dele. Ligejaalidt har, som Armee-Departementet synes at forudsætte, noget saadant Commandoforhold hidtil fundet Sted, idet Ingeniørbrigadens Oberstlieutenant ikke som saadan, men alene som Commissionens Formand har været de øvrige Medlemmers Foresatte. I dette Forhold indtræder ingenjersommelst Forandring, hvad enten Formanden er Oberstlieutenant i Ingeniørbrigaden eller ikke. Hvad angaar Forstærkning af Commissionen for enkelte Tilfælde kan det anføres, at blandt de udenforstaaende Mænd, som i det forløbne Tidsrum have været anmodede om for enkelt Sag at tiltræde Commissionen, have, saavidt Departementet bekiendt, kun de Færreste været Ingeniør-officierer; de øvrige have været deels Officerer af andre Gaaben, deels civile Mænd, uden at det har kostet nogen Vanskelighed at formaa Bedkommende til at yde sin Bistand. Dette lader ialfald formode paa den ene Side, at det heller ikke i Fremtiden vil falde vanskeligt at erholde den fornødne sagkyndige Bistand udenfra, hvad enten den søges i eller udenfor Ingeniørbrigaden, medens dog paa den anden Side en Brigadeordre heller ikke for Fremtiden vilde være uønskelig i alle Tilfælde.

5. Med Hensyn til at Ingeniørbrigadens nuværende Chef foreslaaes til Formand i Ingeniørcommissionen, har Armeecommandoen, hvis Erklæring Armee-Departementet tiltræder, for sit Bedkommende ikke fundet at burde reise nogen Indvending, i Betragtning af, at Generalmajor Sagens har erklæret sig villig til at overtage Funktionen og under Forudsætning af, at dette, som af ham antaget, kun skeer provisorisk. Commandoen bemærker dog, at Brigadefejfen indtager en saadan Stilling, at den omhandlede Funktion i Regelen ikke kan eller bør overdrages ham, især, naar det væsentligste Motiv, der er anført for at fratage ham den ham hidtil tillagte overordnede Styrelse af Arbeiderne, hvorunder han i langt høiere Grad kunde virke gavnligt i det Offentliges Interesse, er hans militære Stilling. Hertil har Armee-Departementet foiet, at naar man gaar ud fra, at det har været Storthingets Mening at adskille det civile Arbeide fra al Berøvelse med det militære Ingeniørvæsen, staaer det formeentlig i Strid

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

med denne Mening at sætte den omhandlede Embedsmand ind i den nævnte Funktion.

Nogen saadan Strid kan Departementet i Genhold til, hvad tidligere er anført, ikke erkjende, idet Forslaget netop gaar ud paa — ved at gjøre Valget af Formand frit iblandt civile eller militære Ingeniører — at høve den embedsmæssige Forbindelse mellem Commissionen og Brigaden, som Stortinget antages at have udtalt sig imod. At afskjære sig Udgangen til at vælge en Ingeniørofficer, naar denne ansees fortrinnsvis kvalificeret, og det af Militærstyrelsen tilstedes ham at overtage Stillingen, kan hverken ansees rimeligt eller at have ligget i Stortingets Tanke. Hvad specielt Generalmajor Irgens angaar, er det med andre Ord Personen og ikke Brigadechefen, man henvender sig til.

6. Naar, som foran anført, Armeedepartementet, uanset de for militære Interesser uheldige eller maasse snarere skadelige Virkninger, det befyngter af de tilsligtede Forandringer i Resolutionen af 10de November 1860, alligevel ikke for Tiden tror at burde foranledige nogen Forandring i de almindelige Bestemmelser om Ingeniørofficerers og andre Officerers Forhold til de civile Arbeider, — finder det dog at burde gjøre en Undtagelse med de Ingeniørofficerer, der fungere som Afdelingschefer. Disse bør nemlig, naar de ikke længer skulle være Brigaden underordnede, efter Armeedepartementets Formening udtræde af denne og modtage fast Ansættelse som Civile, saaledes som før har været Tilfældet, idet deres surnumerære Stilling medfører betydelig Skade med Hensyn til de personelle Forhold inden Brigaden, og der desuden, naar al Tanke om Forbindelse mellem det civile og det militære Ingeniørvæsen opgives, formentlig ikke længer er Grund til med Opofrelse af militære Interesser at forskaaffe det civile Arbeide fordelagtigere Vilkaar ved Ansættelse af Personer.

Hvad denne Armeedepartementets sidste Itring angaar bemærkes, at der formentlig maa finde en Misforstaaelse Sted, idet Veiasistentens og Canal-direktorens Sager, om hvilke her handles, ere særskilt regulerede og saaledes ikke vedkomme Bevilgningen til de civile offentlige Arbeider.

Hvad angaar Spørgsmaalet om at give de nævnte Mænd fast Ansættelse i disse Stillinger, har Indredepartementet ved en tidligere Leilighed (Afskriftet Pag. 19) selv antydet, at en Forandring i denne Retning ogsaa fra andre Synspunkter kunde have Meget for sig. Da Forholdet imidlertid har bestaaet, som det nu er, længe før Resolutionen af 1860 og saaledes ikke staaar i nødvendig Forbindelse med den her nærmest foreliggende Sag, og Spørgsmaalet des-

uden ikke kan ansees tilstrækkelig forberedt, ligesom endelig heller ikke Ingeniørbrigaden har andraget paa Forholdets ueblifikkelige Forandring i den ene eller den anden Retning, finder man ikke Opfordring for Indredepartementet til ved nærværende Leilighed at optage Spørgsmaalet herom.

I Forbindelse med Spørgsmaalet om Organizationen af de offentlige Arbeiders tekniske Bestyrelse opstod i Stortinget en Discussion om den hidtil saakaldte Veiasistent's Stilling, og denne Stillings formentlig mindre heldige Benævnelse. Allerede den ofnævnte Committee af 1859 og senere Ingeniørbrigaden anbefalede en Forandring af Navnet „Veiasistent“ til „Veidirektor“, og i det underdanigste Foredrag angaaende seneste Veibudget-Proposition erklærede Departementet sig for Nødvigheden heraf, idet man erkjendte, at Embedet ogsaa i Navnet burde svare til de lignende Stillinger i Canal- og Havne-væsenet, samt gif ud fra, at der for Fremtiden burde forholdes i Overensstemmelse dermed. Hvad angaar Omfanget af Vedkommendes Embedsmyndighed er enhver reel Forskjel forlængst faktisk bortfaldt, og forsaavidt der endnu maatte staa en eller anden Uoverensstemmelse tilbage med Hensyn til Forretningsgangen, vil dette ved nogen Opmærksomhed let kunne rettes. At der under Discussionen paa Stortinget tildeels robede sig noget Ubetjendtskab med det sande Forhold i denne Henseende, afgiver kun et Beviis mere for, at Embedets hidtilværende Titulatur virkelig er vildledende. Departementet finder sig derfor nu foranlediget til at andrage paa udtrykkelig uaadigst Bestemmelse for, at Embedets Benævnelse herefter bliver Veidirektor-Embedet, med Rang som for Canaldirektoren bestemt, og at den Indehaveren, Ingeniør-Major Bergh, for Tiden meddeelte Constitution som Veiasistent afløses af en lignende som Veidirektor. Man foreslaar derhos i Resolutionen tilfoiet, at Embedets Myndighed og Forretningsforhold bliver efter de nærmere Forskrifter, som Departementet maatte finde fornødne, at ordne i væsentlig Overensstemmelse med, hvad der gjælder med Hensyn til Canal-direktoren.

I Forretningsordenen er der navnlig eet Punkt, som Departementet endog uden Hensyn til den oven foreslaaede Bestemmelse angaaende Embedet vilde have fundet sig foranlediget til at forandre. De fra Veianlæggene indkommende Kvartalsregnskaber gaa nu fra Arbeidsbestyrerne direkte til Revision i Departementet, medens det vil være hensigtsmæssigt, at de indgaa gennem Veidirektoren, der formentlig bør

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

instrueres til, saavidt hans Tid tillader det, at forskaffe sig en Oversigt over dem og indsende dem til Departementet, ledsagede af de Bemærkninger, hvortil han maatte finde Anledning. Den regnskabsmæssige Revision, som foregaar ved Departementets Personale, kan nemlig kun medføre en saare utilstrækkelig Control med, hvorvidt de af Arbeidsbestyreren trufne Dispositioner have været stemmende med en rigtig Økonomi, medens Regnskaberne maa kunne levere en jagtmyndig og med Veiarbejdets Forhold kjendt Direktør Bidrag hertil, som ikke bør ligge ubenyttede. Forøvrigt vil allerede den Omstændighed, at Veidirektøren under sine Ophold i Christiania er altfor optaget til at kunne ofre Sagen synderlig Tid, medføre, at Foranstaltningen i heldigste Fald kun kan blive af utilstrækkelig Virkning, og man bør derfor vistnok have Opmærksomheden rettet paa, hvorvidt der vil være Høie til at træffe mere afgjørende Forholdsregler. Det sidste Storting forelagte Forslag om Ansættelse af Distriktsingeniører tilsigtede Indførelse af en tilstrækkelig Control med Arbejderne i Marken; den Maade, hvorpaa Sagen efter dette Forslag var tænkt ordnet, vandt imidlertid ikke Stortingets Bifald.

Sluttelig skal Departementet nævne, at der under den omtalte Discussion paa Stortinget ogsaa fremkom et Forslag om Forhøielse af den for Veidirektøren (Veiasistenten) regulerede Gage fra 1200 til 1600 Spd. aarlig. Forslaget toges dog tilbage i Betragtning af, at Sagen er uden Interesse for den nuværende virksomme og dygtige Indehaver af Stillingen, hvem der nemlig tidligere er bevilget et personligt Gagetillæg af 400 Spd. Af samme Grund finder ogsaa Departementet det ialfald for Dieblikket mindre nødvendigt at bringe dette Spørgsmaal under Overveielse.

Statsraad Bergeland henholdt sig til sin som Chef for Armee-Departementet afgivne Erklæring.

I Henhold til Foranførte, der af Statsraadets øvrige Medlemmer i det Væsentlige tiltrædes,

indstilles underdanigst:

At det naadigt maa behage Deres Majestæt at afgive følgende Bestemmelse vedkommende civile offentlige Arbejders Bestyrelse m. v.:

- 1) Den Ingeniørbrigaden for Tiden overdragne Deelagtighed i civile offentlige Arbejders Bestyrelse bortfalder.
- 2) a. Veiasistent-Embedet bliver herefter at benævne

Veidirektor-Embedet med Bibehold af den regulerede Gage og med Embedsranng efter Reglementets No 8. Embedets Myndighed og Forretningsforhold ordnes efter de nærmere Forskrifter, som af Departementet for det Andre maatte anses fornødne, i væsentlig Overensstemmelse med hvad der gjælder med Hensyn til Canaldirektøren.

- b. Den hidtil som Veiasistent konstituerede Ingeniørmajor E. W. Bergh konstitueres som Veidirektor.

- 3) a. Veidirektor, Canal og Havnedirektorerne samt den i Bestyrelsen for Statens Jernbanearbejder fungerende Ingeniør ere tilligemed en af Kongen som Formand beskikket civil eller militær Ingeniør faste Medlemmer af en Commission, der paa Forlangende har at afgive Betænkning over Arbejdsplaner eller andre tekniske Spørgsmaal, som af noget Regjeringsdepartement maatte blive dem forelagte. Naar det for noget Spørgsmaal anses fornødent, kan Commissionen desuden efter Indredepartementets Foranstaltning tiltrædes af een eller flere andre jagtmyndige Mænd.

- b. Til som Sekretær at bistaa Commissionen ved Sagens Forberedelse og Expedition beyndiges Indredepartementet til at antage en Ingeniør, der indtil Videre aflønnes med 500 Spd. aarlig.

- c. Til Formand beskikkes indtil Videre Generalmajor og Chef for Ingeniørbrigaden, Sjergens.

- 4) Ingeniørofficierer, som med fritagelse for militær Tjeneste have Ansættelse som Bestyrere af eller Assistenten ved civile offentlige Arbejder, skulle staa i Nummer i Brigaden med Bibehold af deres militære Indtægter. Forskjellen mellem disse og de for vedkommende civile Tjenesteklasser bestemte Lønninger udredes af de civile Arbejders Fond, der ogsaa afholder Skjds- og Diætgodtgjørelse for Reiser, som maatte foranlediges ved indtræffende militær Tjeneste.

- 5) Som Følge af foranstaaende Bestemmelser ere Forskrifterne i Kongelig Resolution af 10de November 1860, B, Post 1, 2 og 3 samt Post 4, forsaavidt den overdrager Ingeniørbrigaden at ansætte det til den civile offentlige Arbejdsdrift fornødne Personale, og endvidere Kongelig Resolution af 25de Januar 1862, Post 1, 2 og 3 hermed satte ud af Kraft.

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

Den Norske Regjerings underdanigste Indstilling af 16de April 1864, som ved Kongelig Resolution af 2den Mai s. A. naadigst er bifaldt.

Chefen for Departementet for det Indre, Statsraad Bretteville, har underdanigst foredraget Følgende:

Blandt sidste ordentlige Storthings Bevilgninger til Veivæsenet, der ved Kongelig Resolution af 22de Juni s. A. naadigst bleve befalede tagne tilføje, er et Beløb af 14000 Spd. til Veiarbeider i Nordlands Amt, hvor saadanne efter nærmere Underfølgelse maatte findes hensigtsmæssigst. Bevilgningen er betinget af, at vedkommende Districter bidrage en Fjerdedeel af de til Arbejderne medgaaende Omkostninger, og at Udgifterne til Grund og Gjerdehold overtages af Districtet og gaa til Afdrag i Bidraget med det for samme beregnede Beløb. Med Hensyn til Anvendelsen af den her omhandlede Bevilgning er ved den under 16de Januar sidstleden afgivne Kongelige Resolution angaaende Iværksættelse af forskjellige af de af Storthinget besluttede Veiarbeider m. V. forbeholdt nærmere naadigst Bestemmelse.

Departementet skal ved nærværende Leilighed underdanigst tillade sig at andrage om naadigst Bestemmelse angaaende Anvendelse af Halvdelen eller 7000 Spd. af Bevilgningen, hvilket Beløb efter den Arbejdsplan, der er indtaget i Departementets til Grund for sidstnævnte Resolution liggende underdanigste Foredrag, skulde anvendes til Arbeider i Nordlands Amt i indeværende Aar, medens Resten først er tænkt at skulle bruges i næste.

Man har fra Amtmanden i Nordlands Amt modtaget et af den fungerende Veidirecteur tiltraadt Forslag om Anvendelsen af nævnte Sum, gaaende ud paa, at 5000 Spd. deraf disponeres til Arbeider i Strækningen mellem Ravnaamo og Renfjeldnasen i Vessens Præstegjeld i den her i sin Tid af Capitain Conradi opgaaede Veilinie og de øvrige 2000 Spd. til Arbeider i Mo Præstegjeld efter Veibestyrelsens nærmere Bestemmelse. I sidstnævnte District er ved det foreslaaede Beløb navnlig paatænkt Oparbejdelse af nogle af Amtsingeniør W. Christies undersøgte Linier i Sidedalsfjærene Grønffjeldsdalen og Plurdalen. Med Hensyn til Vessens Præstegjeld, hvor der i forrige Budgettermin med Bidrag af Veifondet blev oparbejdet Vei ved Stibjerget og Renfjeldnasen, er opløst, at Communen i Løbet af 1 Aar har for egen Regning oparbejdet omtrent 6000 løbende Alen Vei, nemlig fra Rydnæs til Kulstadsøen, Omlægning af Halsbakterne fra Stibjerget til

Pladsen Orbrædden under Dolstad Præstegaard, samt Udbedring og tildeels Omlægning af den gamle Vei fra Mosøen til Skogs Bro. De endnu ufuldførte Stykker fra Kulstadsøen til Stibjerget og fra Skjaaven Bro til Mosøen ere besluttede tagne under Arbeide i indeværende Aar. Naar disse blive færdige, vil man have en oparbejdet Linie af omtrent $\frac{3}{4}$ Miils Længde, Alt udført ved Communens egne Midler, naar undtages det 375 Alen lange Veistykke gennem Stibjerget. I Mo Præstegjeld, anføres der, er samtidigt med de her for Veifondets Regning drevne Arbeider for Communens egen Regning oparbejdet omtrent 2000 løbende Alen Vei over Moheierne og ved Dybladbaek i Dunderlandsdalen. I Grønffjeldsdalen og Plurdalen oplyses at være bosiddende omtrent 40 Gaardbrugere, der gennem en lang Aarrække have ydet Pligtarbeide paa Veien gennem Dunderlandsdalen uden at have haft directe Nytte deraf, idet de i sine egne Dalsfjære fremdeles ere uden ordentlig Vei og moifommelig maa arbeide sig frem over Myrer og Fjelde.

Vessens og Mo Communebestyrelser have vedtaget det efter Storthingets Beslutning fornødne Bidrag til de Arbeider, som ved den dem tiltænkte Andeel af Bevilgningen blive iværksatte.

Departementet maa anbefale den foreslaaede Anvendelse af den Sum, der i indeværende Aar er tænkt oparbejdet i Nordland, idet de omhandlede Districter saavel efter Naturforholde som efter de Opførelser, de have gjort for sit Veivæsens Udvikling, antages at burde komme i fortrinlig Betragtning ved Tilstaaelse af Bidrag af de bevilgede Midler i Strækningen mellem Ravnaamo og Renfjeldnasen, er allerede i Departementets til Grund for sidste Veibudgetproposition liggende Foredrag paapeget som et Strøg, hvor ny Veis Oparbejdelse maatte anses særdeles onskelig. Et sammenhengende Veianlæg paa denne omtrent $1\frac{1}{4}$ Miil lange Strækning vil efter Capitain Conrads Forslag koste 14149 Spd. og altsaa, om det i sin Heelhed skulde udføres i indeværende Budgettermin, medtage hele den til Veiarbeider i Nordland bevilgede Sum. Departementet skulde imidlertid ansee det rettere at fordele det bevilgede Beløb paa flere Districter end kun at anvende det i et enkelt, idet man ved førstnævnte Fremgangsmaade, for hvilken ogsaa det i 1862 afholdte

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

Amtsformandskabs Veicommittee har udtalt sig, formentlig i høiere Grad vil bidrage til at vække Sand- sen for Landcommunicationens Forbedring i det Hele og anspore Districterne til at arbejde for sammes Udvikling. Der har forøvrigt ikke endnu været An- ledning til at anstille saa omfattende Undersøgelser inden Amtsdistrictet, at man for Tiden kan have fuldstændig Ovsigt over de forskjellige Districters Trang til Ophjælpelse af deres Veivæsen, men man finder efter det oven Oplyste og, efter hvad der ved hidtil anstillede Undersøgelser er Departementet be- kjendt, ingen Betænkelse ved at tilraade den fore- slaede Disposition over en Deel af Bevilgningen.

Om Anvendelsen af de resterende 7000 Spd. af Bevilgningen vil Departementet senere, naar de for- nødne Undersøgelser ere anstillede, fremkomme med Forslag.

I Genhold til Foransførte, der af Statsraa- dets øvrige Medlemmer i det Væsentlige tiltrædes,

indstilles underdanigst:

At der af det for indeværende Budgettermin til Veiarbejder i Nordlands Amt bevilgede Beløb 14000 Spd. naadigst tillades, mod de i Beslutnin- gen angaaende Veibudgettet forudsatte Bidrag fra vedkommende Præstegjelds Communer, anvendt:

1. Et Beløb af indtil 5000 Spd. til Veiarbejder i Strækningen mellem Navnaamoen og Ken- fjeldnæsen i Vessens Præstegjeld.
2. Et Beløb af indtil 2000 Spd. til Veiarbejder i Mo Præstegjeld efter Veibestyrelsens nærmere Bestemmelse.

Den Norske Regjerings underdanigste Indstilling af 9de August 1865, som ved Kongelig Resolution af 23de August s. A. naadigst er bifaldt.

Chefen for Departementet for det Indre, tilforordnet Statsraad, Statssecretair Wall, har underdanigst fore- draget Følgende:

I September Maaned s. A. blev den over Mandalselven i Ladestedet Mandal forende Bro, der er beliggende paa den vestlandske Hovedvei, odelagt ved en pludselig indtraadt stærk Flom, hvorunder et Sommerhængsel ovenfor sprængtes og en Mængde Sommer førtes ned mod Broen. Til Broens Gjen- opførelse er af en af Statens Veingeniører, Assistent Fenger-Krog, udarbejdet et Forslag, der er bleven gennemgaaet af Veidirectøren og Ingeniørcommis- sionen og modificeret efter disses Bemærkninger. Ef- ter dette Forslag er dens Gjenopførelse calculeret til 3200 Spd.

Broen over Mandalselven var i sin Tid, naagtet som anført beliggende inden Ladestedet, bleven opført for Amtskommunens Regning. Spørgsmaalet, om hvem Forpligtelsen til at vedligeholde den paalaa, har i længere Tid været Gjenstand for Tvist mellem Amtskommunen og Ladestedets Commune (nærmere Oplysning herom indeholdes i det ved Kongelig Re-

solution af 10de November 1858 bifaldte underda- nigste Foredrag, der er indtaget i Stortingets For- handlinger for 1858, 3die Bind, S. № 46, Pag. 24—28). Den sidste, der af Amtskommunen blev fagsøgt til at refundere Udgifterne ved Broens Ved- ligeholdelse i et længere Tidsrum og til for Efter- tiden at vedligeholde den, er vistnok bleven frifunden i dette Sogsmaal, men Amtskommunen har prote- steret mod at bevilge Noget til de senere Vedligehol- delsesudgifter, og disse, der ved en Hovedreparation for nogle Aar tilbage for en Deel blev ved oven- nævnte Kongelige Resolution i Medhold af Formand- skabsloven for Landet dens § 43 befalet udlignede paa Amtet, ere siden, — efter hvad der anføres, med Forbehold af Regres hos Amtskommunen for det Halve — bleve udredede af Ladestedet, for hvilket Broen fortrinnsvis er af Interesse.

Det sidstafholdte Amtsforsamling for Lister og Mandals Amt har ogsaa nægtet at yde noget Til- skud til Gjenopførelsen af Broen, og da Ladestedets Communebestyrelse i Betragtning af de store Ulemper, der for dette ere forbundne med som nu at være

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

nødsaget til at benytte Færge over Elven, har troet, at der ikke burde udsættes med Gjenopførelsen, indtil det ved et Sogsmaal kunde blive afgjort, hvorvidt der paahviler Amtskommunen nogen Forpligtelse til at bære Udgifterne herved, har den besluttet af Communekassen at udrede Halvdelen af Omkostningerne, i Forventning af at den anden Halvdeel bevilges udredet af Veifondet. Kommunen er derhos gaaet ind paa den Betingelse, under hvilken Departementet under de forudgaaende Forhandlinger angaaende denne Sag har erklæret sig villigt til at anbefale, at en Halvdeel af Omkostningerne søges udredet af Veifondet, idet den har overtaget den fremtidige Vedligeholdelse af Mandals-Broen.

Da der ved disse Beslutninger ikke, som det sees at have været paatænkt, er taget noget Forbehold om ved Sogsmaal at prøve Negres hos Amtskommunen, maa man, hvad ogsaa Amtmanden antager, gaa ud fra, at den gamle Tvist om denne Bro vil falde bort, hvis den Ordning, hvorpaa Communebestyrelsens Beslutning gaar ud, tages tilfulde.

I Betragtning af Broens Vigtighed for Færdselen, og da Omkostningerne ved dens Gjenopførelse ere temmelig betydelige i Forhold til Kommunens Resourcer, til hvilke der, efter hvad der af Amtmanden er oplyst, i den nærmeste Tid vil stilles store Krav i Anledning af andre offentlige Foranstaltninger, finder Departementet, i Overensstemmelse med hvad der er tilraadet af Amtmanden, Grund til at anbefale, at et Bidrag af den halve Deel af Omkostningerne søges bevilget af forstkommende Storting, og man agter derfor i det underdanigste Forslag, man senere vil have at fremsætte angaaende Veivæsenets Budget i næste Budgettermin, at optage et saadant Tilskud til dette Arbejde.

For at Arbejdet skal kunne paabegyndes strax og inden den kommende Vinter ialfald være saavidt fremmet, at Færgeindretningen da kan inddrages, har Communebestyrelsen med Amtmandens Anbefaling anholdt om, at den halve Deel af Overslagssummen maa blive forskudsvis udredet af Statskas-

sen og udbetalt efterhaanden, som Arbejdet skrider frem. Da det er af Vigtighed for den almindelige Færdsel, at den nuværende Færgeindretning saasnart som muligt afsløses af en Bro, vil Departementet ogsaa anbefale Indvilgelsen af dette Andragende selvsølgelig under Betingelse af, at Kommunen, hvad man ikke betvivler, at den er villig til, indgaar Garantier for, at det af Statskassen forskudte Beløb tilbagebetales, forsaavidt det ikke maatte blive endelig bevilget.

Departementet vil derhos andrage om naadigst Approbation paa Communebestyrelsens Beslutning om Optagelsen af et Laan for derved at dække den ene Halvdeel af Omkostningerne ved Broarbejdet, forsaavidt Kommunen ved denne Beslutning paaføres Udgifter for et længere Tidsrum end 5 Aar.

I Genhold til Foranførte, der af Statsraadets øvrige Medlemmer i det Væsentlige tiltrædes,

indstilles underdanigst:

1. At Halvdelen af Omkostningerne ved Gjenopførelsen af den i forrige Aar ødelagte Bro over Mandalselven i Ladestedet Mandal overensstemmende med et dertil af Veilingenieur Jønger-Krog afgivet Forslag, hvorefter Omkostningerne i det Hele ere anslaaede til 3200 Spd., naadigst tillades udredet forskudsvis af Statskassen, under Betingelse af at Mandals Communebestyrelse garanterer Beløbet Refusion, forsaavidt det ikke af Stortinget maatte blive bevilget udredet af det almindelige Veifond.
2. At den af Mandals Communebestyrelse under 21de Juli sidstleden fattede Beslutning om Optagelse af et Laan stort 1600 Spd. for derved at dække den anden Halvdeel af Omkostningerne ved det omhandlede Broarbejde naadigst approberes i Genhold til Lov om Formandskaber i Kjøbstæderne § 40, forsaavidt Kommunen derved paaføres Udgifter for en længere Tid end 5 Aar.

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

Den Norske Regjerings underdanigste Indstilling af 11te October 1865, som ved Kongelig Resolution af 21de samme Maaned naadigst er bifalbt.

Chefen for Departementet for det Indre, Statsraad Manthey, har underdanigst foredraget Folgende:

Ved Kongelig Resolution af 2den Mai 1864 blev der af de for indeværende Budgettermin til Veiarbejder i Nordlands Amt bevilgede Beløb 14,000 Spd. mod de i Beslutningen angaaende Veibudgettet forudsatte Bidrag fra vedkommende Præstegjælds Communer naadigst tilladt anvendt:

1. Et Beløb af indtil 5000 Spd. til Veiarbejder i Strækningen mellem Ravnaamoen og Keen-fjeldsnasen i Vessens Præstegjeld.
2. Et Beløb af indtil 2000 Spd. til Veiarbejder i Mo Præstegjeld efter Veibestyrelsens nærmere Bestemmelse.

Disse Arbejder ere derefter blevene satte i Værk under Bestyrelse af Amtsingenioren i Nordlands Amt, W. Christie, og ere de hertil bevilgede Midler efterhaanden stillede til Amtmandens Disposition for at anvendes i det nævnte Diemed. Med Hensyn til Anvendelsen af den resterende Deel af Bevilgningen 7000 Spd. bemærkede Departementet i det til Grund for ovennævnte Resolution liggende underdanigste Foredrag, at man senere vilde tillade sig at fremkomme med Forslag, naar der var anstillet nærmere Undersøgelser, hvorved man kunde erholde et fuldstændigere Overblik over Trangen til Veianlæg i de forskjellige Dele af Amtet. Man gik nemlig ud fra, at der ved den ovennævnte Bevilgning af 14,000 Spd., der i Departementets underdanigste Foredrag angaaende Veibudgettet foreløbig var tænkt at burde anvendes til Forbedring af Communicationen opad Vessens Hoveddalsfjore, navnlig paa den ovenanførte Strækning mellem Ravnaamoen og Keen-fjeldsnasen, hvortil der efter et af Capitain Conradi udarbejdet Forslag vilde udkræves dette Beløb, vilde viises til større Nytte, om den istedetfor at anvendes i et enkelt Distrikt fordeltes paa flere, hvorfor man ogsaa indskrænkede sig til foreløbig at foreslaa det ovennævnte mindre Beløb 5000 Spd. disponeret til Veiarbejderne i Vessen.

Undersøgelser angaaende Veianlæg i andre Dele af Amtet have ogsaa i Sommer været foretagne af en af de i det offentlige Veivæsens Tjeneste værende Ingeniører i Forening med Amtsingeniøren, men den videre tekniske Bearbejdelse af disse Undersøgelser vil, efter hvad der til Departementet er indberettet,

først kunne foregaa i Lobet af Vinteren. Amtmanden har imidlertid nu anholdt om, at det nævnte Restbeløb maa blive tilladt anvendt overensstemmende med den oprindelige Forudsætning til Fortsættelse af Veiarbejderne inden Vessens Hoveddalsfjore, for hvilke de fornødne Undersøgelser tidligere have været anstillede ved en af Veivæsenets Ingeniører. Der er nemlig af Capitain Conradi udarbejdet Forslag til Sparbejdelse af Vei paa den hele Strækning fra Nydnæs ved Fjorden til Fellingfors, lidt over 4 Mile, hvoraf den ovennævnte Strækning udgjør en Del.

Amtmanden gjør i denne Anledning opmærksom paa, at disse Arbejder endnu ere i Gang og antages fremdeles i længere Tid udover Høsten at ville kunne fortsættes, om en usædvanlig tidlig Vinter ikke skulde komme til at forhindre det. Derimod vil, som ovenfor antydet, en længere Tid hengaa, inden Forslag med Overflag for Veiarbejder andetsteds i Amtet kunne være udarbejdede og vedkommende Communes Erklæringer og Beslutninger i Anledning af disse indhentede.

Communebestyrelsen i Vessens Præstegjeld har tidligere ved Beslutning af 29de December 1863 vedtaget Udredelsen af det efter Stortingets Beslutning fornødne Bidrag for hvilken som helst Deel af de bevilgede 14 000 Spd., der maatte blive bestemte anvendt til Arbejder paa Strækningen mellem Ravnaamoen og Keen-fjeldsnasen.

Den har derhos ved en den 27de Juli d. A. fattet Beslutning andraget om, at der forinden, hvad der tidligere af Veifondets Midler er bleven tilstaaet til Veiarbejder i Præstegjeldets Hoveddalsfjore, maa til disses Fortsættelse i Overensstemmelse med Capitain Conradis Forslag blive foreslaaet bevilget i næste Budgettermin en Sum af 20,000 Spd., hvorved der antages at ville kunne tilveiebringes en for Hjulredskab fremkommelig Vei fra Nydnæs til Fellingfors. Til disse yderligere Arbejder har Communebestyrelsen vedtaget de samme Bidrag som til de tidligere udførte.

Forsaa vidt det ovennævnte Restbeløb maatte tillades anvendt til Veiarbejderne i Vessendalen, troer Amtmanden, at der først og fremst bør være Spørgsmaal om Gjenopførelse i den nederste og mest befærdede Deel af Veilinien — mellem Dolstad og Mo — af en for Communes egen Regning opført

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

store Bro over Skjærven Elv, som i afvigte Vinter blev ødelagt ved en usædvanlig Flom og Isgang, saaledes at Communicationen paa dette vigtige Punkt blev aldeles afbrudt og alene gjenoprettet ved en Røddro, som selv under almindelige Omstændigheder ikke antages at kunne staae Vinteren over.

Amtmandens Forestilling er tiltraadt af Veidirectøren, som bemærker, at han, saavidt han kan domme om Forholdene, maa antage, at der er fuld Høie til at fortsætte de endnu i Gang værende Veiarbejder i Vessen med Resten af Bevilgningen, da dette ikke alene vil være til Nytte for Dalsfaret langs Veilinen op til Fellingfors, men ogsaa for Hatfjeldsdalens affondrede Distrikt. Med Hensyn til Broen over Skjærven bemærker han, at den Omstændighed, at Broen var opført af Communen, og at det var en store Bro, viser, at Communicationen her er af Betydning, og at Gjenopførelsen saaledes maa være af Vigtighed.

Departementet er betænkt paa i det Storthinget forelæggende Veibudget for næste Budgettermin at foreslaa optaget et Beløb af circa 20,000 Spd. til Veiarbejder i Nordlands Amt paa de Steder, hvor det efter nærmere Underfølgelser maatte være hensigtsmæssigt. Man finder derfor ikke i Hensynet til andre

nordlandske Distrikters Trang til Forbedringer i deres Veivæsen, hvortil der forhaabentlig senere vil blive Anledning til at yde dem nogen Understøttelse, Betænkkelighed mod at tilraade, at de heromhandlende Midler nu anvendes paa Veilinen gennem Vessens Præstegjeld, der er af den Betydning, at der i ethvert Fald senere antages at maatte blive Spørgsmaal om at yde Bidrag til dens fortsatte Oparbejdelse, og som desuden er den eneste i Amtet, hvortil der for Tiden er Anledning til at anvende den heromhandlede Bevilgning.

I Henhold til Foranførte, der af Statsraadets øvrige Medlemmer i det Væsentlige tiltrædes, indstilles underdanigst:

At Restbeløbet 7,000 Spd. af den for indeværende Budgettermin til Veiarbejder i Nordlands Amt bevilgede Sum 14,000 Spd. naadigst tillades mod det i Beslutningen angaaende Veibudgettet forudsatte Bidrag fra vedkommende Præstegjelds Commune anvendt til yderligere Oparbejdelse af den projecterede Veilinie gennem Vessen og deriblandt til Opførelse af en ny Bro over Skjærven Elv mellem Gaardene Dolstad og Mo.

Den Norske Regjerings underdanigste Indstilling af 25de November 1865, som ved Kongelig Resolution af 7de December samme Aar naadigst er bifaldt.

Chefen for Departementet for det Andre, Statsraad Manthey, har underdanigst foredraget Følgende:

Departementet skal herved tillade sig at afgive underdanigst Indstilling angaaende Fremførelse af naadigst Proposition for det nu forsamlede Storting om Bevilgning til Fremme af Veivæsenet i kommende Budgettermin.

Foreløbigt skal man underdanigst meddele Oplysning om de efter Bevilgning af sidste Storting i indeværende Budgettermin drevne Veiarbejder, angaaende hvis Udførelse naadigst Bestemmelse er afgiven ved Kongelige Resolutioner af 22de Januar og 10de October 1863, 16 Januar og 2den Mai 1864 samt 21 October 1865, hvorved man tillader sig at henvisse til Departementets til Grund for disse Resolutioner liggende underdanigste Foredrag, der i Gjenpart ere nærværende Foredrag vedlagte.

I Storthingets Beslutning om Bevilgning til Veivæsenet for indeværende Budgettermin er under Post III. opregnet de Arbejder, der for Veifondets Regning principalt skulde søges i det Hele eller for en Deel iværksætte i Terminen med Angivelse af den anslaaede Omkostningssum for hvert enkelt efter den Udstrækning, hvori samme skulde fremmes, hvorefter der i Beslutningens Post IV. nævnes nogle Arbejder, som Regjeringen bemyndigedes til at iværksætte, saafremt upaaregnede og tvingende Omstændigheder — hvorved formeentlig især var sigtet til Muligheden af, at de Distrikterne afkrævede Bidrag til et eller andet Arbejde ikke af disse maatte vedtages — skulde blive til Hindrer for Udførelsen af et eller flere af de i Post III. opførte Arbejder. Smidlertid var, som paapeget i Departementets til Grund for Resolutionen af 16de Januar f. A. liggende Foredrag, det for Budgetterminen til

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

Beivæsenet bevilgede Beløb i Forbindelse med, hvad der i Terminen kunde paaregnes at indkomme af Distrikternes Bidrag til udførte eller udførende Veiarbejder, ikke tilstrækkeligt til Istandbringelse i den forudsatte Udstrækning af samtlige principalt opførte Arbejder, idet Bevilgningssummen med Distrikternes Bidrag kun vilde udgjøre omtrent 723000 Spd., medens de opførte Arbejder i Forbindelse med de øvrige i Veibudgettet optagne Udgiftsposter i det Hele vilde kræve et Beløb af 766022 Spd. Den som Følge heraf fornødne Indskrænkning i Arbejdsdriften blev overensstemmende med Departementets Forslag bestemt saaledes, at af de principalt opførte Arbejder tvende, nemlig Omlægning langs Namselev mellem Ramsos og Hun (Beslutningens Post III. Litra d. No. 35) og partielle Arbejder mellem Storenjernbanens sydlige Endepunkt og Viagrind (Post III, d. No. 39) i deres Helhed udsattes og tvende andre, nemlig Omlægningerne mellem Maristuen og Borsoug Bro, mellem Mandal og Vigeland samt mellem Holmestrand og Luft (Post III, d. No. 4, 11 og 30) ikke fremmedes i den fulde ved Bevilgningen angivne Udstrækning.

Man skal nedenfor omhandle enkeltvis de i Budgetterminen drevne Veiarbejder.

1. Gjenopførelsen af Damfosbroen i Skien, anslaaet til 3200 Spd., paabegyndtes i Januar Maaned 1863, men paa Grund af den milde og regnfulde Winter, der ikke tillod nogen Afledning af Vanddraget for i Februar Maaned, maatte man den Winter indskrænke sig til Oprensning af Broens Midtkar. Den istandbragte Interimsbro over Damfossen blev imidlertid staaende og ingen Hindring lagt for Passagen over Broerne i Skien. Arbejdet blev fuldført og Broen efter afholdt Besigtelsesforretning overleveret Skiens Commune til Vedligeholdelse i Foraaret 1864. Omkostningerne ved Arbejdet have meget nær svaret til Overslaget, idet de i det Hele have beløbet sig til 3237 Spd. 40½ R.

2. Omlægningerne mellem Østerholt og Home samt mellem Rødshammeren og Østerriisøer bleve i det Væsentligste fuldførte i forrige Aars-Høst. Af Bevilgningerne til disse Arbejder er bespartet Saameget, at der overensstemmende med den for saadant Tilfælde af Stortinget givne Bemyndigelse med Bidrag fra Distriktets Side af det Fornødne til Grund- og Gjørdeholdsersætning vil kunne iverksættes Omlægning af den mellem Arbejderne liggende Veistrækning Home — Rød, der for Tiden er under Arbejde.

3. Det til Omlægningen fra Bergen til Mitthun bevilgede Beløb 11400 Spd., udgjørende Indløsningssummen for Broen over Nygaardstrømmen, der er erhvervet til Veianlægget fra det private In-

teressentskab, som i sin Tid bekostede samme opført, er Vedkommende udbetalt.

4. Omlægningen mellem Maristuen og Borsoug Bro paa Hilefjeld er i det Væsentlige fuldført i den Udstrækning, hvori dette Arbejde for Tiden er bestemt fremmet, og hvorom henvises til Departementets ovennævnte underdanigste Foredrag, der ligger til Grund for Kongelig Resolution af 16de Januar 1864. Omkostningerne ved den oparbejdede Strækning, der i Overslaget vare anslaaede til 19800 Spd., have hidtil udgjort 19376 Spd., saa at Arbejdet omtrent vil udføres for det Calculerede.

5. Det Resterende af Veianlæggene mellem Lofstgaards og Lalums Bro samt mellem Vaage og Gardmo Kirker er udført tilligemed Hovedveianslæg fra Lalums Bro til Grøna Elv. Til disse Anlæg, hvortil i deres Helhed er bevilget af de 2de sidste Storting 65,400 Spd., er, naar Værdien af Redskabs- og Materialbeholdninger bringes i Afdrag, medgaaet noget over 12000 Spd. mere end det Bevilgede, hvorved dog bemærkes, at Distriktet vil have at udrede det Halve af de medgaaende Omkostninger Marsagen til Overarbejdelsen ligger tildeels i de Vanskeligheder, hvormed Arbejdet har havt at kæmpe i Partiet gennem Bjergene paa Grund af Fjeldets særegne Vægfærdighed, idet nemlig Bjergarten viste sig at forvitte saaledes, at overliggende Skifter af Jord og Fjeld maatte bortryddes og forstøttes i stor Udstrækning. Af denne Grund paakrævedes der ogsaa efter Arbejdets Afslutning i 1862 fremdeles Foranstaltninger, deels til Forebyggelse af Udglidninger, deels for at bortkaste Fjeld, Jord og Steen, som vilde være farlig for Veiens Vægfærdighed og for Hærfælden. Denne Bjergets Vægfærdighed nødvendiggjorde ogsaa upaaregnede Udgifter til Materiale til Murværkerne, idet den ved Veibygningen udvundne Steen ikke kunde benyttes til saadanne. Paa andre Strækninger langs Vaagevandet blev Arbejdet kostbarere end forudsat, derved, at det viiste sig nødvendigt, at Veien, naar den skulde være betrygget mod at overfyldes af Blomvand, byggedes høiere end beregnet ved Overslaget, samt ved Forandringer i den udstukne Veilinie, som man, uanset de Forogelser samme medførte i de til Opfyldningerne fornødne Kubikmasser, fandt at maatte foretage for at undgaa en overordentlig kostbar Expropriation i det til Veilinien først udseede Strog. At Calculen ogsaa for Strækningerne nedenfor Vaagevandet blev overfærdet, er væsentligt bevirket derved, at flere Hundiger end beregnet her maatte bygges, at Expropriationsudgifterne bleve høiere end anslaaet, samt at den fornødne Ombygning af tvende ældre Broer, nemlig Lofstgaards Bro i Sel og Sundbroen ved Vaage-

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

vandets Udslob maatte iværksættes paa en mere gjen-nemgribende Maade end forudsat. I Forbindelse hermed skal man gjøre opmærksom paa, at der i ovenstaaende Opjor over de medgaaede Omkostninger er indbefattet et Beløb af 1200 Spd., der i Mai Maaned 1863 anvistes den daværende Arbeidsbestyrer, Capt. J. M. Brun, som i samme Mars Høst afgik ved Døden uden at have aflagt Regnskab for Midlernes Anvendelse. Beløbet er senere kun for en mindre Deel paavist anvendt til Arbeidsdriften, og Ansvar for det Dvrigt ligesom for forskjellige andre Beløb af Veifondets Midler, der ere oppebaarne af Capt. Brun, uden at han for samme har aflagt Rigtighed, er gjort gjældende i hans Bo, der fremdeles henstaar under Skiftebehandling, men hvoraf Fyldestgjørelse kun antages at ville erholdes for en ubetydelig Kvotadeel. Man tillader sig med Hensyn til det Nærmere vedrørende Capt. Bruns Ansvar til Veifondet i det Hele samt den Regres, det Offentlige antages at have til vedkommende Regnskabsførere, at henvise til vedlagte, i Departementet udarbejdede Forklaring desangaaende samt til Departementets i Gjenpart vedlagte Skrivelser til Skifteretten i Bruns Dødsbo, daterede 1ste Juli 1863 og 10de Februar 1864.

6. Omlægningen af Hovedveien fra Bøvermoen i Christians Amt til Gjørde i Nomsdals Amt samt Reguleringsarbejderne i Nauma til Veiens Betyggelse mellem Gjørde og Gladmark, for hvilke Arbejder Oveiflagssummen i det Hele udgjorde 56,530 Spd., ere fuldførte. Til Arbejderne er i forrige og denne Budgettermin anvist 50,930 Spd., hvori kommer til Afdrag Værdien af en Redstabs- og Materialbeholdning, ansat til noget over 2000 Spd., saa at en forholdsvis ikke ubetydelig Besparelse her er opnaaet. Forovrigt bemærkes, at af det anviste Beløb er en Sum af circa 1500 Spd. bleven disponeret af Arbejdernes tidligere Bestyrer, Capt. Brun, uden at der for dets Anvendelse er bleven aflagt Rigtighed, hvorfor det er indbefattet i det Ansvar, som er gjort gjældende mod hans Bo (sef. den foran paaberaabte Forklaring).

7. Til Fortsættelse af Veianlægget fra Skare til Sorredalen i Røsdal, hvortil var opført i det Hele 17700 Spd. (Storthingesbeslutningens Post III, d, No. 7 og No. 33), er hidtil anvendt 12530 Spd. 67 β. Det antages, at Arbejdet vil fuldføres uden Overtredelse.

8. Til Fortsættelse af Veianlæggene langs Namsen- og Stordalselven var af Storthinget i det Hele bevilget 44537 Spd. (Storthingesbeslutningens Post III, d, No. 8 og No. 35), hvoraf indtil

20000 Spd. vare bestemte til Oparbejdelse af Veimellem Namsos og Hun, hvilket Arbejde, som oven omhandlet, ikke i Budgetterminen er kommet til Udførelse. Af det øvrige Beløb er en Sum af 3032 Spd., der var anslaaet til Fuldstændiggjørelse af det i forrige Budgettermin iværksatte Veianlæg mellem Hildrum og Vie i Namsdalen ved Udførelse af noget tilbagestaaende Arbejde, navnlig Opførelse af Bro over Bjørelven, heller ikke for nogen Deel kommet til Anvendelse, fordi det af Storthinget betingede Bidrag fra Distrikterne til Restarbejdet ikke af disse blev vedtaget. Nogle af de mindre Communer, hvis Deeltagelse i Udelsen af det fornødne Bidrag til dette Arbejde, nordre Thronhjems Amtsformandskab havde gjort til Betingelse ved Vedtagelsen om et Tilskud til samme fra sin Side, vægrede sig nemlig for hertil at udrede Noget, fordi Veianlægget mellem Namsos og Hun ikke i Budgetterminen kom til Udførelse. I Terminen er saaledes i Namsdalen kun oparbejdet et Beløb af 3180 Spd., udgjørende det i forrige Budgettermin Udiskonerede af næstsidste Storthings Bevilgning til Arbejder her, med Hensyn hvortil Vedtagelser af Distrikterne om Bidrag allerede tidligere vare afgivne. Til Veiarbejder i Stordalen bliver derimod anvendt det fulde hertil bevilgede Beløb 18325 Spd., samt i Forbindelse hermed og udenfor det ved Storthingets Bevilgning betingede Bidrag til Arbejderne et af Meraker Kobberværks Interesseselskab vedtaget Tilskud af Beløb 600 Spd. De bestemte Arbejder ere paa det Nærmeste fuldførte og antages ikke at foranledige Overtredelse.

9. Veianlægget fra Borge Bro til Kjeldshus i Vesje, anslaaet til 17600 Spd., er paabegyndt i indeværende Aar og til samme hidtil anvist 12000 Spd.

10. Omlægningen mellem Tveten og Frydenlund i Buskeruds Amt, anslaaet til 41220 Spd., er fuldført. Til samme er anvist 44265 Spd. 39 β, men igjen kommen til Indtægt ved Realisation af Redstabs- og Materialbeholdninger 3252 Spd. 84 β, hvorhos have urealiseret en Beholdning, ansat til omtrent 1000 Spd.

11. Omlægningen mellem Mandal og Vigeland i Lister og Mandals Amt, hvortil af Anslagssummen 32000 Spd. ved Kongelig Resolution af 16de Januar f. A. stilledes til Disposition i Budgetterminen 28000 Spd., har der hidtil hovedsagelig kun været Anledning til at fremme for den vestligste Strækningens Vedkommende, nemlig mellem Vigeland og Skovsøfjord, idet Spørgsmaalet om Valget af Linie mellem Mandal og Skovsøfjord har været Gjenstand for fornyede Undersøgelser og Forhandlinger med Distrikterne, hvilke først nyhlig have ledet til

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

en Afgjørelse. Til Arbeidet er hidtil anvist 15592 Spd. 112 *ß*.

12. De besluttede Veiarbeider i Orkedalen, nemlig Broanlægget ved Skoggaberg samt Veianlæg fra Sandrem til Ljøkel og fra Aarlidvold til Skjotskiftet, hvortil i det Hele var anslaaet 53508 Spd. (Storthingensbeslutningens Post III, d, No. 12 og 22), ere i dette Aars Høst blevne færdige. Til Arbeiderne er anvist 45018 Spd., saaledes at en større Besparelse her er opnaaet.

13. Omlægningen af Langstenen i Veien mellem Thronhjelm og Indherred, anslaaet til 14100 Spd., er paabegyndt i dette Aar og til samme hidtil anvist 8880 Spd. Det antages, at Arbeidet vil kunne udføres for det calculerede Beløb.

14. Til Veianlægget over Maurstadeidet i nordre Bergenhus og Romsdals Amt, anslaaet til 33000 Spd., er hidtil anvist 22281 Spd. 106 *ß*. Der antages at være Udset til nogen Besparelse, hvilken efter den af Storthinget givne Bemyndigelse i Tilfælde kan anvendes til Oparbejdelse af Veien over det vestenfor paa Stadlandet liggende Sandvigseid, hvis de hertil forøvrigt fornødne Midler paa anden Maade og uden yderligere Tilskud af Veifondet kunne tilveiebringes, hvorom saaledes Forhandlinger med Distrikterne i Tilfælde ville blive at indlede.

15. Af de i Storthingensbeslutningens Post III, d, under No. 15, 16 og 17 opførte Arbeider, hvortil i forrige Budgettermin Midler blev forskudt af Statskassen, der ved Hjælp af Storthingets Bevilgning refunderedes, var Omlægningen mellem Sundbøbro og Hjerfstrand, som omhandlet i den forrige Storthing i Forbindelse med Veibudgetpropositionen forelagte Forklaring om Arbeidsdriften i Budgetterminen 1860—63, allerede fuldført i Sommeren 1862. De tvende andre, nemlig Broanlægget over Beina i Honefoss og Omlægningen mellem Husum og Stene Bro i nordre Bergenhus Amt, ere først blevne fuldstændig færdige i indeværende Budgettermin. Til Broanlægget, hvis Overflag lod paa 13100 Spd., og hvortil Amtsgemeindens vedtagne Bidrag 3000 Spd. er bleven anvendt directe uden Mellemkomst af Veifondet, er af dette sidste anvist 9800 Spd. Endeligt Opgjør for Arbeidet er ikke hidtil indkommet til Departementet. Til Omlægningen mellem Husum og Stene Bro er medgaaet over de calculerede 11500 Spd.: 800 Spd. 113 *ß*. Grunden til denne Overfridelse har ligget deri, at et forekommende større Fjeldparti ved Stene Bro, der paa Grund af det utilgængelige Terrain ikke forud kunde nærmere undersøges, ved sin eiendommelige Bestaenighed blev kostbarere at bearbejde end ved Overflaget forudsat.

16. Til Omlægning af Bakken ved Lid under Dovre i Gudbrandsdalen er anvist det hertil anslaaede Beløb 2000 Spd. Nærmere Oplysning om dette Arbeide vil meddeles nedenfor.

17. Hovedveianlægget mellem Brunlaug i Gaaberg og Seielstad Bro i Gausdals Præstegjæld, til hvis deelwise Iverksættelse bevilgedes 11700 Spd., paabegyndtes i dette Aars Sommer. Til samme er hidtil anvist 4564 Spd.

18. Omlægningen af en Deel af Veistrækningen mellem Odnæs og Høljerasten i Vands Præstegjæld, nemlig mellem Odnæs og Skoien samt af en Bakke nordenfor Tonvolden, hvilke Arbeider tilsammen vare anslaaede til 11770 Spd., blev i det Væsentlige fuldført i forrige Aars Høst, saaledes at Hærdsjelen fra denne Tid har kunnet benytte de nye Anlæg. Til Arbeiderne er anvist 13270 Spd., hvilket, naar man fra Overslagssummen drager det Calculerede for Grund- og Gjærdholdsudgifterne, der nemlig ere overtagne af Distriktet for overensstemmende med Storthingets Beslutning at gaa til Afdrag i dets Bidrag, og saaledes ikke ere komne til Udgift for Veifondet, udgjør 2844 Spd. 42 *ß* mere end det Anslaaede. Denne Overfridelse er bevirket ved flere Omstændigheder. Saaledes har det fornemmelig paa Tonvoldparcellen forekommende vandshyge Terrain foranlediget, at Veiliniens maatte lægges ud fra Bakkefraaningerne, der nemlig viste sig stadig at glide ud, hvilken Forfoining medførte Nødvendigheden af betydelige Fyldninger udenfor det Paaregnede, hvorhos ved Siden heraf maatte nedlægges en Mængde lukkede Rønder i stor Dybde i Bakkerne til at opfange og aflede Vandet, ligesom de øvre Skraaninger paa mange Steder maatte forsynes med Rodmure. Parcellen mellem Odnæs og Skoien har paa krævet ikke ubetydelige upaaregnede Udgifter til Vortskaffelse af en Mængde i Veiliniens forekommende store Stene ligesom ogsaa til Anskaffelse af den fornødne Grus, der nemlig ikke var at finde i Veiliniens Nærhed, men maatte hentes fra et Grustag i omtrent 3 Miils Afstand, hvor den imidlertid var blandet med en Mængde Sten, der maatte adskilles. Endelig ere Arbeiderne blevne fordyrede som Folge af forskellige i Overflaget ikke forudsatte Forfoininger, der have været nødvendige for at betrygge Hærdsjelen under Udbedringen af en Strækning af den gamle Veien, som med Udjevning ved Fyldninger og Skjæringer optoges i de nye Anlæg, samt derved, at Arbeidernes Udforelse har krævet et længere Tidsrum og derved foranlediget større Udgifter til Administration end beregnet.

19. Til Omlægningen mellem Tonsbakken og Gottenborg i nordre Aurdals Præstegjæld i

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

Valders, anslaaet til 21200 Spd. eller med Fradrag af Grunderstatningen, der er overtaget af Distriktet, 19100 Spd., er anvist det sidstnævnte Beløb, medens der haves en Redskabsbeholdning, der anslaaes til circa 2500 Spd. Det antages, at Arbeidet vil kunne fuldføres uden Overskridelse.

20. Til Omlægningerne i den nedre Deel af den Sallingdalske Hovedvei, anslaaet til 21010 Spd. eller med Fradrag af Grunderstatningen 17823 Spd. 58 β , hvilke paabegyndtes i forrige Mars Høst, er hidtil anvist 13030 Spd. 14 β . Nogen Overskridelse antages der heller ikke ved dette Arbeide at være Grund til at befrygte.

21. Hovedveisanlægget fra den søndre Ende af Indsoen Taren i Grans Præstegjæld til Røgenvidgen ved Mandstjorden er i indeværende Høst bleven færdigt. Til Arbeidet, der var anslaaet til 23664 Spd., eller med Fradrag af Grunderstatningen, der er overtaget af Distriktet, til 18986 Spd. 94 β , er hidtil anvist 23971 Spd. 94 β medens Redskabsbeholdningen er anslaaet til circa 2000 Spd. Overslaget for dette Veianlæg antages at ville overskrides med omtrent 3350 Spd., hvilket er foranlediget deels derved, at Udgifterne til Veidækket have været for lavt beregnede i Forhold til den Udgang, som ved Udførelsen fandtes til tjenligt Materiale, idet nemlig den paaregnede Grus anslaaes for svag, saaledes at der maatte benyttes Steendække for den hele Strækning, og deels ved Valget af en noget kostbarere Linie end den oprindelig foreslaaede for Strækningen langs Taren, idet Veien er bleven lagt paa Vest siden istedetfor paa Øst siden af denne Indso. Denne Forandring i Linien antog Departementet, naaet Forogelsen i Omkostninger, der udgjor henved 2000 Spd., hvoraf imidlertid Distriktet ligesom af den øvrige Overskridelse bærer $\frac{1}{3}$, at burde iværksætte, da den valgte Linie er kortere og har gunstigere Transportevne end den oprindelig paatænkte samt tillige i andre Henseender er tjenligere for Distriktet.

22. Til Omlægningen fra Siane til Sandvædet i Holt Præstegjæld, Nedenes og Robygdelagets Amt, anslaaet med Fradrag af Grunderstatningen til 10000 Spd., er anvist dette Beløb. Naar Redskabsbeholdningen føres til Afdrag, antages ikke nogen væsentlig Overskridelse af Calculen at ville finde Sted.

23. Veianlægget fra Helleland til Birkefrem samt Udbedringen af Veien langs Svelevand i Stavanger Amt, anslaaede tilsammen til 11200 Spd., paabegyndtes i Foraaret 1865. Til samme er hidtil anvist 5128 Spd.

24. Veianlægget fra Moss til Vaaler, an-

slaaet til 32000 Spd., var i afvigte Vinter paa det Nærmeste planeret færdigt, saa at Færdigheden kunde benytte den nye Linie, og er i indeværende Høst afleveret som fuldført. Til Arbeidet er hidtil anvist 22290 Spd., og, naar hertil lægges det Calculerede, 4166 Spd. 18 β , for Grund og Gjerdehold, hvilke Udgifter vedkomme Distriktet, i det Hele at ansee medgaaet 26456 Spd. 18 β , hvilken Sum dog vil formindskes med Udbringendet af ufulgte Beholdninger, ansatte til 638 Spd. 81 β , og Anlæggets Tilgodehavende for upræsteret Pligtarbeide af Distriktet.

25. Den Deel af Hovedveisanlægget mellem Holmestrand og Tuft i Sandsver, hvortil Midler bleve bevilgede, nemlig Strækningen fra Holmestrand til Lørdal i Hof anslaaet til 31033 Spd., paabegyndtes i Høsten 1864. Til Arbeidet er af de ved Kongelig Resolution af 16de Januar 1864 til Anvendelse i Budgetterminen bestemte 27911 Spd. anvist 20913 Spd. 30 β .

26. Hovedveisanlægget fra Haugefund nordover gennem Staare, Sveen og Rigebygd's Sogne, opført med 19200 Spd., er paabegyndt paa den sydlige Strækning. Til samme er hidtil anvist 13706 Spd. 20 β .

27. Veianlægget mellem Tygaard og Elleflot i Stavanger Amt, anslaaet til 4300 Spd., blev færdigt i Juni Maaned 1864. Til Arbeidet er anvendt 4381 Spd. 17 β .

28. Til Veianlæggene langs Gravens Vand og gennem Skjervet i Ulvigs Præstegjæld, søndre Bergenhus Amt, anslaaede tilsammen til 26200 Spd., eller med Fradrag af Grunderstatningen til 23193 Spd. 36 β , er anvist 19958 Spd. 88 $\frac{1}{2}$ β . Forstnævnte Anlæg er færdigt.

29. Til Omlægningen fra Valbæk Bro i Verdalen til Levanger og Verdalsøen, der er færdig, er anvist det bevilgede Beløb. Ved Realisationen af Redskabsbeholdningen vil formeentlig en mindre Besparelse kunne paaregnes.

30. Til Veiarbeider i Nordlands Amt, hvor samme efter nærmere Undersøgelser maatte findes hensigtsmæssigt, var af Stortinget bevilget 14000 Spd., hvilke ved Kongelig Resolution af 2den Mai 1864 og 21de October 1865 ere disponerede til Veiarbeider i Nessens og Mo Præstegjælde. Af Midlerne er hidtil anvist 9000 Spd.

31. Omlægningen gennem Traangen i den øvre Deel af Maalselvdalen i Finnmarken, anslaaet til 1750 Spd., blev færdig i 1864 og har med noget Efterarbeide kostet omtrent 1700 Spd.

32. Med Hensyn til Omlægningen af Semtelandsveien mellem Valbæk Bro og Carljohansklev i

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

Verdalen, hvis Omkostninger i Henhold til Veilovens § 4, 1ste Paragraph, ere bestemte udrede af Statskassen, henvises til Departementets Foredrag, der ligger til Grund for Kongelig naadigt Proposition af 23de September sidstleden, blandt Mere om yderligere Bevilgning til dette Arbeide.

33. Bygdeveisanlægget mellem Tidjelandsvand og Tonstad i Siredalen, hvortil af Statskassens Midler bevilgedes 13,500 Spd., er bleven fremmet i saadan Udstrækning, som Concurrence om Arbeidsfolk med nærliggende Anlæg, og navnlig med de for privat Regning iværksatte Jernbane- og Bergværksarbeider, ved Soggedal har ladet anse hensigtsmæssig. Til Anlægget er hidtil anvist 6,273 Spd. 48 ø.

Med Hensyn til Omfanget af Veivæsenets Arbeidsdrift i næste Termin har Veidirecteuren i vedlagte Forestilling, hvortil man underdanigst tillader sig at henvise, udtalt den Formening, at det for at holde Skridt med Tidens Fordringer og det stedse stigende Krav til en lettere Fremkomst, er fornødent, at Arbeidsdriften udvides, og at der til dette Diemed ydes en høiere Bevilgning til Veivæsenets Fremme end tidligere. Da han finder, at en gradvis Udvidelse af flere Grunde er at anbefale, har han tilraadet, at man indskrænker sig til at søge den nuværende Bevilgning paa Skylldaleren forøget med en Trediedel eller fra 72 til 96 ø., idet han paapeger, at det allerede herved vil være muligt at medtage paa Budgettet næsten for hvert Amt et Anlæg, som ellers maa udflydes. Medens ogsaa Departementet maa erkjende Udfordringen af en raslere Fremstriden i Forbedringerne af vort Veivæsen, tror man paa den anden Side at burde tage et afgjørende Hensyn til, at Stortinget gjentagne Gange har indskrænket Bevilgningen til 72 ø. paa Skylldaleren, naaet at der i de samme forelagte Budgetforslag har været forudsat en høiere Udligning. Man har derfor denne Gang ikke bragt flere Arbeider i Forslag for næste Termin, end der vil kunne udføres med en Bevilgning af samme Størrelse som den nuværende, tillagt de af de interesserede Districter vedtagne Bidrag. Man vedlægger forøvrigt en senere modtaget Skrivelse fra Veidirecteuren, der indeholder en Fortegnelse over en Del i teknisk Henseende forberedede Veiarbeider, der antages at burde komme i Betragtning til Udførelse efter de af Departementet foreslaaede. Departementet erkjender disse Arbeider, hvoraf de fleste nedenfor ville blive nærmere omhandlede, berettigede til subsidært at komme i Betragtning, og antager saaledes, at man i det Væsentlige vilde have fulgt Veidirecteurens Forslag i denne Henseende, om man

havde fundet Anledning til at bringe den større Udligning i Forslag.

Ved forrige Storthings Beslutning blev Regjeringen anmodet om at indrette sit Forslag til næste Storting om Bevilgning til Veivæsenets Fremme saaledes, at Districterne foruden en vis Brokdæl af Overslagssummen i Regelen overtage den hele Erstatning for Grund- og Sjørdehold. Medens Departementet ved de Anlæg, hvortil der allerede af forrige Storting principalt eller subsidært blev bevilget Midler, og som nu ere foreslaaede optagne paanytt, saavel som ved de fleste Anlæg, hvis Overslagssum kun delvis blev bevilget i indværende Budgettermin, og som man har foreslaaet fortsatte i næste, har troet at maatte holde sig til den tidligere bestemte Maalestok for Districternes Bidrag til disse Anlæg, ogsaa hvor et andet Princip end det i Anmodningen udtalte er befulgt, har man forøvrigt i det Hovedsagelige indrettet Forslaget i Overensstemmelse med denne Anmodning. Herved maa imidlertid bemærkes, at man ikke har troet at burde lægge nogen Vægt paa, at Stortingets Anmodning nævner en vis Brokdæl af Overslagssummen istedetfor af det virkelige Omkostningsbeløb, idet man maa antage, at dette alene hidrører fra en Uopmærksomhed. Districternes Bidrag har nemlig i den senere Tid stadig været fastsat i Forhold til de medgaaende Omkostninger, saaledes at en indtraadt Besparelse eller Overstridelse influerer paa Bidragets Størrelse. Dette er ogsaa bleven befulgt af sidste Storting med Hensyn til Veianlæg, hvortil Bidraget er bestemt paa den Maade, som Stortinget har ønsket iagttaget for Fremtiden, nemlig at Grunderstatningen ikke er bleven fort til Afdrag i Bidraget med det i Forslaget beregnede Beløb, og der kan af de stedfundne Forhandlinger Intet erfares, hvoraf man kan udlede, at det har været Hensigten at bevirke det angivne Forhold forandret.

Naar Stortinget har udtalt sig for, at Grunderstatningen bør overtages af Districtet særskilt istedetfor som tidligere sædvanligt at indbefattes i den overtagne Dvotadel af Omkostningerne og komme til Afdrag i denne med det calculerede Beløb, har efter de saaldne Uttringer Hensigten formeentlig været at opnaae en billigere Grundafstaaelse, idet Opfordringen for vedkommende Commune til at virke i denne Retning er antaget at savne Styrke under det tidligere Forhold, da Erstatningen, idet den godtgjordes Districtet ved Afdrag i Bidraget, i Virkeligheden udrædedes af Veifondet. Mod den ældre Fremgangsmaade er ogsaa bleven gjort den Indvending, at det af vedkommende Ingeniør givne Overslag over Grunderstatningens Størrelse ikke kan afgive en saaa paalidelig Maalestok for Grundens Værdi, at det

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

bor bestemme den Godtgjorelse, som Districtet erholder for at overtage denne Erstatning. Departementet antager, at den nye Regel i disse Henseender medfører Fordele, medens dens Anvendelse dog, navnlig i Overgangstiden fra Sammelt til Nytt, maa erkjendes at mode Vanskeligheder. Det er klart, at Hensigten ikke vil opnaaes ved at lade Erstatningen, saaledes som den i Overflaget er beregnet, i hvert enkelt Tilfaelde influere paa Storrelsen af den Avotadel, som kræves, ialfald ikke uden, at der samtidig gjøres en Nedsættelse i Erstatningens Calculsum, hvilket imidlertid ikke uden Vilkaarlighed vilde kunne ske efter nogen fast Regel. Paa den anden Side har det neppe været Hensigten at overføre paa Districtet (Grundeiere og Kommunen betragtede som en Enhed) en saameget større Andel end tidligere af et Veianlægs Omkostninger, som vilde fremkomme, naar man ved Siden af Grunderstatningen i Regelen fordrede den samme Avotadel, som man forhen efter en Skjelsen mellem Veianlæggene efter deres større eller mindre Betydning for den gennemgaaende Trafik har krævet af de samlede Omkostninger, Grunderstatningen indbefattet. Departementet har derfor troet at burde foreslaae den nye Regel bragt i Anvendelse paa den Maade, at den ved Siden af Grunderstatningens Overtagelse fordrede Brokdæl i Almindelighed bliver noget mindre end den i den senere Tid fordrede, medens der ved Bestemmelsen af dens Storrelse ved det ene Anlæg i Forhold til det andet i det Væsentlige kun er taget Hensyn til Anlæggets Bestaenhed efter den hidtil sædvanlige Skjelsen i denne Henseende, og til Grunderstatningens supponerede Storrelse alene i de enkelte Tilfaelde, hvor denne maatte være uforholdsmæssig ligeover for den samlede Overslagssum. Efter Departementets Forslag vil ialfald det nominelle Beløb, der paa denne Maade kræves som samlet Bidrag til et Veianlæg, blive noget større end tidligere. Men dette maa formentlig anses stemmende med Forsætningen ved den omhandlede Anmodning.

Departementet er gaaet ud fra, at der under Grunderstatningen ogsaa indbefattes Erstatning for Grustag samt for anden Jordskade udenfor Veilinien, idet de samme Grunde formentlig tale for, at denne som den anden Erstatning overtages af Districtet. Da den i Overslagene altid beregnes med en vis Procent af det Beløb, der er anslaaet til Grunderhvervelsen, og derhos har været indbefattet i den Beregningssum for Grunderstatningen i det Hele, som er bleven ført til Afdrag i Districtets Bidrag som Godtgjorelse for den overtagne Grunderstatning, har Departementet ialmindelighed, hvor Grunderstatningen har været overtaget af Districtet paa denne Maade, ogsaa krævet disse

Udgifter udredede af samme, og der indsees ikke nu at være tilstrækkelig Grund til nogen Forandring heri.

Ved Bevilgningen af Bidrag til nogle af de foreslaaede nye Anlæg har der fra et Par Amters Side været gjort Bemærkninger mod denne Departementets Anskuelse, idet man har indvendt, at disse Udgifter ikke ere saaledes forud overfluelige som den øvrige Jord-erstatning, men i deres Væsen ere af samme Bestaenhed som Arbejdsomkostningerne, og at deres Storrelse vil kunne variere meget efter Arbejdsbestyrerens større eller mindre Skjonsomhed og Conduite. I den sidste Henseende vil der dog have Betyggelse i den Control, som udøves fra Veidirectorens Side, og i Udgangen til at forelægge Tilfaelde, hvor det antages at billigt Hensyn til Districtets Interesse tilfidesættes, for Veidirectoren og Departementet til Afgjorelse. Man lægger overhovedet saameget mindre Vægt paa disse Indvendinger, som Udgifter af den heromhandlede Art ville udgjøre et temmelig ubetydeligt Beløb i Forhold til den øvrige Erstatning.

Efter disse Bemærkninger gaaer man over til at omhandle de Arbejder, der antages at burde komme til Udforelse i næste Budgettermin, blandt hvilke man har opført foruden de af forrige Storthing principalt besluttede, der ikke ere komne til Udforelse, ogsaa alle, hvortil der af samme subsidært blev bevilget Midler.

I. Veien mellem Christiania og de Smaalenske Byer.

Fra Vasslau-Bro, i Nærheden af Skydsstiftet Ris, hvor denne Vei tager af fra den nye Chaussee til det Indre af Smaalene, og indtil Korsødegården i Mas, er Veien meget bakket, idet den efterat være med $\frac{1}{10}$ Maximumstigning ført op paa Høiden ved Nordby overskærer 3 dybe Dalsløber, hvor Veien falder og stiger mellem 100 og 150 Fod og Stigningen gaar lige til 1 paa 5. I lige Grad mislig er den Arm, som denne Vei ved Gaarden Melby affætter til Drobak, navnlig ved de særdeles tunge Sundby- og Froenbækker, hvor Veien falder og stiger 350 og 174 Fod med Stigninger lige til $\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{5}$. Til en Omlægning af Veien mellem Vasslau-Bro og Korsødegården samt af Veien fra Melby til Drobak er af Capitain J. Bergh udarbejdet vedlagte Forslag, hvorefter Linien tager af fra den nye Chaussee ved Winterbroen omtrent 3000 Alen syd for Gjerøens søndre Ende og fører om Thoug ned til Næsset ved Bundefjorden, hvorfra den følger Elveløbet, der kommer fra Soen Narungen, samt denne Soes vestre Bred, idet den herfra affætter en til Drobak førende Arm,

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Christiania—Smaalene.

der over Storemyr tager op til Dalsfjæret ved Bellsjø og videre ned til Byen. Denne Plan for Omlægningen af Veien mellem Wasflau-Bro og Korsødegaarden, hvorefter Linien falder vestenfor den nuværende Ve, er antaget at maatte gives Fortrinnet for en anden østenfor den nuværende Ve førende Linie, der tager af fra Chausséen ved Gatebakken og overfjærer Østensjøbækkens Dalsfjæret. Dels giver den nemlig Anledning til en hensigtsmæssigere Omlægning af Veien til Drobak, der, om den sidstnævnte Linie valgtes, maatte gennem Elvng fra Høiden ved Nordby føres ned til Marungen, dels har den en heldigere Beliggenhed for det omliggende District og gjør det endelig ved at berøre Bundefjorden muligt at benytte Sjøveien lige fra det Siderste af Fjorden eller Socommunicationen, hvad der, navnlig om en Dampskibsart her blev aabnet, vil være af ikke ringe Bigtighed. Ved Omlægningen fra Vinterbroen til Korsødegaarden, der erholdes en Længde af 17,925 Alen, ere Omlægningerne beregnede til 38,500 Spd. og ved Sidelinien fra Marungen til Drobak med en Længde af 11,600 Alen til 19,250 Spd. Den første Omlægning giver, uagtet Veien bliver 2000 Alen længere end den nuværende, en 2,6 Gange større Transportevne end den, ved den sidste erholdes en omtrent 4 Gange større Transportevne. I Forlaget er forudsat en 8 Alens Veibredde, hvilken Veidirecteuren, der forøvrigt har billiget Planen, kun med Forbehold af nogle nærmere Undersøgelser med Hensyn til Sidelinien til Drobak, har antaget uden væsentlig Ulempe vil kunne nedsættes til 7 og paa de kostbareste Steder til 6 Alen. Uagtet herved vil kunne vindes Besparelse, har han dog ikke troet at burde nedsætte Overtagelsen, idet han finder, at enkelte Poster s. Gr. Veidækket muligens er for lavt anslaaet i Forhold til Udgangen til Material.

Departementet, der anser navnlig Omlægningen af Veien fra Wasflau-Bro til Korsødegaarden for magtpaaliggende, vil anbefale dette Arbeide til Udførelse i næste Termin, medens Omlægningen af Veien til Drobak, hvis Communication med Christiania allerede vil lettes alene ved det førstnævnte Arbeide, antages at maatte henstaa til en følgende Budgettermin. Som Bidrag fra Districtets Side til Omlægningen antager man efter Omstændighederne bør kræves Overtagelsen af Erstatningen for Grund og Gjerdehold, anslaaet til 5,100 Spd., saut $\frac{1}{4}$ af de iøvrigt medgaaende Omlægninger.

Længere mod Syd paa den samme Ve er Strækningen over Mossesjøen fra Kambo strax søndenfor Amtsgrensens til Moss ligeledes meget bakket og besværlig, med Stigninger af indtil 1 paa 6, medens der

er Afgang til i Stroget gennem Trolddalen østenfor den nuværende Ve at lægge en flad og bekvem Linie med $\frac{1}{27}$ Deels Maximumstigning. For et saadant Veianlæg er vedlagte Forslag med Omlægningsoverlag, der forøvrigt endnu ikke er gennemgaaet af Veidirecteuren, udarbejdet af Ingeniørlicentenant Brandt. Den nye Ve vil ifølge dette med en Længde af 6,031 Alen, naar den oparbejdes i 8 Alens Bredder, koste 9,050 Spd., af hvilket Beløb 1343 Spd. ere calculerede til Erstatning for Jord og Gjerdehold. Transportgevinsten ved den nye Ve vil være 2,7, i Forhold til hvilken under den her foregaaende Hærfjel Anvendelse af en Capital af indtil 14312 Spd. til den nuværende Veis Forbedring er anset berettiget. Til Omlægningens Iværksættelse overeensstemmende med Lieutenant Brandts Plan har sidstafholdte Amtsforsamling for Smaalene Amt vedtaget at udrede mod Afbetaling i 3 Aar, efter at Veiarbeidet er paabegyndt, en Femtepart af de medgaaende Omlægninger, saaledes at Amtskommunen tillige udreder Erstatningen for Grund til Veibanen og for Gjerder ved samme.

Departementet nærer nogen Tvivl om, hvorvidt det saaledes bevilgede Bidrag kan ansees tilstrækkeligt, idet man antager, at der til Omlægningen idetmindste maatte kræves $\frac{1}{4}$ af Omlægningerne foruden Overtagelsen af Grunderstatningen. Man vil imidlertid i ethvert Fald ikke kunne foreslaae dette Arbeide til Udførelse allerede i næste Budgettermin.

I den fra Carlshus om Sarpsborg førende Gren af ovennævnte Hovedvei har i nogen Tid været omhandlet Omlægning af den bakkede og paa sine Steder i Evuldtiden farlige Veistrækning fra Sande Bro over Tunoen til Sarpsborg. Veien fører over de saakaldte Sandehøder. Den hæver sig fra Sande Bro, med en Maximumstigning af 1 paa 6,5 i 1,560 Alens Længde, 185 Fod op til Gaarden Berger og derfra i mindre Stigninger til Pladsen Stikka, hvorfra den paa en Længde af 425 Alen endnu stiger 75 Fod indtil en Høide af 405 Fod over Havet. Den falder derpaa i Hensbrækken med $\frac{1}{2}$ Deels Maximum ned til 195 Fod over Havet, men stiger atter i Tysfildbrækken med samme Maximum op til 300 Fod. Mellem Tysfildbrækken og Sarpsborg falder Veien i en Bakke ved Haraldstad, hvor den største Stigning er $\frac{1}{3}$, 57 Fod, men forøvrigt ere de i denne Strækning forekommende Bakker mindre og spredte. Det heromhandlede Veiparti, der er omtrent 1 Mil i Længde, kan omlægges enten i den nuværende Veis Strog, hvor Udbedringen kan iværksættes efter mere eller mindre fuldstændig Plan, eftersom man vil bibeholde større eller mindre Strækninger af den for-

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Christiania—Smaalene.

haandenbærende Bei, eller efter en ny Linie paa vestre Side af Bisterfløet over Kolsøen og Greagerlandet til Sarpsborg Ifølge Hovedplansundersøgelse, anstillet i indeværende Aar ved Ingenieurlieutenant Brandt, som Supplement til tidligere ved Brigadeintendant Ring iværksatte, ville Omlægninger i den gamle Veis Strog, efter en Plan, hvorved Maximumstigningen reduceres til $\frac{1}{5}$ og af den nuværende Linie, enten 11,225 eller kun 7,600 Alen bibeholdes, koste respective 12,650 og 16,860 Spd., en fuldstændigere Omlægning i samme Strog, hvorved Maximumstigningen bringes ned til $\frac{1}{6}$ og kun 3,487 Alen af den gamle Bei bibeholdes, paakræve 19,050 Spd., og Oparbejdelse af ny Bei over Kolsøen og Greagerlandet med $\frac{2}{5}$ Deels Maximumstigning i Forbindelse med Broanlæg over Kolsøfjund 32,370 Spd. Længden af de nye Linier vil blive respective 14,975, 20,625, 19,262, 22,387 Alen og Transportgevinsten respective 1,64, 2,19, 2,37 og 3,9. Uagtet længere end Linien over Lunoen viser Linien over Kolsøen og Greagerlandet sig at have meget fordelagtigere Transportforholde end disse, der nemlig over Sandehoiden paa det Nærmeste maa stige ligesaa hoit som den gamle Bei, medens Linien over Kolsøen til Sarpsborg kun paa en Strækning af circa 1,000 Alen har Stigninger mellem $\frac{1}{5}$ og $\frac{1}{6}$ Deel, men forresten er næsten ganske horizontal. Ved Siden af dette Fortrin har sidstnævnte Linie en særegen Betydning gennem den Lette, den vil medføre for den locale Hærdsel i det tæt bebyggede Strog fra Sarpsborg til Kolsøfjund, hvor der for Tiden ingen Kjørebæi findes, uagtet saadan, efter hvad oplyses, i hoi Grad paakræves, idet Passagen paa Glommen er besværlig formeddelt Elvens Strøm. Disse Hensyn, i Forbindelse med Betragtningen af det Usikkelige i Tilveiebringelse af en fuldkommere Landcommunication end den, der for Tiden have, mellem Sarpsborg og Frederiksfjeld, hvortil Linien over Greagerlandet til Kolsøfjund i Tilfælde vil danne Begyndelse, have bevæget Forslagets Forfatter, hvis Anskuelse Veidirecteuren har tiltraadt, til at anbefale den vestlige Linie fremfor Alternativerne over Lunoen.

Til Fremme af Veianlægget over Kolsøen og Greager, har Sarpsborgs Commune vedtaget uden Erstatning at afgive den fornødne Grund af Communes Eiendom, sydstre Alvim, ligeledes uden Erstatning at overlade et af Kommunen befosset Bestykke ved Spigerbugten, hvilket i Forslaget er forudsat benyttet for det nye Anlæg, samt forsaavidt Veien føres over en bortforpagtet Del af Alvimsstranden, at give Afkald paa den Kommunen som Proprietets-haver i denne Anledning tilkommende Godtgjørelse.

Ligeledes have forskellige private Grundeiere langs denne Linie renunceret paa Grund- og Gjerdeholdserstatning i Anledning af Veianlægget, hvortil ved ovenanførte Overflag er taget Hensyn, idet det ansatte Beløb til Grunderstatning og Gjerdehold, tilsammen 2,609 Spd. 45 β , er opført efter Fradrag for de gjorte Afkald.

Sidstafholdte Amtsformandskab for Smaalenees Amt, hvem det efter Departementets Opfordring er bleven forelagt at bevilge Bidrag til Omlægningen efter Linien over Kolsøen, har ingen Bevilgning her til ydet, formentlig, efter hvad der i vedkommende Comittees Indstilling er ytret, hovedsagelig fordi der i Henhold til Departementets Skrivelse angaaende denne Sag ikke antoges at være Haab om at erholde Arbejdet udført i næste Budgettermin, naar den nedenfor omhandlede Omlægning af en Del af Aremarksveien samt af Veien over Mossefjoven ikke skulde tilfidesættes. Ved at indberette Amtsformandskabets Beslutning bemærker Amtmanden, at han, i Lighed med hvad han tidligere havde udtalt, fremdeles ansaa det rettest, at man indskrænkede sig til de partielle Omlægninger af den gamle Bei over Lunoen. Han har derimod senere efter i et afholdt Formands- og Representantmøde at have gjort sig bekendt med Stemmningen inden Luno Communebestyrelse, der nu anføres i det Hele at være for, at Hovedveiens Omlægning sker efter Linien over Kolsøen og Greager, paa Grund heraf anbefalet dette Anlæg til Udførelse, idet han har udtalt, at han er overbevist om, at et kommende Amtsformandskab vil bevilge det sædvanlige Bidrag til Anlægget.

Efter Resultatet af de anstillede Undersøgelser samt med Hensyn til Forholdene forovrigt kan Departementet ikke nære Tvivl om, at Linien over Kolsøen og Greager for Diemedet vil være tjenligere end Sværkættelse af Omlægninger i den gamle Veis Strog, af hvilke vel de to billigste Alternativer under enhver Omstændighed maatte sættes ud af Betragtning som altfor utilfredsstillende for Behovet.

Man kan imidlertid ikke anfæ Anlægget saa paatrængende, at man finder for Tiden at burde foreslaa dets Udførelse i sin Helhed, hvorved andre vigtigere Arbejder maatte tilfidesættes. Derimod vil man foreslaa det Fornødne opført til Istandbringelse overensstemmende med de afgivne og vedlagt følgende Forslag af den Deel af dette Anlæg, som ikke kan udsættes uden Hensyn for en betydelig Forøgelse i Omkostningerne, nemlig Strækningen fra Sarpsborg til Kolsøfjund, hvor den stærkt tiltagende Bebyggelse vil gjøre Veianlæg vanskeligere Aar for Aar, og som desuden har sin selvstændige Betydning som en Forbedring af Communicationen mellem Sarpsborg og

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Christiania—Smaalenene.

Frederiksstad. De til denne Parcel, iberegnet Bro over Nolsosund, anslaaede Omkostninger udgjøre tilfammen 14,275 Spd., hvoraf til Grund og Gjerdehold, forsaavidt der ikke er renunceret paa Erstatning herfor, er beregnet 943 Spd. Departementet antager, at Distriktets Bidrag til Arbeidet bør bestemmes til en Fjerdepart af Arbeidsomkostningerne i Forbindelse med Overtagelse af den hele Erstatning for Grund og Gjerdehold, hvorom der bliver Spørgsmaal.

Ifølge Planen for de i indeværende Budgettermin udførte Veiarbejder mellem Mofs og Vaaler Kirke, hvortil forrige Storting overensstemmende med Overflaget bevilgede 32,000 Spd., have disse bestaaet i Anlæg af ny Vei mellem Mofs og Nodsund Hærgsted ved Vandsø med en Pælebro over denne samt Omlægning af den mellem Gaardene Sanderud og Kalverød liggende Strækning af Bygdeveien fra Nodsund til Vaaler Kirke. Af den øvrige Deel af denne Bygdevei, som efter Forlaget forudsattes bibeholdt med nogen Forbedring paa Amtets Bekostning med Hensyn til Bredde og Veidække, har Stykket mellem Nod og Sanderød, der forbinde de 2de nye Veistykker, vel ikke nogen større Værdi, men dog en hel Del mindre Værdi med Stigninger indtil $\frac{1}{2}$, hvilket i Forbindelse med en daarlig Veibund og en ringe Bredde (paa sine Steder kun 3 Alen) gjør det under den forøgede Hærdsel, som det nye Veianlæg anføres at have fremkaldt, usikkert til at danne et Led af samme og formindsker Nytten deraf. Da derhos flere Strækninger bør gives en forandret Træce, antages Manglerne ved dette Parti ikke med rigtig Økonomi at kunne afhjælpes uden et i det Væsentlige nyt Anlæg, rigtignok for en Del i den gamle Veis Plan. Hvad den nuværende Vei mellem Kalverød og Vaaler Kirke angaar, er det ved anstillede Undersøgelser godtgjort, at denne ikke ligger i det rette Plan, for det Tilfælde, at der senere maatte blive Spørgsmaal om at fortsætte Veianlægget. Naar Hensyn tages hertil, bør Veien nemlig føres fra Kalverød til et østligere liggende Punkt end Vaaler Kirke, nemlig Gaarden Vestland, og da herved ogsaa opnaaes en Forkortelse af over 2000 Alen for Hærdfelen mellem Mofs og Svendals Annexfogn samt Skibthvedt Præstegjeld, hvorfra Veien nu først ved Vaaler Kirke støder til Hovedveien mellem Mofs og Vaaler, vil det være hensigtsmæssigt, istedetfor at anvende Arbeide paa den ovennævnte Stræknings Udbedring, at ombytte samme med et nyt Anlæg, nemlig til Gaarden Vestland. Til de ovennævnte Arbejder er af Bestyreren af Veianlægget mellem Mofs og Vaaler, Lieutenant Brandt, an-

slaaet at ville udkræves, mellem Nod og Sanderud, hvor detaillerede Undersøgelser forøvrigt ikke have fundet Sted, 6,130 Spd., og mellem Kalverød og Vestland, efter Detailoverflag 4,070, altsaa tilfammen 10,200 Spd., hvoraf til Grund og Gjerdehold 1,433 Spd. Departementet har saameget mindre Betænkelighed ved at tilraade, at disse Arbejder, der i væsentlig Grad ville forøge Nytten af det færdige Anlæg, udføres for Veifondets Regning i næste Termin, som der ved Anlægget er medgaaet mellem 6 og 7000 Spd. mindre end anslaaet, og Anlæggets Fuldstændiggjørelse paa den her anførte Maade saaledes ikke vil udkræve noget betydeligt Beløb udover, hvad der oprindeligt var paaregnet til samme. Til Udgifterne antages ny Bevilgning at burde søges for det hele Beløb, da de ved enkelte Veiarbejder opnaaede Besparelser formentlig for en væsentlig Del ville medgaa til Dækkelse af stedfindende Overfridelser ved andre Arbejder. Efter Omstændighederne antages Distriktets Bidrag til Arbejderne at burde bestemmes til $\frac{1}{4}$ af Omkostningerne foruden Overtagelsen af Grunderstatningen.

Fra den mellemrigste Communicationslinie, der gennem de øvre Dele af Smaalenenes Amt fører til Nigsgrændsen i Nærheden af Hån, udgaar mellem Ørje og Ødemarksjøen en Hovedvei, der følger det Frederikshaldske Vasdrag sydover gennem Aremarks Præstegjeld indtil Skotsberg, hvorfra den i nogen Afstand fra Vasdraget fører i sydvestlig Retning hen til Jemsøens nordre Ende, fra hvilken den igjen fortsættes i nordvestlig, indtil den i Bergs Præstegjeld støder sammen med den fra Rakkestad førende Hovedvei til Frederikshald. Denne Linie, ad hvilken et ikke ubetydeligt indenlandsk Distrikt har sin Communication med Havet og med Kjøbstad, og som ogsaa for den mellemrigste Hærdsel er af nogen Betydning, har adskillige besværlige Vædder, saaledes navnlig mellem Stationerne Fango og Otterbøl ved Grillingaas i Aremark, og danner i den nedre Del, nemlig Partiet fra Ugjesteby ved Jemsøen op til den Rakkestadske Hovedvei og Fortsættelsen til Frederikshald, en meget stor Omvei. Denne Omvei vilde undgaaes og Hærdfelen i det Hele betydeligt lattes, naar Veien fra den nedre Del af Aremark forttes ind paa den i senere Aar istandbragte Communicationslinie fra Nigsgrændsen ved Allingmoen til Frederikshald, og efter Anmodning af Amtmanden i Smaalenenes Amt ere Undersøgelser i denne Anledning anstillede, hvis Resultater indeholdes i vedlagte af Veidirectenren gennemgaaede og i det Væsentlige tiltraadte Forslag med Bilage af Capitain Chr Møller.

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Christiania—Smaalene.

Forfatteren paapeger, at der fra Aremarkveien ved Gaarden Narbo paa Vestfiden af Frederikshaldsvasdraget gaar en Bygdevei ned til Ostensvig ved Aspernsøen, hvilken Bygdevei vel har adskillige Bakker med tildels besværlige Stigninger, men dog, naar den gives den paa visse Steder fornødne Udvidelse, og de stærkeste Stigninger udjævnes ved Udfjæringer og Paaflydninger, antages at kunne frembyde en for den nærmeste Fremtid tilfredsstillende Del af en Forbindelse mellem Aremark og Allingmoeveien. Bygdeveiens Tilfnytning til sidstnævnte paa Frederikshaldsvasdragets Sydside liggende Vei kan ske ved Veianlæg med Bro enten i lige sydlig Retning til Sund eller i sydvestlig til Fjeld ved Stenselvns Udlob af Aspern, af hvilke Alternativer Forfatteren har givet det sidste, naaget noget kostbarere, Fortrinnet, da Veien efter denne Linie vil blive kortere, og desuden en opførende Bro ved Sund vil være udsat for at ødelægges af Tommergang, medens Saadant ikke befrygtes for Brostedet ved Fjeld.

Et Veianlæg fra Ostensvig om Stenen til Fjeld vil efter den opgjorte Plan, ved hvilken Veidirecteuren kun har gjort den Bemærkning, at Nedstigningen til Elven bør undergaa nogen Modification i Udstigningen, faa en Længde af 3,680 Alen og er med Broen anslaaet til 8,352 Spd. De antydede Arbejder paa den nuværende Bygdevei mellem Narbo og Ostensvig antages at paatræve 648 Spd., saa at de samlede Omkostninger ved denne Linies Istandbringelse ansættes til 9,000 Spd., hvoraf til Grund- og Gjerdeholds-godtgjorelse 1,156 Spd. Den nye Vei tilsigtes i Regelen bygget som Grusvei med en Bredde af i Almindelighed 7, men paa kostbarere Steder med en Indskrænkning efter Veidirecteurens Forslag af indtil 4 Alen. Den Forkortelse, denne Linie vil bevirke i Veilængden fra Sladby i Aremark til Frederikshald, der nu er omtrent $2\frac{3}{4}$ Mil, udgjor circa 10,000 Alen, og er i Forbindelse med den bedre Transportevne, der vil opnaaes, nemlig en omkring to Gange større end den nuværende Veis, ansat for denne Strækning at repræsentere en aarlig besparet Fragtkapital af 1,349 Spd., naar Færdselen, hvad der efter indhentede Oplysninger maa antages berettiget, sættes til 20 Heste daglig. Forslaget omhandler ved Siden af ovennævnte Arbejder partielle Omlægninger af nogle strag ovenfor Narbo ved Skotsberg og Sladby forekommende Bakker, hvilke Arbejder Forfatteren anslaaer, naar den nye Veis Maximumstigning skulde blive $\frac{1}{15}$, i hvilket Fald Transportgevinsten vilde udgjøre for Skotsbergbakterne 2,1 og for Sladbybakterne 2,8, at ville koste 4,448 Spd. Han finder imidlertid, at Anvendelsen af dette Beløb

til Bakernes partielle Omlægning ikke er berettiget, idet han ved en opstillet Beregning er kommen til det Resultat, at hertil ikke bør disponeres mere end 2,300 Spd. Skulde Færdselen senere forøges, saa at Anvendelse af større Bekostning paa disse Bakkers Omlægning kunde ansees berettiget, formener Forfatteren, at der ogsaa bliver Spørgsmaal om mellem Aremark- og Allingmoeveien at tilveiebringe en fuldstændigere ny Veiforbindelse, end der nu antages at kunne paatænkes, og som vil lede til Undgaaelse af de omhandlede Bakker, idet den føres i en anden Linie, nemlig Anlæg af Vei efter en af ham undersøgt Linie, fra Sladby først paa Ostfiden af Vasdraget og senere med Bro over det nedenfor Aremarkssøen liggende Vandlob, Tordhyvelen kaldet, paa Vestfiden om Nordby og Ulsrud Tjærn til Ostensvig, hvor Linien falder ind i Planet for det ovenomhandlede Anlæg Ostensvig-Fjeld, hvilket altsaa, om man vil, kan ansees som en Parcel af denne større Linie. Omkostningerne ved et nyt Veianlæg mellem Sladby og Ostensvig i det antydede Strog ere af Forfatteren anslaaede til circa 24,000 Spd.

Efterat være forelagt det ovenomhandlede Forslag har sidstafholdte Amtsformandskab for Smaalenees Amt den 9de Juni d. A. vedtaget til Veianlæg fra Fjeld paa Allingmoeveien om Stenen til Ostensvig samt til Udbedring af Veien fra Ostensvig til Narbo overeensstemmende med den fremsatte Plan at udrede med en Trediedeel aarlig i 3 Aar, efterat Veiarbejdet er paabegyndt, en Femtepart af de medgaaende Omkostninger, saaledes at Amtskommunen tillige udreder Erstatningen for Grund til Veibanen og for Gjerder ved samme. Til Udførelse i Forbindelse hermed af Omlægning af Skotsberg- og Sladbybakterne efter samme Plan har Amtsformandskabet bevilget en Femtepart af de 2,300 Spd., hvortil denne Omlægning er anseet berettiget, hvorved det formeentlig er forudsat, at Amtskommunen tillige skulde udrede hvad der udkrævedes udenfor det nævnte Beløb.

Amtmanden i Smaalenees Amt har ved Indsendelse af ovennævnte Beslutninger, der ere fattede efter hans Forslag, andraget om, at det maa blive forelagt Storktinget at give Bevilgning til de i samme omhandlede Veiarbejders Udførelse. Med Hensyn til dette Anlægs Betydning for Communicationen har Amtmanden, der anseer det for et af de vigtigste, hvorom der for Tiden inden hans Embedsdistrikt kan blive Spørgsmaal, gjort opmærksom paa, at det foruden at lette Forbindelsen mellem Frederikshald og det affidesliggende og langstrakte Aremarks Præstegjeld samt det tilstødende Distrikt af Sverige, ogsaa,

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Christiania—Østerdalen—Throndhjem.

saalænge den Frederikshaldske Canal efter Krappeto-slusernes Odelæggelse er bleven ubrugbar for sin Bestemmelse mellem Krappeto og Bjørnestadbryggen, ialtfald vil gjøre den øvrige Deel af Canallinien mere nyttig. Med Hensyn til Omlægningen af Skotsberg- og Gladebybakterne har Amtmanden bemærket, at, naar man maa opgibe Tanken om det i Capitain Møllers Forslag omhandlede større Veianlæg fra Østensvig om Tordhvelen til Gladby, saa bør de nævnte Bakker omlægges i Forbindelse med Veianlægget mellem Østensvig og Allingmoveien. Han anfører videre, at, naar foruden disse Bakker ogsaa Grisingaasbakterne blive omlagte, hvilket ved de hertil af Amtsformandskabet bevilgede Midler vil skee, saasnart det nu omhandlede Veianlæg er bestemt til Udførelse, vil den hele Veistrækning fra Frederikshald gennem Aremark til Rodenæs blive nogenlunde idsmæssig.

Da det maa erkjendes, at den ovenomhandlede Forbindelse mellem Veien til Aremark og Allingmoveien er af Vigtighed for en ikke ubetydelig Færdsel, antager ogsaa Departementet, at der er tilstrækkelig Grund til med Bistand af Veifondet at iværksætte Anlægget mellem Østensvig og Bjeld med den dermed i Forbindelse staaende Udbedring af Bygdeveien til Marbu, ved hvilket Arbeide Diemedet vil opnaaes for en i Forhold til de Fordere, som derved ville tilflyde Communicationen, ikke betydelig Omkostning. Derimod kan man ikke anbefale Tilskud ydet af Veifondet til partielle Omlægninger af Skotsberg- og Gladbybakterne — det være efter en mere eller mindre fuldkommen Plan — idet man ikke antager, at det kan overstige Amtsscommunens Kræfter at overtage udelst Omkostningerne ved den Udbedring af disse Veistykker, som Færdselen kan ansees at paatræve, hvortil kommer, som ovenfor paavist, at en fuldstændigere Omlægning, forsaavidt en saadan senere hen maatte blive berettiget, sandsynligviis vil udkræve en Linie, hvorved disse Bakker undgaaes.

Hvad det Bidrag angaar, der fra Distriktets Side bør ydes til de heromhandlede Arbeider, kan Departementet, naar der hensees til, hvad der af andre Distrikter er vedtaget til Arbeider, der ligesom dette have sin væsentlige Betydning alene for et enger Distrikt, ikke ansee det af Amtsscommunen vedtagne for tilstrækkeligt, idet man finder, at Bidraget ikke bør ansættes lavere end, foruden Overtagelsen af Grunderstatningen, til $\frac{1}{4}$ af de øvrige Omkostninger. Efter Overslag for Grunderstatningen vil Bidraget paa denne Maade i det Hele ikke betydeligt overstige $\frac{1}{4}$ af samtlige Omkostninger. Da den Trafik fra Sverige, der benytter denne Linie, efter de i Forsla-

get indeholdte Oplysninger ikke kan ansees betydelig, og de af Amtmanden paaberaabte Fordere ved Anlægget til Supplering af den nu afbrudte Canallinie formeentlig alene kan tillægges en temporær Betydning, kunne disse Forhold formeentlig ikke berettigede til at stille Fordringen til Amtets Tilskud lavere.

II. Veien fra Christiania gennem Østerdalen til Throndhjem.

Af sidste Storting var blandt de subsidiairt til Udførelse bestemte Veiarbeider optaget **Omlægning af Hovedveien fra Skydsstiftet Næverdalen i Indset til den nye Vei gennem Opdal og Kennebo**, dengang anslaaet til 37,130 Spd., under Betingelse af, at Distriktet overtog en Femtedeel af de medgaaede Omkostninger, deri indbefattet Erstatningen for Grund og Gjørdehold. Dette Arbeide tilsigter Undgaaelse af en omtrent 2 Mile lang Strækning af den fra Tonset i Østerdalen gennem Kvifne til det Throndhjemiske førende Hovedvei, der er oparbejdet ifølge Kongelig Resolution af 5te Mai 1836, nemlig det hele Veistykke fra Næverdalen til det nuværende Sammenstøds punkt med Hovedveien fra Gudbrandsdalen over Opdal ved Igla Bro i Kennebo, idet den projecterede Omlægning vil flytte Sammenstøds punktet op til Skydsstiftet Lustberg i Indset, saaledes at den nye Chaussée gennem Opdal og Kennebo herfra bliver benyttelig for Færdselen over Kvifne. Den projecterede nye Vei har en Længde af 17,712 Alen og erholder i Forening med Veien fra Lustberg til Igla Bro en henved 2 Gange større Transportevne end den nuværende Vei. Da denne ikke alene er i hoi Grad bakket og tung, men tillige ved sin Beliggenhed over en øde Bjeldstrækning, Holtet kaldet, er særdeles besværlig at holde åaben om Vinteren, fordi Sneen, der her falder i stor Mængde, uafsladelig driver sammen i dybe Fanner, er det paatrængte Anlæg et Arbeide af fremtrædende Vigtighed for Communicationen. Det til Grund for sidste Storthings Bevilgning liggende høifølgende Forslag af Ritmester B. Lund er i indværende Aar i Marken gennemgaaet af Veidirecteuren, der i sin Betænkning over samme bemærker, at det paatrængte Veianlæg navnlig i den øvre Deel vil møde usædvanlige Vanskeligheder paa Grund af Terrainets Beskaffenhed. Med Hensyn til Veiens Retning har det, anfører han, været paatrængt fra Næverdalen enten at lægge Veien langs Orkla indtil Broen ved Indset Verk og derfra i en lavere Plan hen til den nye Vei mellem Opdal og Kennebo, som da vilde antræffes 1,825 Alen søndenfor Lustberg, eller, hvad Ritmester Lund har foretrukket, at stige op fra Næverdalen i det steile Terrain langs Elvens Nordside

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Christiania—Gudbrandsdalen—Throndhjem.

og derfra lade Linien gaa midt igjennem Indsetbygden jævnt faldende til Aulstberg. Denne sidste Retning giver ogsaa Directeuren Fortrinnet, idet han bemærker, at et Veianlæg langs Elven, hvis Leie er trangt og i Regelen begrændset af mere eller mindre steile Fjeldhamre samt paa flere Steder har større Fordybninger, medens tillige Elvens Vandstandsforfjæl er betydelig, vilde kræve store Bekostninger og dog paa sine Steder ikke kunne gives fuld Betyggelse mod den rivende Strom. Et Veianlæg efter denne Linie vilde heller ikke komme Bygden i samme Grad til Nytte som efter den anden, høiere liggende. Smidlertid nødvendiggjør efter Directeurens Formening Terrainet i en Deel af denne sidste Strog, hvor Fjeldet er meget stærkt afhældende mod Elven og bestaar af Skifer, som let forvitrer i Luften, kostbarere Verker end af Nitmester Lund forudsat, nemlig høiere Mure, fundamenterede dybere i det faste Fjeld, saa at man er sikker mod Udglidning, samt i Forbindelse hermed Stottemuur paa den indre Side af Veien. For at undgaa overdrevne Omkostninger ansees det derhos nødvendigt paa den heromhandlede Strækning at benytte enkelt Kjørebredde, 4 Alen, med Modeplads istedetfor som af Nitmester Lund foreslaaet 7 og 6 Alens Bredde, hvilken Indskrænkning Directeuren efter erholdte Oplysninger ikke antager vil af Hensyn til Sneforholdene være forbunden med nogen Betænknelighed, under Forudsætning af, at man sikrer sig Conservation af et Belte af Smaaaffov, der nu forefindes i Veiliniens Strog, og hvis Bevarelse ogsaa vil bidrage til at betrygge mod Udglidninger. Naar Veien bygges under Sagtagelse af det Anførte, anslaaer Directeuren Omkostningerne ved selve Veibygningen til i det Hele 36,200 Spd. eller 2,911 Spd. 96 þ mere end Nitmester Lund. Grund- og Gjerdeholdsstatningen, der af den sidste er anslaaet til 3,841 Spd. 96 þ, ansetter Directeuren derimod til et noget mindre Beløb, nemlig 3,130 Spd., idet han antager, dels at den forandrede Bygningsmaade vil medføre, at Gjerder paa en Strækning blive overflødige, og dels at billigere Gjerder end af Lund forudsat kunne anvendes. De saaledes Omkostninger udgjøre saaledes efter Veidirecteurens Overflag 39,330 Spd.

Hedemarkens Amtsformandskab, der under 15de Juni 1863 havde vedtaget det af Storthinget bestemte Bidrag til heromhandlede Arbejde efter Nitmester Lunds Plan, har efterat være gjort bekjendt med Veidirecteurens ovenomhandlede Betænkning under 14de Juni d. A. eenstemmig erklæret at ville vedstaa sin tidligere Beslutning om Bidrag til Arbeidet, uanset om Forslaget med Hensyn til Byg-

ningsmaade og Overflag undergaar de af Directeuren tilraadede Modificationer.

Departementet vil underdanigst anbefale Veiarbeidet efter den omhandlede modificerede Plan mod det vedtagne Bidrag af Amtsgemeinden opført til Istandbringelse i næste Budgettermin.

III. Veien fra Christiania gjennem Gudbrandsdalen til Throndhjem med Sidelinier.

Den fra det Søndenfjeldske gjennem Gudbrandsdalen til det Throndhjemste førende Hovedveinie kommer som Communicationsmiddel for den gennemgaaende Færjel væsentligt i Betragtning mellem Lillehammer og Støren, idet Jernbanelinierne fra Christiania til Eidsvold og fra Throndhjem til Støren samt Dampskibscommunicationen og om Vinteren Isveien over Njosen optage det Meste af den nævnte Færjel i Veiliniens øvrige Strog. Af de 2de paa begge Sider af Njosen førende Arme, hvori Hovedveien deler sig, er derfor, uanset at begge paa flere Steder tiltrænge betydelige Omlægninger, endnu intet Parti bleven optaget paa Veibudgetterne. Som tildeels allerede omhandlet i de underdanigste Foredrag, der ligge til Grund for de 2de sidste Veibudgetpropositioner (sfr. Storthingsforhandlingerne 1859—60 S. No. 46, Pag. 45, og for 1862—63 S. No. 52, Pag. 71), har der i nogen Tid været omhandlet Omlægning af den paa Njøsens Østside førende Green af Hovedveien i Strækningen mellem Kløften i Stange og Ringsager ved Anlæg af ny Vei fra Kløften ned til Togsstad Sund og herfra med Bro over Agerøsvigen til Hamar samt videre langs Jurnæs fjorden om Fangberget til Eyje Bro ovenfor Gaarden Steen ved Njosen. Den nuværende Vei, der fører østom Agerøsvigen forbi Hamar, er meget besværlig ikke alene paa Grund af en mislig Veibane, men ogsaa formedelst mange høie og tildeels bratte Bakker. En Omlægning efter den projecterede Linie vil paa samme Tid, som den letter og forfølger Veien for den Gjenneveisende, selvfølgelig være af stor Betydning for den indre Trafik saavel ved Veiens Forbedring som ved dens forandrede Retning, hvorved den vil føre om Distriktets Kjøbstad. Ifølge afgivne og af Veidirecteuren behandlede Forslag med Overflag, hvilke dog for den største Deel kun ere stottede til Hovedplansundersøgelser, ville Omkostningerne ved disse Arbejder udgjøre:

1. For Veianlæg fra Kløften til Hamar med Bro over Agerøsvigen 30,900 Spd.
2. For Veianlæg fra Hamar langs Jurnæs fjorden til Sammenstødet

Læteris 30,900 Spd.

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Christiania—Gudbrandsdalen—Thronhjelm.

Transport	30,900 Spd.
med den gamle Hovedvei ved Brumundbro	32,338 —
3. Omlægning af Veien fra Bru- mundbro til Fangberget . . .	3,500 —
4. For Omlægning fra Fangberget til Euje Bro	21,616 —
Tilfsammen	88,354 Spd.

for en Veilængde af i det Hele 57,129 Alen eller noget over 3 Mile. Ved Omlægningen vil opnaaes en Transportgevinst af 2,69 for den hele Strækning. Til de under No. 1 opførte Arbeider have, som oplyst i Departementets til Grund for sidste Veibudgetproposition liggende underdanigste Foredrag, Distrikterne med Forbehold om en tiaarig Afbetalingsstid, regnet fra den Tid, da Bevilgning til Arbeiderne af Stortinget er givet, vedtaget at bidrage med Overtagelse af Erstatningen for Grund og Gjerdehold, anslaaet til 2,229 Spd., og $\frac{1}{4}$ af de øvrige Omkostninger. Til det under No. 2 omhandlede Anlæg har Hedemarkens Amtsformandskab under 16de Juni 1864 bevilget en Trediedeel af de medgaaende Omkostninger, deri indbefattet Erstatning for Grund og Gjerdehold, saaledes at denne overtages af Amtskommunen og gaaer til Afdrag i Bidraget med det for samme beregnede Beløb udgjørende 7,608 Spd. 60 β , paa Betingelser, at det ved Renunciationer for vedkommende Grundeiere eller Vedtagelse om Tilskud fra de i Anlægget interesserede mindre Communer eller Private erholde Sikkerhed for, at Amtskommunens Udgifter til Grund og Gjerdehold ikke kommer til at overstige 2000 Spd., samt at det overtagne Tilskud kan indbetales med en Tiendedeel aarlig i 10 Aar, at regne fra den Tid, da Bestemmelse afgives om Arbeidets Udførelse. Ifølge Meddelelse af vedkommende Amtmand have Forhandlingerne, der siden sidstnævnte Beslutnings Afgivelse have været pleiede i det Diemed at tilvejebringe saadant Bidrag fra mindre Communer eller Privatmænds Side som i Beslutningen betinget, hidtil ikke ledet til at erholde Forholdet ordnet saaledes, at Betingelsen kan ansees ganske fyldestgjort; men Amtmanden anfører, at han antager med Sikkerhed at kunne gaae ud fra, at saafremt Beslutning af Stortinget maatte blive fattet om det omhandlede Veianlægs Udførelse for det almindelige Veifonds Regning mod saadant Tilskud i det Hele, som af Amtsformandskabet i Forhold til det Offentlige vedtaget, og paa den af dette forøvrigt opstillede Betingelser med Hensyn til Indbetalingsterminerne, vil Sagen ogsaa med Hensyn til hiint Punkt paa en eller anden Maade og navnlig i for-

nødent Fald ved Amtskommunens Overtagelse af en større Andeel af Erstatningen for Grund og Gjerdehold blive bragt i fuld Orden. Amtmanden har derfor andraget om, at dette Veiarbejde i Forbindelse med Veianlægget fra Kloften til Hamar maa blive søgt iværksat i næste Budgettermin, idet han henleder Opmærksomheden paa, at de af vedkommende Grundeiere gjorte Renunciationer til Fremme af Veianlægget fra Hamar til Brumundbro ere betingede af, at Arbeidet paabegyndes senest inden Udgangen af 1868.

Trods den mindre Betydning, som Veiliniien paa begge Sider af Njosen, som ovenfor paapeget, har for den gennemgaaende Trafik, troer Departementet, at ialfald en Deel af disse Anlæg nu bør komme i Betragtning til Udførelse for Veifondets Regning. Efter at dettes Bistand nemlig mere og mere udstrækkes til Sidelinier og Kommunikationer af væsentlig Betydning for mere afluttede, dog altid større Kredse, synes der ikke længere at kunne sees bort fra disse folkerige og produktive Distrikters Trang til en Forbedring af deres vigtigste indre Kommunikationslinie, der danner Forbindelsen med deres nærmeste Kjøbstad og Hamar-Jernbanen samt gennem denne med Nabolokalfet Østerdalen. Ved Veianlægget fra Kloften til Hamar med Bro over Akerøsvigen vil Forbindelsen om Sommeren mellem Hamar og det fondensfor liggende Distrikt, der nu maa foregaae enten over Akerøsvigen eller ad den betydelig længere Vei Øst og Nord om samme, i hoi Grad lettes. Af de 3,425 Fods Vandbredde, som i det Hele maa overbygges ved Akerøsvigen, vil ifølge det af Veidirektøren tiltraadte Forslag de mindre dybe Partier fra begge Sider, tilfsammen i en Længde af 1,375 Fod, blive byggede som fast Vei med Mur og heelt Steenrækværk paa Udsiden og stenkældt Settee paa Indsiden, medens kun de øvrige 2,050 Fod overbygges med Pælebros. Departementet vil foreslaae, at der for næste Termin søges Bevilgning alene til Broanlægget, der er anslaaet til 20,020 Spd., og som ved de forhaandenværende om end mislige Veie til Brostedet paa begge Sider ogsaa vil yde selvstændig Nytte. Distriktets Bidrag til dette Anlæg antages at burde bestemmes til $\frac{1}{3}$ af de medgaaende Omkostninger.

Fra Lillehammer er Veien i de senere Aar indlagt sammenhængende i en Længde af omtrent 6 Mile til Forrefetten i Nærheden af Hunthorp i søndre Troens Præstegjæld. Ovenfor dette Punkt indtil Laurgaard — en Længde af ca. 5 Mile — har Veien, med Undtagelse af Partiet forbi Kringle, hvor ny Vei i Budgetterminen 1854—57 er bygget for Veifondets Regning, mange Bakker med Stigninger,

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Christiania—Gudbrandsdalen—Thronhjelm.

der umuliggjøre Anvendelsen af større Læs end de, man hidtil har kunnet kjøre, saavel som af hensigtsmæssige Diligencer og store Fragtvogne. En Omlægning eller Udbedring af den største Deel af samme maa derfor ansees fornøden, naar Veistrækningen skal bringes i den Stand, som Færdslen i denne Hovedroute har Krav paa, og bliver af saameget større Interesse, som der ovenfor Laurgaard efter Omlægningen af Veien gennem Rusten habes saagodt som flad Bei lige til henimod Opstigningen under Dovre. I vedlagte af Capitain P. Conradi udarbejdede og af Veidirektøren gennemgaaede Forslag til Veiens Forbedring mellem Forrefetten og Laurgaard efter en til Omlægningerne søndenfor svarende Plan er det antaget, at man mellem Forrefetten og Dien maa omlægge sammenhængende i en Længde af 20,125 Alen med en supponeret Bekostning af . . . 25,823 Spd.

Ovenfor Dien indtil det nye Veianlæg under Kringlen formenes Veien paa tvende korte Strækninger at kunne bibeholdes uforandret, men forøvrigt at maatte enten omlægges eller ved Afgravning og Paafyldning gives den fornødne Fladhed. Til disse Arbejder, der omfatte en Veilængde af 48,315 Alen, er opført	33,984	—
Ovenfor Kringlen er foreslaaet sammenhængende Omlægning i 2 Parceller, Kringlen—Smedsstuen, anslaaet med en Længde af 5,400 Alen til	8,653	—
og Smedsstuen—Laurgaard, 16,700 Alen, anslaaet til	19,667	—

Tilsammen 88,127 Spd.

Den projekterede nye Bei, hvis Bredde af Veidirektøren er antaget at burde indskrænkes til 4½ Alens enkelt Kjørebredde med Mødeplads, paa de Steder, hvor Veien i det Hele vil koste mere end 1 Spd. 80 þ pr. løbende Alen, vil erholde en fra 3,87 til 2 Gange større Transportevne end den nuværende.

Departementet antager, at der bør stræbes hen til at erholde de endnu tilbagestaaende Stykker af denne Hovedroute mellem Storen Ternbanestation paa den ene og Forrefetten paa den anden Side om muligt oparbejdede i de 2de følgende Treaar. Man vil derfor af den Gudbrandsdalske Bei denne Gang anbefale opført de foreslaaede Arbejder mellem Forrefetten og Smedsstuen, anslaaede tilsammen til 68,460 Spd. Naar man antager, at idetmindste denne Stræk-

ning bør sættes under Arbejde i næste Budgettermin, har man taget Hensyn saavel til, at den øverste Deel mellem Kringlen og Smedsstuen i sin nærværende Forfatning er særdeles hinderlig for Færdselen ved en Række af tunge Smaabakker, der om Vinteren tildeels belægges med Svuld, som til det onskelige i, at Omlægningen føres op til det Sted, hvor den nye Kommunikationslinie til Vaage og Loms Præstegjeld tager af fra Hovedlinien, nemlig ved Lofstgaards Bro, noget nedenfor Smedsstuen. Til Omlægningen mellem Forrefetten og Dien, der var optaget blandt de af sidste Storting opførte subsidiaire Arbejder, har Christians Amtsformandskab under 2den Juli 1863 vedtaget at udrede det ved Stortingsbeslutningen bestemte Bidrag, en Fjerdedeel af de medgaaende Omkostninger, saaledes at Grund- og Gjerdeholdserstatningen overtages af Distriktet og gaaer til Afdrag i Bidraget med det for samme beregnede Beløb, 4,696 Spd. Til de foreslaaede Arbejder mellem Dien og Smedsstuen har sidstafholdte Amtsformandskab efter Opfordring af Departementet vedtaget at overtage Grund- og Gjerdeholdserstatningen, der er anslaaet til 6,873 Spd., og derhos at bidrage en Syvendedeel af de øvrige medgaaende Omkostninger, der efter Overslaget udgjør 35,764 Spd. Bevilgningen er erklæret gjældende for en forholds- mæssig Anpart, om end kun Omlægning af enkelt eller enkelte af de Parceller, hvori den hele Veistrækning i Forslaget er deelt, kommer til Udforelse, hvorhos den er betinget af, at Afbetalingen paa Amtsskommunens Bidrag til Veifondet fra næste Termins Begyndelse ikke anføres høiere end 8,000 Spd. aarlig. Ved Indsendelse af denne Beslutning har Amtmanden i Betragtning af forskellige af vedkommende Amtsformandskabscomitee i dens Indstilling om Sagen til Amtsformandskabet paapegede Hensyn, nemlig den mindre gode økonomiske Tilstand i den største Deel af Amtsdistriktet og de betydelige Opoffrelser, Amtet i de senere Aar har gjort for sit Veivæsen i Forbindelse med den Omstændighed, at nogen Formindsfelse af Betydning i de kalkulerede Udgifter til Grund- og Gjerdeholdserstatningen ikke antages at kunne ventes for Amtsskommunen, henstillet, hvorvidt der ikke maatte findes Grund til at nedsette Fordringen paa Bidrag fra Amtets Side til nævnte Omlægning til en Fjerdepart af de medgaaende Omkostninger, saaledes som for Parcellen mellem Forrefetten og Dien bestemt.

Den kalkulerede Grund- og Gjerdeholdserstatning udgjør her et saa betydeligt Beløb i Forhold til den samlede Overslagssum, at Departementet har troet, at man af denne Grund maatte gjøre en Ned-

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Christiania—Gudbrandsdalen—Throndhjem.

sættelse i den Andeel af de øvrige Omkostninger, som efter de almindelige Regler vilde været betinget. Til derimod at gaae længere ned end til den opstillede og vedtagne Syvendedeel finder Departementet ikke tilstrækkelig Grund, idet denne Andeel af Overslaget for Arbeidsomkostningerne, tillagt det Beregnede for Grund og Gjerde, vil udgjøre omtrent midt imellem en Fjerdedeel og en Trediedeel af den hele Calculsum, og et saadant Bidrag antager Departementet ikke kan ansees uforholdsmæssigt.

Af forrige Storthing bevilgedes, som ovenfor anført, 2000 Spd. til Omlægning som et Forsøgsarbejde af en omtrent 1000 Alen lang Strækning af Bakkerne ved Gaarden Lid i Dovre Annex. Ved Udførelsen af dette Anlæg, som snart er færdigt, har det viist sig, at Jordsmønnet paa dette Punkt ikke synes at medføre nogen særdeles Vanskelighed med Hensyn til Veiens Bestand, hvorimod Terrainet paa de næste 1000 Alen nordenfor forbi Gaarden Lid antages at være mere udsat for skadelig Paavirkning baade af Overvand og Grundvand. Veidirektøren har derfor foreslaaet, at 2000 Spd. anvendes ogsaa i næste Termin til Anlæggets Fortsættelse paa den nævnte Strækning under Forudsætning af, at Distriktet overtager Udgifterne til Grunderstatning og Gjerdehold som ved forrige Bevilgning bestemt, samt bistaar med Pligtarbejde efter Veilovens § 34. Veidirektøren har tilføjet, at Omlægningen i og for sig er fuldkommen berettiget, da derved vil omgaaes det tungeste Bakkeparti af Opstigningen til Dovrefjeld, som her er fælles saavel for Throndhjems som for Romsdalsrouten, hvorfor ogsaa Amtmanden har erklæret sig enig i Udførelsen af dette Arbejdes Udførelse. Departementet vil i Henhold til det Anførte foreslaae det nævnte Beløb optaget paa Veibudgetpropositionen for næste Termin.

I den nordenfor Dovre liggende Deel af denne Hovedvei vil man anbefale iverksat Omlægning af Bakkerne i den saakaldte Isbrække og strax nordenfor ved Skydsstationen Rise i Opdal,

1.	For Strækningen fra Storens Jernbanestation til Korporals Bro . . .	14895 Alen til 20000 Spd.
2.	" — " Korporals Bro til Høvs Bro	7967½ — " 18200 —
3.	" — " Høvs Bro til Dybdals Bro	8287½ — " 20000 —
4.	" — " Dybdals Bro til Liagrind	17287½ — " 22200 —

Den Transportgevinst, der vil opnaaes ved Omlægningen, varierer efter det oprindelige Forslag, der i nogle Dele er blevet modificeret, mellem 2,53 og 1,95.

Departementet vil til Iverksættelse i næste Budgettermin foreslaae opført de tvende førstnævnte Par-

hvilke ere meget generende for Færdselen baade ved deres Steilhed og den især i Isbrækken om Vinteren forekommende Svuld, samt Omlægning af en Deel af Veien fra Liagrind, det nordlige Endepunkt for det i Budgetterminen 1857—1863 istandbragte Veianlæg gennem Opdal og Rennebo, til Storens Jernbanestation, til hvilken Veistræknings Forbedring et Beløb var opført i sidste Storthings Veibudget, uden at dog af ovenfor omhandlede Grunde noget Arbejde her i indeværende Budgettermin er kommet til Udførelse. Omlægning af de nævnte Bakker i Opdal vil ifølge vedlagte tvende Forslag af Ritmester Lund, der i det Væsentlige ere tiltraadte af Veidirektøren, koste:

for Isbrækken med 3212 Alen ny Bei 6429 Spd.
 " Risebakkerne " 4690 — " — 5240 —

Tilsammen 7902 Alen ny Bei 11669 Spd., hvoraf er beregnet til Grund- og Gjerdeholdsstatning i det Hele 1748 Spd. Ved Omlægningen vil opnaaes en omtrent 3 Gange større Transportevne end den nuværende Veilinie. Angaaende Omlægning af Veien mellem Liagrind og Storens Jernbanestation er senere end forrige Storthings Bevilgning udarbejdet Forslag af Capt. Conradi, hvilket tilligemed Veidirektørens efter Gjennemgaaelse af Terrainet afgivne Betænkning med Bilag vedlægges. Den heromhandlede, omtrent 2¼ Mil lange Veistrækning tiltrænger, ifølge hvad der er oplyst, saagodtsom sammenhængende Omlægning, naar den skal bringes i en for den foregaaende Færdsel tjenlig Stand. Den nedre Deel af Strækningen har næsten overalt større eller mindre Bakker, af hvilke de besværligste forekomme mellem Høvs Bro og Korporals Bro, hvor den største Stigning er 1 paa 5 og i lange Partier 1 paa 7 og 1 paa 8, og i den øvre Deel maa et fladere Parti paa Grund af vandfyg Beliggenhed og Ufuldkommenhed forøvrigt omarbejdes og rectificeres. De nødvendige Arbejder, saaledes som samme af Veidirektøren ere tiltraadte, ere anslaaede:

Tilsammen . . 48437½ Alen 80400 Spd.
 celler, anslaaede tilsammen til 38200 Spd., hvoraf er beregnet til Grund- og Gjerdeholdsogdgjørelse 6373 Spd.

Til de heromhandlede Arbejder i søndre Throndhjems Amt har Departementet antaget, at Distriktet burde bidrage efter det Forhold, som af sidste Stor-

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Christiania—Gudbrandsdalen—Throndhjem, Sidelinier.

thing ved dets Bevilgning til Omlægning af en Deel af Veien mellem Liagrind og Størenjernbanen blev bestemt, nemlig med en Fjerdedeel af de medgaaende Omkostninger, paa den Maade, at Grund- og Gjørdeholdsudgifterne overtages af Distriktet og gaa til Afdrag i Bidraget med det for samme beregnede Beløb. Nogen for Amtet usfordelagtigere Beregning af Bidraget til Omlægningen af Isbrækken og Røsebakkerne, har Departementet nemlig, naaget disse Arbeider ikke omfattedes af forrige Storchings Beslutninger, dog troet ikke burde finde Sted, da disse Omlægninger have forholdsviis liden Interesse for Distriktet. Efter Forelæggelse har sidstafholdte Auntsformandskab for søndre Throndhjems Amt ved Beslutning af 26de Juni d. A. vedtaget at udrede saadant Bidrag, saafremt en Indskrænkning til en Fjentesdeel af Omkostningerne ikke maatte erholdes, med Forbehold om, at Udgifterne til Grund og Gjørde om muligt forskydes af offentlige Midler mod Refusion af Auntscommunen inden næste Statsbudgettermins Udlob. Bevilgningen er derhos steet under Forudsætning af, at Auntsveivæsenets aarlige Bidrag til det almindelige Veifond ikke forøges over det Beløb, samme for Tiden udgjør, nemlig 3000 Spd., men at en saameget længere Hensstand med Refusionen gives. Ved Indberetning af disse Beslutninger har vedkommende Amtmand andraget om, at de af Auntsformandskabet foreskudte Indskrænkninger med Hensyn til Amtets Bidrag til Arbeiderne maa indrommes saavel i Betragtning af de store Udredslser, Auntscommunen har til Veivæsenet og i andre Retninger, navnlig Sygepleien og Medicinalvæsenet, som, for de tvende sydligste Arbeiders Vedkommende, Røsebakernes og Isbrækens Omlægning, af Hensyn til, at samme ikke kan siges at være af nogen særdeles Interesse for Amtet, hvad Samfærdselen inden dette angaaer. Til Oplysning om Auntscommunens Udgifter for Nærværende er indsendt Aftryk af den for indeværende Aar udfærdigede Repartitionsplacat, hvoraf sees, at Udligningen udgjør 2 Spd. 20 β paa Skylldaleren, og at af det samlede Udgiftsbeløb 22254 Spd. 67 β en Sum af 9500 Spd. paa kræves til Veivæsenets Behov.

Departementet antager fremdeles, at et Bidrag af en Fjerdedeel af Omkostningerne paa oven antydede Maade bør blive Betingelsen for de her omhandlede Arbeiders Overtagelse af Veifondet. Heller ikke antages der at være Grund til at gaa ind paa Auntsformandskabets Andragende om, at Grund- og Gjørdeholdsstatningen i Tilfælde forskudsviis udbetales af det Offentlige, da Hensigten med disse Udgifters Overtagelse paa Distriktet ved en saadan Fremgangsmaade let for en væsentlig Deel forfeiles. Der-

imod formener man, at Indrommelse af den ansøgte Hensstand med Afgjørelse af de Indbetalinger til Veifondet, som Bidragene i Tilfælde vilde foranledige, efter Omstændighederne ikke kan være forbunden med nogen væsentlig Betænkelse.

I de fra heromhandlede Hovedvei udgaaende Sideruter vil Departementet underdanigst foreslaa til Iværksættelse i næste Budgettermin følgende Arbeider:

1. Fuldførelse af det i indeværende Budgettermin paabegyndte Hovedveisanlæg mellem Brunlaug i Saaberg og Sejelstad Bro i Gausdals Præstegjeld, Christians Amt. Arbeidet er, som oplyst i Departementets til Grund for sidste Veibudgetproposition liggende underdanigste Foredrag, i det Hele calculeret til 33800 Spd., hvoraf er bevilget og vil blive anvendt i indeværende Budgettermin 11700 Spd., saa at der paa kræves ny Bevilgning af et Beløb af 22100 Spd. Til Anlægget i dets Helhed have Distrikterne i Overensstemmelse med, hvad der ved forrige Storchings Beslutning med Hensyn til dette Anlæg blev betinget, vedtaget at udrede Halvdelen af de medgaaende Omkostninger, nemlig Christians Auntscommune en Fjerdedeel samt Gausdals og Saabergs Communer respective en Sjettedeel og en Tolvtedeel. I det man med Hensyn til Planen for Anlægget samt den Lettelse, det vil medføre for Færdselen, tillader sig at henvise til ovennævnte Foredrag, skal man her kun bemærke, at den snarest mulige fuldstændige Udførelse er af indgribende Vigtighed for et større Distrikt, og at navnlig hvad der i indeværende Budgettermin iværksættes, nemlig Anlæggets øverste Parcel, fra Skredderstuen til Sejelstad Bro, ikke kan medføre væsentlig Nytte, forinden Arbeidet er fortsat til Brunlaug.

2. Omlægning af Hovedveien gennem Romsdalen fra Bladmark eller rettere fra Gjørde til Næs ved Sjøfjorden, hvilket Arbeide danner umiddelbar Fortsættelse af de tidligere istandbragte Omlægninger i denne Rute nordover fra Bævermoen i Christians Amt. Arbeidet var opført blandt de af sidste Storting subsidiært besluttede Arbeider, idet der dog ved Beslutningen var givet Valg mellem at føre Veien til Næs eller det nuværende Endepunkt Beblungsnæs.

I det af Veidirecteuren tiltraadte Forslag er valgt den første Plan, der ogsaa er tiltraadt af Amtmanden, og som ligeledes efter Departementets Formening har de stærkeste Grunde for sig. Efter de fremkomne Oplysninger er nemlig Overfarten fra Beblungsnæs til Torvig paa den anden Side af

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Christiania—Gudbrandsdalen—Thronhjelm, Sideltnier.

Fjorden, hvor Postveien fortsættes, under ugunstige Vindforhold saa besværlig og farlig, at Paaefagen undertiden er umulig, medens den fortære og mere i Ly liggende Strækning mellem Næs og Hegerholm paa den anden Side saagodtform til enhver Tid skal kunne passeres. Hertil kommer, at Næs har en bedre Havn og større Plads til Bebyggelse end Beblungsnæs og derved mere egner sig til Endepunkt for en større Communicationslinie. Fra Torvig mangler der vistnok for Tiden Veien til Hegerholm, og Oparbejdelse af en saadan bliver derfor, hvis Linien til Næs vælges, ikke alene en Betingelse for Opnaaelsen af den lettere Overfart over Fjorden, men ogsaa, efter hvad der oplyses, fornøden for, at ikke Overfarten skal blive endnu vanskeligere, end den allerede er. Lægges Omkostningerne ved et saadant Anlæg, der med en Længde af 7050 Alen og en Indskrænkning i Bredde af indtil 4 Alen med Mødeplads ere anslaaede til 11700 Spd., til Overslagssummen for Stykket fra Næs til Aaksreiten, hvor de 2de alternative Linier til Næs og Beblungsnæs støde sammen, kræver Planen med Næs til Endepunkt en Udgift af 12500 Spd. mere end den anden. Denne større Udgift samt den vistnok beklagelige Forskydelse i Forholdene, som Trafikkens Overgang til den modsatte Side af Elven vil medføre for Strandstedet Beblungsnæs, antages dog tilfulde at opveies af de Fordele, som ville vindes ved at føre Veien ned til Fjorden ved Næs. Sluttelig skal man gjøre opmærksom paa, at der, efter hvad Amtmanden har oplyst, er Udfigt til, at Veien vil blive oparbejdet fra Næs langs Kysten af Isfjorden til Hegerholm (ca. $\frac{3}{4}$ Mil), saaledes at der, hvis Anlægget til Næs og det dermed i Forbindelse staaende mellem Torvig og Hegerholm kommer istand, vil kunne benyttes sammenhængende Landevei til den anden Side af Fjorden i de sjeldnere Tilfælde, hvor Overfarten tilvands skulde være forhindret.

I Storthingets Bevilgning er Omlægningen mellem Gladmark og Næs opført med et Beløb af 46580 Spd., men heri er medregnet 3000 Spd., der i Capitain Conradis vedlagte Forslag under Calculen for Strækningen fra Gjerde til Næs var opført til en Regulering i Rauma ved Gladmark for at betrygge Veien nærmest sondersfor dette Sted mod Overskyllelse i Flomtider. Da dette Arbejde imidlertid medtoges blandt de Arbejder længere oppe i Dalen, hvortil sidste Storthing principalt bevilgede Midler, og som i Budgetterminen ere komne til Udførelse, maa det nævnte Beløb nu fratregges Overslaget for de resterende Arbejder, der altsaa bliver 43580 Spd. Omlægningen bliver, regnet fra Gjerde, mellem hvilket Sted og Gladmark nogle mindre Ar-

bejder tiltrænges, der ere calculerede til 1820 Spd., hvilket Beløb er indbefattet i ovennævnte 43580 Spd., 54842 Alen eller omtrent 3 Mile lang og vil medføre en Transportgevinst, der for de forffjellige Parceller, hvori Arbejdet i Forslaget er inddelt, vil udgjøre fra 2,01 til 3,10. Bidrag til Arbejdet, saaledes som af forrige Storthing betinget, nemlig en Femtedeel af de medgaaende Omkostninger, er med Forbehold af, at Veien mellem Aaksreiten og Beblungsnæs nedlægges som Hovedvei, hvis Næs vælges til Endepunkt for den nye Veien, vedtaget af Romsdals Amtformandskab ved Beslutning af 31te Mai 1861 i Forbindelse med lignende Bevilgning til Oparbejdelse af Veien fra Gaarden Hegerholm til Torvig. Dette sidste Arbejde antages dog i Betragtning af de betydelige Beløb, som de heromhandlede Anlæg i Forening udkræve, at maatte henstaa til en senere Tid. Herimod antages der ikke at være nogen væsentlig Betænknelighed, eftersom Veien mellem Aaksreiten og Beblungsnæs fremdeles vil kunne benyttes. Man anseer det derfor heller ikke ved nærværende Leilighed nødvendigt at udtale sig om, hvilket Bidrag fra Distriktets Side der til et Anlæg mellem Torvig og Hegerholm maatte ansees passende.

3. Omlægning af en Deel af den Veien, der i en Længde af lidt over 6 Mile fører fra Opdal i søndre Thronhjelm's Amt langs Drivelven gennem Sunddalen til Sunddalsøen i Romsdals Amt, af hvilken for Tiden kun Strækningen inden sidstnævnte Amt er Hovedvei, men som antages i dens Heelhed at egne sig til at classificeres som saadan, naar Linien undergives Udbedringer i de for Tiden bekvæmligste Partier. Idet man vedlægger et af afdøde Capitain J. M. Brun udarbejdet Forslag til Omlægninger i denne Veilinie tilligemed Veidirectorens over samme afgivne Betænkning med Bilage, skal man af de meddeelte Oplysninger om Beskaffenheden af den nuværende Veien underdanigst hidsætte følgende:

Paa de første $1\frac{3}{4}$ Mile fra Aune i Opdal om Aalbu til Gravaune er Veien ret tilfredsstillende, baade hvad Beliggenhed og Stigningsforholde angaar, idet den hoit over den gennem trange Dyb strømmende Elv paa dennes nordre Side gennemskjærer Bygden i den fordeelagtigste Hovedretning, medens dog nogle forekommende Bakker tiltrænge partiel Omlægning. Mellem Gravaune og Klethammer bibeholder Veien, der her paa en Strækning af 2 $\frac{1}{2}$ 3000 Alens Længde bestøver fra Konsets Kirke er meget tung, sin høie Beliggenhed, men fører senere mellem Klethammer og Skjedsfjeldet Gjora ned til Dalbunden, og i denne Strækning forekommer i den

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Christiania—Gudbrandsdalen—Thronhjems, Sidelinier.

saakaldte Graaurd paa Grændsen af søndre Thronhjems og Romsdals Amtet det besværligste Parti af den hele Linie, hvilket i Brathed og tildeels i farlig Belliggenhed nærmer sig Charakteren af den gamle Baarsti i Drivdalen, hvorvel Bakkerne i Graaurden ikke som Baarstiens have noget væsentligt Modtræk. Maximumstigningen i denne Strækning er 1 paa $2\frac{1}{2}$, der forekommer i 87 Alens Længde, og Stigninger af 1 paa 3, 4 og 5 forefindes i tilsammen 960 Alens Længde. Derhos er Veien smal, kroget, stærkt udsat for Svuld samt uden Rækværk mod den steile Afgrund, hvorfor det ikke sjelden har hændt, at Hest og Læs ere styrtede ud her. Omtrent $\frac{1}{2}$ Mil nedenfor Gjora forekommer atter mellem Klingenvolden og Kalklingen et farligt Parti, idet Veien fører gennem en overmaade steil Stenurd, hvor Snefred og Stensprang hyppigt finde Sted, hvorhos ligesom i Graaurden Veibredden er knap og Rækværker mod den steile Styrtning ned til Elven

mangle. Paa den øvrige omtrent 3 Mile lange Strækning til Sunddalsøen ligger Veien, — der fremdeles ligesom tidligere følger Elvens nordre Bred alene med Undtagelse af en Strækning af en Fjerdedeels Mil mellem Færgestedet ved Otteim og Broen nedenfor Musgjærd, — deels paa den laveste Dalbund, og deels hvor denne er udfaaet indtil de høie Mæler, over disse, hvorved fremkomme flere betydelige Op- og Nedstigninger af stor Høide og Brathed, hvilke paatræve Rectificationer.

De til Nutens Udbedring nødvendigste Arbeider ville ifølge Forslaget med de af Veidirecteuren anbefalede Tillæg og Modificationer koste 50000 Spd., under Forudsætning af, at man indskrænker sig til en Planeringsbredde af i Regelen 4 Alen med 6 Alen brede Mødepladse, samt at Maximumstigningen paa de vanskeligste Steder bliver $\frac{1}{2}$ à $\frac{1}{10}$. De foreslaaede Arbeider ere følgende:

1. Omlægning fra Torve til Albu 1507 Alen med	Transportgevinst 3,62,	anslaet til	1538 Spd. 78 p.
2. Do. " Gravaune til Detlid 5975 — "	—	4,38,	— " 9012 — 36 "
3. Do. af Graaurden 6670 — "	—	4,80,	— " 17173 — 34 "
4. Do. fra Klingenvolden til Kalklingen 1640 — "	—	4,13,	— " 3450 — 38 "
5. Broanlæg ved Otteim			4500 — " "
6. Omlægning ved Mastgraven 3637 $\frac{1}{2}$ — "	—	4,39,	— " 5254 — 80 "
7. Do. fra Fale til Roseld 4245 — "	—	1,91,	— " 3670 — 80 "
8. Do. ved Høaas 4875 — "	—	2,79,	— " 4449 — " "
9. Do. af Holsbræcken nedenfor Høaas	(Ikke opgivet)		951 — 14 "
Tilsammen 28549 $\frac{1}{2}$ Alen		(Holsbræcken ikke iberegnet)	50,000 Spd. " p.

Det fremgaar af det oven Anførte, hvad ogsaa er udtalt i foreliggende Erklæringer, at heromhandlede Veie med sin nuværende Beskaffenhed hører til Landets misligste. Da Veien ikke alene er af Betydning for Opdals og Sunddals Præstegjelde, hvor igjennem den fører, men ogsaa har Betydning for en videregaaende Communication mellem Sidsdistrikter og Indland, antager Departementet, at der ikke bør udsættes med Sværksættelse af de Forbedringer i samme, som maa ansees mest paatrængende nødvendige, nemlig Omlægning af Graaurdens nedre Deel, hvor dennes farligste Partier forekomme, samt af Strækningen nedenfor Skydsfløstet Gjora mellem Klingenvolden og Kalklingen. Omlægning af de nævnte Dele af Graaurden i 4644 Alens Længde er ansaaet til 11823 Spd. og sidstnævnte Strækning til 3450 Spd., altsaa tilsammen 15273 Spd. Deraf vedkommer et Beløb af 7497 Spd. for en Deel af Graaurdens Omlægning søndre Thronhjems Amt, Resten Romsdals Amt. Til Erstatning for Jordskade og Gjerdehold er for disse Arbeider i det Hele opført og i ovennævnte Overslagssummer ind-

befattet 245 Spd., hvilket Beløb udelukkende vedkommer Romsdals Amt, idet der er antaget ikke at blive Spørgsmaal om saadan Erstatning for den opførte Strækning inden søndre Thronhjems Amt. Efter Forelæggelse har sidstafholdte Amtsformandskab for Romsdals Amt under Forbehold om et Tilskud af Christiansunds Bykommune, der af denne er bevilget, vedtaget at udrede til den inden Amtet fallende Deel af heromhandlede Veis Omlægning saadant Bidrag, som Departementet foreløbig havde antydnet som nødvendigt, nemlig ved Siden af Overtagelse af Udgifterne til Grunderstatning og Gjerdehold en Trediedeel af de iøvrigt medgaaende Omkostninger.

Til den inden søndre Thronhjems Amt fallende Deel af det oven opførte Arbeide til Omlægning af Graaurden, har sidstafholdte Amtsformandskab for dette Amt, ligeledes efter Opfordring fra Departementet, vedtaget foruden at sørge for Dækkelse af Udgifter til Grund og Gjerdehold, hvorom der dog, som anført, her ikke antages at blive Spørgsmaal, at udrede en Trediedeel af Omkostningerne, saafremt

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Christiania—Gudbrandsdalen—Throndhjem, Sidelinier.

Bidraget ikke kan erholdes udsat til en Fjerdedeel, under Forudsætning af, som for de oven omhandlede Omlægninger i Hovedveien til Throndhjem, at Amtsveikassens aarlige Indbetalinger til det almindelige Veifond ikke som Folge af Bevilgningen forøges over det nuværende Beløb 3000 Spd. Departementet antager i Henhold til det oven Anførte, at en saadan Henstand med Bidragets Afgjørelse, som af dette Forbehold vil være Folge, i Tilfælde bør indrømmes Amtscommunen, hvorimod der ikke formenes at være tilstrækkelig Grund til at ansætte Bidraget til heromhandlede Arbejder til en lavere Brokdeed end den af Departementet foreløbigt opstillede.

Smellem de i indeværende Budgettermin oparbejdede Veistrækninger i Orkedalen er beliggende et Parti, hvor en bakket Bygdevei maa benyttes, der i betydelig Grad forringer Nytten af de udførte Arbejder under den betydelige Færdsel, der her foregaar, navnlig om Vinteren, da Transporten af Malin fra nogle i Meldalen liggende Gruber til Udfibningsstedet Orkedalsoren finder Sted. Væssenes Antal i denne Tid udgjøre, efter hvad der oplyses, gennemsnitlig 250 à 300 daglig.

Den omhandlede mellem Gaardene Ljøkel og Harlidvold beliggende 6000 Alen lange Strækning, der ogsaa kun har været forudsat midlertidig bibeholdt, anseer Departementet det derfor nødvendigt snarest muligt bliver omlagt, hvorom der ogsaa fra Distriktets og Amtmandens Side har været andraget. Omkostningerne herved, der ifølge det af Ritmester Lund udarbejdede Forslag ere anslaaede til ca. 8800 Spd., hvoraf til Erstatning for Grund og Gjerdehold 1940 Spd., vilde for den væsentligste Deel kunne dækkes ved det Beløb, der er bespart af Overslagssummerne for de færdige Arbejder i Orkedalen, men i Henhold til, hvad der ovenfor er anført i Anledning af en lignende Fuldstændiggjørelse af det udførte Anlæg mellem Mojs og Baaler, ansees det rettest, at der til Arbeidet søges ny Bevilgning i det Hele, hvorfor man vil foreslaa det nævnte Beløb opført paa Veibudgetpropositionen for næste Termin mod, at Distrikterne overtage Grunderstatningen samt i Betragtning af dennes betydelige Størrelse alene $\frac{1}{2}$ af de øvrige medgaaende Udgifter.

Omlægningen af det sydligste Parti af denne Veilinie, nemlig fra Slaasien til Ny- Bjerfager i Rennebo, der er omhandlet i det til Grund for sidste Veibudgetproposition liggende Foredrag, og om hvis Sværkættelse der ogsaa nu har været andraget af Distriktet og Amtmanden, antager Departementet, under Hensynet til andre Distrikters Krav, fremdeles maa staa tilbage, uanset de tunge Bakker, som

her foresindes. Omlægningen, der er forbunden med betydelige Omkostninger, idet den for en Længde af 6800 Alen er anslaaet til ca. 16500 Spd., har sin væsentligste Interesse for Rennebo Præstegjeld, eller en Deel af samme, hvis Adkomst til Throndhjem bekvemst sker ad denne Wei og Storensjernbanen; men dette Distrikt har tillige Anledning til at benytte den nu saa betydelig forbedrede Wei gennem Meldalen og Orkedalen og derafra Dampskib til Throndhjem.

IV. Veien gennem Valdres og Hallingdal til Bergen med Sidelinier.

Hovedveien mellem Christiania og Bergen falder paa Strækningen fra Christiania til Strandstedet Sandvigen i Agershus Amt sammen med Hovedveien til Vestlandet og deler sig senere noget ovenfor Norderbjovs Kirke i tvende Grene, hvoraf den ene fører gennem Randsfjordens Dalføre og Valdres over Fillefjeld, den anden gennem Hallingdal over Hemsedalsfjeldet, indtil de atter forene sig ved Borlaug Bro i Lærdals Præstegjeld i Sogn, hvorefter Veien fører til Lærdalsoren og senere med Afbrydelser af Vandvei over Voss til Bergen. I den Valderfste Rute vil Departementet foreslaa i næste Budgettermin iværksat Fuldførelse af den i indeværende Budgettermin paabegyndte Omlægning mellem Odnæs og Høljerasten i Lands Præstegjeld, hvilket Arbejde vil sammenknytte tidligere istandbragte Anlæg, nemlig Chausseen mellem Gjøvig og Odnæs paa den ene Side og Omlægning over Tonsaasen til Gottenborg i Valdres paa den anden, saaledes at der fra Gjøvig vil have sammenhængende ny Wei i en Længde af omtrent $7\frac{3}{4}$ Mile. Da Communicationen fra Christiania til og over Valdres i den Tid, da Dampskibsfarten paa Mjosen er i Gang, forstørstedelen søger over Gjøvig, er Tilveiebringelsen af den nævnte Forbindelse et Arbejde af særdeles Bigtighed. Oparbejdelsen af den hele Strækning mellem Odnæs og Høljerasten med Maximumstigning af $\frac{1}{20}$ og en 2,22 Gange større Transportevne end den nuværende Wei, er i vedlagte Forslag af Lieutenant Møstue, hvilket er gennemgaaet og tiltraadt af Veidirecteuren, anslaaet til 53210 Spd. I indeværende Budgettermin er udført tvende af Forslagets Parceller nemlig Omlægning fra Odnæs til Skoien og af Bakken nordensfor Tonvolden, anslaaede tilsammen til 11770 Spd., saa at, hvad der staa tilbage efter Overslaget, vil koste at udføre 41440 Spd. Christians Amtsforsamling har ved Beslutninger af 21de Juni 1862 og 2den Juli 1863 vedtaget saavel til

Om Veibudgettet for Ter minen 1866—1869. Christiania—Bergen.

den hele Omlægning som til delvis Udførelse af enkelte Parceller at udrede Tilskud i det af forrige Storting for de nu oparbejdede Strækninger bestemte Forhold, nemlig en Fjerdedeel af de medgaaende Omkostninger, mod at det Calculerede til Erstatning for Grund og Gjerdehold, der for det resterende Arbejde beløber sig til 3146 Spd. 36 ϕ ., gaar til Afdrag i Bidraget. Departementet antager, at Distriktets Tilskud til de resterende Dele af dette Omlægningsarbejde ikke bør bestemmes anderledes end til de iværksatte, i hvilket Fald Sagen ved de fattede Beslutninger vil være ordnet.

Til Omlægning i den nedre Deel af den Hallingdalske Hovedvei bevilgede forrige Storting et Beløb af 21010 Spd., ved hvilket i indeværende Budgettermin vil blive iværksat Omlægning af Trosteins- og Tollefsrudkleven i Hlaa Anneg og Omlægning af Partiet fra Hammeren til Sevre, af Svensonkleven samt af den saakaldte Hallingbrækka i Næs Hovedsogn. Et efter disse Arbejders Udførelse antagelig tiloversblivende mindre Beløb tilsigtes anvendt til Paabegyndelse af Omlægning af Biskop-

og Gjestemobakkerne i Nærheden af Skjedsfløttet Aavestrud i Hlaa. Departementet anseer det paatrængende nødvendigt, at der i den nærmeste Tid fortsættes med Udbedringer af denne Vei, hvis Stigningsforholde paa de fleste Steder ere yderst mislige, og antager, at Arbejder fremdeles fortrinnsvis bør iværksættes i den nedre Deel af Dalsfaret, idet, hvad her udrettes, formeentlig vil komme en større Befolkning til gode end Arbejder ovenfor.

Bestyreren af de for Veifondets Regning i indeværende Budgettermin drevne Arbejder, Capitain F. Bergh, har efter Conference med Amtets Veingenieur, der ligesom vedkommende Amtmand i det Væsentlige har erklæret sig enig med ham, foreslaaet det Beløb, som Departementet antager i kommende Budgettermin vil kunne disponeres til dette Arbejde, anvendt paa de nedenfor nævnte Partier, som de, der i omhandlede Strog antages først at burde komme til Omlægning. Omkostningerne ved disse Omlægninger ere efter det i sin Tid af Capitain Conradi afgivne og nærværende Foredrag vedlagte Forslag til Arbejder mellem Gulsvig og Tuf:

	Længde i Alen.	Anlægsomkostninger.	Hvoraf Grund- og Gjerdeholdserstatning.		Transportgevinst.
			Spd.	ϕ	
Gulsvig til Strygen	3062	4923	287	36	2,9
Trostheim — Huse.	4725	9718	1762	"	3,9
Partiet forbi Tollefsrud.	1062	2231	298	"	3,0
Gjeteryg til Marfusodden	2780	7947	1113	"	4,1
Buaklev.	1462	6440	390	"	4,9
Tilsammen	13091 Alen	31259	3850	36	

Med Hensyn til den opførte første Parcel fra Gulsvig til Strygen har Amtmanden bemærket, at det sydlige Udgangspunkt for Anlægget istedetfor ved Gulsvig bør være ved Anlobsstedet for Dampfløttet paa Krøderen omtrent 1500 à 2000 Alen nedenfor, idet han nemlig anseer det nødvendigt, saalænge ikke Veien over Ringnesaasen paa Krøderens Bestside omlægges, at Dampfløttedommunicationen gives umiddelbar Forbindelse med Hovedveien, istedetfor at Adkomsten til Dampfløttensanlobsstedet nu kun dannes af en privat Markvei der er temmelig mislig for større Færdsel og kan afstænges naar som helst. Omkostningerne ved den foreslaaede Forlængelse antager Amtmanden ikke ville blive af nogen Betydning, da Terrainet er let at bearbejde. Efter Forelæggelse har sidstafholdte Amtsformandskab for Bussens Amt under 24de Juni d. A. vedtaget til de opførte Omlægninger at udrede saadant Bidrag, som Departementet har antaget, at Distriktet i Tilfælde

burde afkræves, nemlig ved Siden af Overtagelse af Udgifterne til Grund og Gjerdehold en Femtedeel af de øvrige Omkostninger, under Betingelse af, at Hallingdals Præstegjelds Communer garantere, at Erstatningen i Anledning af Grund og Gjerdehold ikke kommer til at paahvile Amtsscommunen med et større Beløb end $\frac{2}{3}$ Dele af det i Planen dertil Opførte. Denne Garanti have Næs, Gols og Nals Communebestyrelser ved en i combineret Møde under 9de September d. A. fattet Beslutning overtaget. Ved Amtsformandskabets Beslutning er betinget samme Afbetalingstid som for tidligere Bidrag til Omlægninger i denne Rute, nemlig 5 Aar, med tilføjet Forbehold om, at det samlede Beløb af samtlige Amtsscommunens Bidrag til det almindelige Veifond ikke kommer til at overstige 4000 Spd. aarlig. Naar Departementet med Hensyn til dette Anlæg har antaget, at Bidraget burde bestemmes i Overensstemmelse med forrige Storthings Anmodning, og saa-

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Christiania—Bergen.

ledes — i Modsætning til hvad man ialmindelighed foreslaar for andre fra en tidligere Termin fortsatte Arbeider — med Fravigelse af den Maalestok for Bidraget, som tidligere for dette Anlægs Vedkommende har været bestemt, har man taget Hensyn til, at disse Arbeider formentlig ville komme til at strække sig igjennem et længere Tidsrum, og at det saaledes vil være rettest strax at forandre Forholdet i Overensstemmelse med, hvad der i Almindelighed foreslaaes gjort gjældende. Departementet vil underdanigst anbefale de omhandlede Arbeider med den af Amtmanden antydede Forlængelse af Parcel 1, der efter vedlagte Forslag er anslaaet til at ville koste 1530 Spd., hvoraf i Grunderstatning ca. 450 Spd., saaledes at det samlede Omkostningsbeløb med en rund Sum kan ansættes til 32000 Spd., hvoraf 4300 Spd. i Grunderstatning, opførte til Sværkjættelse i næste Budgettermin mod det vedtagne Bidrag af Distriktet. Da den omhandlede Udvidelse af Planen først er bragt paa Bane, efterat Auntsformandskabets Beslutning var afgivet, er det forøvrigt en Selvfølge, at fornyet Beslutning i Anledning af samme vil blive at indhente fra Auntsformandskabet saavel med Hensyn til Bidraget til Sideliniens Dparbeidelse som til dens Classifikation som Hovedvei.

Om Sværkjættelse af Udbedringer i den inden Lærdals Præstegjeld liggende Deel af den heromhandlede Veilinie har Departementet modtaget en Forestilling fra Amtmanden i nordre Bergenhus Amt, hvori paapeges, at denne Hovedveistrækning, — den vigtigste af alle inden Amtet faldende Veie, — uagtet de mange deelvise Forbedringer, den gjennem længere Aarrækker har modtaget, i den seneste Tid ved Omlægningen mellem Husum og Stene Bro samt mellem Borlaug Bro og henimod Mariestuen, dog for flere Partiers Vedkommende fremdeles er yderst besværlig. Amtmanden har saaledes anbefalet til Udførelse i næste Termin Fortsættelse af den sidstnævnte Omlægning fra Mariestuen til Brujstolen, der efter Undersøgelser, som i den senere Tid have været anstillede, men hvis Resultater endnu ikke ere blevne forelagte Departementet, angivelig er anslaaet til et Beløb af ca. 18000 Spd., samt Omlægning af Veistykket Bindhellen, hvortil et paa generel Undersøgelse støttet Forslag med Overflag, der andrager til et Beløb af 15,500 Spd., nylig er udarbejdet. Med Hensyn til dette Forslag bemærkes, at den projekterede Veie er mere end dobbelt saa lang som den nuværende, men vil erholde en Transportevne 2,4 Gange bedre end den gamle.

Departementet kan imidlertid ikke ansee nogen af disse Arbeider saa magtpaaliggende, at der anta-

ges nu at kunne blive Spørgsmaal om deres Udførelse for Veifondets Regning.

Til den Valderske Hovedlinie støder i Grans Præstegjeld ved Randsfjorden den fra Hovedveien mellem Christiania og Mjosen ved Skydsstationen Grorud, $\frac{7}{8}$ Mil fra Christiania, udgaaende Veilinie, paa hvis Forbedring der i de tvende sidste Budgetterminer har været arbeidet ved Veianlæg fra Gruesødegaardstuen til førstnævnte Hovedvei ved Augedals Bro, hvorfra den nye Veie er fortsat til Røkenvigen ved Randsfjorden.

Gjennem Amtmanden i Christians Amt er til Departementet indkommet Forestilling fra Grans Communebestyrelse om, at der maa blive forelagt førstkommande Storting Forslag om Bevilgning til fortsat Arbeide paa denne Linie gjennem Omlægning af Veien fra Gruesødegaardstuen til Grændsen mod Akershus Amt eller til Kongsvangsskov i Hakedal, samt til Veianlæg fra Røkenvigen nordover til Vigen ved Randsfjorden, hvorhos direkte til Departementet er indsendt Andragende fra Zevnagers Communebestyrelse om Veiens fortsatte Omlægning fra Gruesødegaardstuen over Maridalen til Christiania. Anlægget fra Røkenvigen til Vigen, der tilfigter deels at lette Adkomsten nordfra til den nye Veie og deels Omlægning af den Bergenske Hovedvei i Strækningen mellem Augedals Bro og Vigen, var i den sidste Storting forelagte Veibudgetproposition foreslaaet til Udførelse i Forbindelse med Omlægningen mellem Saren og Røkenvigen, men blev ikke af Stortinget vedtaget, formentlig fordi man gif ud fra, at den nye Veie ved at bringes ned til Røkenvigen og derved om Sommeren i Forbindelse med Dampstedscommunicationen og om Vinteren med Isveiene over Randsfjorden erholdt en for Tiden fyldestgjørende Afslutning paa denne Kant, samt at en Omlægning af Bergens-veien mellem Augedals Bro og Vigen ikke horte til de for Tiden mest nødvendige Arbeider. Departementet tillægger dette Anlæg heller ikke den Vigtighed, at man under forhaandenværende Omstændigheder tror at burde foreslaa samme nu opført paanyt.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Omlægning af Veien søndenfor Gruesødegaardstuen skal Departementet bemærke, at den nærværende Veie ikke fornemmelig tiltrænges forbedret eller omlagt paa den i Grans Communes Forestilling omhandlede Strækning fra Gruesødegaardstuen til Grændsen mod Akershus Amt eller Kongsvangsskov, da Veien her er adskilligt fladere end de søndenfor liggende Partier af samme, som saaledes antages at maatte staa først for Tur til Omlægning.

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Christiania—Bergen.

Spørgsmaalet om Balget af Linie for ny Veifondenfor Kongsvangsskov er imidlertid ikke endnu bragt i den Stilling, at Departementet, om dertil forøvrigt antages at være Anledning, kunde foreslaa Midler bevilgede til Arbeider her, og man kan saaledes ikke anbefale noget Anlæg til Forbedring af den omhandlede Rute opført til Sværftættelse i førstkommende Budgettermin.

I Departementets underdanigste Foredrag angaaende det forrige Storthing forelagte Veibudget er Pag. 66, hvortil man tillader sig at henvise, omhandlet et Veianlæg fra Høneføs langs Beinaelven og Spirillen gennem Adalalen, hvor ingen sammenhængende fjorbar Veiforefindes, til Næs ved Spirillens øvre Ende, hvorfra en Bygdevei fører til Hovedveien gennem nordre Aurdal i Valders. Efter det udarbejdede Forslag, der forøvrigt endnu ikke er gennemgaaet af Veidirecteuren, vil til et saadant Anlæg i en Længde af 91,375 Alen eller lidt over 5 Mile, hvoraf dog Dparbejdelse af den nederste Strækning mellem Høneføs og Heen, hvilket Sted vil blive berørt af den Drammenske Jernbane, nu vilde kunne undgaaes, i det Hele medgaa 95400 Spd., hvoraf Grund- og Gjørdeholdsgodtgjørelsen udgjør 13054 Spd. Til Arbeidets Sværftættelse har, som i nævnte Foredrag oplyst, Busferuds Amtsformandskab ved Beslutninger af 15de Juli 1858 og 25de Juni 1862, hvilke ere gjentagne af sidstafholdte Amtsformandskab under 24de Juni d. A., vedtaget at udrede en Femtedeel af Omkostningerne, hvorhos forskjellige Grundeiere paa østre Side af Beina og Spirillen have erklæret sig villige til at renuncere paa Erstatning for Grund og Gjørdehold til Anlægget for et Beløb af tilsammen 10458 Spd. efter Overslagets Priser. Det Væsentligste af nævnte Godtgjørelse forøvrigt, nemlig hvad der vedkommer Strækningen mellem Bergsund og Næs, efter Overslaget omtrent 2048 Spd., havde Adalalens Communebestyrelse ved Beslutning af 29de October 1862 overtaget Garanti for, men denne Beslutning var betinget af, at Bevilgning til denne Stræknings Dparbejdelse gaves af forrige Storthing, og Vedtagelse for Tilfælde af, at Arbeidet skulde blive at fremme i næste Budgettermin er ikke for Nærværende afgiven.

Vedkommende Amtmand har anbefalet, at der til Anlægget, som han efter nærværende Forholde anseer end mere nødvendigt end før, søges Bevilgning af Veifondet for kommende Budgettermin mod det vedtagne Tilskud af Amtscommunen, samt mod at ovenomhandlede Beslutning af Adalalens Commune gjentages for de Arbeider, som bringes i Forslag.

Departementet antager, at der i ethvert Fald maatte fordres et større Bidrag af Distriktet til dette Arbeide, nemlig foruden Overtagelsen af Erstatningen for Grund og Gjørdehold desuden $\frac{1}{4}$ af de øvrige Omkostninger, hvilket man ogsaa har ladet sidste Amtsformandskab opfordre til at vedtage, for det Tilfælde at der maatte blive Anledning til at opføre et Beløb til Paabegyndelse af dette Veianlæg fra Heen af og nordover, men hvorpaa Amtsformandskabet, som af dets Forhandlinger fremgaar, ikke er gaaet ind.

Efterat der er paabegyndt Jernbaneanlæg fra Drammen til Randsfjorden og til Heen i Adalalen, er Nødvendigheden af Istandbringelsen af en tjenlig Communication gennem sidstnævnte Distrikt ovenfor Jernbanens Endepunkt selvfølgelig bleven stærkere fremtrædende, men da der ved Midler, som sidste Storthing i Forbindelse med Bevilgningen til nævnte Jernbane stillede til Disposition, og som til fuldstændig Opnaaelse af Diemedet for næste Termin ere foreslaaede forogede, forhaabentlig vil blive iværksat Jarbargjorelse for Dampskib af Basdraget mellem Heen og Sorum ovenfor Spirillen, kan Departementet ikke indsee Andet, end at heromhandlede Veianlæg bliver af en mindre paatrængende Natur, og det antages derfor, efter en nærmere Afveien af de forskjellige Krav paa Veiforbedringer, endnu at burde henstaa. Den Vandcommunication, der saaledes er Udfigt til at see istandbragt, vil nemlig i Forbindelse med Afgangen til om Vinteren at benytte Isvei over Spirillen og Beina formeentlig i det Hele bringe Distriktets Communication i en Stilling, der for den nærmeste Tid og sammenlignet med andre Egnes maa ansees nogenlunde fyldestgjorende.

V. Den Vestlandske Hovedvei med Sidelinier.

Det for Hovedveiene fra Christiania over Drammen til Vestlandet samt fra Christiania til Bergen fælles Parti til Strandstedet Sandvigen i Akerhus Amt er med Bidrag af det almindelige Veifond om- lagt paa Strækningen fra Sandvigen til Lysager Tjærn, hvorimod Veien herfra til Christiania ikke er undergivet gennemgribende Forbedring i nogen væsentlig Udstrækning, men endnu for den største Deel bestaar af større og mindre Stigninger, der gaa op indtil 1 paa 10. Om Omlægning af Veistrækningen fra Lysager til Christiania Byes Grændse ved Skillebæk, omtrent 7,550 Alen, har Departementet modtaget Forestilling fra Amtmanden i Akerhus Amt, hvori paapeges, at denne Veif ligesaa tidt som Landets almindelige gamle Veie nogensinde har faaet

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Vestlandske Hovedvei.

en ordentlig Fundamentering, af hvilken Grund dens Bedligholdelse er særdeles besværlig, da Pufstenen under Tæleløsningen og Høstregnet tildels synker ned i Grunden. Ulemperne ved disse Forhold anføres at være saameget mere følelige, som der ad denne Vei foregaar en saa overordentlig stærk Jærdfel, der maaste neppe har noget Sideslykke her i Landet, og som ialtfald hører til den betydeligste; især, bemærkes der, ere de blevne følelige, efterat Chausseen fra Ringerige til Sandvigen er istandbragt, og Veien derfra til Lysager er bleven omlagt dels for Veifondets Regning og dels, i Nærheden af Lysager, for Amtscommunens. Disse nye Veianlæg, tilføies der, kunne ikke yde deres fulde Nytte, forinden den tilbageværende Veistrækning til Christiania er undergivet en tilsvarende Forbedring, da den gamle Veis Transportevne er saameget mindre end de nye. Ved Amtsingenieur Wetlesen har Amtmanden ladet anstille Underfølgelser angaaende en hensigtsmæssig Udbedring af den omhandlede Veistrækning, og gaar Amtsingeniurens høslagt følgende Forslag ud paa ved Sænkninger og Fyldninger i en Længde af 6,800 Alen at bringe den nuværende Vei i saadan Stand som den tilstødende Chaussee med en Maximumstigning af 1 paa 20. Forfatteren har bemærket, at den nærværende Vei navnlig paa Strækningen fra Skillebæk til Tyfkestranden lader meget tilbage at ønske med Hensyn til Tracee, idet vundne Høider atter tabes ved Nedstigninger, en Ulempe, der i det Væsentlige kunde være undgaaet, om Veien havde været lagt langs Søen, hvortil der er god Anledning. Mod denne Linie stiller sig imidlertid Hensynet til Omkostningerne, idet foruden Planeringsomkostningerne ogsaa Grunderstatningen vilde blive betydelig, hvortil kommer, at, om Veien lagdes langs Søen, den nuværende formenes alligevel ikke at kunne nedlægges som offentlig Vei, men at maatte bibeholdes som saadan for Udkomsten til de mange Eiendomme paa nordre Side af samme. Det er ved Siden heraf bemærket, at en Vei langs Søen antageligen vilde komme til at ligge i samme Terrain som en Fjernbane mellem Christiania og Drammen, om en saadan fremtidig kommer til Udførelse. Idet saaledes den nuværende Veilinie er antaget at burde bibeholdes, er Forslaget for at undgaa Erstatningskrav fra de tilstødende Grundes Eiere affattet med Hensyn til de nuværende Forhold, forsaavidt angaar Bebyggelse m. V., i hvilken Henseende Amtmanden har gjort opmærksom paa, at Sagen muligens vil stille sig vanskeligere senerehen, naar flere Gaarde blive bebyggede. Udgifterne ved den foreslaede Dmlægning udgjøre efter Amtsingeniurens Overflag et Beløb af 13,100

Spd., hvilket Amtmanden finder af en saadan Størrelse, at han antager, at Sagen egner sig til Overtagelse af det almindelige Veifond, saameget mere som den efter hans Formening kun er af Interesse for en mindre Deel af Akershuus Amt.

Veidirecteuren har med Hensyn til Forslaget bemærket, at han nærmere har ladet undersøge Muligheden af at saa reduceret den foreslaede $\frac{1}{20}$ Maximumstigning til $\frac{1}{25}$ eller til $\frac{1}{30}$, hvilken Forandring vilde være af særdeles Betydning for en fremtidig heldig Omnibusfart paa denne Route, — men at denne Plans Gjennemførelse dels har fundet Vanskeligheder formedelst Expropriationsforhold, dels er bleven forhindret derved, at Christiania Byes Communebestyrelse og Stadsingenieur ved den nu tilendebragte Dmlægning af Museløkkebakken ikke har kunnet finde Anledning til at omlægge denne Vei efter en mindre Maximumstigning end $\frac{1}{20}$. En paatænkt Plan for en Deel af Dmlægningen ad en ny kortere og lidt fladere Linie anføres ogsaa at have vundet sig utilraadelig, da Expropriationssummen til Grundeierne, trods flere Grundeieres Villighed til Indrømmelser, formeentlig vilde løbe op til en saa stor Sum, at den indvundne Fordeel med Hensyn til Længde og Stigning neppe vilde kunne motivere de forøgede Omkostninger. Veidirecteuren har derfor tiltraadt Amtsingenieur Wetlesens Forslag med endel Modificationer i Veiplanets Ondulationer, som dog ville være uden væsentlig Indflydelse paa Overflaget. Sidstafholdte Amtsformandskab har ved Beslutning af 21de Juni sidstleden som Bidrag til Dmlægningens Sværfsættelse overensstemmende med Amtsingeniurens Forslag vedtaget at udrede forinden den Erstatning til Grundeierne, hvorom der maatte blive Spørgsmaal, tillige en Fjerdedeel af de medgaaende Omkostninger, paa Betingelse af, at Akers Commune godtgjor Amtscommunen samtlige Udgifter til Stadeserstatning for Grundeiere, paa hvilket Akers Commune ved fattet Beslutning er gaaet ind.

Fra Sandvigen i Akershuus Amt til Tveten i Bufferuds Amt, hvor den nye Vei til Undgaaelse af Paradisbakkerne tager sin Begyndelse, fører Hovedveien forstørstedelen over besværlige Bakker med Stigninger af indtil 1 paa 6, og Dmlægning af samme har derfor i længere Tid været paatænkt. Omkostningerne ved en saadan var ifølge det af nuværende Capitain J. Vergh i 1856 afgivne Forslag, der omfattede Dmlægningen af den hele Strækning fra Sandvigen til Frydenlund med $\frac{1}{20}$ Maximumstigning og en omtrent 3 Gange større Transportevne end den nuværende Veis, (sef. Veibudgetpropos. 1857, Pag. 63 og 64), anslaaede til i det Hele 78,980

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Vestlandske Hovedvei.

Spd. Efter en senere foretaget Revision ere Omkostningerne nu beregnede til i det Hele 62,100 Spd., nemlig for Strækningen fra Sandvigen til Amtsdelet ved Sjobjørnsbæk, en Veilængde af 23,120 Alen, 53,160 Spd., hvoraf Grund- og Gjerdeholdserstatning udgjør 6,498 Spd., og for Strækningen fra Sjobjørnsbæk til Tveten, 3,637 Alen, 8,940 Spd., hvoraf Grund- og Gjerdeholdserstatning 1,108 Spd. Som Bidrag til Sværtsættelsen af denne Omlægning have de sidstafholdte Amtsformandskaber for Afershuus og Buskeruds Amter vedtaget foruden Overtagelse af Udgifterne til Grund- og Gjerdeholdserstatning at udrede en Femtedeel af de øvrige medgaaende Omkostninger, forstnævnte med Forbehold om Refusion af Afers Commune af en Trediedeel af Udgifterne til Grunderstatning og Gjerdehold til den inden denne Commune faldende Strækning af Veien, hvilken Refusion Afers Communebestyrelse har indvilget i at overtage.

Paa Grund af den betydelige Færdsel, der foregaar mellem Christiania og Drammen, er Opmærksomheden i den senere Tid bleven rettet paa Dnskeligheden af, at disse Byer bleve forbundne ved en Jernbane, og der er fra begge Stæders Communebestyrelser, ved hvis Foranstaltning en Optælling af Trafikken paa denne Route er bleven sat i Gang, fornylig indkommet til Departementet en underdanigst Ansøgning om, at de tekniske Undersøgelser angaaende et saadant Anlæg maa blive iværksatte ved det Ofentlige. Under disse Omstændigheder maa Departementet, hvor betænkelig man finder en Udsættelse af den især efter Omlægningen af Paradisbakterne saa magtpaaliggende Forbedring af den østenfor liggende bestrækkende Veistrækning til Sandvigen, hvis der ikke i en nogenlunde nær Fremtid skulde blive Anledning til at erholde denne Bei afloft af et fuldkomnere Communicationsmiddel, dog ansee det for mindre rigtigt, at der strides til Sværtsættelse af denne med saa betydelige Bekostninger forbundne Forbedring, saalænge det ikke kan ansees for nogenlunde afgjort, at Communicationen i en længere Fremtid maa lade sig noie med en Chaussée i dette Strog. Skulde nemlig et Jernbaneanlæg her komme istand, vil Partiet mellem Tveten og Sandvigen tabe saameget af dets Betydning for den gennemgaaende Trafik, at en fuldstændig Omlægning af dette Veistykke neppe vilde blive berettiget, medens man gaar ud fra, at man isaafald vil finde sig tjent med partielle Omlægninger af de større Bakker. Dette Hensyn gjælder derimod ikke den Christiania nærmeste Strækning fra Lysaker af, der ogsaa er et Led af Communicationslinien med Ringerike, og hvor Færdselen tør antages altid at

ville blive af den Størrelse, at Berettigelsen af en Omlægning bliver uafhængig af Jernbanespørgsmaalets Afgjørelse. Da derhos Omkostningerne ved den projecterede Omlægning her ere af den Størrelse, at den ikke kan ventes iværksat alene af vedkommende Distrikt, vil Departementet foreslaa dette Arbejde til Udførelse i næste Termin for Veifondets Regning mod det af Distriktet vedtagne Bidrag.

Af sidste Storting var bevilget subsidiairt til Omlægning af Hovedveien gennem Kollags Præstegjæld i Buskeruds Amt et Beløb af 14,000 Spd., mod at vedkommende Communer til Arbejdet bidroge 6,000 Spd. Ved denne Bevilgning var tilfattet Omlægning af Strækningen fra Moglestu Bro, det sydlige Endepunct for de i Budgetterminerne 1857—1863 iværksatte Veiarbejder i Numedal, ned til Tinnæs Bro i Nærheden af Stjernæs, paa hvilken Strækning den nuværende Bei følger dels Bestsiden og dels Østsiden af Laagen, medens den nye Bei er antagen i dens Helhed at burde lægges paa Bestsiden. Siden Bevilgningen gaves, er det til Grund for samme liggende, af Amtsingenieur, Oberstlieutenant Nye udarbejdede Forslag, der hedsfølger, gennemgaaet af Ingenieurlieutenant P. Krag, der i sin Tid udarbejdede Planen for Veiarbejderne ovenfor Moglestu Bro, samt i Forbindelse dermed for et Veianlæg fra Moglestu Bro sybover paa Laagens Østside til Moensund Bro, hvilket imidlertid ikke kom til Udførelse; og har Lieutenant Krag erklæret efter fornyede Undersøgelser at være kommen til det Resultat, at den af Oberstlieutenant Nye valgte Linie bør foretrækkes fremfor en Linie paa Elvens Østside, hvorved han dog forudsætter nogen Forandring i Tracéens Detailler i den udstukne Linie i Sikkleboen for at undgaa en besværlig Opstuvning af Elven og Oversvømmelse af de ovenfor liggende flade Zorder. I Henhold til denne Erklæring har Veidirecteuren udtalt, at han antager, at det nu tør ansees afgjort, at Veien fra Moglestu Bro bør følge den vestre Elvebred indtil Tinnæs Bro.

Buskeruds Amtsformandskab, der under 12te Juni 1856 havde bevilget 6,000 Spd. til Oparbejdelse af Hovedveien mellem Moensund Bro og Moglestu Bro overensstemmende med den ovennævnte dengang udkastede Plan, har ved Beslutning af 24de Juli 1862 samtykket i, at dette Beløb anvendes til Oparbejdelse af Veistrækningen mellem Moglestu Bro og Tinnæs Bro, hvilket Anlæg man i Henhold til det Anførte underdanigst vil foreslaa opført til Sværtsættelse i kommende Budgettermin. Efter vedkommende Amtmands derom udtalte Dnsse vedlægger man underdanigst en af ham under 16de Mai 1863 til Departementet indgiben Forestilling betræffende

Om Veibudgettet for Terminen 1866-1869. Vestlandste Hovedvei.

det med Hensyn til heromhandlede Veianlæg indtil nævnte Tidspunkt Passerede.

Ved det tidligere iværksatte Veianlæg fra Møglestubro nordover til Røfselven er overensstemmende med Planen en Del af den gamle Vei nordenfor Norevand bleven bibeholdt med nogle Rectificationer, da Veien paa disse Strækninger anførtes at være taalelig god. Amtmanden har for længere Tid tilbage moveret om, at de tilbagestaaende Stykker, som han finder mislige og ikke passende sammen med de nye Dele af Veien, maa blive Gjenstand for Omlægning. Følge et af Civilingenieur Christie, der bestyrede det ovennævnte Veianlæg, udarbejdet Forslag med Overflag, vil hertil udkræves et Beløb af 14,000 Spd., hvoraf 830 Spd. til Erstatning for Grundafstaaelse og Gjerdehold. I Betragtning af de forholdsviis betydelige Omlægninger saunt Veistrækningens Beliggenhed i den øverste Del af Dalsfaret, hvor en fuldkomnere Vei formentlig i mindre Grad paatræves, kan Departementet ialfald for Tiden ikke anbefale, at disse Omlægninger udføres for Veifondets Regning. Noget Bidrag fra Distriktets Side, som i ethvert Fald maatte betinges, er, saavidt vides, heller ikke vedtaget.

Af sidst afholdte Aantsformandskab for Buskeruds Amt er gennem Amtmanden underdanigst ansøgt om, at der maa blive forelagt Stortinget Forslag om Omlægning for Veifondets Regning af en Deel af den Hovedvei, der udgaaer fra Frydenlund i Vier nærved Drammen og fører om Gullangfleven til Røken saunt gennem Hurum til Gaarden Slottet ved Christianiafjorden ligeoverfor Drøbak, nemlig ved Sparbejdelse af ny Vei fra Chausse'en mellem Eveten og Frydenlund ved Sorum Bro i Vier til Thingstedet Bjørnstad i Røken i det væsentlige overensstemmende med vedlagte af Capitain J. Bergh afgivne Forslag, der forøvrigt endnu ikke er gennemgaaet af Veidirecteuren. Det er i Andragendet saunt Forslaget ophjst, at den nuværende Hovedvei fra Drammen gennem Røken er en af Amtets fletteste Hovedveie, idet den bestaar af en næsten sammenhængende Række af Bakker med Stigninger indtil $\frac{1}{4}$, og derhos paa Strækningen fra Maros om Røken Kirke til Foden af Gullangfleven til sine Lider er næsten ufremkommelig paa Grund af Tælegrøp, Sneedrev eller Holke. Omkostningerne ved den foreslaaede nye Vei, der vil faa en Længde af 19,315 Alen og en Maginnsstigning af $\frac{1}{2}$ med en Transportgevinst for Strækningen fra Frydenlund til Daurud Bro = 1,74 og for den øvrige Vei = 2,19, ere anslaaede til 22000 Spd., hvoraf til Grund- og Gjerdeholds-godtgjørelse 2,974 Spd. 48 h.

Til de foreslaaede Arbejder har Røstens Communebestyrelse overtaget Erstatningen for Grund- og Gjerdehold forsaavidt vedkommer den inden Røken faldende Strækning, hvilken Deel i Overflaget er beregnet til 2,020 Spd. 84 h, og Buskeruds Aantsformandskab ved Beslutning af 22de Juni 1865 bevilget, hvad der udenfor Røstens Communes Tilskud udfordres til Dækkelse af en Trediedeel af Anlægskapitalen, under Betingelse af, at Aantscommunens Bidrag, ansat til omtrent 5,000 Spd., bliver at afbetale i saadanne aarlige Terminer, at det samlede Beløb af sauntlige Aantsveitassens Bidrag til det almindelige Veifond ikke for noget Aar kommer til at overstige 4,000 Spd., og at Bidraget til det heromhandlede Anlæg under ingen Omstændighed kan fordres indbetalt hurtigere end i 5 aarlige Terminer fra Arbeidets Paabegyndelse at regne. Det er i Andragendet paapeget, at det ved Aantscommunens Vedtagelse er Forudsætningen, at Arbeidet kommer under Udforelse i forstkommende Budgettermin. Efter nemlig ikke dette, vil Aantsveitassen neppe kunne undgaa en Udgift af antageligen henved 2,000 Spd. til Ombygning af 2 Broer i den Deel af den nuværende Hovedvei til Røken, der ved Omlægningen overflodiggjøres som saadan, nemlig Møsum Bro og østre Linæes Bro, der begge ere i mislig Forfatning, og hvis ikke denne Udgift undgaaes, anføres der, er det neppe antageligt, at Tilbudet om et saa betydeligt Tilskud fra Aantscommunens Side, som det nu vedtagne, bliver gjentaget. Med Hensyn til Muligheden af, at det reiste Spørgsmaal om en Jernveisforbindelse mellem Christiania og Drammen maatte findes at burde tillægges Indflydelse ved nærværende Sags Behandling, er i Andragendet til Slutning gjort opmærksom paa, at en Jernbane mellem nævnte Steder, om den end, som det maa forudsættes, lægges gennem Røken, ikke for nogen væsentlig Deel vil kunne optage Trafikken mellem Røken og Drammen og derved gjøre det ansøgte Veianlæg overflodigt, dels fordi Afstanden er for kort til, at Jernbanens Benyttelse kan svare Regning for denne Trafik, og dels fordi Banen antageligen ikke vil faa en Beliggenhed, der vil tilfredsstille Behovet for den Deel af Distriktet, hvis Larv søges fremmet ved Veianlægget.

Distriktets til ovennævnte Arbejde besluttede Bidrag, der sees ikke at være vedtaget i den Form, som er antagen at burde være fremtidig Regel med Hensyn til Bidrag til Arbejder for Veifondets Regning, kan Departementet ikke ansee som tilstrækkeligt Tilskud til et Anlæg af saa overveiende lokal Interesse. Man formener, at Bidraget fastfast efter, hvad andre Distrikter til Arbejder af lignende Charakter have

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Vestlandske Hovedvei.

været afkrævede, ikke kan bestaa i Mindre end Overtagelse af den hele Grund- og Gjørdeholds-godtgjørelse samt en Trediedeel af de øvrige Udgifter. Departementet antager forøvrigt, at der, selv om et saadant Bidrag var vedtaget, i intet Fald vilde være Anledning til at lade det heromhandlede Anlæg overtage af Veifondet til Udførelse i forstkommende Budgettermin.

Det i indeværende Budgettermin paabegyndte Anlæg af Hovedveisforbindelse fra den vestlandske Hovedvei ved Holmestrand til Tuft i Laugendalen, anslaaet i det Hele til 48,300 Spd., vil Departementet foreslaa fuldført i næste Budgettermin. Af sidste Storthing var bevilget det Fornødne til Oparbejdelse af Strækningen fra Holmestrand til Lørdal i Hof, anslaaet til 31,033 Spd., hvoraf imidlertid ved Opgjøret af Veiarbejdsplanen for indeværende Budgettermin, paa Grund af den Indskrænkning, der som ovenfor omhandlet maatte foretages i, hvad Storthinget havde opført til Sværfsættelse, kun et Beløb af 27,911 Spd. stilledes til Disposition. Der paakræves altsaa ny Bevilgning af et Beløb af 20,389 Spd.

Det af forrige Storthing betingede Bidrag, nemlig, foruden et Tilskud af 2,000 Spd. af Holmestrand's By, Overtagelse fra Landdistricternes Side af Udgifterne til Grund og Gjørdehold, samt Udredelse af en Femtedeel af de øvrige Omkostninger, er vedtaget til Anlægget i dets Helhed.

Veien mellem Holmestrand og Laurvig er, naar undtages nogle Bakker mellem Holmestrand og Slaar samt fra Bommestad til Laurvig, i det Hele nogenlunde tilfredsstillende. Til Omlægning af den sidstnævnte Strækning, der fra Byen indtil Broen over Laugen ogsaa bærer Færdselen til de ovenfor af Laugen gennemstrømmende Præstegjelde Hedrum og Laurdal, er udarbejdet vedlagte Forslag af Ingenieur-lieutenant P. Krag, hvorefter den nye Bei, i Fortsættelse af det i Budgetterminen 1860—63 istandbragte Beianlæg fra Mellemdammen ved Frihø Bærk til Torvet i Laurvig, vil føres fra dette over Hovlandshoidens laveste Punct til Broen over Laugen ved Bommestad og videre til Gaarden Teien, en Retning, der af flere Grunde er antaget at burde foretrækkes for tidligere paatænkte Linier fra Thorsstrand om Laugeroens Færgested eller om Uttersø. (Sfr. Departementets Foredrag, der ligger til Grund for Veibudgetpropositionen af 11te April 1857 og 8de December 1859, Storthingsforhandlingerne for 1857, 3die Deel S. № 61, S. 64—66 og Do. f. 1859—60 3die Deel, S. № 46 Pag. 59—60). Denne Omlægning er i en Længde af 10,186 Alen anslaaet at koste 13,250 Spd., hvoraf til Erstatning for Grund og Gjørdehold 3,211 Spd. Den nye Veis

Magimumsftigning vil blive $\frac{1}{2}$ og Transportgevinsten ved Omlægningen = 1,75.

Til Arbejderne har Districtet vedtaget et Bidrag, som Departementet maa ansee for passende, nemlig Overtagelse af sauntlige Udgifter til Grundafstaelse og Gjørdehold samt derhos en Syvendedeel af de øvrige medgaaende Omkostninger, hvilket ifølge Overslaget i det Hele vil udgjøre noget over en Trediedeel af det samlede Omkostningsbeløb.

Departementet anser vistnok denne Omlægning for meget ønskelig, men finder af Hensyn til andre, efter Departementets Formening mere paatrængende Arbejder, ikke at kunne foreslaa samme til Udførelse i næste Termin.

Fra Laurvig er sammenhængende ny Bei i Budgetterminerne 1857—1863 anlagt for Veifondets Regning forbi Eidanger Kirke, hvor Veiene til Vestlandet og til Thelemarken stilles, indtil Forsgrund. Den vestlandske Hovedvei er i sin Fortsættelse fra nævnte Skillepunkt gennem Eidanger til Brevig og videre paa den anden Side af Friersfjorden fra Statbelle gennem Bamble og Sandokedal til Nedenæs i sin Heelhed bakket og tung.

Til en Omlægning af Hovedveien mellem Forsgrund eller rettere Valler i Eidanger og Brevig, der efter vedlagte af Ingenieurlieutenant P. Krag under 23de Mai d. A. afgivne Forslag, naar Veien føres ind i Brevig over Sættet ad en Linie bag Toldboden, antages at ville udfræves et Beløb af 24,600 Spd., heri indbefattet Udgifter til Grund og Gjørdehold, der ere anslaaede til 2,713 Spd. Af det samlede Overslagsbeløb falder 6000 Spd., hvoraf 532 Spd. i Grunderstatning, paa den Deel af Veien, der bliver beliggende inden Brevigs Grændser. En Linie, der fører ind i Byen over Trosvig, er antagen at blive omtrent 2000 Spd. billigere og er 262 Alen kortere, men vil for Brevigs Forbindelse med det tilstødende Landdistrikt blive ufordeclagtigere end førstnævnte. Brevigs Communebestyrelse har under 6te Juli d. A. vedtaget, saafremt Veilinen over Sættet vælges, at bidrage til Omlægningen, forsaavidt den falder inden Byens Grændser, med Overtagelse af Bekostningerne til Jordafstaelse og Gjørdehold samt en Fjerdedeel af de øvrige Udgifter, under Forbehold om, at nævnte Kvotadeel indbetales i 5 Aar, regnede fra den Tid, da Midler til Arbejdet af Storthinget ere bevilgede. Amtsformandskabet har til den øvrige, paa Landets Grund liggende Deel af Omlægningen, vedtaget at udrede Halvdelen af Omkostningerne til Jordafstaelse og Gjørdehold samt en Fjerdepart af de øvrige Omkostninger ligeledes med Forbehold for sidstnævnte Udelses Bedkommende af

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Vestlandske Hovedvei.

en femaarig Indbetalings tid. Denne Bevilgning er dog kun besluttet subsidiairt, for det Tilfælde nemlig, at Dmlægningen af en vestligere beliggende Deel af den samme Hovedvei, nemlig mellem Rønholt i Bamble og Humlestad i Sandøkedal — hvorom nedenfor — ikke kommer til Udførelse i næste Budgettermin. Den anden Halvdeel af Dmløstningerne til Jordastaaelse og Gjerdehold, forsaavidt Veien ligger paa Landets Grund, anfører Amtmanden at han har agtet at foreslaae Eidanger Communalbestyrelse at overtage, men der har ikke hidtil været Anledning til at see Sagen forelagt denne. Amtmanden nærer imidlertid ikke Tvivl om, at fornøden Vedtagelse om Overtagelse af disse Udgifter vil erholdes, saafremt Bevilgning til Arbeidet af Stortinget maatte betinges heraf, og har subsidiairt anbefalet Arbeidet til Sværksættelse i næste Budgettermin, for Tilfælde af, at der ikke bevilges Midler til Dmlægningen mellem Rønholt og Humlestad. Med Hensyn til heromhandlede Veis Betydning har Amtmanden bemærket, at; da den forbinder Brevig, Stathelle og Langevund paa den ene Side, med Førsgrund og Skien paa den anden, og da den gaar gennem et befolket Distrikt, er Færdigheden temmelig stærk, især naar Farten paa Frierfjorden er standset ved Sis, uden at Eidangerfjorden kan fjøres. I dette Tilfælde, der de fleste Vintre indtræffer i længere Tid, gaar der, anfører han, ofte betydelige Transporter mellem Brevig og Stæderne ovenfor. Idet Amtmanden udtaler sig for Valg af Linien over Sættet fremfor Alternativet over Trossvig, bemærker han, at han ikke antager, at der af Hensyn til den førstnævntes større Kostbarhed bør afkræves Brevigs Commune høiere Bidrag end det vedtagne, fordi Kommunen, som lidet formuende, vil have Byrde nok med at udrede dette.

I Strækningen gennem Bratsbergs Amt er den vestlandske Hovedvei fornemmelig mislig paa det ovennævnte Parti mellem Rønholt og Humlestad, hvor blandt andre forekomme de lange og hderst steile Bakker over Masterodheierne samt ved Ddegaarden. Noget Arbeide til Udbedring af Veien gennem de heromhandlede Distrikter er ikke med Bidrag af Befondet kommet til Udførelse. Ifølge Hovedplansundersøgelser, anstillede ved nuværende Capitain H. Krag, hvis Resultater indeholdes i hans vedlagte under 17de Mai 1856 afgivne Forslag til Dmlægning mellem Rønholt og Søndeløv i Nedenes, var det antaget, at en ny Beilinie mellem Rønholt og Humlestad burde i sin Hovedretning følge den gamle Veis Strøg nordenom Huls vandet, idet denne Retning formeentes, forinden at tilbyde det gunstigste Terrain for Anlæg af Veie med tjenlige Stigningsforholde, tillige at ville

være den for de øvre Bygders, nemlig Rørholtbygdens og Drangedals samt for en Deel af Sandøkedals Adkomst til Hovedveien og Søen bekvemteste. I den sidste Storting forelagte Veibudgetproposition var opført Dmlægning af en mindre Deel af denne Veistrækning overeensstemmende med Capitain Krags Plan, nemlig fra Uroa til Ddegaarden, hvortil var anslaaet at ville medgaae et Beløb af 6000 Spd. Dette Arbeide blev ikke optaget i Stortingets Veibudget, da der af Kragerø Formandskab blev indgivet Andragende om, at Bevilgning til Arbeidet ikke maatte skee, forinden yderligere Undersøgelser vare anstillede angaaende den hensigtsmæssigste Retning for en Beilinie i dette Strøg. Til Begrundelse heraf anførtes, at det for Valget af den foreslaaede Linie udhævede Hensyn til de øvre Bygders Forbindelse med Kysten ikke antoges at kunne gjøre sig gjældende ved Siden af de Fordele, en sydligere Linie vilde tilbyde, nemlig, som der formeentes, forinden Forkortelse af Hovedveien og af Adkomsten til Kragerø østenfra, tillige at Veien vilde gaae gennem et tæt bebygget og veldyrket Strøg, hvorfra en lettet Kommunikation blev til Fordeel saavel for Kragerø som for Distriktet, medens den nordlige Linie vilde føre gennem en sparsomt bebygget Skovegn. Som Følge heraf have fornyede Undersøgelser og Overveielser fundet Sted angaaende Valg af Linie for Hovedveien i heromhandlede Strækning, hvorunder tillige efter indkommet Andragende fra Drangedals Præstegjælds Communebestyrelse er inddraget Undersøgelser angaaende et Beianlæg fra et Punkt ved Hovedveien til Løkevandet i Drangedal, paa hvilket i den seneste Tid Dampskibsart er kommen i Gang. Resultatet af disse seneste Undersøgelser indeholdes i Ingenieurlieutenant Peter Krags med Bilag vedlagte Betænkninger af 18de og 26de August d. A. samt Veidirektorens herover under 26de September d. A. afgivne ligeledes hosfølgende Erklæring. Til Opnaaelsen af de omhandlede Diemed — Hovedveiens Forbedring samt Istandbringelse af en hensigtsmæssig Kommunikation mellem Kragerø og dets vigtigste Dpland Drangedal — er af Lieutenant Krag foreslaaet Beianlæg efter den paa et vedliggende Croquis med Blaaf optrukne Linie, der, udgaaende fra den nuværende Hovedvei i Nærheden af Rønholt, følger dens Strøg til henimod Bakkevandet, men boier her af i sydligere Retning og fører søndenom nævnte Vand samt Huls Vand til Aaret, omtrent en halv Mil fra Kragerø, og videre om Minde til Humlestad, med Sidelinier fra Aaret til Kragerø og fra Minde om Raanen til Farsjo samt videre op imod Løkevandet. Da denne Beilinie i Nærheden af Bakke

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Vestlandste Hovedvei.

vandet ved Grummestad Bognskur berører den gamle Bei, der saaledes paa Strækningen ostensor indtil Rønholt kan blive Gjenstand for særskilt Omlægning, og da en saadan for Tiden anses bedre at taale Udsættelse, er denne Strækning mellem Rønholt og Grummestad Bognskur sat ud af Betragtning ved Omlægningen, som saaledes er foreslaaet begyndt fra sidstnævnte Sted.

Omkostningerne, udenfor Udgifter til Grund- erhvervelse og Gjerdehold, ved Oparbejdelsen af de senest foreslaaede Linier, naar Hovedveiens Omlægning ostensfra regnes fra Grummestad Bognskur, ere efter Beregninger, der dog for en Deel kun støtte sig til Undersøgelser i Hovedplanen, calculerede saaledes:

A. Omlægningen af den vestlandste Hovedvei:

1) fra Grummestad Bognskur til Aaret	
	21,020 Alen 30,000 Spd.
2) fra Aaret til Hum-
lestad	9,675 — 12,800 —

Tilsammen for Hovedlinien 30,695 Alen 42,800 Spd.

B. Sidelinierne:

1) fra Aaret til Kragerø	9,817 Alen 14,200 Spd.
2) . Rinde - Tofeband	21,000 — 18,000 —

Tilsammen fra Sidelinierne 30,817 Alen 32,200 Spd.

Dette Veisystem vil altsaa i sin Helhed med en Længde af 61,512 Alen efter Overslaget koste, uberegnet Grund- og Gjerdeholdsgodtgjørelse, 75,000 Spd.

Omlægningen af Hovedveien fra Rønholt til Humlestad efter den tidligere foreslaaede Linie nordom Hulsvandet, skulde efter Capitain S. Krags paa Hovedplansundersøgelsen støttede Overslag koste 66,000 Spd. Heri vil imidlertid en større Reduction kunne finde Sted ved nogen Modification i Liniens Retning med Anvendelse af noget steilere Stigninger end de oprindelig antagne, samt ved Indskrænkning af den forudsatte Veibredde 7 og 6 Alen paa kostbarere Steder til 4 Alen. Lader man denne Linie for i større Grad at være tjenlig for Færdselen mellem Kragerø og Tofeband tage Omveien over Rinde (Stoa) til Humlestad, istedetfor fra Naanen at føre over Hægland til Humlestad, hvilket den forholdsvis ringe Trafik paa den vestlandste Hovedvei formeentlig gjør berettiget, vil der, naar den nordre Linie vælges, til Gjennemførelse af det ovennævnte System med Sidelinier til Tofebandet og til Kragerø, udkræves efter det reducerede Overslag:

A. Til Omlægning af den vestlandste Hovedvei:

1) For Strækningen fra Grummestad Bognskur til Fosjøebro . . .	18,685 Alen 27,466 Spd.
2) For Strækningen fra Fosjøebro til Rinde	7,675 — 7,000 —
3) For Strækningen fra Rinde til Hum-
lestad	4,725 — 6,800 —

Tilsammen 31,085 Alen 41,266 Spd.

B. Til Sidelinierne:

1) For Strækningen fra Kragerø til Rinde	14,767½ Alen 20,200 Spd.
2) For Strækningen fra Fosjøebro til Tofeband	13,325 — 11,000 —

Tilsammen 28,092½ Alen 31,200 Spd.

altsaa til det hele System med en Veilængde af 59,177½ Alen 72,466 Spd., folgelig 2,534 Spd. mindre end efter den søndre Linie, der kræver 1,534 Spd. mere til Hoved- og 1000 Spd. mere til Sidelinierne. Den nordre Linie giver derhos gunstigere Stigningsforhold for Hovedveien, idet Stigninger af mellem $\frac{1}{15}$, der er begge Liniens Maximumstigning, og $\frac{1}{20}$ her forekomme alene i en Udstrækning af 2,274 Alen, paa den søndre derimod i en $\frac{1}{3}$ Miils Længde, den erholder derved, uagtet den bliver 390 Alen længere, 1,49 Dagsværk bedre Transportevne end denne. Paa den anden Side har den søndre den Fordeel, at den vestlandste Hovedvei kommer nær mere Kragerø, som derved erholder en 10,291 Alen kortere Bei med 6 Dagsværk bedre Transportevne til Østlandet end efter den nordre Linie, og saaledes ogsaa en lettere Forbindelse med sit ostensor liggende Oppland.

Denne Linie med de dertil hørende Sidelinier er ogsaa anbefalet af Amtmanden, der ligesom Forslagets Forfatter lægger en afgjørende Vægt paa, at Hovedveien derved drages nærmere Kragerø. Den er derhos foruden af Kragerø Communebestyrelse anbefalet af Sandokedals Commune samt af Bratsbergs Amtsformandskab, der alle have knyttet sine Bevillinger af Bidrag til Omlægningen til den Betingelse, at denne Linie vælges.

Med Hensyn til de omhandlede Sidelinier har Amtmanden bemærket, at det maa anses som en Nødvendighed, at Veien fra Aaret til Kragerø omlægges, naar denne Veistrækning, der i sin nuværende Tilstand er meget bakket, skal bringes i Sammenhæng med den omlagte Hovedvei langs Kysten. At der tillige istandbringes en forbedret Communication med

Om Veibudgettet for Termimen 1866—1869. Vestlandste Hovedvei.

Drangedal, anseer Amtmanden ligeledes for en paa-trængende Nødvendighed. Han anfører i denne Henseende, at Drangedal har en Matrifulshyd af 666 Stylddaler og en Folkemængde af over 3000 Mennesker, og underholder en i Forhold til Folkemængden meget betydelig Trafik med Kragero, eftersom Drangedal udfører Trælast til stor Værdi og paa den anden Side tiltrænger stor Tilførsel af Korn. Hidtil, bemærker han, har denne Trafik maattet foregaa paa en meget besværlig og kostbar Maade afvejlende til lands og tilbunds, og en sammenhængende efter den ngere Tids Fordringer oparbejdet Bei mellem Tofevandet og Kragero vilde derfor efter hans Formening være af megen Bigtighed og blive saa stærkt befaret, at den fuldkommen vilde være fortjent til at classificeres som Hovedvei. Der er imidlertid, tilføies der, liden Udsigt til at faa saadan Bei oparbejdet i den nærmeste Fremtid ved Communernes egne Kræfter, dels fordi Terrainet er vanskeligt, saa at der bliver Spørgsmaal om et temmelig betydeligt Beløb, dels fordi Veien, skjønt den væsentligst er af Bigtighed for Færdselen til Drangedal, bliver beliggende i Sandokedal, af hvilken Commune der til Diemedet neppe kan ventes betydelige Bidrag, da Veien kun har Interesse for en Deel af Sognet. Dertil kommer, bemærkes videre, at Drangedal inden sine egne Grændser har Meget at udrette for at faa istand et ordentligt Veivæsen, hvorpaa arbejdes med et aarligt Bidrag af 214 Spd. af Amtsveikassen og et tilsvarende Bidrag af Drangedal. At Distriktet har stor Interesse for sit Communicationsvæsens Forbedring, formener han er viist, ved Anskaffelsen af Dampskib paa Tofevandet, hvorved netop ogsaa Trangen til en forbedret Communication mellem Tofevandet og Kragero er bleven mere følelig.

Veidirecteuren har anført, at der mangler de nødvendige Oplysninger til at bedømme Færdselens Betydning i de forskjellige Retninger; men om det end forudsættes, at Færdselen paa Hovedveien — for hvilken nemlig Balget af den søndre Linie vil blive ugunstigere — vil være ringe, bliver der alligevel efter hans Formening Spørgsmaal om, hvorvidt Færdselen ostover fra Kragero kan antages at blive saameget større, at den motiverer de større Anlægsomkostninger. Det virkelige Forhold er vel, bemærker han, at kun den locale Trafik fra Drangedal til Kil og Kragero har en saadan Betydning, at et Veianlæg kan lønne sig, og at Kravet paa Hovedveiens Omlægning, relativt til mange andre vigtige Anlæg, for Tiden kun kan være begrundet i Besværligheden af de naalmindelig tunge Bakker, navnlig over Masterødheien, til hvis partielle

Omlægning efter den nordre Linies Hovedplan der blev fremsat Forslag for sidste Storting.

Da det efter Veidirecteurens Formening imidlertid maa indrømmes, at den nordre Linies Berettigelse efter de Forbedringer, som den søndre Linie har modtaget, ogsaa stiller sig tvivlsommere, finder han, at der vistnok er al Grund til at imodkomme den Opinion, der har lagt sig for Dagen i Distriktet for Balget af den sidstnævnte Linie. Herimod finder han saameget mindre Betænkelse, som denne Linie ogsaa anbefales af Amtmanden, der, anfører han, har fulgt Sagens Gang paa alle dens Stadier og vel bedre end nogen Anden har Oversigt over alle de indviklede Forhold, som her kunne komme i Betragtning. Veidirecteuren har ogsaa tilraadet Oparbejdet af Linies Forgreninger til Kragero og Tofevandet, idet han med Hensyn til den sidste ganske tiltræder Amtmandens Udtalelse, at den fuldkommen vil egne sig til at classificeres som Hovedvei.

Med Hensyn til Udførelsen antager Veidirecteuren, at enkelt Kjørebredde bør anvendes i større Udstrækning end foreslaaet, og de derved indsparede Omkostninger anvendes til efter Omstændighederne at forbedre Veidækket, ved Anvendelse af Steenbane, og muligens paa nogle faa Steder tillige Stigningerne.

Distriktets Bidrag til Istandbringelse af nyt Veisystem efter den heromhandlede af Amtmanden og Veidirecteuren anbefalede Plan — nemlig Omlægning af Hovedveien efter den søndre Linie fra Bakkebro (Grumnestad Bognstur) til Hunnlestad med Sidelinier fra Aaret til Kragero og fra Minde til Tofe — har Amtmanden antaget burde sættes til en Trediedeel af Omkostningsbeløbet i Forbindelse med Overtagelse af Udgifterne til Grund og Gjørdehold. Der har hidtil ikke været Anledning til at se Planen, saaledes opgjort, forelagt andre af de interesserede Communer end Kragero Communebestyrelse, hvilken under 18de August d. A. til de af Amtmanden foreslaaede Arbejders Udførelse har vedtaget at udrede $\frac{2}{5}$ Dele af Omkostningerne indtil et Beløb af 10,000 Spd. med Overtagelse af Omkostningerne ved Afstaaelse af Grund til den nye Bei, forsaavidt den falder inden Byens Grændser, under Betingelser, at Bidraget udbetales i 10 Aar med $\frac{1}{6}$ Deel aarlig, regnet fra den Tid, da Beiarbejdet paabegyndes, at de fornødne Midler til Arbejdernes Udførelse bevilges af nærværende Storting, samt at Veien føres ned til selve Byen ved det Sted, hvor Kragero Kirke er beliggende, hvilket efter Planen vil blive Tilfældet. Drangedals Commune har i Forbindelse med sit Andragende om Undersøgelse angaaende Sidelinien til

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Vestlandske Hovedvei.

Tofevandet erklæret sig villig til at bidrage en Trediedeel af Udgifterne til denne Linies Oparbejdelse, og Sandvædals Commune har i forrige Aar under Forbehold om en tiaarig Betalingstid overtaget Udgifterne ved Erhvervelse af Grund til den Deel af vestlandske Hovedveis Omlægning, efter den søndre Linie, der falder inden dette Distrikt. Derhos bemærkes, at Bratsbergs Amtsformandskab for f. A., forinden Undersøgelserne angaaende de heromhandlede Arbejder vare affluttede, har bevilget et Bidrag af 10,000 Spd. med 10aarig Afbetaling til et Veianlæg fra Rønholt, ligeledes efter den søndre Linie, til Humlestad, med Omlægning af Veien fra Aaret til Kragerø. Amtmanden har udtalt, at han ikke nærer Tvivl om, at Distrikterne ville vedtage det af ham foreslaaede Bidrag i dets Helhed, saafremt Storkingets Bevilgning maatte blive betinget af et saadant Tilskud. Det vil derhos selvfølgelig i Tilfælde blive nødvendigt at indhente Amtsformandskabets Erklæring om den projecterede Linie til Tokes Classification som Hovedvei.

Departementet er enigt i, at af de ovennævnte Partier af den vestlandske Hovedvei er Beistykket mellem Rønholt og Humlestad det, der først og fremst bør komme i Betragtning til Omlægning, idet en saadan østenfra i umiddelbar Fortsættelse af den mellem Laurvig og Forsgrund istandbragte, utvivlsomt maa ansees mindre paatrængende end Arbejder i den førstnævnte Strækning, der indeholder nogle af de

1. Fra Aaret til Humlestad	9,675 Alen,	anslaaet til	12,800 Spd.
2. Fra Aaret til Kragerø	9,817 Alen,	— .	14,200 —
3. Fra Rinde til Fossebroen	7,675 Alen,	— .	7,000 —

Tilfammen 27,167 Alen eller 1½ Mil 34,000 Spd.

Disse Arbejder ville i og for sig lette saavel Færdjelen paa den vestlandske Hovedvei som Adkomsten til Soen ved Køl og til Kragerø baade fra Drangedal og fra Øst- og Vestlandet. Distrikternes Bidrag til Arbejderne antager man bør sættes som af Amtmanden antydet til en Trediedeel af Omkostningerne foruden Overtagelse af Udgifterne til Grund og Gjerdehold.

Den under Arbejde værende Omlægning af den vestlandske Hovedvei mellem Hiane og Sandvædet i Holts Sogn, hvortil der paa Veibudgettet for indværende Termin er opført 11,200 Spd., ansees det hensigtsmæssigt at fortsætte noget længere mod Nord end det i Planen bestemte Endepunkt for Omlægningen, Sandvædbakken, nemlig til Lettebakken, da det efter indvundne Erfaringer om Flomforholdene er bleven anset nødvendigt at gjøre Broen ved Sandvædet noget høiere end oprindeligt forudsat, og det med

besværligste Bakker, som overhovedet forefindes i nogen af Landets Hovedlinier. Hvad Planen for denne Omlægning angaar, antager man, at den, hvorom alle Vedkommendes Stemmer nu sees at have samlet sig, ogsaa bedst fyldestgjør de Hensyn, der her maa komme i Betragtning, idet den maa ansees i tilstrækkelig Grad at tilfredsstille Kravet om lettet Færdjel paa den vestlandske Hovedvei, der ved Omlægningen erholder en 2,86 Gange større Transportevne end den nuværende Veis, paa samme Tid som den er den for Landcommunicationen til Kragerø bekvemste. At der med Hovedliniens Omlægning forbindes Omlægning af Veien fra Aaret til Kragerø og Oparbejdelse af Hovedvei til Tofevandet, maa ogsaa Departementet tilraade, da først herved et fuldstændigt og tjenligt Veisystem vil tilveiebringes ogsaa for den locale Færdjel i disse Egne, hvilken efter de meddelte Oplysninger maa ansees at have fuldt Krav paa Istandbringelse af en forbedret Forbindelse med Soen og med Distriktets nærmeste Kjøbstad. Departementet vil i Henhold til det Anførte underdanigst foreslaa Omlægning fra Bakkebro eller Grumlestad Vognsfuur til Humlestad og fra Aaret til Kragerø samt Veianlæg fra den vestlandske Hovedvei til Tofevandet opført i Veibudgetpropositionen. Idet Departementet antager, at Istandbringelsen af disse Veiarbejder maa blive at fordele paa 2 Budgetterminer, vil man til Sværftættelse i førstkomende Budgettermin foreslaa følgende Beistykker:

den større Hoide, som Broen har faaet, vil paa bedre at føre Omlægningen længere frem efter en høiere liggende Linie end den nuværende Veis. Veien vil nemlig derved blive fladere og fri for Overbømmelser ved ualmindelig store Flomme, hvorhos der vil erholdes et mere betryggende Brosted for den isfor ved Flom udgaaede Bro over Skjerka, som kun er midlertidig repareret og ikke hensigtsmæssig kan opføres paa samme Sted. Efter Ingenieurlieutenant Krags af Veidirecteuren tiltraadte Forslag vil der til Omlægningens Fortsættelse til Toppen af Lettebakken, 1,125 Alen, udkræves 2,000 Spd., Grunderstatning ikke medregnet. Da Arbejdet udkræves til en hensigtsmæssig Afslutning af den iværksatte Omlægning mellem Hiane og Sandvædet og for at udføres paa en økonomisk Maade bør ste i Forbindelse med denne Omlægning, der først vil blive færdig til næste Sommer, vil Departementet foreslaa det hertil fornødne

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Vestlandske Hovedvei.

Beløb opført paa Veibudgettet, mod at der foruden Grunderstatningen udredes af Districtet det af sidst-afholdte Amtsformandskab vedtagne Bidrag $\frac{3}{10}$ af Omkostningerne. Efter hvad der er oplyst tor det paaregnes, at vedkommende Præstegjeldscommune vil overtage Erstatningen for Grund og Gjørdehold.

Hov-dveien vestenfor Arendal er paa den Byen nærmest liggende Strækning bakket og besværlig, navnlig danne de 2de inden $\frac{1}{2}$ Mil's Afstand fra samme forekommende Bakker, Kloppeleven, der tildels ligger paa Byens Grund, og Thorbjørnsbokleven store Hindringer for den her foregaaende betydelige Færdsel. Som omhandlet i Departementets underdanigste Foredrag, der ligger til Grund for den Storktinget i 1859 forelagte Veibudgetproposition, har der tidligere været paa Bane en partiel Omlægning af disse Bakker, hvorved der imidlertid ikke uden usorholdsmæssige Omkostninger kunde opnaaes en passende Stigning. Efter den for nogle Aar tilbage indtrufne store Aldebrand i Arendal er der blevet Anledning til at føre Veien ud af Byen i dens vestlige Del og derved erholde en lavere Overgang med $\frac{1}{5}$ Maximumstigning over den til Byen stødende Aasryg. Med Benyttelse af en Linie i dette Strog har Ingenieurlieutenant P. Krag udarbejdet vedlagte af Veidirecteuren tiltraadte Forslag til en Omlægning af Hovedveien fra Arendal til Asdal i Diestad i en Længde af 10,928 Alen og anslaaet til 14,000 Spd., heri ikke medregnet Erstatning for Grund og Gjørdehold, for hvilken intet Overslag gives. Uagtet den projecterede Vei, som hvis Bredde paa den Arendal nærmeste Strækning er forudsat 8, senere 7 Alen, bliver noget længere end den ældre, vil den ved de forbedrede Stigningsforhold erholde en næsten 3 Gange større Transportevne end dennes. Departementet vil foreslaa dette Arbejde opført paa Veibudgetpropositionen til Udførelse i næste Termin, mod at Districtet overtager Erstatningen for Grundafstaaelse og Gjørdehold saut $\frac{1}{4}$ af de øvrige Omkostninger. Denne Dvotadel er ved Beslutninger af 8de Juli og 14de August sidstleden overtaget af Amtscommunen med $\frac{1}{4}$, og af Arendals Commune med $\frac{1}{4}$, den Sidste mod Afbetaling med 300 Spd. aarlig, som paabegyndes i det Aar, da Arbejdet tager sin Begyndelse, hvorhos Diestad Communebestyrelse ved Beslutning af 26de Juni d. A. har bevilget det Fornødne til Udgifterne ved Grundafstaaelse og Gjørdehold i Anledning af Omlægningen.

Omtrent $\frac{1}{4}$ Mil vestenfor Arendal støder til Hovedveien en fra Frolands Præstegjeld forende Bygdevei, der er af stor Bigtighed for den indre Kommunikation i Amtet, idet den optager Trafikken fra

flere rodelagte Rideveie, der om Vinteren holdes aabne ved Snebrydning fra det omkring den øvre Del af Topdalselvens Basdrag liggende District, som ad disse Veie har den korteste, om end en meget mislig Kommunikation med Soen og Kjøbstad. Der foregaar derfor paa denne Vei især om Vinteren en stor Transport af Skibsbygningsmaterialier saavel fra Frolands som fra Myklands, Heirefos og Begusdals Sogne, fra hvilke Arendals Skibsværfter hovedsagelig forsynes.

Gjennem Topdalselvens Dalsføre fører ingen sammenhængende Kjørevei, en saadan gives alene fra den sydlige Ende af Heirefosfjorden, idet en paa dens første Strækning meget mislig Bygdevei herfra fører langs Elven til Birkeland ved Flaksvandet, hvor den deler sig i 2de Arme, af hvilke den ene, der tager Retning mod Lilleland, støder paa den vestlandske Hovedvei ved Thvede, den anden fører til Christiansand og optages af Hovedveien ved Birkenæs.

Opmærksomheden har navnlig i den sidste Tid stærkt været rettet paa at skaffe det ovennævnte vidtstrakte, men tyndt befolkede District en hensigtsmæssig Forbindelse med Kysten, og Departementet har i længere Tid ladet anstille Undersøgelser angaaende Anlæg af Vei herfra i de forffjellige Retninger, hvorom der kan blive Spørgsmaal, og hvorom Meningerne i denne Henseende have delt sig. Af Ingenieurlieutenant P. Kragh, hvem disse Undersøgelser har været overdragne, er saaledes udarbejdet et Forslag til Anlæg af en Vei fra den vestlandske Hovedvei ved Arendal gennem Frolands Præstegjeld til Basenden ved Ufvand, hvor de ovennævnte Rideveie fra Mykland og Heirefos nu støde sammen, derfra til Heirefos og Begusdal, hvorfra en Kjørevei, der med nogen Udbedring forudsættes bibeholdt, fører til Ebye i Sætersdalen. Herfra er ny Vei projecteret oparbejdet med Bro over Otteraen til den gennem dette Dalsføre forende Hovedvei Omkostningerne ved et saadant Anlæg i en Længde af lidt over 6 Mil ere anslaaede til 82,926 Spd., Erstatning for Grunden ikke medregnet, eller, indtil det støder paa den nuværende Kjørevei i Begusdal (ved Brigaas), til 64,098 Spd.

For et Veianlæg langs Topdalselven fra Birkeland til Dolevadsbro, hvorfra fører Kjørevei til i Nærheden af den nye Vei fra Thelemarken gennem Omlid, ere Hovedplanundersøgelser anstillede, hvorefter Omkostningerne ere anslaaede til circa 40,000 Spd., ligeledes uden Grunderstatning. Fra den projecterede Bro over Topdalselven ved Mannevad i Heirefos, hvor denne Linie krydser den nys omtalte projecterede Linie til Arendal, og hvorfra Weilæng-

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Vestlandske Hovedvei.

den til denne By er 52,895 Alen eller henved 3 Miil, og til Christianssand 98,675 Alen eller omtrent 5 $\frac{1}{2}$ Miil, vil Arendalsveiens Omlægning koste 47,770 Spd. og Topdalsveien indtil Birkeland, hvilket Punkt, efter Departementets nedenfor omhandlede Forslag, vil blive berørt ved en Omlægning af den vestlandske Hovedvei, efter det foreløbige Forslag 21,900 Spd.

Lieutenant Krag, der antager, at begge de omhandlede Communicationsanlæg bør komme til Udførelse, men at Veien til Arendal fortrinsvis er af Bigtighed for Districtet, gjør i denne Henseende specielt opmærksom paa de store Fordele, som derved ville opnaaes for Tilgodegjørelsen af Districtets Skovproducter, idet Afsetningen af Skibsbygningmateria-lier til Arendal, hvorhen der allerede nu transporteres en stor Del, uagtet de tunge og bratte Klever fordoble Transportomkostningerne, derved vil erholde et større Opsving. Da Knæer og Krumtræer, bemærker han, kunne have stor Værdi som Skibsmaterialier, medens de ere saagodt som uden Værdi til andet Brug, og der for at udvinde det Beløb, hvormed ofte et enkelt Skibsknæ betales, ellers maa hugges flere Tyloter af de ofte smaa Dimensioner, som til Skovenes Ruin nu leveres, følger det heraf, hvorledes et saadant Veianlæg vil kunne virke til at conservere Districtets allerede stærkt medtagne Skove, som under de nuværende Handelsforhold i Christiansandske Vasdrag, navnlig Topdalen, har altfor ringe Værdi.

Til et Veianlæg fra Arendal til Setersdalen, der er anbefalet saavel af den nuværende Amtmand i Nedenæs Amt, som hans Forgjænger i Embedet, har dettes Amtsformandskab for forrige Aar, i hvis Veikomitees Indstilling, der er gaaet ud fra, at der af Districterne hertil vil blive ydet fri Grund samt $\frac{1}{3}$ af Omkostningerne, bevilget 1,000 Spd. aarlig i 10 Aar, samt Arendals Communebestyrelse det samme Beløb aarlig i 15 Aar og Frolands Præstegjæld 3,500 Spd. Derimod har Nedenæs Amtsformandskab nægtet for Tiden at bevilge Noget til et Veianlæg langs Topdalselven til Birkeland, i hvilken Anledning vedkommende Amtsformandskabskomitee dog har erkjendt, at ogsaa denne Linie senere maa staae for Tour.

Til Topdalsveien er paa den anden Side efter Opgave, modtagen fra Stiftamtmanden i Christianssand af Christianssands, Lillesands, Birkenæs og Heirefos Kommuner i Forbindelse med Privatbidrag inden Heirefos, Mykland, vestre Omlid og Lille Topdal bevilget i det Hele en Sum af henimod 13,000 Spd., hvilket det antages at kunne paaregnes udfyldt til $\frac{1}{3}$ af de til Anlægget, Grunderstatningen

uberegnet, anslaaede Omkostninger. Mod at de heromhandlede Districters Forbindelse med Kysten søges gennem et Veianlæg til Arendal, har Stiftamtmanden i Christianssand gjentagende udtalt sig, idet han blandt Andet har henpeget paa, at Vasdraget udmunder i Nærheden af Christianssand, med hvilken By disse Districter derfor have en naturlig Forbindelse, at der nedflødes Sommer gennem Elven for et betydeligt Beløb, hvilken Værdi for det meste føres tilbage ad Landeveien i Form af Varer, som Bonden tiltrænger fra Byen, og at der allerede ved et Blik paa Kortet maa reise sig stærk Tvivl mod Henigtsmæssigheden af en Tværvei som den til Arendal, medens Spørgsmaalet om et Veianlæg langs Topdalselven, ligejom ellers efter beboede Dalsfører, alene maa ansees som et Lidspørgsmaal.

I sin Betænkning i Anledning af Lieutenant Krag's forannævnte Forslag har Veidirecteuren httret, at Sagen endnu ikke ansees tilstrækkelig behandlet og oplyst, til at der for Tiden bør træffes et Valg mellem de omhandlede Linier. Da Districtets ringe Befolkning er meget spredt, vil det ogsaa, anfører han, være vanskeligt at træffe et Valg, som kan tilfredsstille det hele Behov, medens der til at tilveiebringe det hele System, hvorom ogsaa Duffe har gjort sig gjældende, vil udkræves et altfor betydeligt Beløb, til at derom, naar der hensees til Folkemængdens Ubetydelighed (omtrent 5000 Mennesker), antages at kunne blive Spørgsmaal. Om der ogsaa nu kunde være Anledning til at tilfredsstille Noget af Behovet, vil dette, anfører han, møde Vanskelighed i den Omstændighed, at de foreliggende Udtalelser fra Autoriteterne, Kommunebestyrelserne og andre ere temmelig forskjellige og tildeels modsatte. Foruden bestemte Oplysninger, tilveiebragte ved Optællinger eller paa anden Maade, om Færdselens Størrelse og Trangen til Veie, anseer Veidirecteuren det ogsaa til en rigtig Sammenligning mellem de 2de Hovedsystemer nødvendigt, at der anstilles fuldstændigere Undersøgelser angaaende Anlægget ned igennem Topdalen, end der hidtil har været Anledning til, i hvilken Henseende han gjør opmærksom paa, at han anseer Overslaget for denne Linie for at være for lavt beregnet.

Departementet vil under disse Omstændigheder ikke kunne tilraade Udførelsen næste Termin af noget Arbeide, der vilde binde Balget af Kommunikationslinie for disse Districter.

Sluttelig bemærkes, at der fra Lillesands saavel som fra Heirefos og Birkenæs Sogns Communebestyrelse nylig er indlobet nunderdanigste Ansøgninger til Deres Majestæt om, at der maatte blive opført paa Budgettet det Fornødne til det omhandlede Veianlæg

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Vestlandske Hovedvei.

langs Topdalselven. Som Folge af det Foranstaaende kan Departementet ikke anbefale Indvilgelsen af disse Ansøgninger, hvilke man tillader sig underdanigst at forelægge.

Departementet kan af den anførte Grund og i Overeensstemmelse med, hvad der af Veidirecteuren er tiltraadet, heller ikke anbefale, at der søges Bevilgning til et Veianlæg fra den vestlandske Hovedvei i Nærheden af Arendal (ved Stoahaugen) gennem Frolands Præstegjeld noget ovenfor Frolands Jærnværk til Basenden, hvor de oven nævnte Rødeveie fra Heirefos og Mykland stode til, idet man ved et Arbeide i denne Udstrækning paa en Maade vilde foregribe Afgjørelsen af, hvilken Retning det omhandlede Oplands Kommunikationslinie med Kysten bør erholde. Til dette Anlæg, der af Lieutenant Krag er anslaaet, foruden Grunderstatning, til 30,000 Spd., er af Nedenæs Amtsformandskab, Arendals og Frolands Communer bevilget tilsammen $\frac{1}{3}$ af Udgifterne, hvorhos Frolands Commune har overtaget Grunderstatningen for dette Præstegjelds Vedkommende, medens Diestad Præstegjelds Communebestyrelse har knyttet sin Beslutning i samme Retning til den Betingelse, at der vælges en anden Veilinie end den foreslaaede.

At Oparbejdelsen af en Arm fra den vestlandske Hovedvei ved Arendal til et nærmere liggende Punkt i Frolands Præstegjeld, saaledes til Songe, hvor den projecterede Linie støder sammen med den nuværende Bygdevei, med Bro over Midelven ved Blakstad, i og for sig vilde være berettiget som et Hovedveianlæg, ogsaa om de ovenfor liggende Districters Forbindelse med Kysten søgtes gennem en anden Linie, er Departementet vistnok tilboieligt til at antage; Behovet for Frolands Præstegjeld, der er en Skovbygd og afgiver stor Hærdsel, vilde nemlig derved være for største Del tilfredsstillt, og Transporten af de kostbarere Skovproducter fra Midelvns Dalføre vilde lettes, ligesom ogsaa i nogen Grad Trafikken fra Heirefos, Mykland og Begusdal. For at et saadant Anlæg, der uden Grunderstatning er anslaaet til et Beløb af 13,400 Spd., nu optages paa Budgettet, har ogsaa Veidirecteuren udtalt sig, forsaavidt dertil for Tiden findes Midler. Betragtes dette Anlæg imidlertid ikke som Del af et større Kommunikationsanlæg, kan det, om det end maa tillægges selvstændig Berettigelse, ikke ansees for at være af den Bigtighed, at Departementet, ligeoverfor de mange paatrængende Arbeider, hvortil der gjøres Krav paa Veisondet, troer for Tiden at burde foreslaa samme optaget paa Veibudgettet.

Departementet vil derimod til Udførelse i næste Termin foreslaa et andet Anlæg, hvorved Hærdselen

mellem Topdalselvns Dalføre og Kysten vil lettes. Ifølge vedlagte af Capitain Gjesfing udarbejdede og af Veidirecteuren tiltraadte Forslag, der er omhandlet i Departementets underdanigste Foredrag som ligger til Grund for den forrige Storthing forelagte Veibudgetproposition (Pag. 68) er nemlig Omlægningen af den besværlige Vei over Thvederaasen mellem Thvede og Aabel i den vestlandske Hovedvei mellem Lillefand og Christiansfand antaget at burde foregaa paa den Maade, at Veien føres op til Gaarden Birkeland ved Flaksvandet, i det Væsentlige følgende det samme Strog som de 2de Arme, hvori Bygdeveien fra Heirefos, som ovenfor anført, dele sig ved denne Gaard, og som stode til Hovedveien paa begge Sider af Thvederaasen, den ene i Retningen mod Lillefand, den anden mod Christiansfand. Efter Capitain Gjesfings Forslag er til en saadan Omlægning, der vil denne en umiddelbar Fortsættelse mod Ost af den nye Vei mellem Aalefjær og Aabel, samt i Forbindelse hermed til Omlægning af Svendsprangsklevene mellem Thvede og Lillefand anslaaet 19,400 eller 20,500 Spd. eftersom man for Strækningen østenfor Flaksvand vælger en Linie om Thvede eller om Degaarden. Beregnet efter den sidste Linie, der af alle Vedkommende er antaget at burde gives Fortrinnet, vil den nye Vei, Omlægningen af Svendsprangsklevene medtaget, blive omtrent 6000 Alen længere end den gamle, men erholde en mere end 2 Gange større Transportevne, hvorhos den vil blive til stor Fordeel for Hærdselen fra Districterne ved Topdalselven i begge Retninger saavel til Christiansfand som Lillefand, da de nuværende ved Flaksvandet sammenstødende Bygdeveie ikke fyldestgjøre Fordringerne til en Transportvei. En Omlægning efter denne Plan anseer man derfor berettiget, uanset den deraf følgende Forlængelse af Veien for Rejsende paa den vestlandske Hovedvei, hvortil der nemlig i en Rute, hvor Dampstibe den største Deel af Aaret kunne benyttes, formentlig bør tages mindre Hensyn. Da navnlig Veistrækningen fra Flaksvand til Lillefand, som nærmere omhandlet i Departementets ovennævnte Foredrag, er af Betydning som Transportvei, vil Departementet foreslaa de fornødne Arbeider paa denne Strækning, nemlig Anlæg af Vei fra Flaksvandet ved Gaarden Birkeland efter en Linie om Degaarden til Hovedveien noget østenfor Thvede samt Omlægning af Svendsprangsklevene med nogle mindre Vaffer i Nærheden til Udførelse i næste Budgettermin. Udgifterne ved disse Arbeider ere anslaaede til ialt 8600 Spd., hvoraf til Erstatning for Grund og Gjærdehold 1085 Spd. Denne Erstatning har Birkens Commune overtaget at udrede,

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Vestlandske Hovedvei.

hvorhos sidstafholdte Amtsformandskab for Nedenæs og Kobhygdelagets Amt har bevilget mod Afbetaling i 5 Aar $\frac{1}{4}$ og Lillesands Commune, med samme Afbetalingstid, $\frac{1}{2}$, tilsammen $\frac{1}{2}$, af de øvrige Omkostninger ved disse Arbeider, hvilket Bidrag Departementet finder fyldestgjørende. Amtsformandskabet har derhos erklæret, at det Intet har at erindre mod, at den anden Arm af Bygdeveien, nemlig mellem Flaaksvandet og Hovedveien ved Birkenæs, hvilken endnu en Tid antages at kunne bibeholdes og i Forening med den nye Wei paa Østtiden af Flaaksvandet at maatte træde istedetfor Hovedveien over Thvederaasen, omclassificeres til Hovedvei under Betingelse af, at Veien beholder dens nuhavende Bredde, indtil den ved Bidrag af Veifondet bliver omlagt.

I Hovedveien gennem Sætersdalen i Nedenæs Amt er ved Flaarenden noget søndenfor Valle Kirke et Hærgested, der til sine Tider paa Grund af Isens Opstuvning i flere Dage ikke kan passeres, og hvor derfor Savnet af en Bro er meget føleligt. Som omhandlet i det til Grund for Veibudgetpropositionen i 1859 liggende Foredrag (Pag. 63) er efter Departementets Foranstaltning i 1859 udarbejdet Forslag til en Overgang over Elven noget søndenfor det nuværende Hærgested med en 45 Alen lang Spændværksbro, samt i Forbindelse hermed til Omlægning af Veien i en Længde af 1695 Alen paa begge Sider af Brostedet, hvilke Arbeider vare beregnede til i det Hele 6040 Spd., hvoraf omtrent 1488 Spd. til Broen. Formentlig af Hensyn til de temmelig betydelige Omkostninger nægtede Amtsformandskabet imidlertid dengang at bevilge Bidrag til Gjennemførelsen af denne Plan. Forslaget har man senere paa Foranledning af Amtsformandskabet ladet gennemgaa af Ingenieurlieutenant P. Krag, der har antaget, at Omkostningerne ved en noget forandret Udskiftning af Veien og Indskrænkning af Veibredden til 4 Alen paa det kostbareste Parti kan nedsættes til 5000 Spd., Grunderstatningen ikke heri iberegnet. Sidstafholdte Amtsformandskab har derefter mod Afbetaling i 5 Aar bevilget $\frac{1}{4}$ af Omkostningerne udenfor Grunderstatningen, hvorhos Valle Præstegjelds Communebestyrelse har overtaget Udredelsen af denne Erstatning samt ligeledes bevilget $\frac{1}{4}$ af de øvrige Omkostninger. Med dette Bidrag vil Departementet foreslaa det heromhandlede Arbeide, der vistnok neppe kan antages at komme nogen betydelig Færdsel tilgode, men efter Forholdenes Beskaffenhed dog er af megen Bigtighed og formentlig ikke kan ventes udført uden ved Bidrag af Veifondet, optaget paa Veibudgetpropositionen for næste Termin.

Af den samme Hovedvei vil Departementet fore-

flaa opført Omlægning af en i dens nedre Deel strax ovenfor Mosbø beliggende Strækning, hvis Omlægning er bleven nødvendig efterat en heftig Flom i forrige Aars Høst bortrev et større Stykke af Veien. Omlægningen er med en Længde af 1700 Alen, ifølge vedlagte af Ritmester Lund udarbejdede Forslag, anslaaet til 3350 Spd., hvoraf til Grund og Gjerdehold 50 Spd. Som Bidrag til Arbeidet antages der at burde kræves af Distriktet, foruden Overtagelsen af denne Erstatning, $\frac{1}{4}$ af de øvrige Omkostninger, hvilket af sidste Amtsformandskab er vedtaget, idet det dog har begrændset Bidraget til $\frac{1}{4}$ af Overslagssummen.

Ved samme Ingenieur ere Hovedplansundersøgelser bleve anstillede for Omlægning af den sæterdalske Hovedvei i en Længde af 5 à 6 Mile ovenfor Christianssand, samt detailleret Forslag udarbejdet til en Omlægning af den nordensfor det næst foran omhandlede Parti liggende Strækning af Veien til i Nærheden af Homme, hvor den nuværende Wei anføres at være meget besværlig. Til denne Omlægning, der er foreslaaet efter en Linie gennem Aalaksdalen forbi Behus, er anslaaet at ville medgaa i en Længde af 9475 Alen 14000 Spd. hvoraf til Grund og Gjerdehold 824 Spd.

Amtsformandskabet har for det Tilfælde, at et Beløb af 20,000 Spd. maatte komme til Anvendelse til Omlægning af denne Wei ovenfor det udgaaede Stykke, ogsaa hertil vedtaget at udrede $\frac{1}{4}$ indtil et Beløb af 6666 Spd. 80 s., under Betingelse af at Grunderstatningen overtages af vedkommende engere Distrikt. Om at en saadan videregaaende Omlægning maa blive foreslaaet til Udførelse i næste Termin, har ogsaa Amtmanden anholdt, idet han dog antager, at ikke det af Ritmester Lund foreslaaede Parti først bør komme i Betragtning, og at Valget af den Strækning, der bør oparbejdes, derfor bør udstaa, indtil de detaillerede Undersøgelser ere bleve udstrakte til en større Deel af Veien. Angaaende den nuværende Wei gennem Sætersdalen paa den af ham undersøgte Strækning har Ritmester Lund oplyst, at den, hvad Stigningsforholdene angaar, er bedre end de fleste vestlandske Hovedveie, og at den nu er meget besværlig at befare, kommer, anfører han, ikke saameget af de enkelte forekommende Klexer som af en yderst mislig Kjorebane, der paa længere Strækninger bestaar af løs Sand. Dette kan ikke overalt tilskrives Mangel paa Grus, thi paa flere Strækninger findes god Grus i Overflod. Departementet antager, at en Omlægning af denne Wei i videre Udstrækning, end ovenfor foreslaaet, maa henstaa til en senere Tid.

I Departementets til Grund for sidste Veibud

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Vestlandske Hovedvei.

getproposition liggende Foredrag er omhandlet projekteret Omlægning af den vestlandske Hovedvei paa Strækningen nærmest østenfor Christianssand, fra Byen til Alefjær, hvortil ifølge Forslag, afgivet i Mai 1856 af nuværende Artillericapitain S. Krag, er anslaaet at ville medgaa 54800 Spd., under Forudsætning af, at Veibredden bliver i Almindelighed 8 og undtagelsesvis paa kostbarere Steder 7 Alen. Omlægningens Længde vilde efter Forslaget blive 21375 Alen, Maximumstigningen $\frac{1}{10}$ og Transportgevinsten 2,9. Til Arbeidet har Lister og Mandals Amtsformandskab under 11te Juli 1862 vedtaget at bidrage en Femtedeel af Overslagssummen eller 10960 Spd. under Forbehold om et senere Amtsformandskabs nærmere Bestemmelse med Hensyn til Terminerne for Bidragets Indbetaling. Det udarbejdede Forslag er af Forfatteren i indeværende Aar paanyt gennemgaaet i Marken, og antages det, at Omkostningerne, naar Veibredden sættes til i Almindelighed 7 og paa kostbarere Steder 4 Alen med Mødepladse, hvilken Indskrænkning her efter Terrainets Beskaffenhed medfører betydelig Formindskelse i Kubikmasserne, ville blive 30500 Spd., Udgifter til Grund og Gjerdehold uberegneede. Disse, der i det oprindelige Overslag vare opførte med henved 4900 Spd., ere efter ny af vedkommende Grundiere vedtagne Burdering, hvorved kun er taget Hensyn til Indmarkens Værdi, idet Erstatning for Udmærk er frafaldt, nedsatte til 1650 Spd. Foruden Amtsformandskabets ovennævnte Vedtagelse have nu ogsaa Beslutninger om Tilskud til Arbeidet af Christianssands By, nemlig ifølge Communebestyrelsens Beslutning af 29de Marts d. A. et Beløb af 2000 Spd., fremdeles af Tveds Sogns Commune, der under 27de Juni 1865 har vedtaget dels som Garant for tegneede private Bidrag og dels gennem Udligning paa Matrikfulkshylden at tilvejebringe et Tilskud af 740 Spd., og endelig af Oddernæs Præstegjeldscommune, der har erklæret at ville afgive fri Grund og overtage Udgifterne til Gjerdehold for den Deel af Veien, der falder inden denne Commune, under Betingelse af, at Erstatningen udredes i 5 paa hinanden følgende Aar fra 1ste Januar 1866 at regne. Christianssands By samt Tveds Communes Bidrag ere vedtagne under Forudsætning om, at Midler til Omlægningen bevilges af det nu forsamlede Storting. Vedkommende Amtmand har anbefalet den heromhandlede Omlægning til Sværkfættelse i næste Budgettermin, idet han fremhæver, at Arbeidet er en Deel af en større Plan, der forøvrigt er kommen til Udførelse, nemlig paa Strækningen mellem Alefjær og Aabel, hvilken sidste Omlægning imidlertid

efter Amtmandens Formening, ikke gjør sin Nytte, forinden Stykket fra Christianssand til Alefjær er medtaget. Han paapeger, at Veistrækningen mellem Aabel og Christianssand danner Udmundingen for Færdsejen fra Topdalens Dalsøre, og antager, at Veien mellem Christianssand og Alefjær, ved Siden af dens Betydning som en Deel af en af Rigets største Veilinieer, kan betragtes som Transportvei for Noget af Oddernæs Præstegjeld, for Tveds Præstegjeld, hvoraf dog en Deel ogsaa kan benytte Søveien, for Heirefos, for Mykland og andre Partier af Omliid og desuden for visse Partier af Begusdal. Amtmanden har derhos udtalt, at han antager, at Tveds Commune vil i Lighed med Oddernæs erklære sig villig til at bidrage med Afgivelse af fri Grund og Overtagelse af Gjerdeholdsudgifter til den Deel af Veien, der bliver beliggende inden dens Distrikt.

Departementet anseer den heromhandlede Omlægning, der vil afløse en bakket og tung Veistrækning, særdeles onstelig, men antager ikke, at der vil være Anledning til af Veifondet at disponere Midler til sammes Sværkfættelse i næste Budgettermin.

Den i den vestlandske Hovedvei liggende Bro over Mandalselven i Ladestedet Mandal, hvis Bedligeholdelse Lister og Mandals Amtsformandskab anseer for Amtscommunen uvedkommende, udgik under en i forrige Aars Høst pludseligt indtraadt Vandflom ved Sommermasser, der førtes ned mod Broen, efterat et Hængsel ovenfor i Elven var sprunget. Da sidstafholdte Amtsformandskab nægtede at yde Tilskud til Broens Gjenopførelse, har Ladestedets Communebestyrelse vedtaget af Communekassen at udrede Halvdelen af Omkostningerne overensstemmende med et af Civilingenieur Fenger-Krog afgivet af Veidirecteuren og Ingenieurcommissionen gennemgaaet Forslag, hvorefter Udgifterne beregnedes til 3200 Spd., i Forventning om at den anden Halvdeel maatte blive udredt af Veifondet. Communebestyrelsen har derhos indgaaet paa, hvad Departementet under de stedfundne Forhandlinger i Sagen har opstillet som Betingelse for dets Anbefaling til, at nævnte Andeel bevilgedes af Veifondet, nemlig at Communen tillige overtog den fremtidige Bedligeholdelse af Broen, og Tvisten om, hvem Forpligtelsen i denne Henseende paahviler, maa man efter det Passerede, om Forudsætningen for Communens Vedtagelse indtræder, anse for bortfalden for Eftertiden.

For at Gjenopførelsen af Broen, der er af stor Bigtighed for Færdsejen, kunde paabegyndes saa betimelig, at den kunde benyttes for denne Vinters Begyndelse, blev det ved Kongelig Resolution af 23de August sidstleden tilladt, at Halvdelen af Omkostning-

gerne indrededes forstudsviis af Statskassen under Betingelse af, at Mandals Communebestyrelse garanterede Beløbet Refusion, forsaavidt det ikke af Stortinget maatte blive bevilget indredet af det almindelige Veifond. En saadan Garanti er derefter bleven stillet af Communebestyrelsen. Under Henvisning til det i Departementets vedlagte underdanigste Foredrag der ligger til Grund for ovennævnte Resolution, Anførte, vil Departementet foreslaa, at Halvdelen af Omkostningerne ved dette Arbeide, efter Overslaget 1600 Spd., optages paa Veibudgetpropositionen.

Til Veiomlægningen mellem Mandal og Vigeland er af Overslagssummen 32000 Spd., som oven anført, for indværende Budgettermin stillet til Disposition 28000 Spd., og Restbeløbet 4000 Spd. bliver altsaa at søge bevilget for kommende Budgettermin.

Fra Mandal fører en Bygdevei, der dog ikke i sin hele Udstrækning er kjørbar, opad langs Mandalselven gennem Halsaa, Holme, Oslebo, Lovdals, Bjællands og Grinnems Sogne til Aaseral i Kobygdelaget. Denne Vei er ogsaa paa de som Kjørvei oparbejdede Strækninger saagodtsom i sin Hæelhed særdeles besværlig saavel paa Grund af mange og steile Bakker som ved en mislig Veibane. Der er ved Capt. P. Conradi blevet anstillet detaillerede Undersøgelser angaaende Istandbringelse af tjenligere Veiforbindelse i de heromhandlede Strog, og gaar hans med Bilage vedlagte Forslag af 30te April 1860 ud paa Dparbejdelse af sammenhængende ny Vei fra Mandal til Aaseral Kirke i en Længde af omtrent 7 Mile med en Bekostning af i det Hele 188798 Spd., hvoraf for Strækningen inden Lister og Mandals Amt 152044 Spd., og for Strækningen inden Kobygdelaget 36754 Spd. Herved er paaregnet en Veibredde i Dalens nedre Dele af i Almindelighed 7 og 6 Alen, men ovenfor Bjælland kun 4 Alen med Mødepladse. Maximumstigningen er sat til $\frac{1}{2}$, som dog kun forekommer i de øverste 4 Mile. Transportgevinsten ved Anlægget efter denne Plan gaar for tvende af de Parceller, hvori Forslaget er inddeelt, nemlig Lagmandskleven samt mellem Vangeland og Skaddeland i Holme op til respektive 6,7 og 4,5, for de øvrige varierer den mellem 3,9 og 1,9. Dette Forslag er bleven gennemgaaet i Marken af Ingenieurlieutenant P. Krag, som antager, at Omkostningerne, deels ved nogle Forandringer i Detaillen, deels ved Indskrænkninger i Veibredden samt ved paa en mindre Strækning at bibeholde den gamle Vei med en ubetydelig Rectification kunne reduceres til et Beløb af 140000 à 145000 Spd., foruden Grund- og Gjerdegodtgjørelse, hvortil i Capt. Con-

radis Overslag er opført ialt omtrent 22000 Spd. Af nævnte Hovedsum er 115000 Spd. ansat for Strækningen inden Lister og Mandals Amt og 25000 à 30000 Spd. for den ovenfor liggende. Resultaterne af oven omhandlede Undersøgelser have været forelagte sidstafholdte Amtsformandskab for Lister og Mandals Amt, der har givet Samtykke til, at Veien mellem Mandal og Amtsgrændsen ved Aaseral classificeres som Hovedvei under Forudsætning af, at dens Dparbejdelse overtages af det almindelige Veifond, samt som Bidrag hertil har bevilget en Tiende-deel af de medgaaende Omkostninger indtil et Beløb af 11500 Spd., at indbetale med forholdsmæssige aarlige Afdrag, efterhaanden som Arbeidet skrider fremad. Ligeledes har Nedenæs og Kobygdelagets Amtsformandskab under 10de Juli d. A. som Bidrag til Anlægget af Hovedvei fra Aaseral Præstegjælds sydlige Grændse til Aaserals Kirke bevilget et Beløb af 3000 Spd. at indbetale i 10 paa hinanden følgende Aar. Af de engere Distrikter ere følgende Tilfud til heromhandlede Vei vedtagne:

1. Af Mandals Commune ifølge Beslutning af 22de Februar d. A. et Bidrag af 10000 Spd., at indbetale med $\frac{1}{7}$ aarlig i 20 Aar, hvorhos Communen senere har overtaget den fornødne Erstatning for Grund og Gjerdehold til den Deel af Veien, der vil falde inden Ladestedets Grændser.
 2. Af Holme Sogns Commune ifølge Beslutning af 3die Mai d. A. et Bidrag af 2000 Spd., ligeledes at afbetale i 20 Aar.
 3. Af Oslebo og Lovdals Sogns Communebestyrelse er under 8de Mai d. A. vedtaget en Udligning til Arbeidet af 1 Spd. aarlig paa Distriktets Matrikelskyld i 20 paa hinanden følgende Aar, hvilket, da Matrikelskylden er omtrent 382½ Daler, vil udgjøre omtrent 7650 Spd.
- I samme Distrikt opgives derhos at være tegnede private Bidrag til Veianlægget til et Beløb af 2000 Spd., at indbetale i 2 paa hinanden følgende Aar, regnet fra den Tid, da Anlægget maatte være bestemt og Arbeidet paabegyndt inden Herredet. Mod at erholde disse Bidrag har Communebestyrelsen under 7de August d. A. vedtaget at overtage den hele fornødne Erstatning for Grund og Gjerdehold til Veianlægget, forsaavidt det falder inden dette Herred.
4. Af Bjællands og Grinnems Sogns Communebestyrelse er ved Beslutning af 21de Januar d. A. ligeledes vedtaget en Udligning af 1 Spd. paa hver Skylddaler af Sognenes Matrikelskyld i et Tidsrum af 20 Aar, hvilket,

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Bestandske Hovedvei.

- da Skylden er omtrent 327 Daler, vil udgjøre circa 6500 Spd.
5. Af Finslands Sogns Communebestyrelse er under 3die Juni sidstleden vedtaget en Udredsel af 15 Spd. paa hver Skylddaler af Sognets Matrifelskyld, at fordele paa 20 Aar, under Betingelse af, at Veien bliver anlagt overeensstemmende med Capt. Conrads Plan efter en Linie paa Mandslaavandets Østside, samt at Veiarbeidet besluttes af det nu forsamlede Storting. Da Sognets Matrifelskyld er circa 165 Daler, vil Bidraget udgjøre omtrent 2500 Spd., hvortil, efter hvad der af Communebestyrelsen er opgivet, kommer som frivilligt Bidrag fra dem, der inden Sognet ville have meest Nytte af Veien, et Beløb af 294 Spd.
 6. Af Aaserals Communebestyrelse er ved Beslutninger af 24de Mai og 24de Juni d. A. vedtaget, under Forudsætning af, at Veianlægget føres frem som Hovedvei ligetil Lognevandet, at udrede til samme 1 Spd. pr. Skylddaler aarligt i 15 paa hinanden følgende Aar, hvilket vil beløbe til omtrent 3500 Spd. Hvis Veien, saaledes som ved de afgivne Forslag forudsat, kun oparbejdes som Hovedvei til Kirkebygden, er af Bevilgningen bestemt anvendbar som Bidrag hertil en Trediedeel, medens det Øvrige for saadant Tilfælde er besluttet anvendt til Oparbejdelse af Wei mellem Kirkebygden og Lognevandet. Ved Beslutning af 31te August næstefter har Communebestyrelsen derhos overtaget at udrede den fornødne Erstatning for Grund og Gjørdehold til det projecterede Anlæg, forsaavidt Veien bliver beliggende inden dette Distrikt. De saaledes af de interesserede Amts- og mindre Communer vedtagne Bidrag, udenfor hvad der vedkommer Grund- og Gjørdegodtgjørelse, udgjøre tilsammen omtrent 44300 Spd. eller ikke langt fra en Trediedeel af de calculerede Omkostninger, nævnte Godtgjørelse ubereguet. Betydningen af den gennem heromhandlede Dalsøre foregaaende Færdsel paafræver efter Departementets Formening gjennemgribende Forbedringer af den forhaandenværende Landvei, hvilken man efter Forholdene anseer berettiget til i den Udstrækning, som de anstillede Undersøgelser omfatte, at classificeres som Hovedvei, forudsat at den bringes i den Stand, som for en saadan udkræves. De foreliggende Bevilgninger fra Distrikternes Side fyldestgjøre vistnok ikke ganske de Forordninger, der antages i Tilfælde at maatte opstilles som Betingelse for Tilskud af Veifondet til de foreslaaede Arbejder. Der formenes nemlig at maatte kræves en Trediedeel

af de medgaaende Omkostninger ved Siden af Dvertagelse af samtlige Udgifter til Grund og Gjørdehold. De vedtagne Bidrag godtgjøre inidertid, at Nødvendigheden af Communicationens Forbedring af de nærmest Vedkommende er erkjendt, og det tør formeentlig derfor ogsaa antages, at det opgivne Bidrag vil blive vedtaget til de Arbejder, som i næste Budgettermin maatte komme til Udførelse. Departementet vil derfor foreslaa opført til Veiomlægninger i dette Dalsøre i næste Termin et Beløb, som man af Hensyn til andre paaatrængende Arbejder finder at maatte indskrænke til 12000 Spd. Den nærmere Anvendelse heraf antages i Tilfælde at burde overlades til senere Bestemmelse, idet man ikke for Tiden har fuldstændige Oplysninger til Bedømmelse af, hvilke Partier af Veilinen først maa blive Gjenstand for Oparbejdelse.

Udbedringen af den ved Hellelands Kirke i Dallerne fra Hovedlinien langs Kysten udgaaende Wei gennem Hellelands, Birkefrens, Gjesdals og Høilands Sogne til Ladestedet Sandnæs, hvortil i indeværende Budgettermin paa Veiens sydligste Parti anvendes et Beløb af 11200 Spd., vil Departementet foreslaa i næste Budgettermin fortsat ved Omlægninger i Veiens øverste Strækning mellem Kyllingstad og Sandnæs, hvor der tiltrænges forskjellige partielle Forbedringer, naar denne Linie i dens Heelhed skal bringes i en ogsaa for tungere Færdsel nogenlunde tjenlig Stand. De fornødne Arbejder paa sidstnævnte Strækninger er i Capt. H. Krags med Profiltegninger vedlagte Forslag af 27de Mai 1862 samt Tillæg af 3die Juni 1863 anslaaede til 16300 Spd., hvoraf 4800 Spd. til Erstatning for Grund og Gjørdehold. Af Omkostningerne har sidst holdte Amtsformandskab for Stavanger Amt vedtaget at udrede en Ottendedeel under Betingelse af, at Gjesdals og Høilands Communer mod af Amtscommunen at tilstaaes 1000 Spd. overtage samtlige Udgifter til Grundafstaaelse og Gjørdehold. Vedtagelse herom er af nævnte engere Communer i Forening med Ladestedet Sandnæs's Commune senere afgivet. I Betragtning af Betydeligheden af det Beløb, hvortil Grund og Gjørdeholdsgodtgjørelsen ved de heromhandlede Arbejder er anslaaet, tror Departementet, at den af Amtscommunen vedtagne Kvotadeel kan ansees som et tilstrækkeligt Tilskud ved Siden af Dvertagelsen af nævnte Udgiftsposter, og vil underdanigst anbefale Arbejderne opførte mod dette Bidrag.

VI. De thelemarkske Veie.

I den fra Kongsberg over Medheien til Hiterdal og derfra gennem Hjertdals, Silgjords og Hvide-seids Præstegjælde til Spjosod ved Hvide-seidsvand

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869 De thelemarckske Veie.

førende Hovedvei, fra hvilken ved Brunkeberg Kirke den Hovedvei udgaar, der fører opad Laurdals og Vinje Præstegjælde i Retning mod Kaldal, er i de senere Aar med Bidrag af Veifondet iverksat forstjellige Arbejder, nemlig Omlægning af Veien fra Spjosod til Sundfjilen med Bro over denne, Omlægning mellem Lughol og Hegni i Silgjord samt umiddelbart ovenfor mellem Sundsbro og Hjerpsen samt langs denne. De af den gamle Vei tilbagestaaende Strækninger ere tildeels meget besværlige, og fornemmelig gjælder dette Opstigningen fra Sundbygden i Hvideseid til Brunkebergs Kirke, idet Veien her i bratte Bakker fører op omtrent 1000 Fod over Dalbunden. Vedkommende Amtmand har om disse Bakker bemærket, at de uden Tvivl have den længste og besværligste Stigning, der i een sammenhengende Strækning findes paa nogen Hovedvei i Bratsbergs Amt, og at de ikke alene gjøre Færdselen meget besværlig for det ovenfor liggende Brunkeberg Sogn, der forstørstedelen her har sin eneste Forbindelseslinie, men ogsaa ere væsentlig Aarsag til, at der paa Veien mellem Hvideseid og Hiterdal eller Tinnso — hvilken Vei nu om Sommeren befares af et stort Antal Reisende — vanskelig kan benyttes bekvemme Kjøreforretninger til to Heste. Angaaende en Omlægning af disse Bakker og af Veien nedensfor til Sundbroen, hvorved der kunde erholdes en saavel for det nærmeste Distrikt som for den videregaaende Færdsel hensigtsmæssig Linie, har der været anstillet gjentagne Un-

1. For Hovedlinien fra Opsund til Brunkebergs Kirke

7837½ Alen, 9400 Spd., hvoraf Grund og Gjerdeholds-godtgj. 1100 Spd.

2. „ Sidelinien til Kirkebo . . . 1200 — 600 — — — 100 —

3. „ Sidelinien til Dampedaals Bro 2250 — 1300 — — — 200 —

Tilsammen 11287½ Alen, 11300 Spd., hvoraf Grund- og Gjerdeholds-godtgj. 1400 Spd.

Ved Anlægget opnaaes en lidt mere end dobbelt saa stor Transportevne som den gamle Veis.

Til disse sidstnævnte Arbejders Udførelse har Hvideseids Communebestyrelse vedtaget at udrede Halvdelen af Udgifterne til Grund- og Gjerdeholds-godtgjorelse og Bratsbergs Amtsformandskab ved Beslutning af 24de Juni d. A. overtaget den anden Halvdeel af nævnte Udgifter samt en Fjerdedeel af de øvrige medgaaende Omkostninger. Forjaaviddt Veianlægget maatte udstrækkes fra Opsund til Sammenstødet med den gamle Vei ved nordre Midtsund, hvilket Veidirektøren har tilraadet, forat Færdselen kan undgaa Svingen om Kirkebo og den noget bakkede Vei herfra til Midtsund, samt forjaaviddt Dampskibsbrygge maatte opføres ved Kirkebo i Forbindelse med Oparbejdelsen af Sidelinien hertil, have Communerne vedtaget i ovennævnte Forhold og paa an-

dersøgelser, hvis Resultater indeholdes i vedlagte tvende Forslag, nemlig Ingenieurlicent P. Krags af 3de Juni 1856, modificeret ved hans hofølgende Betænkning af 23de Februar 1865, og Civilingenieur Bloms af 18de Juli 1863. Planen for de af Begge udførte Linier er fælles fra Sundbroen til Midtsund Stampemølle, der ligger omtrent 150 Fod over Sundfjilen, men herfra falder Bloms Linie atter ned til Dalbunden indensfor Sundfjilen forat komme i Forbindelse med Dampskibsfarten paa denne, med Dalforet indensfor og med Bygdeveien til Dalene og fører senere i en stærk vestlig Sving om Gaarden Omtvedt, hvor den støder til den til Vinje førende Vei, til Brunkeberg Kirke, medens den af Licent. Krag senest foreslaaede Linie, for hvis Befølgelse Veidirektøren har udtalt sig, omtrent bibeholder den vundne Høide indtil Opsund, hvorfra en Sidelinie er foreslaaet ned til Dampskibs-anløbsstedet ved Kirkebo, og fra Opsund fører med $\frac{1}{5}$ Vels Stigning udenom Holtane og Gadeholt op til Kirken, idet den fra Holtane afgiver en Sidearm ned til Dampedaals Bro i Veien til Dalene. Omkostningerne ved de af Licent. Krag foreslaaede Arbejder ere for Hovedlinien beregnede i 3 Parceller, tilsammen af 14180 Alens Længde, til 14700 Spd., og med Sidelinierne tilsammen til 16600 Spd. For selve Brunkebergbakkernes Omlægning fra Opsund til Brunkebergs Kirke med de foreslaaede Sidelinier stille Omkostnings- og Længdeforhold sig saaledes:

givne Maade at bidrage ogsaa hertil. Omkostningerne ved Veianlæggets Udvidelse fra Opsund til Midtsund, en Veilængde af omtrent 1000 Alen, ere ikke i Licent. Krags Overslag særskilt beregnede, men efter Forfatterens Opgivende antages Overslagssummen, naar dette Veistykke medtages, at maatte forhoies til 12500 Spd., hvoraf Grunderstatning 1600 Spd. Heri ere ogsaa Omkostningerne ved Opførelse af en Dampskibsbrygge indbefattede.

Amtmanden har med Hensyn til Licent. Krags seneste Plan bemærket, at han anseer det afgjort, at ved samme Opgaven er løst paa en tilfredsstillende Maade, og saaviddt muligt Hensyn taget til de forskellige Interesser. At Veiarbejdet i Tilfælde udstrækkes til nordre Midtsund, samt at Dampskibsbrygge opføres i Forbindelse med Sidelinien til Kirkebo, anseer Amtmanden ønskeligt, idet han bemærker, at den

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. De thelemarkste Veie.

antydde Fortsættelse i væsentlig Grad vil lette Forbindelsen med den gamle Bei til Sundbroen samt bevirke, at det nye Anlæg, som sammenbundet med den gamle Bei, vil faa et mere afsluttet Udseende og dets Forlængelse til Sundbroen i alt Fald ikke i den nærmeste Fremtid være nødvendigt. Dampskibsbrøgen, anfører han, er, da Dampskibet paa Flaas-, Hvideseids- og Vandagsvandene nu, efterat Sundbroen er bleven en Vindebro, stadigt gaar op i Sundfjælen, bleven en Nødvendighed, og han antager, at Billighed taler for, at det Offentlige kommer denne Dampskibsfart, der for Tiden ingen Understøttelse oppebær af Staten, tilhjælp ved at skaffe Dampskibet en Landingsplads, der sættes i Forbindelse med Veien. Om de projecterede Sidelinier fra Holtane til Dampdalsbro og fra Opfund til Dampskibsanløbsstedet ved Kirkebo har Amtmanden bemærket, at disse blive aldeles nødvendige som en Følge af, at den nye Bei rykkes bort fra den Bei, der fører til Dalene og fra nævnte Landingssted. Amtmanden har derfor andraget om, at de ovenomhandlede Arbeider maa i næste Budgettermin komme til Udførelse for Veifondets Regning mod det vedtagne Tilskud af Distriktet, idet han har udhævet, at Omlægningen af Brunkebergbakkerne maa ansees som et paatrængende Arbeide og navnlig er nødvendig for at bringe Sammenhæng i en større Veilinie.

Amtmanden, der som en yderligere Grund til at optage dette Arbeide paa Budgettet har udhævet, at det, dersom et af de Trængselsaar, der saa hyppig ramme Fjeldbygderne, igjen skulde indtræffe, altid er ønskeligt, at der habes et offentligt Arbeide, som kunde sættes i Gang i Distriktet, har senere oversendt et af vedkommende Foged anbefalet Andragende fra Communebestyrelsen i Hvideseid om, at Arbeidet paa Grund af den mislige Ho-Høst iaar maa sættes i Gang til Joraaret for at skaffe Arbeidsfortjeneste i Distriktet, og har Amtmanden ved denne Leilighed paanytt udtalt sig for, at Arbeidet af Hensyn til Forholdene i Thelemarken kommer til Udførelse.

Departementet finder dog af Hensyn til andre Distrikters Krav ikke at kunne anbefale, at dette Arbeide kommer til Udførelse i næste Termin.

I den heromhandlede Hovedvei forekommer, som nærmere omhandlet i Departementets underdanigste Foredrag, der ligger til Grund for sidste Veibudgetproposition, Pag. 72, i Sandlands Annex til Hjertdals Præstegjæld et Parti, der er udsat for bestandige Udskjæringer og Ovejsvømmelser af Orvella, en Vielv til Hjertdalselven, der falder ud i Siterdalsvandet. Da Stedet paa Grund heraf til sine Lider er impasabelt, er en Forbedring af dette Parti paatrængende

nødvendig, men noget Forslag hertil har Departementet hidtil ikke kunnet fremlægge, da den i technisk Henseende vanskelige Opgave, som en Overgang over Orvella paa dette Sted frembyder, endnu ikke kunde ansees tilfredsstillende løst. Efter anstillede Undersøgelser saavel fra Veivæsenets som Canalvæsenets Side har Ingenieurcommissionen i Betænkning af 27de Marts d. A., der tilligemed tidligere afgivne Forslag og Erklæringer vedkommende Sagen er vedlagt, udtalt sig for, at man, uden at iverksætte noget egentligt Reguleringsarbeide i Elven, som nemlig vil falde kostbart at istandbringe, medens Bedligholdelsesudgifterne vanskeligt kunne beregnes, indskrænker sig til Opførelse af een Bro over det nærværende Hovedløb nærmest Elvens høire Bred, samt at Veien forøvrigt i det udfatte Strog føres over paa en tilstrækkelig høi Steenjetee uden Vandløb. Commissionen gaar nemlig ud fra, at man herved vil opnaa en lokal Regulering til Hovedløbet, idet Elven i Flom vil oplægges ovenfor Setteen og derved efterhaanden samle over i dette de mindre Løb, der i Begyndelsen ville søge gennem Setteen. Disse Arbeider, for hvilke der ikke hidtil har været Anledning til at see udarbejdet Detailplan, ere, naar Broen opføres som Pælebro, og de til samme stødende Ender af Setteen gives fornøden Beskyttelse mod Underkijering, foreløbigt anslaaet til mellem 3 og 4000 Spd. Sidst afholdte Amtsformandskab for Bratsbergs Amt har til samme vedtaget at udrede en Trediedeel af de medgaaende Omkostninger samt desuden overtaget Udgifterne til Jordafstaaelse, forsaavidt der om saadanne bliver Spørgsmaal. Departementet vil underdanigst foreslaa disse Arbeider mod det vedtagne Bidrag af Distriktet opførte til Iverksættelse i næste Budgettermin med et foreløbigt ansat Omkostningsbeløb af 4000 Spd.

Ved de af Stortingene i 1857, 1859—60 og 1862—63 bevilgede Midler, ialt 56,200 Spd., vil Veien fra Hildalsvandet i Odde i Retningen mod Noldal blive ført frem til Elversleite i Hørradalen, hvor den bratteste Nedstigning af Riveveien til Noldal begynder. Departementet, der antager, at dette Arbeide, der har sin væsentligste Betydning som Paabegyndelse af et Communicationsanlæg over Sauerlidfjeldet som en ny Forbindelse mellem det øst- og vestfjeldske Norge, ikke bør afbrydes, men i den Udstrækning, som Hensynet til andre mere paatrængende Anlæg tillader, stadig om end langsomt fortsættes mod det tilsigtede Maaal, vil for næste Budgettermin foreslaa opført hertil et Beløb af 10,000 Spd. Idet man henviser til de i Anledning af Veibudgetpropositionen i 1854 (Pag. 51 o. ff.) samt

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Søndre Bergenhuss Amt.

i vedlagte Afhandling af Capt. H. Krag givne udførligere Fremstillinger af Planen for dette Anlæg og dets Betydning, skal man hidsette følgende Oplysninger om, hvorledes det heromhandlede mindre Beløb er tænkt anvendt. Man henholder sig i denne Henseende til et af Capt. H. Krag, der i længere Tid har bestyret Arbejderne paa denne Veilinie, afgivet og af Veidirecteuren tiltraadt Forslag.

Ved Fortsættelsen af Veianlægget som Kjørevei ned til Roldal kan man kun ved Slyngninger naa den antagne Maximums Stigning $\frac{1}{2}$. Opstigningen til en Høide, naar den antagne Stigning kun kan erholdes paa denne Maade, foranlediger, at en gunstig Kjørevei faar en saa meget større Længde, at Kjøreveiens Transportevne paa Grund heraf og af Kjærrens for Varetransporten døde Vægt, efter hvad der oplyses, kun bliver circa $2\frac{1}{2}$ Gange fordeeltigere end en mellem de samme Steder anlagte kortere om end steilere Ridevei. Et Kjøreveisanlæg gennem Roldal, hvor Veien gennem Slyng først sænker sig fra en Høide af circa 3300 Fod over Havet ned til circa 1200 à 1400 Fod for derefter igjen at stige op til 3400 Fods Høide, antages derfor først at have sin egentlige Berettigelse som Led af et samlet Kjøreveisanlæg, medens det isoleret og alene for Færdselen fra Roldal anses forholdsvis for at være af mindre Betydning. Dette i Forbindelse med at Veianlægget gennem Roldal henhører til de kostbarere Partier paa den gjenstaaende Deel af Routen, og hvor Veiliniens Tracé desuden bør være undergivet længere Tids Overveielser, gjør det formeentlig mest befoiet, at man nu, efterat den tildeels livsfarlige og i det Hele taget yderst besværlige Ridevei mellem Odde og Elversleite er omlagt, ved Fortsættelsen begynder østfra ved Gugaarden i Vinje, hvor den billigste og fladeste Deel af Veiliniens forefindes paa de Strækninger, hvor Rideveien maa overstige store Høider, og hvor altsaa med mindst Omkostning opnaaes den største Transportgevinst. Foruden altsaa til Dparbejdelse af Veien fra denne Side, saalangt Midlerne strække, antager man ligeledes i Overensstemmelse med Capt. Krag's Forslag, at der af den foreslaaede Bevilgning tillige bør anvendes det Fornødne til Istandbringelse af en Fjeldstue paa Haukelidfjeldet, hvortil der er anflaaet at ville udkræves 1330 Spd. Herved vil man afhjælpe en af Hindringerne for en hyppigere Samfærdsel mellem Ost- og Vestlandet over Houkelidfjeldet, nemlig at der mellem Roldal og Grungedal forefindes en circa 4 Mil lang ubeboet Strækning, som i Regelen ikke tilbageslægges paa kortere Tid end circa 12 Timer, og hvor desuden Veirligets hyppige Vexlinger let foranlediger Afbrydelser i en regelmæssig Færdsel.

Men den Omstændighed, at der omtrent paa Fjeldets Midte var et beboet Sted, hvor der kunde søges Ly og Hjælp i Nødstilfælde, formenes allerede inden Veiens Anlæg at ville fremkalde en stærkere Færdsel, end der nu finder Sted. Til de Arbejder, som tilsigtes udforte, antages der ikke at burde kræves noget Bidrag af Distrikterne.

Det i indeværende Budgettermin paabegyndte Veianlæg fra Ledestedet Saugefund i nordlig Retning gennem Skaare, Sveen og Wigebugd Sogne i Stavanger og søndre Bergenhuss Amt, hvortil af Overslagsbeløbet, 38400 Spd., Halvdelen bevilgedes af forrige Storting, vil Departementet foreslaa i næste Budgettermin fuldført i den forudsatte Udstrækning til Gaarden Haugland, hvor Anlægget vil møde en Bygdevei, der fra Stromoen fører om Valestrands Kirke til Tittelnæs, det nordlige Endepunkt af den Halvø, hvorpaa de her nævnte Sogne ere beliggende, saa at sammenhængende Kjøveisforbindelse over Halvoens nordre Deel paa denne Maade vil tilveiebringes. Til Anlæggets Fuldførelse overensstemmende med anførte Plan har sidstafholdte Amtsformandskab for søndre Bergenhuss Amt, under hvilket Distrikt den tilbagestaaende Deel af Linien i sin Heelhed vil falde, ved Beslutning af 23de Juni d. A. vedtaget at bidrage som til det af forrige Storting besluttede Arbejde foruden med Overtagelse af Udgifter til Grund og, saafremt derom bliver Spørgsmaal, til Gjerdehold, hvilke Udgiftsposter ikke ere iberegneede i ovennævnte Overslag, endvidere med en Fjerdedeel af de øvrige Omkostninger, under Betingelse af, at sidstnævnte Tilskud afbetales med $\frac{1}{10}$ Deel aarlig i 10 Aar. Der foreslaaes saaledes til heromhandlede Anlæg for kommende Budgettermin bevilget et Beløb af 19200 Spd.

Hovedrouten mellem Side ved Gardangerfjorden i Ulvigs Præstegjæld og Vossevangen, i hvilken ved de af sidste Storting bevilgede Midler i indeværende Budgettermin deels er deels vil blive udført Veianlæg langs Gravenvand og Omlægning af det besværlige Parti i Ekjerdet noget ovenfor nævnte Vand, vil Departementet foreslaa i næste Budgettermin udbedt paa det værste af de nu tilbagestaaende Partier. Omkostninger, Længdeforhold og Transportgevinst ved Omlægning af de tilbagestaaende Strækninger stille sig ifølge vedlagte, af Premierlieut. L. M. Hille udarbejdede Forslag til Arbejderne, saaledes:

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Nordre Bergenhus Amt.

	Længde i Alen.	Omkostninger.	Hvoraf Grund- og Gjærdeholds-erstatning.		Transport-gevinst.
			Epd.	fl.	
1. Side — sydlige Ende af Gravens Vand	3275	3700	601.	36.	2,9
2. Nordlige Ende af Gravens Vand — Skjervet	5350	4500	713.	72	2,4
3. Nordlige Endepunkt for Omlægning af Skjervet — Bergsag	11600	10000	693.	40.	2,7
4. Bergsag — Bøssøvangen	13325	21100	4473.	„	3,2
Tilsammen	33550	39300	6481.	28.	

Af disse Parceller vil man i næste Budgettermin foreslaa omlagt den under No. 4 nævnte fra Bøssøvangen til Bergsagen.

Til Omlægningen af samtlige Parceller har sidst afholdte Auntsformandskab for søndre Bergenhus Amt efter Opfordring fra Departementet ved Beslutning af 23de Juni d. A. vedtaget at bidrage med Overtagelse af Erstatningen for Grund og Gjærdehold samt en Femtedeel af de øvrige medgaaende Omkostninger. For sidstnævnte Tilskud er forbeholdt samme Afbetalingstid som for den vedtagne Kvotadeel til Fuldførelse af Anlægget mellem Haugehund og Hauge-land, nemlig 10 Aar.

Ved at foreslaa dette Tilskud til Arbejderne bevilget har vedkommende Comitee inden Auntsformandskabet udtalt Haab om, at der ved Sagens endelige Behandling vil blive fordret et mindre Bidrag af Distriktet. Departementet skal i denne Henseende bemærke, at der vistnok til de i indeværende Termin iverksatte Arbejder paa denne Route af forrige Storthing alene blev betinget et Bidrag af $\frac{1}{2}$ incl. Grunderstatningen. Da Omlægningen af denne Vei imidlertid er af overveiende Interesse for det enkelte Distrikt, og de nu tilbage staaende Arbejder desuden maa ansees for at være af mindre paatrængende Natur sammenlignet med de allerede iverksatte, der dels omfatte denne Veis flummeste Parti, dels afhjælpe Savnet af Vei paa en enkelt Strækning, hvor Jærdselen tidligere var henviist til Overfart over en oftere usarbar Indsø, kan Departementet ikke finde tilstrækkelig Grund til at ansætte Bidraget, ved hvis Fastsættelse forrige Storthings Anmodning formentlig bør besejles, la-vere end skeet.

Af Amtmanden i nordre Bergenhus Amt er efter Anmodning af sidstafholdte Auntsformandskab andraget om, at der for Veifondets Regning mod et Bidrag af Distriktet af en Trediedeel af Omkostningerne, hvilket Auntsformandskabet i Forbindelse med vedkommende nærmest interesserede Præstegjælds-

commune har vedtaget at udrede, maa blive iverksat Veianlæg fra Gaarden Halbrændt ved Hovedveien i Forde til Dampskibsanløbsstedet Stenen ved Førdefjord. Niemedet er at erhverve en bekvem Forbindelse mellem Landeveien og Dampskibscommu-nicationen, istedetfor at Jærdselen for Tiden maa staffles frem til Soen ad Førdeelven, hvilket til sine Tider er forbundet med Besværlighed paa Grund af Strom- og Vandstandsforhold samt om Vinteren Menis. Omkostningerne ved Anlægget, der vil faa en Længde af 2070 Alen, ere i vedlagte Forslag af Artillericapt. S. Krag beregnede til 2250 Epd., hvoraf til Erstatning for Grund og Gjærdehold 400 Epd. Anlægget er i Anledning af et i 1-62 indkommet lignende Andragende, hvori imidlertid var forudsat et ringere Bidrag fra Distriktets Side end det nu vedtagne, omhandlet i Departementets til Grund for sidste Veibudgetproposition liggende underdanigste Fo-vedrag (Storthingsforhandlingerne for 1862 3 Deel, S. No. 52, Pag. 77—78), hvor Departementet be-mærkede, at der ikke antoges at kunne blive Spørgs-maal om af Veifondet at yde Bidrag til et særskilt Arbejde af ikke større Udstrækning end det herom-handlede, hvis Bekostning for Auntsdistriktet maatte ansees for en Ubetydelighed. Amtmanden har med Hensyn hertil i nærværende Forestilling anført, at medens Forslag til Dparbejdelse af dette Veistykke har været fremsat lige siden 1859, uden at de for-nødne Midler til samme have kunnet tilveiebringes, synes der her paa den anden Side saameget mindre at være Grund til at unddrage det Understøttelse af Veifondet, som det udgjør en Deel af et større Fo-vegetagende, til hvis Fremme han antager, at der ikke kan være Tvivl om, at Bidrag af Veifondet vil blive tilstaaet, nemlig Udbedringer i den nuværende Hovedvei gjennem Volster og Forde Præstegjælde. Amtmanden gaar nemlig ud fra, at der er fuld Grund til at fortsætte denne som Hovedvei ad den Linie, hvorpaa al Godstransport fremføres, ned til Dampskibscommunicationen, der for Distriktet danner Fortsættelse af Hovedveien.

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Nordre Thronhjems Amt.

Da der ikke sees at være nogen Udvei til paa anden Maade at erholde dette Veianlæg iøvrfat, hvis Bigtighed for et større Distrikt maa erkjendes, troer Departementet at burde anbefale dets Udførelse for Veifondets Regning i næste Termin mod det af Distriktet vedtagne Bidrag. Da der, efter hvad Departementet har bragt i Erfaring, formeentlig vil være Adgang til at benytte Amtets Veinspektør ved Tilsynet med Arbeidet, vil der af Hensyn til Administrationsomkostningerne, der ellers ved et særskilt drevet Arbeide af ikke større Omfang vilde blive uforholdsmæssige, formeentlig ikke være nogen Betænelighed derimod.

Den fra Hovedveien mellem Thronhjem og Indherred ved Sandferhus udgaaende Veilinie, der fører i omtrent $4\frac{1}{2}$ Miles Længde gennem nedre og øvre Stordalens Præstegjæld, er i de tvende sidste Budgetterminer ved de hertil af Veifondet disponerede Midler, tilsammen 22,325 Spd., i For-

1. Dmlægning af Berrigskleven i nedre Stordalen	575	Men,	1700	Spd.
2. — af Haaverøen sammesteds	625	—	550	—
3. — ved Forra Bro i øvre Stordalen	350	—	805	—
4. — i Einangskleven — —	796	—	300	—
5. — ved Einangskandsen — —	200	—	185	—
6. — ved Distil — —	900	—	350	—
7. Udbringinger mellem Overfil og Strægeberg i øvre Stordalen	700	—	300	—
8. Dmlægning ved Renaa — —	938	—	530	—
9. — ved Høngen — —	1025	—	850	—
10. — ved Boldnæset — —	734	—	550	—
11. Partiel Dmlægning og Forbedring mellem Bolden og Leret i øvre Stordalen	3370	—	1050	—
12. Dmlægning ved Merafer Hytte i øvre Stordalen	700	—	230	—

Tilsammen 10913 Men, 7400 Spd.

af hvilket Beløb er beregnet til Grund- og Gjerdeholds-godtgjørelse 220 Spd. Fremdeles tiltrænges efter Veidirektorens Opgivende et Beløb af 1000 Spd. for ved de udførte Anlæg i øvre Stordalen at iøvrfætte endeel Efterarbejder, som ere blevne nødvendige paa Grund af det her i det Hele anvendte simplere Arbeide i Forbindelse med den løse Beskaffenhed, de fremtvædende Fjeldarter paa flere Steder vise sig at have. Departementet maa lægge særdeles Vægt paa, at der ikke i en saa betydelig forbedret Veilinie staae besværlige Partier tilbage, der forringe Nytten af det udførte Arbeide, og vil derfor til Fuldstændiggjørelse af det heromhandlede Anlæg foreslaa opført, hvad der udkræves til de fra No. 1 til 8 incl. anførte Arbeider, der maa ansees fortrinnsviis onskelige. Disſes Overslagssum udgjør 4720 Spd., hvoraf 126 Spd. til Grunderstatning.

bindelse med et af Merafers Kobberværks Interessentskab vedtaget Bidrag, 600 Spd, samt Communiens Overtagelse af Veiens Grusning, undergivet Udbringinger paa forskjellige Strækninger inden sidstnævnte Præstegjæld af tilsammen $1\frac{3}{4}$ Miles Længde, hvorved de værste Besværligheder og Ulemper for Færdselen paa denne Deel af Linien ere afhjulpne. I de tilbagestaaende Strækninger af den gamle Ve forekomme imidlertid saavel i øvre som i nedre Stordalens Præstegjæld mindre Partier, som gjøre Færdselen tung eller paa Grund af en Beliggenhed, der udsætter dem for Oversvømmelse eller Sisvuld, til sine Tider ere vanskelige at passere, og som saaledes, om de bibeholdes, ville være til Hinder for at hofte fuld Nytte af de allerede istandbragte Anlæg. Forat erholde nogenlunde flad og bekvem Ve gennem den hele Dal op til Merafer Kobberværk paa kræves endnu nedennævnte Arbeider, der ifølge Forslag af Civilingenieur Blom samt Veidirektorens over samme afgivne Betænkning, hvilke begge ere vedlagte, ere anslaaede at koste vedføiede Beløb:

De øvrige Arbeider, der vedkomme Veilinien i den øverste Deel af Dalforet, og efter det Oplyste maa ansees for mindre paatrængende, bør det formeentlig tilligemed de af Veidirektøren anbefalede Efterarbejder overlades til Distriktet selv at udføre. Ialsfald antages der ikke denne Gang at være Anledning til at disponere de fornødne Midler dertil af Veifondet. Distrikternes Bidrag til Arbejderne antager Departementet bør bestemmes som for de tidligere udførte Arbeider til en Trediedeel af Omkostningerne paa den Maade, at Udgifterne til Grund- og Gjerdeholds-godtgjørelse overtages og gaaer til Afdrag med det for samme beregnede Beløb. Efter Forelæggelse har sidstafholdte Amtsformandskab for nordre Thronhjems Amt under 11te Juli d. A. vedtaget at udrede en saadan Andeel af Overslagssummen, at indbetale i 8 Aar med $\frac{1}{3}$ Deel aarlig, mod at de nær-

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Nordre Thronhjems Amt.

mere interesserede Communer i Forening med Merakers Kobberværk af nævnte Andeel tilsvare en Trediedeel, Grund- og Gjørdeholdserstatningen derunder indbefattet. Øvre Stordalens Communebestyrelse har vedtaget den af samme fordrede $\frac{1}{3}$ af den Deel af Beløbet, som maatte blive anvendt inden Præstegjældet, Erstatning for Grund og Gjørdehold derunder indbefattet, af nedre Stordalens Communebestyrelse er Vedtagelsen derimod fæet under flere Forbehold. Da det i Overflaget er forudsat, at Grusningen, hvortil Intet er beregnet, udføres af Distriktet, vil yderligere Forhandling med Communerne i ethvert Fald fornødiges, ligesom den fornødne Andeel i Tilfælde ogsaa maa blive at vedtage fra Amtsformandskabets Side af den mulige Overskridelse af Overflagssummen, som maatte finde Sted.

Som i Begyndelsen af nærværende Foredrag omhandlet er af sidste Stortings Bevilgninger til fortsatte Veiarbejder i Ransanelvens Dalføre kun kommet til Anvendelse et i Bevilgningen under Stortingsbeslutningens Post III, d. No. 8, til Veianlæg langs Stordals- og Ransanelv, indbefattet Beløb 3180 Spd., der var anslaaet til resterende Arbejder ved det i forrige Budgettermin iværksatte Veianlæg mellem Hildrum og Vie, hvorimod de ved Bevilgningen under Beslutningernes Post III, d. No. 35, tilføjede Arbejder i Raudalen og navnlig det udtrykkelig nævnte Veianlæg mellem Ramsos og Sun, hvortil var opført indtil 20,000 Spd., ikke ere komne til Udførelse. Angaaende Marsagerne hertil henvises til, hvad oven er anført, samt, hvad specielt Veianlægget mellem Ramsos og Sun angaaer, til Departementets vedlagte underdanigste Foredrag, der ligger til Grund for Kongelig Resolution af 16de Januar 1864.

Angaaende Planen for dette Veianlæg, hvortil, som i ovennævnte Foredrag omhandlet, et nyt Alternativ var bragt paa Bane, har Departementet ved Capitain Lossius ladet anstille fornyede Undersøgelser. I vedlagte Betænkning har Capitain Lossius, hvis Anskuelser Veidirektøren i heromhandlede Punkt har tiltraadt, med Bestemthed udtalt sig for den oprindelige Anlægsplan af Capitain Conradi, efter hvilken Veien bygges langs Nord siden af Ransanelven, som den ubetinget hensigtsmæssigste, idet han forkaster den udtalte Tanke om Broanlæg ved Stromhylden af Hensyn til de med samme forbundne Omkostninger. Han formener nemlig, at disse langt vilde overstige, hvad der med Rimelighed kunde anvendes for dette Diemed, eftersom Broen formedelt Elvens Isgang

antages ikke at kunne bygges paa Pæle, men at ville kræve murede, paa Pillotage fundamenterede Villarer. Han oplyser derhos, at Veien paa Elvens Sydside, mellem Stromhyld og Skage, der skulde benyttes i Forbindelse med et saadant Broanlæg, — om man end vilde bestemme sig for Bibeholdelse af Færgested paa sidstnævnte Punkt, hvad dog altid maatte betragtes som en væsentlig Ulempe og Hindring for Færdselen, — tiltrænger ikke ubetydelige Forbedringer. Der forekommer nemlig i samme flere saa bratte Op- og Nedtræk, at Omlægning af større Partier vilde fornødiges i Forbindelse med Ombygning af 3 Sprengværksbroer, hvorhos Veien paa søndre Side af Elven vilde blive omtrent 3000 Alen længere end Conradi's Linie paa Nord siden. Omkostningerne ved Dparbejdelsen af denne ere imidlertid ogsaa ved den af Capitain Lossius anstillede Revision af Overflaget fundne for lavt ansatte, idet han med en tilraadet mindre Modifikation i Planen har beregnet Omkostningerne til 34,000 Spd., hvilket Beløb imidlertid Veidirektøren af Hensyn til Vanskeligheder ved Veibygningen, navnlig paa Partiet under Trætvigjældene, har forhoiet til 35,000 Spd., hvoraf til Grund- og Gjørdeholds-godtgjørelse er beregnet 1716 Spd. Paa de kostbarere Steder er foreslaaet anvendt 4 Alens Bjørebredde med Modeplads.

Ved de senest anstillede Undersøgelser maa det efter Departementets Formening anses godtgjort, at alene den af Capitain Conradi foreslaaede Linie paa en fyldestgjørende Maade vil afhjælpe Trangen til en lettet Communication mellem heromhandlede Punkter, og for sammens Besølgelse have ogsaa de vedkommende nærmest interesserede mindre Communer ved Henvendelse til Departementet i forrige Aar udtalt sig. Departementet anseer Anvendelsen af det anslaaede forhoiede Omkostningsbeløb paa Anlægget efter denne Plan fuldt berettiget, idet Tilveiebringelsen af en hensigtsmæssig Landcommunication i dette Strøg paa Ransens Nordside til Undgaaelse saavel af den for tunge Transporter utjenlige Bei over Hogenæs fjeldet som de med Veien paa Syd siden forbundne til sine Tider aldeles impassable Færgesteder, utvivlsomt er et Foretagende af indgribende Betydning for Distriktet, og vil derfor underdanigst anbefale, at de til Dparbejdelse af Capitain Conradi's Linie fornødne Midler søges bevilgede.

Sidstafholdte Amtsformandskab for nordre Thronhjems Amt har efter Forelæggelse under 11te Juli d. A. vedtaget til Veianlægget at udrede en Trediedeel af den seneste Overflagssum 35,000 Spd., at afbetale i 8 Aar med en Ottendedeel aarlig, under Betingelse af, at de nærmere interesserede Communer i

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Nordre Thronhjems Amt.

Namdalen efter nærmere indbyrdes Overenskomst af nævnte Andeel tilsvare en Trediedeel, Erstatning for Grund og Gjørdehold herunder indbefattet, samt at Veien gennem Namdalen, efterat det nye Veianlæg er afleveret, omklassificeres saaledes, at der gennem Distriktet kun bliver een Hovedveilinie. Smød den sidste Betingelse er af Amtmanden ingen Grændring fremsat. I Forbindelse med Bevilgningen er rettet Anmodning til Amtmanden om at bevirke undersøgt, hvorvidt der gennem Indskrænkning af Veibreddden vil kunne opnaaes nogen Besparelse i det til Arbeidet calculerede Beløb, af hvilken Besparelse Amtsformandskabet for Tilfælde har forbeholdt sig Andeel.

Det af Amtsformandskabet betingede Tilskud er vedtaget af de engere Communer. Forøvrigt bemærkes, at hvis Distriktets Bidrag til det paatænkte Anlæg fastsættes, hvad Departementet antager bør skee, som for de af forrige Storting opførte Arbejder i Namdalen, til en Trediedeel af Omkostningerne paa den Maade, at Grund- og Gjørdeholds-erstatningen overtages og gaaer til Afdrag med det for samme beregnede Beløb, vil det være nødvendigt at erholde fornyet Vedtagelse af Amtsformandskabet om Deeltagelse ogsaa i Overskrivelse af Calculen, om saadan maatte finde Sted.

I Departementets underdanigste Foredrag, der ligger til Grund for Veibudgetpropositionen af 8de December 1859, omhandlede et paatænkt, men senere ikke udført Arbejde til Forbedring af den fra Steenfjær over Stod og Snaasen til Grong førende Hovedveilinie, nemlig et Veianlæg paa søndre Side af Snaasenvandet mellem Gaardene Tiltuæs og Forstad i en Længde af omtrent 2½ Mil til Udgaaelse af den langs dette Vands Nordside førende, tildeels meget besværlige og farlige Veistrækning. Det oplystes i Departementets Foredrag, at en Omlægning af nævnte Strækning ikke lader sig iværksætte paa samme Side, Nordtiden, af Vandet uden Anvendelse af uforholdsmæssige Bekostninger, hvorimod Sydtiden, hvor der tildeels allerede i et længere Strog haves gode Bygdeveie, og hvor Terrainen er fladere end paa Nordtiden, giver Udgang til med mindre Udgift at erholde en for Hærdselen tjenlig Veiforbindelse, der kan optages som Led af Hovedlinien. En saadan vilde tilveiebringes ved det omhandlede Anlæg mellem Tiltuæs og Forstad, som ifølge afgivet Forslag af Amtsingenieur Bodtfer var calculeret til 32,800 Spd., under Forudsætning af, at Veien gaves en Bredde af i Almindelighed 7 og paa kostbarere Steder 6 Alen, samt at Maximum-

stigningen blev $\frac{1}{2}$. Til Anlægget, for Tilfælde at samme kom til Udførelse ved det almindelige Veifond, havde det i 1859 afholdte Amtsformandskab for nordre Thronhjems Amt vedtaget at udrede en Femtedeel af Omkostningerne. Senere er af Amtsingeniøren opgjort ny Beregning over Udgifterne, under Forudsætning af nogle besparende Forandringer i enkelte af den undersøgte Linies kostbareste Partier samt en indskrænket Veibredde, nemlig i billigere Terrain 6 og i kostbarere 4 Alens Planeringsbredde, saaledes at i denne Bredde det Nødvendige afgives til Rækværker og Groft paa Veiens indvendige Side, hvor Saadant paatræves. Med disse Modifikationer ere Omkostningerne, iberegnet Erstatning for Grund, Gjørdehold og Grusning, der er forudsat at ville blive overtaget af det nærmeste Distrikt, ansatte til 16,240 Spd. Det i indeværende Aar afholdte Amtsformandskab har ved Beslutning af 13de Juli sidstleden andraget om, at Arbeidet efter den sidstomhandlede Plan maa iværksættes for Veifondets Regning, mod at af Anlægssummen en Trediedeel refunderes af Distriktet i Løbet af 8 Aar, nemlig af Amtscommunen to Niendedele og af Snaasens Commune een Niendedeel, samt at sidstnævnte overtager Omkostningerne til Grund, Grusning og Gjørdehold. Hvorvidt af Snaasens Commune er fattet Beslutning overensstemmende hermed, er ikke Departementet bekendt.

Vedkommende Amtmand har bemærket, at det omhandlede Anlæg er af overordentlig Vigtighed saavel for nordre Thronhjems Amtscommune i det Hele som navnlig for Snaasens Herred, for hvilket samme vil afhjælpe et længe følt trykkende Savn, samt for Ladestedet Steenfjær. Han antager, at Veianlæggets Istandbringelse vil bevirke, at den hidtil lidet beboede søndre Side af Snaasenvandet vil komme til at blive bebygget og opdyrket.

Departementet anser vel ogsaa for sin Deel det heromhandlede Anlæg af Vigtighed, men finder dog, at samme, naar der spørges om Iværksættelse ved Bidrag af Veifondet, endnu maa staa tilbage. Forøvrigt undlader man ikke i denne Forbindelse at oplyse, at Amtmanden gjentagende har opfordret Departementet til om muligt at foranledige nogle offentlige Arbejder i Amtsdistriktet jo for jo heller iværksætte, væsentlig af Hensyn til at skaffe den ved uheldige Aar udarmede Almue Udgang til Fortjeneste. Som saadanne Arbejder nævnes blandt Andet det ovenomhandlede Anlæg fra Namssos samt Anlægget i Snaasen. Blandt andre Arbejder har Amtmanden særlig henledet Opmærksomheden paa Omlægning over Namdalseidet, hvor en saadan især i den sydlige Deel

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Nordlands og Finmarkens Amter.

antages berettiget, og hvis snarlige Sværkfættelse vilde være af Betydning for at hjælpe paa den, efter hvad der anføres, yderlige Trang, som hersker i vedkommende Distrikt, Beitstaden. Undersøgelser have været anstillede angaaende dette Anlæg, uden at endnu Resultatet er fuldstændig forelagt Departementet. Man finder ikke Anledning til paa Veibudgetforslaget den gang at opføre andre Arbejder i dette Amt end de oven omtalte i Stordalen samt mellem Ramsø og Sun, ligesom man heller ikke derved vilde opnaa betimelig Hjælp imod den Trang, som allerede nu anføres at være tilstede. Om denne paa kræver særlige Foranstaltninger, antages derfor at maatte blive en Sag for sig, i hvilken Henseende bemærkes, at Departementet har henledet Vedkommendes Opmærksomhed paa Udgangen til at erholde Laan af Bygdemagasinfondet.

De af forrige Storthing bevilgede 14,000 Spd. til Veiarbejder i Nordlands Amt, hvor det efter nærmere Undersøgelser maatte befindes hensigtsmæssigt, ere som ovenfor antydet, i Henhold til Departementets vedlagte 2de underdanigste Foredrag, ved de Kongelige Resolutioner af 2den Mai f. A. og 21de October d. A., blevene bestemte anvendte i Vessens og Mo Præstegjælde, i det første 12,000 Spd. og i det sidste 2,000 Spd. Den Veilinie i Vessens Præstegjæld, hvortil det nævnte Beløb er disponeret, nemlig det af Capt Conradi projekterede Veianlæg fra Rydnæs til Bellingfors, en Strækning af omtrent $4\frac{1}{2}$ Mile, har vedkommende Amtsingeniør antaget ved Anvendelsen af yderligere 13,000 Spd. vil kunne, om end ikke fuldstændigt oparbejdes, saa dog bringes i en saadan Stand, at den i sin fulde Udstrækning vil blive fremkommelig med Kjøreredskab. Om at dette Beløb maa blive søgt bevilget til Arbeidet i næste Termin, har ogsaa Vessens Communebestyrelse med Amtmandens Anbefaling andraget, hvorhos den har vedtaget at udrede $\frac{1}{4}$ af Udgifterne ved Arbeidet samt garanteret fri Afstaaelse af Grund til samme. Af en af Statens Veingeniører er derhos i sidste Sommer undersøgt flere Veiliniere i Amtet, uden at Undersøgelserne dog endnn ere fuldstændig bearbejdede. Af en fra Veidirektøren modtaget Indberetning herom erfares det, at de projekterede Arbejder

De Arbejder, hvortil Departementet i det Foregaaende har foreslaaet Bevilling for næste Budgettermin, ere følgende:

I Akershus Amt.

1. Omlægning af Veien fra Christiania til Lysaker, anslaaet til	13,100 Spd.
2. — — — — — Basflau Bro til Korsødegården i Aas Præstegjæld, anslaaet til	38,500 —
	<hr/>
	51,600 Spd.
	Læris 51,600 Spd.

ville andrage til et samlet Beløb af ca. 44,000 Spd. Departementet anseer det ønskeligt, at der ogsaa i næste Termin have Udgang til ved en mindre Bevilling af Veifondet at fremme Veianlæg paa de Steder i Amtet, hvor det findes hensigtsmæssigt. Distrikternes Bidrag til disse Arbejder bør formentlig bestemmes i Overensstemmelse med det af Vessens Commune vedtagne til Udredelse af Grunderstatningen samt $\frac{1}{4}$ af de øvrige Omkostninger.

Foraaavdi der uden usforholdsmæssige Udgifter vil kunne disponeres over en Ingeniør til at tilsee Arbeidet, hvortil der muligens vil blive Anledning ved de Ingeniørkræfter, der anvendes ved de Veifondets Regning foregaaende Arbejder og Undersøgelser i Nordlands Amt, antager man ligeledes der bør gives Udgang til at iværksætte en af Amtmanden i Finmarkens Amt oftere anbefalet Omlægning og Udbedring af Veien over Lyngseidet mellem Lyngen Fjord og Kjosén, en Arm af Ulsfjorden, i Senjen og Tromsø Fogderi, Finmarkens Amt. Veien oplyses at være af megen Betydning saavel for den indre Trafik i Præstegjældet som for Forbindelsen med Tromsø og med Lofoten, idet man ved at benytte Veien over det omtrent $\frac{1}{4}$ Mil brede Eid undgaar en lang og haard Sovei, hvorfor det ogsaa ofte foretrækkes at fjøre Baadene over Eidet. Veien er imidlertid for Tiden, oplyses der, i en yderlig mislig Tilstand, og de Udgifter, som udkræves til at istandbringe en ordentlig Vei over Eidet, og som grundet paa Ingeniør-Undersøgelser ere anslaaede til ca. 1,000 Spd., antages at overstige Communens Evner. Kommunen har vedtaget et Bidrag til Veiens Oparbejdelse af $\frac{1}{4}$ af Udgifterne indtil 200 Spd., hvilket Amtmanden anseer for et betydeligt Bidrag i Forhold til Communens Resourcer og for i tilstrækkelig Grad at afgive Bevis for Veiens Bigtighed. Departementet maa ogsaa anse dette Bidrag i Forbindelse med Afkald paa Grunderstatningen, som ligeledes oplyses at ville finde Sted, for tilstrækkeligt. Til Veiarbejder i Nordlands og Finmarkens Amter, i hvilket sidste man forøvrigt alene har det omhandlede over Lyngseidet for Die, vil man derfor foreslaa opført et Beløb af 14,000 Spd.

S. N° 7.

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Recapitulation.

	Transport	51,600 Spd.
I Smaalenenes Amt.		
1. Fuldførelse af Veianlægget mellem Moss og Vaaler, anslaaet til . . .	10,200 Spd.	
2. Anlæg af Hovedvei fra Carpsborg til Rolfsøfund med Bro over dette	14,275 —	
3. — — — — — Østensvig til Hjeld i Aremark Præstegjæld . . .	9,000 —	
		33,475 —
I Hedemarkens Amt.		
1. Veianlæg fra Næverdalen til Austbjerg i Kvifne Præstegjæld	39,330 Spd.	
2. Anlæg af Bro over Afersvigen ved Hamar	20,020 —	
		59,350 —
I Christians Amt.		
1. Omlægning af Veien mellem Forrefetten og Dien i Gudbrandsdalen . . .	25,823 Spd.	
2. — — — — — Dien og Smedstuen i —	42,637 —	
3. Fortsættelse af Veiomlægningen ved Lid under Dovre	2,000 —	
4. Fuldførelse af Veianlægget mellem Brunlang i Faaberg og Seielstad Bro i Gausdal	22,100 —	
5. Fuldførelse af Veiomlægningen mellem Odnæs og Soljerasten i Lands Præstegjæld	41,440 —	
		134,000 —
I Buskeruds Amt.		
1. Omlægning af Partier af Hovedveien gennem Hallingdal	32,800 Spd.	
2. Veianlæg fra Moglestu. til Linnæs Bro i Kollags Præstegjæld	14,000 —	
		46,800 —
I Jarlsberg og Laurvigs Amt.		
Fuldførelse af Veianlægget mellem Holmestrand og Gaarden Luft i Sandværs Præstegjæld		20,389 —
I Bratsbergs Amt.		
1. Broanlæg over Drvella i Hjertdals Præstegjæld	4,000 Spd.	
2. Paabegyndelse af Omlægning af Hovedveien mellem Bakkebro og Humle- stad i Sandofedal med Anlæg af Sidelinier til Kragerø og Lofebandet	34,000 —	
3. Fortsættelse af Veianlægget mellem Odde og Roldal over Haulkelidjeldet til Thelemarken	10,000 —	
		48,000 —
I Nedenæs og Kobygdelagets Amt.		
1. Omlægning af Hovedveien fra Sandvadbakken til Lettebakken i Holts Præstegjæld	2,000 Spd.	
2. Omlægning af Hovedveien fra Arendal til Åsdal i Diestad Præstegjæld	14,000 —	
3. Hovedveianlæg fra Flaaksvand til den vestlandste Hovedvei ved Thvede samt Omlægning af Evendsprangskleven	8,600 —	
4. Broanlæg samt Omlægning af Veien ved Flaarenden i Valle Præstegjæld	5,000 —	
		29,600 —
I Lister og Mandals Amt.		
1. Gjenopførelsen af Broen over Mandalselven, Halvdelen af Omkostningerne	1,600 Spd.	
2. Fuldførelse af Veianlægget mellem Mandal og Wigeland	4,000 —	
3. Paagegnyndelse af Hovedveianlæg i Mandalselvns Dalføre	12,000 —	
4. Omlægning af et Stykke af den søtersdalske Hovedvei ovenfor Mosby	3,350 —	
		20,950 —
I Stavanger Amt.		
Omlægning af Veien fra Kyllingstad til Ladestedet Sandnæs		16,300 —
		460,464 Spd.

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Recapitulation.

Transport 460,464 Spd.

I søndre Bergenhuus Amt.

1. Fuldførelse af Hovedveianlægget fra Ladestedet Haugefund gennem Skaare, Eveen og Vitebygd Sogne	19,200 Spd.	
2. Omlægning af Veien mellem Vosjevungen og Bergfagen i Voss Præstegjæld	21,100 —	
		40,300 —

I nordre Bergenhuus Amt.

Anlæg af Hovedvei fra Gaarden Halbrændt til Dampskibsanløbsstedet Stenen i Forde Præstegjæld	2,250 —	
--	---------	--

I Romsdals Amt.

1. Omlægning af Hovedveien mellem Gjerde og Næs i Romsdalen	43,580 Spd.	
2. — af en Deel af Veien fra Opdal til Sundalsøren, der tildeels ogsaa vedkommer Søndre Throndhjems Amt	15,273 —	
		58,853 —

I søndre Throndhjems Amt.

1. Omlægning af en Deel af sidstnævnte Vei, hvortil det Fjernodne er opført under Romsdals Amt.		
2. Omlægning af Nisebakken og Jæbrækken i Opdals Præstegjæld	11,669 Spd.	
3. Omlægning af Hovedveien mellem Støren Jernbanestation og Hovs Bro	38,200 —	
4. Omlægning af Veien mellem Ljøkel og Marlidvold i Orkedalen	8,800 —	
		58,669 —

I nordre Throndhjems Amt.

1. Fortsættelse af Hovedveianlægget langs Stordalselven	4,720 Spd.	
2. Hovedveianlæg fra Namssø til Hund	35,000 —	
		39,720 —

I Nordlands og Finnmarkens Amter.

Til Arbejder, hvor det efter nærmere Undersøgelser maatte findes hensigtsmæssigt, er foreslaaet	14,000 —	
Tilsammen for samtlige Amter	674,256 Spd.	

Af vedkommende Communer's Bidrag til Udførelsen af fornævnte eller tidligere iværksatte Veiarbejder vil i næste Budgettermin kunne paaregnes at indkomme følgende Beløb:

Agershuus Amt.

Som Amtsgommunens Bidrag til Omlægning af Veien fra Christiania til Lyssaker er foreslaaet $\frac{1}{4}$ af de medgaaende Omkostninger, der ere anslaaede til 13,100 Spd.; altsaa beregnet efter Overflaget

der paaregnes heelt at indkomme i næste Budgettermin.

Til Omlægning af Veien fra Basflau Bro til Korsødegaarden i Næs Præstegjæld, anslaaet til 38,500 Spd., er foreslaaet som Bidrag fra Districtet, foruden Erstatningen for Grund og Gjerdehold, anslaaet til	5,100 —	" "
endvidere $\frac{1}{4}$ af de øvrige medgaaende Omkostninger, altsaa beregnet efter Overflaget	8,350 —	" "

der ligeledes paaregnes i samme Tid heelt at ville indkomme.

Tilsammen 16,725 Spd. " §.

Smaalenenes Amt.

Af Fredrikshalds og Ids Communer's Bidrag til Omlægning af Storkleven ved Fredrikshald og Bøfleven i Id respektive 9,000 Spd. og 1,000 Spd. der skal erlægges i 15 Aar, paaregnes i næste Budgettermin at ville indkomme 7de, 8de og 9de Afdrag med tilsammen

Til det i indeværende Budgettermin udførte Veianlæg mellem Mofs og Waaler Kirke udgjør Amtsgommunens Bidrag foruden det for Grund og Gjerdehold	2,000 Spd.	" §.
Lateris	2,000 Spd.	" §.

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Amtenes Bidrag.

	Transport	2,000 Spd.	„	ß.
beregneede Beløb 4,166 Spd. 18 ß, endvidere beregnet efter Overslaget 2,500 Spd. 62 ß at erlægge i 4 Aar. Heraf er i indeværende Termin paaregnet at indkomme $\frac{2}{3}$. Resten vil i næste betales med		625	—	15 $\frac{1}{2}$ „
Til samme Anlæg udgjør Møss Byes Bidrag 4,000 Spd. at betale i 8 Aar, og hvoraf i samme Tid kan paaregnes 4de, 5te og 6te Afdrag med		1,500	—	„ „
Til den for næste Budgettermin foreslaaede Guldførelse af fornævnte Veianlæg mellem Møss og Baaler er Distriktets Bidrag, foruden Erstatning for Grund og Gjerdehold, anslaaet til		1,433	—	„ „
forslaaet bestemt til $\frac{1}{4}$ af de øvrige medgaaende Omkostninger, altsaa beregnet efter Overslaget 2,191 Spd. 90 ß, hvoraf paaregnes at indkomme $\frac{2}{3}$ med		1,315	—	6 „
Til Anlægget af Hovedvei fra Sarpsborg til Rølsøfjord med Bro over dette, anslaaet til 14,275 Spd., er foreslaaet som Distriktets Bidrag, foruden Erstatning for Grund og Gjerdehold, ansat til		943	—	„ „
endvidere $\frac{1}{4}$ af de øvrige medgaaende Udgifter eller beregnet efter Overslaget 3,333 Spd., hvoraf i næste Budgettermin paaregnes $\frac{2}{3}$ med		1,999	—	96 „
Som Distriktets Bidrag til Anlægget af Hovedvei fra Østensvig til Bjeld i Aremark Præstegjæld, anslaaet til 9,000 Spd., er foreslaaet, foruden Erstatning for Grund og Gjerdehold, ansat til		1,156	—	„ „
endvidere $\frac{1}{4}$ af de øvrige medgaaende Udgifter, altsaa beregnet efter Overslaget 1,961 Spd., hvoraf i næste Budgettermin paaregnes at indkomme $\frac{2}{3}$ med		1,176	—	72 „
	Tilsammen	12,148 Spd.	69 $\frac{1}{2}$ ß.	

Sedemarfens Amt.

Til Veianlæg fra Næverdalen til Aultberget i Kvifne Præstegjæld, anslaaet til 39,330 Spd., udgjør Amtskommunens Bidrag $\frac{1}{3}$ af de medgaaende Udgifter, heri indbefattet Erstatning for Grund og Gjerdehold, altsaa foruden denne Erstatning, ansat til		3,130 Spd.	„	ß
endvidere beregnet efter Overslaget, 4,736 Spd., at betale i 5 Aar. Heraf kan i næste Budgettermin paaregnes $\frac{2}{3}$ med		2,841	—	72 „
Til Anlæg af Bro over Åkersvigen ved Hamar, anslaaet til 20,020 Spd., er Distriktets Bidrag foreslaaet til $\frac{1}{3}$ af de medgaaende Udgifter, altsaa beregnet efter Overslaget 6,673 Spd. 40 ß. Heraf paaregnes $\frac{2}{3}$ med		4,004	—	„ „
	Tilsammen	9,975	—	72 ß.

Christians Amt.

Amtskommunens Bidrag udgjør:				
til Veianlæg mellem Lillehammer og Baadsto		17,000 Spd.	„	ß.
„ — — Baadsto — Forrefetten		13,885	—	„ „
„ — gennem Kringlen		1,000	—	„ „
„ Broanlæg ved Laurgaard		1,500	—	„ „
„ Veianlæg mellem Gjøvig — Ødnæs		14,776	—	„ „
„ — — Højerasten — Tonsbækken		9,286	—	„ „
„ — gennem Garlibækkerne		1,746	—	„ „
„ — mellem Kvame — Skogstad		2,068	—	„ „
„ — gennem Kvamskleven		5,200	—	„ „
„ — — Rusten		9,000	—	„ „
„ — mellem Grusdegarden — Taren		7,507	—	24 „
„ — — Borgebro — Kjelshus		3,520	—	„ „
„ — — Gjøvig — Mjøsen		384	—	„ „
„ — — Loftsgaard og Laums Bro samt mellem Baage og Gardmo Kirke, beregnet efter Overslaget		12,200	—	„ „
„ — — Bovermoen — Gjerde — og Fladmark, beregnet efter Overslaget		3,346	—	„ „
	Taleris	102,418 Spd.	24 ß.	

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Amtenes Bidrag.

	Transport	102,418	Spd.	24	ß.
til Veianlægget mellem Lulum's Bro — Grøna Elv beregnet efter Overflaget . . .		4,150	—	"	"
— — — Jaren — Rogenvigen, foruden Erstatning for Grund og Gjerdehold, beregnet efter Overflaget		3,210	—	94	"
— — — Odnæs — Høljerasten (de nærværende Budgettermin vedkommende Parceller), foruden Erstatning for Grund og Gjerdehold, beregnet efter Overflaget		1,598	—	18	"
— — — Lonsbakken — Gottenborg, foruden Erstatning for Grund og Gjerdehold, beregnet efter Overflaget		3,200	—	"	"
— — — Brunlaug — Seielstad Bro, beregnet efter Overflaget . . .		8,450	—	"	"

Tilsammen 123,027 Spd. 16 ß.

Heraf var indtil Udgangen af indeværende Budgettermin paaregnet at indkomme 97,003 Spd. " ß.

Saaledes bliver det Gjenstaaende af Amtsskommunens Bidrag til ældre Veianlæg

26,024 — 16 "

Efter Forslaget vil Amtsskommunens Bidrag til de for næste Termin foreslaaede Arbejder udgjøre:

til Omlægning af Veien mellem Forrefetten og Dien i Gudbrandsdalen, anslaaet til 25,823 Spd., $\frac{1}{4}$ af de medgaaende Udgifter, saaledes at Erstatning for Grund og Gjerdehold, opført med 4,696 Spd., heri gaar til Afdrag, altsaa endvidere beregnet efter Overflaget		1,759	—	90	"
" Omlægning af Veien mellem Dien og Smedstuen, ansat til 42,637 Spd., foruden Grundafstaelsen anslaaet til 6,573 Spd., endvidere $\frac{1}{4}$ af de øvrige medgaaende Omkostninger, altsaa beregnet efter Overflaget		5,109	—	17	"
" Fuldførelsen af Veianlægget mellem Odnæs og Høljerasten anslaaet til 41,440 Spd., $\frac{1}{4}$ af de medgaaende Udgifter, heri indbefattet Erstatning for Grund og Gjerdehold, altsaa foruden denne Erstatning, ansat til 3,146 Spd., endvidere beregnet efter Overflaget		7,214	—	"	"

Tilsammen 40,107 Spd. 3 ß.

Som ovenfor nævnt har Amtsskommunen anholdt om, at Afbetalingen paa dets Bidrag til Veifondet fra næste Termins Begyndelse indskrænkes til 8000 Spd. aarlig, hvorpaa Departementet antager at man efter Omstændighederne bør gaa ind. Af ovennævnte Beløb kan altsaa paaregnes i næste Budgettermin at indkomme tilsammen

21,000 Spd. " ß.

Endvidere vil i samme Tid afgjøres den af Distriktet overtagne Erstatning for Grund og Gjerdehold til de 3 sidstnævnte Anlæg med

14,715 — " "

Tilsammen 38,715 Spd. " ß.

Af Gausdals Bidrag til Veianlægget mellem Brunlaug og Seielstad Bro, der beregnet efter Overflaget udgjør 5,633 Spd. 40 ß., og hvoraf i indeværende Budgettermin er paaregnet $\frac{2}{3}$ eller 3,380 Spd., vil i næste indkomme de sidste $\frac{1}{3}$ med

2,253 — 40 "

og af Faabergs Bidrag til samme Anlæg, efter Overflaget 2,816 Spd. 80 ß., betalbare i 5 Aar, vil i næste Budgettermin indkomme de sidste $\frac{2}{3}$ med

1,126 — 80 "

Til Anlægget mellem Lulum's Bro og Grøna Elv udgjør Loms og Waages Bidrag, beregnet efter Overflaget, fra hver 2,075 Spd., tilsammen 4,150 Spd. Heraf er i indeværende Budgettermin paaregnet $\frac{2}{3}$ eller 2,490 Spd., de øvrige $\frac{1}{3}$ vil i næste indkomme med

1,660 — " "

Tilsammen 43,755 Spd. " ß.

Busteruds Amt.

Amtsskommunens Bidrag til Veianlægget mellem Lveten og Frydenlund udgjør 8,244 Spd. Heraf er i indeværende Budgettermin paaregnet $\frac{2}{3}$ og i næste de øvrige $\frac{1}{3}$ med

4,122 Spd. " ß.

Af Hønefos Byes Bidrag til Broanlægget sammesteds 650 Spd., der forfi

Lateris 4,122 Spd. " ß.

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Amtenes Bidrag.

	Transport	4,122 Spd.	" " §.
ffal indbetales, naar Byens Bidrag til Storelvens Regulering er afgjort, vil heller ikke i næste Budgettermin Noget indkomme.			
Til de i indeværende Budgettermin paabegyndte Omlægninger i den nedre Deel af Hovedveien gennem Hallingdal, anslaaet til 21,010 Spd., udgjor Amtscommunens Bidrag $\frac{1}{4}$ af de medgaaende Udgifter, med $\frac{1}{2}$ Radrag af den overtagne Erstatning for Grund og Gjerdehold, altsaa beregnet efter Overslaget 2,065 Spd. 118 §. hvoraf i indeværende Budgettermin er paaregnet $\frac{2}{3}$ med 1,239 Spd. 70 $\frac{1}{2}$ §. og i næste de øvrige $\frac{1}{3}$ med			
		826	— 47 $\frac{1}{2}$ "
Til den for næste Budgettermin foreslaaede Omlægning af Partier af Hovedveien gennem Hallingdal, ansat til 32,800 Spd., udgjor Amtscommunens Bidrag, foruden Erstatning for Grund og Gjerdehold, anslaaet til			
		4,300	— " "
endvidere $\frac{1}{3}$ af de øvrige medgaaende Udgifter, altsaa beregnet efter Overslaget 5,700 Spd., at betale i 5 Aar, hvoraf saaledes i næste Budgettermin kan paaregnes at indkomme $\frac{2}{3}$ med			
		3,420	— " "
Til Veianlægget fra Moglestu- til Tinnæs Bro i Rollags Præstegjeld anslaaet til 14,000 Spd., udgjor Amtscommunens Bidrag 6000 Spd., at betale i 5 Aar, og hvoraf i næste Budgettermin kan paaregnes at indkomme $\frac{2}{3}$ med			
		3,600	— " "
I næste Budgettermin vil derhos ved Overtagelsen af Erstatning for Grund og Gjerdehold til Veianlægget mellem Holmestrand og Luft, forsaavidt Strækningen inden Amtet angaar, afgjøres det hertil anslaaede Beløb			
		457	— 93 "
	Tilsammen	16,726 Spd.	20 $\frac{1}{2}$ §.

Jarlsberg og Laurvigs Amt.

Til Veianlægget mellem Holmestrand og Luft har Amtscommunen at udrede:			
a.	Erstatning for Grund og Gjerdehold for Strækningen inden samme, anslaaet til 9,654 Spd. 42 §., hvoraf paa den til Udførelse i indeværende Budgettermin bestemte Strækning (fra Holmestrand til Lørdal) falder 6997 Spd. 90 §. og Resten paa den for næste Budgettermin foreslaaede Strækning	2,656 Spd.	72 §.
b.	samt endvidere $\frac{1}{3}$ af de øvrige medgaaende Udgifter, altsaa beregnet efter Overslaget 6,754 Spd. 15 $\frac{1}{2}$ §., betalbare i 5 Aar. Heraf paaregnes i indeværende Budgettermin $\frac{2}{3}$ med 4,052 Spd. 57 §. og i næste de øvrige $\frac{1}{3}$ med	2,701	— 78 $\frac{1}{2}$ "
	Tilsammen	5,358 Spd.	30 $\frac{1}{2}$ §.

Bratsberg Amt.

Til Veianlægget mellem Sundbø Bro og Hjerdsøstrand udgjor Bidraget:			
fra Amtscommunen		3,500 Spd.	" " §.
" Silgjords Commune		1,500	— " "
" Hjertdals —		600	— " "
	Tilsammen	5,600 Spd.	" " §.
at erlægge i Aarene 1864 til 1868, og hvoraf i indeværende Budgettermin er paaregnet $\frac{2}{3}$ med 2,240 Spd. og i næste de øvrige $\frac{1}{3}$ med			
		3,360 Spd.	" " §.
Til Broanlægget over Orvella i Hjertdals Præstegjeld, anslaaet til 4000 Spd., er som Amtscommunens Bidrag vedtaget $\frac{1}{3}$ af de medgaaende Udgifter, altsaa beregnet efter Overslaget 1,333 Spd. 40 §., at erlægge i 5 Aar, heraf vil saaledes i næste Budgettermin indkomme $\frac{2}{3}$ med			
		800	— " "
Til Omlægning af Hovedveien mellem Bassebro og Sunnlestad med Sidelinier til Kragerø og Tofevandet, anslaaet i det Hele til 75,000 Spd., og hvoraf til Udførelse i næste Termin er foreslaaet Strækningen mellem Kragerø og Fossebro samt Sunnlestad, er Distriktets Bidrag ansat til $\frac{1}{3}$ af de medgaaende Udgifter foruden Overtagelsen af Grunderstatningen, der ikke er medtaget i Overslaget, altsaa beregnet efter			
	Lateris	4,160 Spd.	" " §.

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Amternes Bidrag.

	Transport	4,160 Spd.	„	ß.
dette til 25,000 Spd., med Afbetaling i 10 Aar. Heraf paaregnes altsaa i næste Budgettermin 3 Afdrag med		7,500 —	„	„
	Tilsammen	11,660 Spd.	„	ß.

Nedenæs og Kobygdelagets Amt.

Af Bidragene til Veianlæggene mellem Hiane—Arendal og Tvedestrand vil i næste Budgettermin indkomme:

Af Arendals Bidrag 20,000 Spd., betalbart i 20 Aar, 13de—15de Termin med 3,000 Spd. „ ß.

Af Tvedestrands Bidrag, 4000 Spd., betalbart i 20 Aar, ligeledes 13de—15de Termin med 600 — „ „

Af Grimstads Bidrag til Veianlægget mellem Grimstad og Morevand 3,500 Spd., betalbar i 20 Aar, vil i næste Budgettermin indkomme 13de—15de Termin med 525 — „ „

Til Veianlægget mellem Hiane og Sandvadet udgjør Bidraget, foruden Erstatning for Grund og Gjerdehold, endvidere fra Amtskommunen $\frac{1}{3}$ af de iøvrigt medgaaende Udgifter, altsaa beregnet efter Overslaget 2000 Spd., at erlægge i 6 Aar, hvoraf første Halvdeel er paaregnet i indeværende og sidste Halvdeel i næste Budgettermin med 1000 — „ „

Til samme Anlæg udgjør Tvedestrands Bidrag 1000 Spd., der skal afbetales med 50 Spd. aarlig fra 1863 til 1874 og senere med 200 Spd. aarlig. Heraf paaregnes i indeværende Budgettermin 4de til 6te Afdrag med 150 — „ „

Til Omlægningen af Hovedveien fra Sandvadbakken til Lettebakken i Holts Præstegjeld, anslaaet til 2000 Spd., er Distriktets Bidrag, foruden Overtagelse af Grunderstatningen, der ikke er medtaget i Overslaget, ansat til $\frac{2}{10}$ af de medgaaende Udgifter, altsaa beregnet efter Overslaget 600 — „ „

Til Omlægningen af Hovedveien fra Arendal til Asdal i Diestad Præstegjeld, anslaaet til 14,000 Spd., Grunderstatningen, der er overtaget af vedkommende Præstegjeldskommune, heri ikke indbefattet, er som Bidrag fra Amtskommunen vedtaget $\frac{1}{3}$ af de medgaaende Udgifter, altsaa beregnet efter Overslaget 1750 Spd., at betale i 5 Aar, saaledes at der i næste Budgettermin vil indkomme $\frac{2}{3}$ med 1,050 — „ „

og fra Arendal ligeledes $\frac{1}{3}$ af de medgaaende Udgifter, altsaa beregnet paa samme Maade, 175 Spd., at erlægge med 300 Spd. aarlig. Heraf vil i næste Budgettermin altsaa indkomme 900 — „ „

Til Hovedveianlægget fra Flaaksvand til den vestlandste Hovedvei ved Tved samt Omlægning af Svedsprangskleven, anslaaede tilsammen til 8,600 Spd., er som Bidrag, foruden Erstatning for Grund og Gjerdehold, ansat til 1,080 — „ „

der er overtaget af Birkenæs Commune, endvidere vedtaget: af Amtskommunen $\frac{1}{3}$ af de øvrige medgaaende Udgifter, altsaa beregnet efter Overslaget 1,880 Spd., at betale i 5 Aar, saaledes at der i næste Budgettermin vil indkomme $\frac{2}{3}$ med 1,128 — „ „

og fra Lillesand $\frac{1}{3}$, ligeledes af de øvrige medgaaende Udgifter, altsaa beregnet efter Overslaget 626 Spd. 80 ß, at erlægge i 5 Aar, hvoraf i næste Budgettermin kan paaregnes $\frac{2}{3}$ med 376 — „ „

Til Broanlægget samt til Omlægningen af Veien ved Flaarenden i Valle Præstegjeld, anslaaet til 5,000 Spd., er vedtaget som Bidrag af Amtskommunen $\frac{1}{3}$ og af Valle Præstegjeld, foruden Overtagelsen af Grunderstatningen, der ikke er indbefattet i Overslaget, ligeledes $\frac{1}{3}$ af de medgaaende Udgifter, altsaa beregnet efter Overslaget fra hver 833 Spd. 40 ß. eller tilsammen 1,666 Spd. 80 ß., at betale i 5 Aar. Heraf vil saaledes i næste Budgettermin indkomme $\frac{2}{3}$ med 1000 — „ „

Tilsammen 11,409 Spd. „ ß.

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Amtenes Bidrag.

Lister og Mandals Amt.

Amtssommunens Bidrag til Veianlægget mellem Mandal og Vigeland udgjør 6,400 Spd., hvoraf første Halvdeel er paaregnet at indkomme i indeværende og sidste Halvdeel i næste Budgettermin med	3,200 Spd. ,	ß.
Til Veiarbejder i Mandalsdalen, hvortil er foreslaaet opført et Beløb af 12,000 Spd., er Distriktets Bidrag, foruden Overtagelse af Erstatningen for Grund og Gjerdehold, ansat til $\frac{1}{3}$ af de øvrige medgaaende Omkostninger, altsaa af det foreslaaede Beløb 4000 Spd. Heraf paaregnes med 10aarig Afbetaling at indkomme i næste Budgettermin $\frac{2}{3}$ med	1,200	— " "
Til den foreslaaede Omlægning af et Stykke af den Søterdalske Hovedvei ovenfor Mosby, anslaaet til 3,350 Spd., er som Amtssommunens Bidrag, foruden Overtagelsen af Erstatning for Grund og Gjerdehold, ansat til	50	— 60 "
endvidere vedtaget $\frac{1}{3}$ af de øvrige medgaaende Udgifter, altsaa beregnet efter Overflaget 1099 Spd. 100 ß, der skal betales i 5 Aar. Heraf vil altsaa i næste Budgettermin indkomme $\frac{2}{3}$ med	659	— 108 "
Tilsammen	5,110 Spd.	48 ß.

Stavanger Amt.

Til den foreslaaede Omlægning af Veien fra Kyllingstad til Ladestedet Sandnæs, anslaaet til 16,300 Spd., er som Amtssommunens Bidrag foruden Overtagelse af Erstatningen for Grund og Gjerdehold, ansat til	4,800 Spd.	" ß.
endvidere vedtaget $\frac{1}{3}$ af de øvrige medgaaende Udgifter, altsaa beregnet efter Overflaget	1,437	— 60 "
Tilsammen	6,237 Spd.	60 ß.

Søndre Bergenhus Amt.

Til Veianlægget langs Gravens Vand og gennem Skjervet udgjør Amtssommunens Bidrag, foruden Udgifterne til Grund og Gjerdehold, endvidere beregnet efter Overflaget 2,232 Spd. 36 ß, hvoraf i indeværende Budgettermin er paaregnet at indkomme $\frac{2}{3}$ med 1,339 Spd. 46 ß. og i næste de øvrige $\frac{1}{3}$ med	892 Spd.	110 ß.
Til Juldforelsen af Hovedveianlægget fra Ladestedet Hougesund gennem Skaare, Sveen og Bigebygd Sogne, anslaaet, foruden Erstatningen for Grund og Gjerdehold, til 19,200 Spd., vil Amtssommunens Bidrag, foruden Overtagelsen af Grunderstatningen, udgjøre efter Overflaget 4,800 Spd., at erlægge i 10 Aar. Heraf vil saaledes i næste Budgettermin indkomme $\frac{2}{3}$ med	1,440	— " "
Til den foreslaaede Veiomlægning mellem Vossevangen og Bergsagen i Vos's Præstegjeld, anslaaet til 21,100 Spd., vil Amtssommunens Bidrag, foruden Erstatningen for Grund og Gjerdehold, ansat til	4,473	— " "
endvidere udgjøre $\frac{1}{3}$ af de øvrige medgaaende Omkostninger, altsaa beregnet efter Overflaget 3,325 Spd. 48 ß, der skal betales i 10 Aar. Heraf vil saaledes i næste Budgettermin indkomme $\frac{2}{3}$ med	997	— 72 "
Tilsammen	7,803 Spd.	62 ß.

Nordre Bergenhus Amt.

Til Veianlægget over Maurstadeidet udgjør Bidraget fra Amtssommunen foruden Halvdelen af Grund og Gjerdeerstatningen inden Amtet, endvidere beregnet efter Overflaget 2,644 Spd., hvoraf $\frac{2}{3}$ er paaregnet at indkomme i indeværende Budgettermin med 1,586 Spd. 48 ß. og de resterende $\frac{1}{3}$ paaregnes i næste med	1,057 Spd.	72 ß.
Til Anlægget af Hovedvei fra Gaarden Halbrændt til Dampskibsanløbsstedet Stenen i Forde Præstegjeld, anslaaet til 2,250 Spd., udgjør Amtssommunens Bidrag $\frac{1}{3}$ af de medgaaende Udgifter, heri indbefattet Erstatning for Grund og Gjerdehold,	Løstis	1,057 Spd. 72 ß.

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Amtenes Bidrag.

	Transport	1,057 Spd.	72 ¢.
eller beregnet efter Overslaget		750 —	" "
der paaregnes heelt at indkomme i næste Budgettermin			

Tilsammen 1,807 Spd. 72 ¢.

Romsdals Amt.

Til Veianlægget over Maurstadeidet udgjor Amtsscommunens Bidrag, foruden Halvdelen af Grund- og Gjerdeerstatningen inden Amtet, endvidere beregnet efter Overslaget 3,402 Spd., hvoraf $\frac{2}{3}$ er paaregnet at indkomme i indeværende Budgettermin med 2041 Spd. 24 ¢. og de resterende $\frac{1}{3}$ i næste med 1,360 Spd. 96 ¢.

Af Amtsscommunens Bidrag til Veianlægget mellem Bøvermoen — Gjarde — Gladmark vil i næste Budgettermin de 2 sidste Afdrag indkomme med 2,509 — 72 "

Til Dmlægningen af Hovedveien mellem Gjarde og Næs i Romsdalen, anslaaet til 43,580 Spd., er Amtsscommunens Bidrag ansat til $\frac{1}{5}$ af de medgaaende Udgifter, hvori indbefattet Erstatningen for Grund og Gjardehold, eller beregnet efter Overslaget 8,716 Spd., at erlægge i 5 Aar, i næste Budgettermin kan altsaa paaregnes at indkomme $\frac{2}{3}$ med 5,229 — 72 "

Til Dmlægningen af en Deel af Veien fra Dpdal til Sundalsøen anslaaet for Strækningen inden Amtet til 7,776 Spd., vil Amtsscommunens Bidrag, foruden Erstatningen for Grund og Gjardehold, ansat til 245 — " "

endvidere udgjøre $\frac{1}{3}$ af de øvrige medgaaende Omkostninger, altsaa beregnet efter Overslaget 2,010 Spd. 40 ¢., hvoraf i næste Budgettermin paaregnes at indkomme $\frac{2}{3}$ med 1,506 — 24 "

Tilsammen 10,851 Spd. 24 ¢.

Søndre Throndhjems Amt.

Amtsscommunens Bidrag udgjor:

til Veianlægget over Bhaasen	11,200 Spd.	" ¢.
" — — Gevingsaaen	2,610 —	96 "
" — mellem Iglabro — Gissfjærbæk	14,000 —	" "
" — — Kletbro — Halsbræcken med Bro	5,180 —	" "
" — — Forve og Sandrem med Bro over Drkla ved Skogaberg	2,000 —	" "
" — — Forve og Ljofel samt mellem Marlidvold og Skjodskiftet i Drkedal, foruden Erstatningen for Grund og Gjardehold, endvidere beregnet efter Overslaget	8,426 —	69 "

Tilsammen 43,417 Spd. 45 ¢.

Heraf er indtil Udgangen af indeværende Budgettermin paaregnet at indkomme 30,200 — " "

Igsen 13,217 Spd. 45 ¢.

Til foransførte Dmlægning af en Deel af Veien fra Dpdal til Sundalsøen, anslaaet for Strækningen inden dette Amt til 7,497 Spd., er Amtsscommunernes Bidrag ansat til $\frac{1}{4}$ af de medgaaende Udgifter, altsaa beregnet efter Overslaget 2,499 — " "

Til Dmlægningen af Risebækken og Isbræcken i Dpdals Præstegjæld, anslaaet til 11,669 Spd., er Amtsscommunens Bidrag ansat til $\frac{1}{4}$ af de medgaaende Omkostninger, mod at Erstatningen for Grund og Gjardehold, ansat til 1,748 Spd., heri gaar til Afdrag, altsaa foruden denne endvidere, beregnet efter Overslaget 1,169 — 30 "

Til Dmlægningen af Hovedveien mellem Støren Jernbanestation og Hovs Bro, anslaaet til 38,200 Spd., er Amtsscommunens Bidrag ansat til $\frac{1}{4}$ af de medgaaende Udgifter mod at Erstatningen for Grund og Gjardehold, hvortil er calculeret 6,373 Spd., heri afgaar, altsaa foruden denne endvidere efter Overslaget 3,177 — " "

Til Veiomlægningen mellem Ljofel og Marlidvold i Drkedalen, anslaaet til 8,800 Spd., er som Distriktets Bidrag foruden Overtagelse af Erstatningen for Grund og Gjardehold anslaaet til 1940 Spd. foreslaaet $\frac{1}{4}$ af de øvrige medgaaende Udgifter, altsaa beregnet efter Overslaget 1,372 — " "

21,434 — 75 "

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Amternes Bidrag.

Ifølge Amtsformandskabets Beslutning kan heraf alene paaregnes at indkomme	
3000 Spd. aarlig i næste Budgettermin, altsaa tilsammen	9,000 Spd. " §.
Ligeledes vil i samme Tid afgjøres Grunderstatningen ved de 3 sidstnævnte	
Anlæg ialt	10,061 — " "
Tilsammen 19,061 Spd. " §.	

Nordre Thronhjems Amt.

Af Amtscommunens Bidrag til Veianlægget i Langstenen 2,600 Spd., vil i næste Budgettermin	
sidste Halvdeel indkomme med	1,300 Spd. " §.
Til den af Stortinget i 1863 besluttede Fortsættelse af Veiarbejderne i Stordalen og Juldforelse af Veianlægget mellem Hildrum og Vie udgjør Distrikternes Bidrag 2,092 Spd. 40 §., hvoraf $\frac{2}{3}$ er paaregnet at indkomme i indeværende og i næste Budgettermin de sidste $\frac{1}{3}$ med	
	836 — 112 "
Til de nu foreslaaede Arbejder i Stordalen, anslaaede til 4,720 Spd., vil Distriktets Bidrag udgjøre $\frac{1}{3}$ af de medgaaende Udgifter, mod at Grunderstatningen, der er ansat til	
	126 — " "
og overtages af Distriktet, heri afgaar, altsaa foruden denne efter Overslaget 1,447 Spd. 40 §., der skal erlægges i 8 Aar, og hvoraf saaledes i næste Budgettermin kan paaregnes at indkomme $\frac{2}{3}$ med	
	542 — 90 "
Til Hovedveianlægget fra Ramsos til Hund, anslaaet til 35,000 Spd., er Distriktets Bidrag ansat til $\frac{1}{3}$ af de medgaaende Udgifter, hvoraf ved Overtagelse af Erstatningen for Grund og Gjerdehold vil afgjøres	
	1,716 — " "
medens Resten, der efter Overslaget udgjør 9,950 Spd. 80 §., erlægges i 8 Aar. Af samme kan altsaa i næste Budgettermin paaregnes at indkomme $\frac{2}{3}$ med	
	3,731 — 60 "
Tilsammen 8,253 Spd. 22 §.	

Nordlands og Finmarkens Amter.

Til Veiarbejder i disse Amter ere i næste Budgettermin foreslaaet anvendt 14,000 Spd., hvoraf Distriktets Bidrag ansættes til respektive $\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{3}$. Bidraget paaregnes at indkomme med circa 3,500 Spd.

Der vil saaledes i det Hele som Afdrag paa Communernes Bidrag til tidligere udførte samt de foreslaaede Veiarbejder kunne paaregnes at indkomme i Løbet af næste Budgettermin . . . 190,382 Spd.

Trækkes dette Beløb fra Summen af, hvad der ovenfor er foreslaaet anvendt til Veiarbejder i næste Termin	671,256 —
	udkommer 483,874 Spd.

som det Beløb, der af det almindelige Veifond maa blive at tilflyde til disse Veiarbejder.

Hertil maa lægges, hvad der i næste Budgettermin antages at ville tiltrænges til Bestridelse af Udgifterne ved den det almindelige Veifond paahvilende Vedligeholdelse af enkelte Veistrækninger samt til tilfældige Udgifter ved Veivæsenet.

De Veistrækninger, der vedligeholdes paa Veifondets Bekostning, ere: Veien over Hemsedalsfjeldet fra Gaarden Tuf i Hemsedals Anneg i Buskeruds Amt til Gaarden Vorlaug i Borgunds Anneg i nordre Bergenhus Amt, Veien over Fjellfjeld fra Gaarden Dypdal i Christians Amt til Gaarden Husum i nordre Bergenhus Amt, Veien over Dovrefjeld mellem Fjeldstuerne Fokstuen og Drivstuen, samt endelig, forsaavidt Sommervedligeholdelsen angaar, en Deel af Strækningen over Gjetestranden i Børsens Thinglag, henhørende til de søndre Fosenske Veie.

Til dette Diemed er i de 3 sidste Aar medgaaet:

i 1862 — 2926 Spd. 112 $\frac{1}{2}$ §.
• 1863 — 2994 — 47 "
• 1864 — 2597 — 22 "

eller i aarligt Gjennemsnit circa 2,840 Spd. For de 3 foregaaende Aar medgik gjennemsnitlig 3,750 Spd. om Aaret. I indeværende Termin er bevilget hertil 4000 Spd. aarlig samt indtil Udgangen af Oktober d. A. anvist 7,669 Spd. 24 §.

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Vedligeholdelses- og tilfældige Udgifter.

Vedligeholdelsesudgifter for næste Termin antages at burde opføres med Gjennemsnitsbeløbet af, hvad der i de sidste 6 Aar dertil er medgaaet eller aarlig 3295 Spd. 9,885 Spd. „ $\frac{1}{2}$.

Til Bestridelse af tilfældige Udgifter ved Veivæsenet bevilgedes af Storthinget i 1853 10,000 Spd. aarlig eller for indeværende Budgettermin tilsammen 30,000 Spd. Paa denne Conto var indtil Udgangen af Oktober Maaned d. A. anvist i det Hele 45,786 Spd. $14\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ eller 15,786 Spd. $14\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ mere end bevilget. Denne Oversfridelse grunder sig deels paa, at Contoen staar i Forskud til forskellige Veianlæg for Værdien af Materialbeholdningerne, hvilke Forskud, naar Beholdningerne ere realiserede og Regnskaberne endelig opgjorte, ialfald for en storre Deel ville kunne erholdes refunderede; deels er den foranslediget ved, at de Oversfridelser af Bevilgningssummerne, som for flere Arbeiders Vedkommende have fundet Sted, ere blevne posterede paa denne Conto. Disse antages imidlertid at ville fuldkommen opveies af Besparelser paa andre Arbeiders Conto, hvorom man tillader sig at henviser til den tidligere meddelte Oversigt over de i nærværende Budgettermin drevne Arbeider.

Det medgaaede Beløb er anvendt til følgende specielle Udgiftsposter:

1. Udgifter ved Undersøgelser angaaende nye Veiarbeider og disse Undersøgelser's Bearbejdelse 21,483 Spd. 70 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$
 hvoraf til Veidirecteurcontoret i Christiania 7,472 Spd. $74\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$,
 til Udgifter for Veivæsenets Vedkommende ved den under
 Ingenieurbrigaden ved Kongelig Resolution af 10de November
 1860 henlagte Administration af de civile offentlige Ar-
 beider indtil 10de April 1864 samt ved Ingenieurcommis-
 sionen 902 Spd. 60 $\frac{1}{2}$.
2. Gratialer til Arbeidere, beskafte i Veivæsenets Tjeneste,
 eller til Enker og Børn efter Veiarbeidere, der ved Ulykkes-
 tilfælde under Arbeidet have tilsat Livet, i Henhold til de Kon-
 gelige Resolutioner af 22de Juni 1863, 8de Juni 1864,
 17de Juni og 8de August 1865 610 — “ “
 af hvilket Beløb de ved den forstnævnte Resolution tilstaa-
 ede 212 Spd. dog egentlig vedkommer forrige Budgettermin,
 i hvilken kun Uddeling for 2de Aar med tilsammen 338 Spd.
 tidligere havde fundet Sted.
3. Tilskud til enkelte Arbeider 23,692 — $64\frac{1}{2}$ “

Tilsammen 45,786 Spd. $14\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$.

Departementet finder ikke, at der ved Bevilgningen til tilfældige Udgifter bør tages noget væsentligt Hensyn til indtrædende Overarbejdelse ved enkelte Anlæg, og at den nuværende Bevilgning til disse Udgifter af denne Grund bør forøges, da der selvfølgelig paa Forhaand ingen Mening kan have om Behovet i denne Henseende, og der formentlig i Almindelighed vil kunne gjøres Regning paa, at Besparelser paa andre Contoer i det Væsentlige ville dække de indtrufne Overarbejdelse. Man tror derimod, at der ved Ansettelsen af det fornødne Beløb under denne Post bør tages Hensyn til et Par andre specielle Diemed, som Departementet nærmere skal omhandle.

Man sigter herved forst til den af Departementet tidligere flere Gange foreslaede Forfoining, at yde

Anterne Bidrag af Veifonden til Lønning af Veivogtere for at bevirke en forbedret Vedligeholdelse af de vigtigere Veilinier. Grundet paa den i Aftryk vedlagte Foresligning fra den daværende Veiasistent af 24de Febr. 1857, blev der nemlig i de Storthingene i 1857 og 1859 — 60 foreslagte Veibudgetter foreslaet, at der ved Bevilgningen til tilfældige Udgifter skulde gives Udgang til en saadan Forfoining. Departementet udhævede ved disse Leiligheder, at der ved det nuværende Pligtarbeide alene ikke lader sig gennemføre en tilfredsstillende Vedligeholdelse af vore Veie, idet der udkræves et uafbrudt Tilsyn med disse, der strax kan udbedre enhver indtrædende Skade. Da Veiene nu mellem de enkelte Løder af Aaret, hvori Veiarbeide i det Store forrettes, overlades til sig selv, faar nemlig enhver opstaaende mindre Mangel Tid

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Tilfældige Udgifter.

til at anrette en Skade, som et stadigt Tilsyn med Lethed vilde kunne hindre. Det ansaaes derfor hensigtsmæssigt, at der under den almindelige Veibestyrrelse anvendtes faste Tilsynsmænd ved de vigtigere Veie, der stadig skulde befare de dem underlagte Veistykker og udbedre Mangler af denne Bessaffenhed, navnlig tillagde man en saadan Foranstaltning Betydning ved de nye fuldkomnere Veianlæg, der ellers befrygtedes snart at kunne geraade i Forsald. For at bringe Sagen i Gang, antog man, der burde gives de Communer, der gjorde Begyndelsen, Udfigt til i den første Tid at erholde nogen Understøttelse af Veifondet. Stortinget har imidlertid hidtil ikke gaaet ind paa dette Forslag, som det synes hovedsagelig ledet af den Betragtning, at Veienes Vedligeholdelse i Almindelighed burde udelukkende være vedkommende Distrikters Sag.

I den vedlagte allerede tidligere paaberaabte Forestilling af 16de Oktober d. A. har Veidirecteuren paanytt fremkaldt Opmærksomheden paa dette Anliggende, idet han under en udførligere Udviiling af den Betydning, som et godt Veidække har med Hensyn til Veiens Transportevne, stærkt fremhæver Nødvendigheden af en bedre Vedligeholdelse af Veiene, end der nu finder Sted. Han paapeger, at en større Gevinst ofte opnaaes ved Veidækkets Forbedring end ved Omlægning af Bakker, og at Erfaring har godtgjort, at den fuldkomneste Vedligeholdelse ogsaa er den, der koster mindst Arbeide. Som det hensigtsmæssigste Middel til at raade Bod paa de bestaaende Mangler i denne Henseende anseer han foruden en kyndigere Ledelse af Arbeidet den tidligere foreslaaede Ansættelse af enkelte faste Arbeidere, der stadig skulle tilsee Veien og holde Veibanen i Orden. En saadan Forsoining vil forøvrigt ikke gjøre Pligtarbeidet overskødig, idet dette fremdeles maatte anvendes ved alle Kjørser og større Udbedringer. Til Bidrag med det halve Beløb for de Amter, som maatte ønske at anvende saadanne faste Arbeidere til Hjælp ved Vedligeholdelsen af de vigtigere nye og ældre Veie, har Veidirecteuren derfor foreslaaet, at der opføres et Beløb paa Budgettet af 5000 Spd. aarlig.

I Henhold til det af Veidirecteuren Anførte, hvortil man tillader sig at henvise, samt dets tidligere Uttringer angaaende dette Anliggende, vil Departementet gjentage Forslaget om, at der søges Udgang til at understøtte den heromhandlede Forsoining. Uden nogen Bistand af det Offentlige i den første Tid, indtil Erfaringen har godtgjort Fordelene af en mere rationel Vedligeholdelsesmaade, kan det neppe ventes at see den bragt i Anvendelse i nogen større Udstrækning, og om det end ifølge Lovgivningen er

vedkommende Distrikts Sag at besørge sine Veies Vedligeholdelse, ligger det dog for de vigtigere Veies Vedkommende saa meget i det hele Samfunds Interesse, at denne Pligt opfyldes paa en tilfredsstillende og til Tidens Fordringer svarende Maade, at der synes at være fuld Grund for det Offentlige til at yde Sagen sin Bistand, naar dette erkendes som en Betingelse for Indførelsen af en bedre Tilstand. Man antager, at der i dette Diemed bør kunne anvendes et Beløb af indtil 3000 Spd. aarlig, og at det Offentliges Bidrag kan begrænses til $\frac{1}{2}$ af Udgifterne.

Af Bevilgningen til tilfældige Udgifter ved Veivæsenet for Budgetterminen 1857—60 og 1860—63 blev efter dertil erhvervet Udgang ydet forskjellige Amtscommuner Bidrag til Lonning af teknisk kyndige Mænd (Amtsingenieurer), der antoges til at bistaae ved Forberedelse og Udførelse af Veianlæg, som iværksattes for Distrikternes Regning, saavel som overhovedet til at yde Amtsveibestyrrelsen teknisk Veiledning. Disse Bidrag, der iøvrigt kun vare tænkte som midlertidige for at bringe Sagen i Gang, ophørte efter Bestemmelse af Stortinget i 1858 fra 1ste Juli 1861 alene med Undtagelse af et Buskeruds Amtscommune ved Kongelig Resolution af 22de September 1859 for et Tidsrum af 3 Aar tilstaaet, hvilket nemlig ifølge Kongelig Resolution af 1ste August 1861 udbetattes indtil Udlobet af 1862. Amtsingenieurer, eller som de paa nogle Steder kaldes, Amtsveiinspectorer, have med forskjellig Lon frendes i flere Amter, saavidt Departementet bekjendt i Akershus, Hedemarkens, Christians, Buskeruds, Stavanger, søndre Bergenshus, søndre og nordre Thronhjems samt Nordlands Amter. For det sidstnævnte Amt er truffet saadant Arrangement, at den her ansatte Amtsveiinspecteur tillige har været Bestyrer af de Arbeider for Veifondets Regning, som hidtil have været under Udførelse i Amtet, mod at en Deel af hans Lon, 950 Spd. aarlig, udredes af disses Fond. — Gjennem Amtmanden i Buskeruds Amt, hvor Amtsingenieur er bibeholdt med en Lon, der for Tiden udgjør 760 Spd. aarlig, er af det sidstafholdte Amtsformandskab underdanigst ansøgt om, at der i Veibudgetforslaget for kommende Budgettermin maa blive opført et Beløb til Udredelse af Bidrag til Lonning af saadanne Junctionairer, under Betingelse af, at deres Ansættelse og Vilkaarene for samme approberes af vedkommende Regjeringsdepartement. — Ansøgningen henviser til en afgiven Betænkning af en af 1864 Mars Amtsformandskab nedsat Comitee, der har udtalt sig for heromhand-

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Tilfældige Udgifter.

lede Institutions Bibeholdelse i Buskeruds Amt, men derhos udhævet, at ligesom Institutionen er kaldt til-live ved Styrelsens Tilfagn om Bidrag til Omkostningerne, saaledes antages dens Opretholdelse for dette Amts Vedkommende for en væsentlig Deel at hvile paa Haabet om vedvarende Lønningsbidrag af det almindelige Veifond. Comitteen bemærker, at Districtets Amtsingenieur, efter den tekniske Uddannelse og praktiske Erfaring, der kræves af ham, saavel som efter Besskaffenheden af hans Forretninger og hans Stilling i det Hele, antages nødvendigvis at maatte søges blandt Statens Veingenieurer af Bestyrerclassen og som Folge heraf oppebære Løn i Lighed med disse. Men medens Comitteen maa indromme Institutionens store Nytte, hvorpaa der haves factiske Beviser i den Fremgang, der i Amtets Veivæsen i de senere Aar har fundet Sted, og som ikke havde været mulig uden ved Hjælp af en sagkyndig Administration, er Erkjendelsen derom, bemærker den, ingenlunde trængt ind i den almindelige Bevidsthed, og det er derfor en almindelig Opinion inden Districtet, for hvis Tryk Amtsformandskabet vanskelig vil kunne frigjøre sig, at de Omkostninger, som denne Foranstaltning udkræver, ere uforholdsmæssige. Til Støtte for, at det almindelige Veifond overtager en Deel af denne Functionairs Afsløning paaapeges derhos, at den tilfredsstillende Tilstand, hvori Amtets Veivæsen befinder sig, er et Gode for en videre Kreds end den, der har maattet bære Byrden, at Amtsingenieuren ogsaa directe har været benyttet af Statens Veibestyrelse og at Staten i hoi Grad er interesseret i, at de offentlige Veie ogsaa med Hensyn til deres Vedligeholdelse ere undergivne et teknisk kyndigt Tilfyn, uden hvilket navnlig de store Opførelser for nye Veianlæg snart ville være spildte. Navnlig af det sidste Hensyn antages et saadant Tilfyn at burde blive en almindelig og for alle Amter fælles Institution, hvilket imidlertid, anføres der, ikke kan ventes opnaaet uden Tilfud af det Offentlige. Endelig paaapeges Onskeligheden af, at den øverste Styrelse har Indflydelse paa Amtsveibestyrelsen, og at der tilveiebringes Eenhed i Ordningen med Hensyn til Amtsingenieurernes Afsløning og Virkefreds, der nu i de forskjellige Amter er forskjellig, i hvilke Henseender Afgang til Indvirkning vilde aabnes for det Offentlige, naar Tilstaaelsen af Bidrag til Amtsingenieurernes Løn var betinget af, at deres Balg og Vilkaarene for deres Ansættelse bifaldtes af dette.

Til ovennævnte Andragende sees Buskeruds Amtsformandskab at have henstillet til de øvrige Amtsformandskaber at slutte sig, og Departementet har ogsaa modtaget Beslutninger i denne Retning for nor-

dre Throndhjems og Nordlands Amters Vedkommende. Amtmanden i sidstnævnte District har angaaende Sagen bemærket, at den for dette Amt stedfindende oven omhandlede Ordning med Hensyn til Amtsveinspectorens Benyttelse og Afsløning vistnok forsaavidt har været heldig for Amtscommunen, som Udredelsen af den hele fornødne Løn til denne Functionair vilde have faldt saare trykkende ved Siden af de mange andre Udgifter, som Udviklingen af de amtscommunale Forholde i de senere Aar have medført; men paa den anden Side har Bestyrelsen af de for Veifondets Regning udførende Arbeider i saa væsentlig Grad været Amtsveinspectoren til Hindring i Udførelsen af hans Hverv som saadan, at dette ikke er blevet uden hemmende Indflydelse paa Udviklingen af de specielle Communes Veivæsen. Amtmanden anseer derfor en Ordning af Forholdet, hvorved den nuværende Combination uden altfor føleligt pecuniært Tryk for Amtscommunen kunde bortfalde, som saare onskelig. Derhos have Amtmændene i Stavanger og nordre Bergenhuus Amter i vedlagte Forestillinger, hvortil underdanigst henvises, udtalt sig i samme Retning som den ovenomhandlede underdanigste Ansøgning, idet de oplyse, at de først have modtaget Underretningen om samme, efterat Amtsformandskaberne havde tilendebragt sine Forhandlinger.

Ifølge de Bemærkninger, der gjordes af Veicomiteen paa Stortinget i 1859--60, da Bevilgning til fortsat Tilfud til Amtsingenieurernes Lønning nægtedes, maa dette antages at være motiveret ved den Anskuelse, at den tekniske Bistand, som tiltrængtes ved Veivæsenets Administration, inden et Amt i Almindelighed ikke var af det Omfang, at der hertil skulde udkræves nogen udelukkende til Amtets Disposition staaende Ingenieur, samt at det i ethvert Fald, hvor extraordinair Bistand i denne Retning var nødvendig, maatte blive vedkommende Amts Sag selv at bære Udgifterne derved. Det blev i Forbindelse hermed bragt paa Bane at søge den større Garanti for en hensigtsmæssig Planlægning af Arbeider for Communes Regning tilveiebragt ved Bistand af Statens Veingenieurer, hvoraf et vist Antal tænkes tildeelt bestemte større Districter, inden hvilke de skulde anvendes til Undersøgelser for Veifondets Regning og tillige til Bedømmelse af Planerne for de Veianlæg, der forøvrigt udførtes uden Bistand af Veifondet. En saadan Ordning anmodedes Regjeringen ved Stortingets Beslutning om at tage under nærmere Overveelse. I det sidste Storting forelagte Veibudget foresloges ogsaa Anvendelsen af Ingenieurer med bestemte Districter, men med en Virksomhed tildeels af forskjellig Art fra den af oven-

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Tilfældige Udgifter.

nævnte Committee antyhede. Man tillagde disse Poster nemlig Charakteren af en høiere Instants i Ingenieurvirksomheden ved Statens Veivæsen, idet man derved hovedsagelig havde for Die at kontrollere Udførelsen af Veiarbejder for Veifondets Regning samt Planlæggelsen af saadanne, medens der dog som et secundært Niemed ogsaa tilsigtedes at yde Amternes Veivæsen Bistand gennem disse Functionairer. Departementets Forslag i denne Retning vandt imidlertid ikke Stortingets Bifald.

Amtsingeniurer eller teknisk dannede Veinspecereur, hvis Anvendelse ingenlunde var forudsat at ville gjøres overflødig ved den sidstnævnte Ordning, idet Districtsingenieurernes Bistand væsentlig blot kunde blive controllerende, tiltrænges selvfølgelig i saameget høiere Grad, naar ingen Hjælp fra Statens Veingenieurers Side med Sikkerhed kan paaregnes. Departementet lægger megen Vægt paa den bestemte Erfaring, der haves om Institutionens Nytte for Udviklingen af det locale Veivæsen i flere Amter, der, uanset at Staten har unddraget denne Institution sin Understøttelse, deels have bibeholdt samme, deels indført den fra Nytt af; men det maa paa den anden Side belyses, at oconomiske Hensyn, saalænge Amtene staae alene, saavel ville kunne stille sig imod dens Anvendelse overhovedet, som hindre den fra at yde den fulde Nytte, der betinges af, at man ved en tilstrækkelig Afsløning sikrer sig den fornødne Dygtighed hos disse Posters Indehavere.

Som ovenfor paapeget, kommer Fordelene af, at der inden Administrationen af Amternes Veivæsen haves sagkyndig Bistand, ikke alene den mindre Kreds, men navnlig ogsaa gennem det kyndigere Tilsyn med og den deraf følgende Forbedring i Bedligholdelsen af de vigtigere Veie den almindelige Færdsel tilgode, og det ligger derfor i det Offentliges Interesse at støtte denne Institution, saalænge den maa antages at trænge dertil. Ligeoverfor denne Interesse synes ogsaa her — hvad man ovenfor har gjort gjældende med Hensyn til Bidrag til Veivogtere — den Betragtning at maatte træde i Baggrunden, at der paa denne Maade ydes Communerne Bistand i en Retning, hvori de efter Lovgivningen kunne henvise til deres egne Kræfter. Departementet vil derfor gjentage dets Forslag fra 1859, at der gives Udgang til i den kommende Budgettermin at yde Bidrag til Afsløning af Amtsingeniurer, mod at deres Ansættelse undergives dette Departements Approbation. Bidraget antager man bør begrænses til $\frac{1}{3}$ af Lønnen, dog saaledes, at det ikke i noget Tilfælde overfrider 200 Spd. Med denne Begrænsning vil formeentlig et Beløb af 2.400 Spd. aarlig vise sig til-

strækkelig for det heromhandlede Niemed. Medens der under de nærværende Forhold ikke fra Veidirectorens eller fra Statens Veingenieurers Side vil kunne fores nogen almindelig og effectiv Control med Amtsingeniurerens Virksomhed, vil det derimod være gavnligt, at der gives disse Anledning til at erholde Veidirectorens Raad i tekniske Spørgsmaal, der vedrøre Amternes Veivæsen, i hvilken Henseende Departementet, i Henhold til den samme ved Kongelig Resolution af 16de April 1864 givne Bemyndigelse til nærmere at ordne Veidirecteur-Embedets Forretningsforhold, vil iagttage det fornødne. Med Hensyn til en saadan Bestemmelses Virksomhed til at befordre Enhed og Hensigtsmæssighed, navnlig i Arbejders Planlægning, er det vistnok saa, at det vil staae til Amtsingeniurerne selv, om de ville indhente og følge Veidirectorens Raad, men det maa dog bemærkes, at de, naar en saadan Udgang udtryffeligt er aabnet dem, maa føle et Ansvar ved at undlade Benyttelsen deraf, naar den maatte behøves, og ved uden moden Overveelse og afgjørende Grunde at handle imod Directorens Raad.

I Henhold til det Foranførte antager man, at der til Bestridelse af tilfældige Udgifter ved Veivæsenet for næste Termin bør opføres et Beløb af 15,400 Spd. aarlig eller ialt 46,200 Spd. Heraf antages der at turde være Udgang til i samme Udstrækning som nu at yde Understøttelse til Arbejdere, der ere komne til Skade i Veivæsenets Tjeneste og til deres Efterladte.

Idet der efter Stortingets Beslutning bliver at forelægge samme en Forklaring angaaende de Beløb, der i saadant Niemed ere udredede i indeværende Termin, indlægger man Afskrifter af de underdanigste Foredrag, der ligger til Grund for de ovennævnte 3de Resolutioner, hvorved saadanne Gratialer ere blevne tilstaaede.

Hvad der af de til de forskjellige Arbejder foreslaaede Beløb ikke bliver dækket af indkommende Bidrag, nemlig, som ovenfor anført . . . 483,874 Spd. udgjør tillagt de Beløb, som man har foreslaaet opført til Vedligeholdelsesudgifter for den hele Termin . . . 9,885 — og til tilfældige Udgifter ligeledes for den hele Termin . . . 46,200 —
tilsammen 539,959 Spd.
eller med et rundt Tal . . . 540,000 Spd.

Dette Beløb vil Departementet saaledes andrage om maa søges bevilget forskudt af Statskassen til Veivæsenet for Budgetterminen fra 1ste April 1866 til 1ste April 1869 med 180,000 Spd. aarlig mod Refusion for de $\frac{2}{3}$ Dele eller 144,000 Spd. ved

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Nedsættelse i Bidragene til nogle færdige Arbeider.

Udligning paa Rigets Matrikulskyld med Undtagelse af det egentlige Finmarken — hvilke, da Matrikulskylden er omtrent 240,000 Skylddaler, vil udgjøre 72 p paa hver Daler — og for $\frac{1}{2}$ Deel eller 36,000 Spd. ved Udligning paa Kjøb- og Ladestederne efter det Forhold mellem disse indbyrdes, som vedlagte Tabel udviser. Denne Tabel er affattet efter de samme Principer, som tidligere ere befulgte, hvorhos der er foretaget den samme Nedsættelse i de Forholdstal, der egentlig skulde falde paa Kongsberg og Svelvig, nemlig resp. 1,62 og 0,53, som i den af forrige Storthing bifaldte Tabel for Fordelingen, hvilke Afdrag ligesom i denne ere fordeelte lige paa Byerne Christiania, Drammen, Arendal, Stavanger og Bergen.

Forjaaviddt næste Budgettermin ved Antagelse af et af de foreliggende alternative Forslag om Indførelse af aarlige Storthing skulde blive af kortere Udstrækning end ovenfor nævnt, antages dette ikke at burde have tilfølgende, at alene et saa stort Antal af de foreslaaede Arbeider opføres paa Budgettet, til hvis Udførelse der med den foreslaaede Bevilgning og de Bidrag, der kunne paaregnes, i det saaledes forfordede Tidrum vil indkomme de fornødne Midler. Medens det er en Selvfølge, at Veivæsenets Virksomhed maa indskrænkes til et saadant Antal af Arbeider, vil det nemlig, for at kunne indrette Arbeidsdriften paa hensigtsmæssigste Maade, være ønskeligt, at Regjeringen ikke bindes til bestemte Arbeider paa anden Maade end, at der overlades den Balget mellem et paa en Aarlig Termin beregnet Antal af Arbeider til Udførelse i det kortere Tidrum, hvorom der bliver Spørgsmaal. Da der for flere af de foreslaaede Arbeiders Bedkommende endnu ikke have fuldstændig Vedtagelse af de Bidrag fra Distrikternes Side, som anses fornøden, vil ogsaa dette lægge Vanskeligheder veien for paa Forhaand at bestemme Arbeidsdriften for den nærmestliggende Tid. Paa Storrelsen af den aarlige Bevilgning antages Budgetterminens Forkortelse ikke at burde have nogen Indflydelse.

Idet man ved Bestemmelsen af Distrikternes Bidrag til Arbeider, der skulde komme til Udførelse for det almindelige Veifonds Regning, tidligere alene benyttede som Maalestof den til det ubearbejdede Forslag knyttede Calcul over Omkostningerne, var det Forudsætningen, at stedfindende Overskriftelser eller Besparelser i Overflaget, selv om betydeligere Afvigelse fra Calculen i den ene eller den anden Retning maatte indtræde, vilde blive uden Indflydelse

paa Bidragene. Disse ere ogsaa altid, saalænge ovennævnte Fremgangsmaade ved Beregningen af Bidraget benyttedes, bleve indfrævede overensstemmende hermed. For tvende Arbeiders Bedkommende, hvortil Bidragene ere bestemte paa oven anførte Maade til en Femtedeel af Overflaget, og ved hvilke betydeligere Besparelser have fundet Sted, nemlig de paa Veibudgettet i 1857 optagne Veianlæg fra Aabel i Nedens til Alefjær i Lister og Mandals Amt samt fra Haugefund i Stavanger Amt til Olen i søndre Bergenhuus Amt, er der imidlertid af to af de bidragydende Amtskommuner, Lister og Mandals for førstnævnte og Stavangers for sidstnævnte Arbeiders Bedkommende, gjort Indsigelse mod den anførte Beregning af deres Tilskud. Der paastaes nemlig, at Besparelsen bør komme dem til gode gennem en forholdsvis Nedsættelse i Bidragene, idet der paaberaabes, at Amtsforsamlingernes i sin Tid afgivne Bevilgninger ere affattede saaledes, at der kun er overtaget en Andeel i de virkelig medgaaende Omkostninger. I denne Henseende skal man oplyse, at Lister og Mandals Amtsforsamling under 1ste Juli 1853 vedtog til førstnævnte Anlæg, der dengang var calculeret til 32,443 Spd. 94 p , hvoraf 27,801 Spd. 66 p for den inden Lister og Mandals Amt faldende Strækning, at udrede en Femtedeel af de Omkostninger, som til sidstnævntes Dparbejdelse efter Overflaget vilde medgaae, og senere da Calculen var forhoiet til 54,500 Spd., hvoraf for Strækningen inden Lister og Mandals Amt 47,800 Spd., under 10de Juli 1856 overtog, som Tillæg til førstnævnte Bevilgning, en Femtedeel (af Forogelsen) indtil et Beløb af 4000 Spd., under Betingelse af, at det almindelige Veifond udredede $\frac{1}{5}$ Dele af det hele senere calculerede Beløb. Stavanger Amtsforsamlinges Beslutning om Bidrag til Veianlægget mellem Haugefund og Olen, hvilken er afgiven under 11te Juli 1856, indeholder Vedtagelse om Udredelse af en Femtepart af Omkostningerne ved den inden Amtet faldende Deel af Arbeidet, saafremt de $\frac{1}{5}$ Dele af Udgifterne hertil bevilgedes af det almindelige Veifond.

Departementet har under stedfunden Correspondance med vedkommende Amtmand angaaende Forstaelsen af ovenanførte Beslutninger udtalt, at Forpligtelsen maatte anses gaaende ud paa en Femtedeel af Overflaget uden Hensyn til de virkelige Omkostninger, eftersom saadan Beregningsmaade, dengang Beslutningerne afgaves, ved alle Bevilgninger til Arbeider for Veifondets Regning forudsattes, og der intet forelaae, som tydede hen paa, at Distrikterne i nærværende Tilfælde havde tilfattet nogen Afvigelse

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Nedsættelse i Bidragene til nogle færdige Arbeider.

fra det Sædvanlige. Det paapegedes, at i Departementets Foredrag, der ligger til Grund for Veibudgetpropositionen i 1857, heromhandlede Tilskud ere omtalte som vedtagne efter den dengang sædvanlige Norm, uden at der enten af denne Fremstilling eller af Meddelelsen om den dertil støttede Storthingsbeslutning toges Anledning til nogen Indsigelse eller Reservation fra Distrikternes Side. Havde der, bemærkede man, været bibragt Departementet nogen Tvivl i omhandlede Henseende, vilde Arbeiderne selvfølgelig være blevene udsatte eller standsede, indtil Tvivlen ved Beslutning af senere Amtsformandskaber var hævet. Departementet paapegede ligeledes, at det vilde være bleven anset for givet, at Veifondet i Tilfælde af Calculens Overskridelse maatte have baa-ret denne udeelt, i Lighed med hvad der i mange Tilfælde har fundet Sted. Med Hensyn til Lister og Mandals Amtsformandskabs Beslutning af 10de Juli 1856, der ved Begrænsningen af Amtscommunenens senest overtagne Forpligtelser i Anledning af Veianlægget mellem Aabel og Aalefjær har optaget Ordet „indtil“ foran den anførte Sum, gjorde man opmærksom paa, at Beslutningens Redaktion under enhver Forudsætning var unoiagtig, at det om man lagde den af Amtformandskabet paastaede Mening deri, var betydningsløst, saaledes som skeet, at betinge sig, at Veifondet skulde overtage $\frac{1}{2}$ Dele af „det hele senest calculerede“ Beløb, og at Amtscommunenens Bevilgning af den ene Hæmtedeel efter Ordforbindelsen refererede sig til dette samme, senest calculerede

Beløb, hvorfor der ved Indskyldelse af Ordet „indtil“, hvor Summen nævntes, nærmest maatte antages at være havt i Tanke en Reservation for det Tilfælde, at det allerede engang omarbejdede og forhøiede Overslag paany maatte blive forhøiet, inden Arbeidet kom til Udførelse.

Bedkommende Amtsformandskaber have, efterat være forelagte Departementets ovennævnte Udtalelser, fastholdt den Anskuelse, at den overtagne Forpligtelse angaaer en Hæmtedeel af de virkelige Udgifter ved Arbeiderne, og der er af Lister og Mandals Amtsformandskab ytret Ønske om, at Sagen, forinden Bidere i Anledning af samme foretages, søges ordnet gennem Forelæggelse for Storthinget, idet der ndtales det Haab, at dette, ogsaa af Hensyn til Lister og Mandals Amtscommunes økonomiske Forhold, vil finde, at det Beløb, hvorom Spørgsmaalet for sammes Bedkommende dreier sig, bør bæres af Veifondet.

De ved ovenomhandlede Arbeider vundne Besparelser udgjøre for Anlægget mellem Aabel og Aalefjær 12,862 Spd., og for Anlægget mellem Haugefund og Olen, der var calculeret til 61,000 Spd., 8696 Spd. Naar disse Besparelser, hvis Beløb ikke særskilt kan beregnes for de inden hvert af vedkommende Amter faldende Veistrækninger, fordeles paa 2 respektive Amtsdistrikter, i Forhold til Anlægsomkostningerne efter Overslaget, ville Distrikternes Bidrage udgjøre følgende Beløb:

1. Bedkommende Anlægget mellem Aabel og Aalefjær:	Ansat til	Bliver	Altsaa nedsat med
Aabenæs og Kobysdelaget's Amts Bidrag	1340 Spd.	1024 Spd.	316 Spd.
Lister og Mandals Amts Bidrag	9560 —	7303 —	2257 —
Tilsammen	10900 Spd.	8327 Spd.	2573 Spd.
2. Bedkommende Anlægget mellem Haugefund og Olen:	Ansat til	Bliver	Altsaa nedsat med
Stavanger Amts Bidrag	10120 Spd.	8935 Spd.	1485 Spd.
Søndre Bergenhuus Amts Bidrag	1780 —	1526 —	254 —
Tilsammen	12200 Spd.	10461 Spd.	1739 Spd.

Med Bemærkning om, at Besparelser af lignende Betydning ikke vides tidligere at have indtraadt ved andre Veianlæg, vil Departementet efter Omstændighederne og uden Hensyn til, hvorledes Spørgsmalets juridiske Stilling maatte opfattes, anbefale, at der søges erhvervet Samtykke af Storthinget til, at Distrikternes Bidrag til de ovennævnte Arbeider beregnes paa ovenfor angivne Maade efter det virkelig Medgaaede ifødetfor efter Overslagene, altsaa paa den samme Maade, som ved alle senere Bevilgninger til Veianlæg er brugelig.

Hvad angaaer Bidraget til Veianlægget mellem Aabel og Aalefjær, da tale ogsaa andre Omstændigheder i nogen Grad for, at Forvindskelsen i Udgifterne til dette Arbejde komme Distrikterne tilgode, idet nemlig Besparelsen for en, om end ikke betydelig Deel, er vunden gennem Modifikation i den oprindelige Plan, saaledes ved Anvendelse paa sine Steder af en mindre Veibredde end i denne forudsat. Hensyn af sidstnævnte Art formenes ogsaa i et tidligere Tilfælde at have foranlediget Indrømmelse mod vedkommende Distrikter, idet den ved Veianlæggene

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Contorchæfseembede ved Veidirektoriatet.

mellem Østerholt og Home samt fra Rodehammer til Risør for en Deel ved saadan Modifikation erholdte Besparselse af Stortinget i 1863 tillodes anvendt til fortsatte Arbeider inden de samme Distrikter mod et mindre Tilskud af disse end sædvanligt.

Med Hensyn til de 2de øvrige Aanter, som de heromhandlede Veianlæg vedkomme, nemlig Nedens og Kobhygdelaaget samt søndre Bergenhuus, skal Departementet bemærke, at Vedtagelsen fra det sidste Side af Bidrag til Veianlægget mellem Haugefund og Olen kan være Gjenstand for lignende Tvivl som den af Stavanger Aantscommune fattede Beslutning, idet Bidraget er vedtaget med „en Femtedeel af hvad der udfordres“ til Anlægget inden Antet; derimod efterlader Nedens og Kobhygdelaagets Aantsformandskabs Beslutninger om Bidrag til Veien mellem Aabel og Aalefjær ingen Tvivl om, at der er meent en Brokdeel af Overslagssummen. Man antager imidlertid, naar der indgaaes paa Fordringen fra Lister og Mandals samt Stavanger Aanter, at Bidraget for de 2de øvrige bør beregnes paa samme Maade.

I Forbindelse hermed vil man andrage om, at lignende Beslutning af Stortinget søges med Hensyn til Beregningen af Distrikternes Tilskud til det i 1860 i Veibudgettet optagne Anlæg fra Asper Bro i Agerøhuus til Knapsted i Smaalenenes Amt, hvortil Bidraget er sat — ved Siden af en Halvdeel for sidstnævnte Distrikts Vedkommende af Udgifterne til Grund og Gjerdehold — til en Femtedeel af den øvrige Overslagssum samt af de til Arbeidets Udførelse muligens medgaaende yderligere Omkostninger. Naar Beparselsen paa Grunderstatningen i Smaalenenes Amt bringes i Afdrag, er der af Overslagssummen for dette Arbeide bespart 3232 Spd. Amtmanden i Smaalenenes Amt har, allerede forinden Arbeidet paabegyndtes, ved Forhandlingerne angaaende Bidragets Tilveiebringelse paapeget det Billige i, at Distriktet, der i Tilfælde vilde have at deeltage i Overfridelsen, kom til at nyde Godt af Beparselsen, om saadan viste sig at indtræde, og Departementet maa heri være enig. Da Bidraget imidlertid af Stortinget er bestemt til en Brokdeel af Overslagssummen, anseer man det fornødent, at dettes Samtykke indhentes til den for Distrikterne gunstigere Beregning. Naar den ovennævnte Beparselse fordeles paa de tvende Aantsdistrikter i Forhold til Overslagssummerne for de inden samme faldende Strækninger af Veianlægget (for Smaalenenes Aants Vedkommende selvfølgelig med Fradrag af det til Grunderstatningen calculerede), ville Bidragene, der ere opførte for Agerøhuus Amt med 3220 Spd. og for Smaalenenes Amt, udenfor hvad der vedkommer

Grund- og Gjerdeholdsogdtgjørelse, med 4643 Spd. 96 ø, nedfættes med respektive 264 og 382 Spd. og saaledes blive respektive 2956 Spd. og 4261 Spd. 96 ø.

I den vedlagte oftere paaberaabte Forestilling af 16de Oktober d. A. har Veidirektøren ogsaa indtalt sig for, at der ved Veidirektørembedet oprettes som Embedsstilling en Contorbestyrelsepost, hvis Indehaver tildeles en selvstændig Virksomhed, navnlig med Hensyn til løbende Forretninger, og som ved Siden deraf efter Omstændighederne kunde anvendes ogsaa til Undersøgelser og til Bistand ved nye Forflags Gjenningaelse samt, saavidt det i Veidirektørens Forfald maatte tiltrænges, ogsaa til Control med Arbeidsdriften. Idet man henviser til Veidirektørens Begrundelse af en saadan Foranstaltning, skal Departementet bemærke, at Contorføretningerne ved dette Embede ere i væsentlig Grad forøgede, navnlig efterat man har iværksat den i Departementets underdanigste Foredrag, der ligger til Grund for Kongelig Resolution af 16de April f. A., antydede Plan, at lade Ingeniørernes Regnskaber, forinden de paa almindelig Maade revideres i Departementet, gjenningaa fra et fagmæssigt Standpunkt paa Veidirektørentoret. Paa Grund heraf, og for at ikke Veidirektørens hyppigere og længere Fraværelse fra Contoret for at udøve personlig Control med Arbeidsdriften og i Marken gjenningaa Planerne for nye Arbeider skulde altfor meget forsinke Contorføretningernes Gang, og for at der ikke under hans Fraværelse skulde mangle Adgang for Departementet til at erholde de Oplysninger fra Contoret, som ofte tiltrænges, har det allerede i længere Tid været nødvendigt at have en Veingenieur til stadig Assistance ved Forretningerne, og til i fornødent Tilfælde i Veidirektørens Sted at expedere Sagerne. Hvad den tekniske Revision af Regnskaberne angaar, har det, som af Departementet forudsæt, ikke været muligt for Veidirektøren selv at offere dette Arbeide synderlig Tid, ligesom det overhovedet vanskeligt kan stadig bestrides med de Kræfter, som for Tiden ere stillede til hans Raadighed. Departementet, som lægger en særdeles Vægt paa denne Forsoining, er derfor ogsaa betænkt paa, som af Direktøren anbefalet, saavidt det fornødiges, at forøge Contorets Kræfter i denne Anledning.

Man er imidlertid enig med Veidirektøren i, at der ikke blot tiltrænges en større Bistand, men ogsaa Oprettelsen af en Embedsstilling ved Contoret, deels af Hensyn til den selvstændigere Virksomhed, som det baade for at lette Veidirektøren og paa

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869. Contorchefseembede ved Veidirectoriatet.

Grund af hans hyppigere og for Controllen i Mar- ken nødvendige Fraværelser er uundgaeligt at hen- lægge under En af Contorpersonalet, og deels fordi man kun paa denne Maade kan stadig sikre sig en af de kyndigste og mest erfarne Veingenieurers Hjælp. Kun med en saadan, der desuden maa være i Be- siddelse af en under længere Tids Virken indsamlet Kundskab om Communicationsvæsenet og locale For- hold i de forskjellige Dele af Landet, kan man nem- lig være tjent i en Stilling, hvis Indehaver i flere Retninger maa kunne træde i Veidirektorens Sted, og man vil derfor ved Besættelsen af en saadan Post stedse være henvist til ældre og erfarne Veiar- beidsbestyrere. Men, medens det selvfølgelig er af Interesse at kunne beholde den dygtige Mand, der engang er erhvervet for Stillingen, og hvis Brug- barhed er bleven forøget ved den Erfaring, der er vunden under en Tids Arbeide i samme, ville disse Veiarbeidsbestyreres Forhold, idet de Fleste staa i militær Tjeneste, lægge Hindringer iveien for en læn- gere Forbliven i denne Stilling, idet man ikke kan vente, at de for dennes Skyld, saalænge den ikke som Embedsstilling giver Betryggelse for Fremtiden, skulle opgive deres militære Løbebane. Saaledes stiller Forholdet sig ogsaa, som af Veidirektoren paa- viist, med Hensyn til den Mand, der i længere Tid har udført disse Forretninger og hvem det maa an- sees som særdeles ønskeligt at kunne beholde i denne Post, nemlig Artillericapitain S. Krag. Efterat han nemlig nu har staaet surnummerair i de sidste 10 Aar, hvori han har gjort saagodtsom uafbrudt Tjeneste i Veivæsenet, vil han ved at forblive i samme anta- gelig udelukkes fra Befordring i sin Vaabenart, hvor-

for han seer sig nødsaget til, om der ikke kan gives ham en fast Stilling i Veivæsenet, at træde tilbage til Tjeneste i Brigaden. Ved en saa omfattende Administration som Veidirektur-Embedets kan Kravet paa en Bistand som den ovenomhandlede ikke betrag- tes som forbigaaende, og i ethvert Fald er der, som af Veidirektoren bemærket, Anledning til ved Po- stens Besættelse at tage Forbehold, hvorved man under en mulig forandret Organisation beholder Ud- gang til at anvende dens Indehaver paa en anden Maade.

Departementet maa i Henhold til det Anførte tiltræde Forslaget om Oprettelse af et Contorchefs- embede ved Veidirectoriatet, hvis Gage man antager passende kan ansættes til 1,000 Spd. aarlig. Af Hensyn til at Capt Krag, med hvem man agter i Tilfælde at foreslaa Embedet besat, allerede i læn- gere Tid har arbeidet i en saadan Stilling med Af- lønning som Bestyrer af ældste Klasse eller 1,020 Spd. aarlig, og maa ansees i-fortrækelig Grad brug- bar for samme, tror man tillige at burde foreslaa, at der for hans Vedkommende søges bevilget et per- sonligt Tillæg til Gagen af 200 Spd. aarlig.

I Henhold til Foranførte, der af Statsraadets øvrige Medlemmer i det Væsentlige tiltrædes,

indstilles underdanigst:

At det naadigst maa behage Deres Majestæt at bifalde og med høieste Underskrift at fornyne vedlagte Udkast til en naadigst Proposition til det nu forsamlede Storting angaaende Bevilg- ning for Budgetterminen fra 1ste April 1866 til 1ste April 1869 til Fremme af Veivæsenet.

Hans Kongelige Majestæts naadigste Proposition til Norges Riges Storting angaaende Bevilgning til Veivæsenet for Budgetterminen fra 1ste April 1866 til 1ste April 1869.

Vi Carl, af Guds Naade Konge til Norge og Sverige, de Gothers og Venders, gjøre bitterligt:

Ved at lade følge Gjenpart af den norske Re- gjerings underdanigste Indstilling i Sagen med til- hørende Bilage indbyder Hans Majestæt Norges Ri- ges Storting til at fatte følgende Beslutninger:

A. I Henhold til Lov om Veivæsenet af 15de Sep- tember 1851 dens § 4, 3die Paragraf samt §§ 5 og 76, bevilges udbetalt af Statskassen til

Fremme af Veivæsenet for Budgetterminen fra 1ste April 1866 til 1ste April 1869, ialt 540,000 Spd. eller 180,000 Spd aarlig mod Refusion, forsaavidt angaar de $\frac{2}{3}$ Dele af Beløbet eller 144,000 Spd. aarlig, ved Udligning paa Rigets Matrikulskyld — med Undtagelse af det egentlige Finnmarken — med 72 Skilling paa Skylddale- ren, og forsaavidt angaar $\frac{1}{3}$ eller 36,000 Spd. aarlig ved Udligning paa Kjøb- og Ladestederne

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

udenfor det egentlige Finnmarken efter det indbyrdes Forhold mellem disse, som hosfølgende Tabel udviser. Af bemeldte Beløb afholdes Udgifterne ved Vedligeholdelsen af de Veistrækninger, som det efter gjældende Bestemmelser paaligger det almindelige Veifond at bekoste vedligeholdte, ved Undersøgelser om nye Vei- og Broarbejder, Udarbejdelse af Forslag for saadanne og andre tilfældige Udgifter, — hvoriblandt Tilskud til Lønninger af Autsingenieurer og Veivogtere, samt Understøttelse for Arbejdere, der have lidt Skade i Statens Veivæsens Tjeneste, eller deres Efterladte — hvorhos Beløbet iøvrigt, med Tillæg af de fra vedkommende Distrikter indkommende Bidrag, bliver at anvende til følgende Arbejder:

1. Omlægning af Hovedveien fra Christiania til Vysaker, mod at Distriktet overtager Erstatningen for Grundafstaaelse og Gjerdehold, forsaavidt derom maatte blive Spørgsmaal, samt bidrager $\frac{1}{4}$ af de øvrige medgaaende Omkostninger,
2. Omlægning af Hovedveien fra Vasslau Bro til Korsødegaarden i Vas Præstegjæld, Akershuus Amt,
3. Fuldførelse af Veianlægget mellem Moss og Raaler i Smaalenenes Amt,
4. Anlæg af Hovedvei fra Carpsborg til Kollsøund i Tune Præstegjæld, Smaalenenes Amt, med Bro over samme,
5. Anlæg af Hovedvei fra Østensvig til Hjøld i Aremarks Præstegjæld, Smaalenenes Amt, forsaavidt de under No. 2 til 5 inclusive anførte Arbejder angaar, paa Betingelse af at Distrikterne overtage Erstatningen for Grundafstaaelse og Gjerdehold samt bidrage med $\frac{1}{4}$ af de iøvrigt medgaaende Omkostninger,
6. Veianlæg fra Nøverdalen til Aulstbjerg i Kvifne Præstegjæld, Hedemarkens Amt, mod at Distriktet udreder $\frac{1}{4}$ af de medgaaende Omkostninger, deri indbefattet Erstatningen for Grund og Gjerdehold,
7. Broanlæg over Akersvigen ved Hamar mod at Distriktet udreder $\frac{1}{3}$ af de medgaaende Omkostninger,
8. Omlægning af Hovedveien mellem Forretten og Dien i Christians Amt under Betingelse af, at Distriktet bidrager $\frac{1}{4}$ af de medgaaende Omkostninger, og at Udgifterne til Grund og Gjerdehold overtages af Distriktet og gaar til Afdrag i Bidraget med det for samme beregnede Beløb,
9. Omlægning af Hovedveien mellem Dien og Smedstuen i Christians Amt, mod at Distriktet overtager Erstatningen for Grund og Gjerdehold samt udreder $\frac{1}{4}$ af de iøvrigt medgaaende Omkostninger,
10. Fortsættelse af Veiomlægningen ved Lid under Døvre, Christians Amt, mod at Distriktet overtager Erstatningen for Grund og Gjerdehold,
11. Fuldførelse af Hovedveianlægget mellem Brunlaug i Faaberg og Seielstad Bro i Gausdals Præstegjæld, Christians Amt, paa Betingelse af at Distrikterne bidrage Halvdelen af de medgaaende Omkostninger,
12. Fuldførelse af Veiomlægningen mellem Odnæs og Holjerasten i Lands Præstegjæld, Christians Amt, paa Betingelse af, at Distriktet bidrager $\frac{1}{4}$ af de medgaaende Omkostninger, paa den under No. 8 anførte Maade,
13. Omlægning af Dele af Hovedveien gennem Hallingdal, Busseruds Amt, under Betingelse af, at Distriktet overtager Erstatningen for Grund og Gjerdehold samt bidrager $\frac{1}{2}$ af de iøvrigt medgaaende Omkostninger,
14. Veianlæg fra Moglestu til Tinnæs Bro i Kollags Præstegjæld, Busseruds Amt, mod at Distriktet dertil bidrager 6,000 Spd.,
15. Fuldførelse af Hovedveianlægget mellem Holmestrand og Gaarden Luft i Sandsværs Præstegjæld, Busseruds Amt, mod at Distriktet overtager Erstatningen for Grund og Gjerdehold samt bidrager $\frac{1}{2}$ af de iøvrigt medgaaende Omkostninger,
16. Broanlæg over Orvella i Hjertdals Præstegjæld, Bratsbergs Amt, mod at Distriktet overtager Erstatningen for Grund, forsaavidt derom bliver Spørgsmaal, samt udreder $\frac{1}{4}$ af de iøvrigt medgaaende Omkostninger,
17. Paabegyndelse af Omlægning af Hovedveien mellem Bakkebro og Humlestad i Sandøkdal, Bratsbergs Amt, med Anlæg af Sidelinier til Kragerø og Tokvandet, paa Betingelse af, at Distrikterne overtage Erstatningen for Grundafstaaelse og Gjerdehold, samt udrede $\frac{1}{4}$ af de iøvrigt medgaaende Omkostninger,
18. Fortsættelse af Veianlægget fra Odde over Haukelidfjeldet til Thelemarken,
19. Omlægning af Hovedveien fra Sandbadbakken til Lettebakken i Holts Præstegjæld, Nednæs og Kobylgelagets Amt, mod at Di-

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

- striftet overtager Erstatningen for Grund og Gjerdehold samt udreder $\frac{1}{10}$ af de iøvrigt medgaaende Omkostninger,
20. Omlægning af Hovedveien fra Arendal til Asdal i Diestad Præstegjæld, samme Amt, mod at Distriktet overtager Erstatningen for Grund og Gjerdehold samt udreder $\frac{1}{4}$ af de iøvrigt medgaaende Omkostninger,
21. Hovedveianlæg fra Flaksvand til den vestlandske Hovedvei ved Thvede samt Omlægning af Svendsprangskleven, samme Amt,
22. Broanlæg samt Omlægning af Veien ved Flaarenden i Valle Præstegjæld, samme Amt, forsaavidt de under No. 21 og 22 nævnte Arbeider angaar, paa Betingelse af, at Distriktet overtager Erstatningen for Grund og Gjerdehold samt udreder $\frac{1}{3}$ af de iøvrigt medgaaende Omkostninger,
23. Gjenopførelse af Broen over Mandalselven i Mandal, mod at Halvdelen af de medgaaende Omkostninger udredes af Ladestedet Mandal,
24. Fuldførelse af Veianlægget mellem Mandal og Bigeland, mod Bidrag af Distriktet som tidligere af Stortinget bestemt,
25. Paabegyndelse af Hovedveianlæg i Mandalselvns Dalføre, Lister og Mandals Amt,
26. Omlægning af et Stykke af den sætersdalske Hovedvei ovenfor Mosby, samme Amt, for de 2de sidstnævnte Arbeiders Bedkommende paa Betingelse af, at Distrikterne overtage Erstatningen for Grund og Gjerdehold samt udrede $\frac{1}{3}$ af de iøvrigt medgaaende Omkostninger,
27. Omlægning af Veien fra Khyllingstad til Ladestedet Sandnæs, Stavanger Amt, mod at Distriktet overtager Erstatningen for Grund og Gjerdehold samt udreder $\frac{1}{3}$ af de iøvrigt medgaaende Omkostninger,
28. Fuldførelse af Hovedveianlægget fra Ladestedet Houggesund gennem Skaare, Sveen og Vikrebygd Sogne i Stavanger og søndre Bergenhus Amter, mod at Distriktet overtager Erstatningen for Grund og, forsaavidt derom bliver Spørgsmaal, Gjerde, og desuden bidrager $\frac{1}{4}$ af de iøvrigt medgaaende Omkostninger,
29. Omlægningen af Veien mellem Bøsføvangen og Bergfagen i Bøø Præstegjæld, søndre Bergenhus Amt, mod at Distriktet overtager Erstatningen for Grund og Gjerdehold samt bidrager $\frac{1}{3}$ af de iøvrigt medgaaende Omkostninger,
30. Anlæg af Hovedvei fra Gaarden Halbrændt til Dampskibsanløbsstedet Stenen i Førde Præstegjæld, nordre Bergenhus Amt, mod at Distriktet bidrager $\frac{1}{3}$ af de medgaaende Omkostninger,
31. Omlægning af Hovedveien mellem Gjerde og Næs i Nomsdalen, mod at Distriktet bidrager $\frac{1}{3}$ af de medgaaende Omkostninger.
32. Omlægning af en Deel af Veien fra Opdal i søndre Thronhjems Amt til Sundalsøren i Nomsdals Amt, mod at Distrikterne overtager Erstatningen for Grund og Gjerdehold samt bidrager $\frac{1}{3}$ af de iøvrigt medgaaende Omkostninger,
33. Omlægning af Nisebaffen og Isbrækken i Opdals Præstegjæld, søndre Thronhjems Amt,
34. Omlægning af Hovedveien mellem Støren Jernbanestation og Hovs Bro, samme Amt, for de 2de sidstnævnte Arbeiders Bedkommende paa Betingelse af, at Distrikterne bidrage $\frac{1}{4}$ af de medgaaende Omkostninger paa den under No. 8 bestemte Maade,
35. Omlægning af Veien mellem Ljøfel og Arlidvold i Orkedalen, samme Amt, paa Betingelse af, at Distriktet overtager Erstatningen for Grund og Gjerdehold samt bidrager $\frac{1}{3}$ af de iøvrigt medgaaende Omkostninger,
36. Fortsættelse af Hovedveianlægget langs Stordalselven, nordre Thronhjems Amt,
37. Anlæg af Hovedvei fra Ramsø til Hund, samme Amt, for de 2de sidstnævnte Arbeiders Bedkommende paa Betingelse af, at Distrikterne udrede $\frac{1}{3}$ af de medgaaende Omkostninger paa den under No. 8 bestemte Maade,
38. Arbeider i Nordlands og Finnmarkens Amter, hvor det efter nærmere Undersøgelser maatte findes hensigtsmæssigt, mod at Distrikterne udrede Erstatningen for Grund og Gjerdehold samt bidrage i Nordlands Amt $\frac{1}{4}$ og i Finnmarkens $\frac{1}{3}$ af de iøvrigt medgaaende Omkostninger.
- B. Under den i det Foranstaaende nævnte Erstatning for Grund skal tillige være indbefattet Erstatning for Grustag i Anledning af Veianlæggene samt for anden Jordskade udenfor Veilinién, der ved disse foranlediges.
- C. Stortinget samtykker i, at Distrikternes Bidrag til de udførte Veianlæg mellem Aabel og Aale-

Om Veibudgettet for Terminen 1866—1869.

fjær, mellem Houggesund og Olen samt mellem Asper Bro og Knapstad beregnes efter de medgaaede Omkostninger istedetfor efter Overslagssummerne.

D. For en Contorchef ved Veidirectoriatet bevilges

af Statskassen en Gage af 1000 Spd. aarlig samt som personligt Tillæg til denne Gage for Artillericapitain Hans Hagerup Krag, forsaavidt han i denne Stilling ansættes, 200 Spd. aarlig.

Hans Kongelige Majestæt forbliver Norges Riges Storting med al Kongelig Naade og Andest velbevaagen.

Givet paa Stockholms Slot den 7de December 1865.

Under Vor Haand og Rigets Segl.

Carl.

(L. S.)

G. Sibbern.

J. Uall.

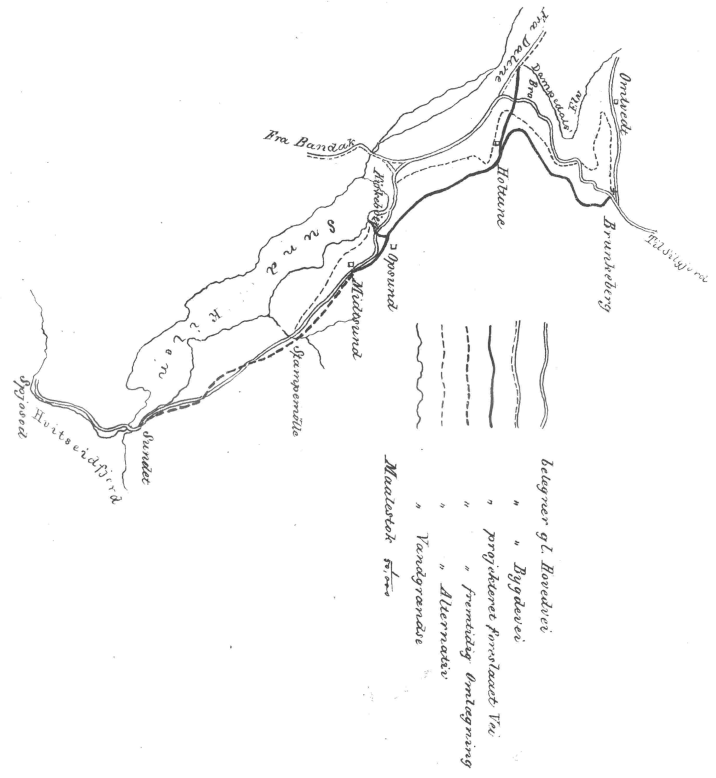
Tablel,

der udviser, i hvilket Forhold nedennævnte Kjøbstæder og Ladestæder have at udrede Bidrag til de Udgifter ved Veivæsenet, som skulle refunderes Statskassen ved Udligning.

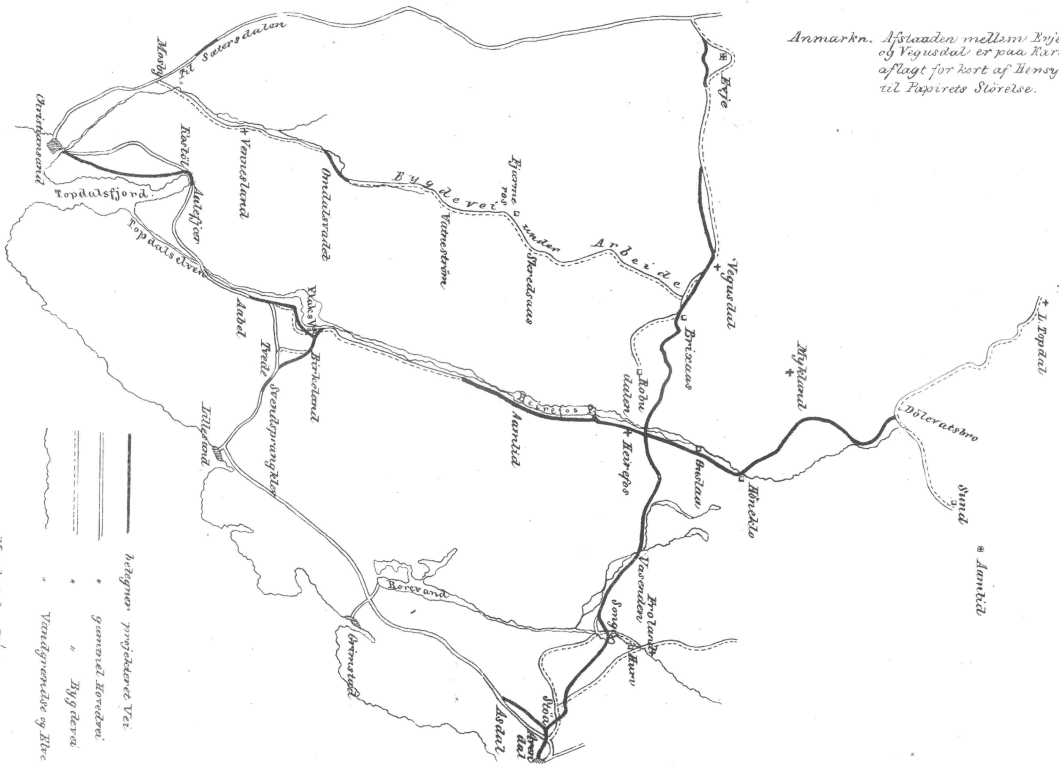
Stedets Navn.	Efter Brandfor- sikringssum- men.	Efter Folke- mængden.	Efter Indfor- selstølden.	Middeltallet af alle 3 Maa- lestofte.	Bidragets Beløb, forudsat at Kjøb- og Ladestædernes samlede Bidrag udgjør 36,000 Sp.
Fredrikshald	3,44	3,44	1,63	2,84	1,019 Spd.
Sarpsborg	1,01	0,97	0,39	0,79	283 —
Fredrikstad	1,52	1,75	0,37	1,21	434 —
Mosø	1,68	2,04	0,87	1,53	549 —
Soon	0,11	0,23	0,10	0,15	54 —
Hølen	0,11	0,17	0,07	0,12	43 —
Drobak	0,41	0,82	0,12	0,45	161 —
Christiania	32,39	20,71	36,03	29,91	10,731 —
Kongsvinger	0,41	0,24	0,02	0,22	79 —
Hamar	0,94	0,51	0,90	0,78	280 —
Gjøvik	0,39	=	=	0,39	140 —
Lillehammer	0,59	0,63	1,10	0,77	276 —
Hønefoss	0,36	0,42	0,27	0,35	126 —
Drammen	5,57	4,98	3,15	4,77	1,711 —
Kongsberg	1,24	2,22	1,41	0,87	312 —
Eveltoig	0,37	0,74	0,47	0,28	100 —
Holmestrand	0,60	0,92	0,31	0,61	219 —

Veibudget for 1866—69.

Stedets Navn.	Efter Brandforsikringssummen.	Efter Føllemængden.	Efter Indførelstøden.	Middeltallet af alle 3 Maalestøffe.	Bidragets Beløb, forudsat at Kjøb- og Ladestederne samlede Bidrag udgjør 36,000 Sp.
Horten	1,06	2,27	0,19	1,17	420 Spd.
Naasgaardstrand	0,13	0,24	0,02	0,13	47 —
Tønsberg	1,51	1,44	1,18	1,38	495 —
Sandefjord	0,63	0,58	0,13	0,45	161 —
Laurvig	1,95	2,48	3,45	2,63	944 —
Porsgrund	0,92	1,22	0,36	0,83	298 —
Ekien	2,10	2,02	1,65	1,92	689 —
Brevig	0,39	0,91	0,16	0,49	176 —
Stathelle	0,10	0,23	0,04	0,12	43 —
Langesund	0,19	0,38	0,08	0,22	79 —
Kragerø	0,74	1,54	0,64	0,97	348 —
Sterrisør	0,58	1,11	0,52	0,74	266 —
Tvedestrand	0,32	0,36	0,36	0,35	126 —
Arendal	1,53	1,38	1,95	1,82	653 —
Grimstad	0,46	0,56	0,37	0,46	165 —
Lillesand	0,31	0,37	0,27	0,32	115 —
Christianssand	2,79	4,78	3,18	3,58	1,284 —
Mandal	0,73	1,36	0,82	0,97	348 —
Narsund	0,37	0,59	0,37	0,44	158 —
Flekkefjord	0,45	0,78	0,41	0,55	197 —
Søggendal	0,05	0,20	0,03	0,09	32 —
Egersund	0,51	0,83	0,18	0,51	183 —
Sandnæs	0,11	=	=	0,11	39 —
Stavanger	3,89	5,88	5,24	5,20	1,866 —
Skudestræshavn	0,12	0,39	0,09	0,20	72 —
Haugesund	0,53	0,54	0,30	0,46	165 —
Bergen	11,48	12,30	15,33	13,24	4,750 —
Florsøen	0,09	=	0,01	0,05	18 —
Malesund	1,45	0,93	0,90	1,09	391 —
Molde	0,71	0,73	0,34	0,59	212 —
Christiansund	1,80	2,15	1,67	1,87	671 —
Thronhjelm	8,18	8,04	10,84	9,02	3,236 —
Levanger	0,39	0,41	0,19	0,33	118 —
Ramsø	0,29	0,30	0,05	0,21	75 —
Stenfjær	0,35	0,32	0,15	0,27	97 —
Bodø	0,17	0,11	0,10	0,13	47 —
Tromsø	1,48	1,48	1,22	1,39	499 —

Anmärkn. Afstånden mellan Ljus
 of Vagusdal er paa Kartet
 aflagt for kort af Hensyn
 til Papirets Størrelse.

Anhang til S. No. 7 om Veibudgettet.

Artillerikapitain H. Krags til Departementet for det Indre afgivne Betænkning, dateret 17de Februar 1863, angaaende et Veianlæg over Haukelidfsjeld.

Som Bestyrer af Veianlægget Skare-Ødde har det været mig overdraget at anstille Undersøgelser og indkomme med Forslag om Beiens Fortsættelse til Øsiden af Røldalsfjeldet, samt om en Viarms Oparbejdelse som Ridevei til Fjære. I mine i den Anledning afgivne Betænkninger har jeg anført, at en Forestilling agtedes indgivet om Beiens Fortsættelse over Haukelidfsjeld til Thelemarken, med hvilken jeg herved maa tillade mig at fremkomme efter i den Anledning at have samlet de fornødne Oplysninger og Materialier.

Jeg vedlægger et Kart over det sydlige Norge, hvorpaa de forhaandenværende Veiforbindelser imellem det østfjeldske og vestfjeldske Norge samt den paatænkte Bei over Haukelid er anlagt, og hvilket er delt i flere Zoner, afpassede efter de Strøg, som rimeligvis hovedsagelig ville benytte disse Veie som sine Forbindelseslinier. Om end denne Inddeling kun er baseret paa et løst Skjøn, saa er den dog formentlig tilstrækkelig til at give et Overblik over Forbindelsesliniernes relative Vigtighed. Ligeledes vedlægges et Oversigtsprofil over de paa Kartet antyde Router, saaledes at man deraf kan faa et Begreb om Længder og Øsider.

Til Udgangspunkt for alle Linier er valgt Christiania som Landets Centralpunkt. Rigtig nok kunde det synes, som om Sammenstillingen burde ske fra Ss til Ss paa begge Sider af Fjeldet, og da vilde den 39½ Miil lange Route mellem Christiania og Beblungsnæs samt den 33½ Miil lange Route mellem Christiania og Lærdal nærmest blive at sammenligne med Routen fra Skien til Ødde, som kun er 22½ Miil lang, hvorfor denne altsaa afgjort maatte blive den fordelagtigste Veiforbindelse mellem Øst- og Vestlandet.

Naar derfor i denne Fremstilling ikke destomindre Sammenstillingen for en stor Deel sker

mellem Christiania og den paa Bestkysten til Landeveiens Endepunkt nærmest beliggende By Bergen, der rettest bør betragtes som Vestlandets Centralpunkt, formenes Routen over Hardanger ikke at stilles i et altfor fordelagtigt Lys.

Skjønt Routen over Romsdal egentlig ikke hører med i dette Spørgsmaal, har jeg dog for den sammenlignende Oversigts Skyld troet at burde medtage samme i Behandlingen.

Angaaende Forbindelsen mellem Christiania og Lærdal, da er denne valgt over Gidsvold og Gjøvig, eftersom denne Route, uagtet dens større Længde, formedelst Jernbane- og Dampstibsforbindelsen dog med Hensyn til Hurtighed, Billighed og Transportevne tør ansees fordelagtigere end Routen gennem Hallingdal, selv om denne faar de nødvendige Omlægninger.

I de udarbejdede Transporttabeller og Længdeangivelser er (for at kunne bringe større Genhed ind i Behandlingen) Sagen betragtet saaledes, som om alle Router vare omlagte, dels efter de allerede foreliggende Planer, dels som de formentlig kunne omlægges. I det forøvrigt henvises til den ved Transportberegningerne gjorte Anmærkning, bemærkes, at de nedenfor angivne Talstørrelser for Hardangerveien refererer sig til en Forbindelse over Dalen ved Enden af Vandagsvand, hvor Basdraget fra Vinje løber ud og saaledes synes at tyde hen paa den rigtigste fremtidige Veiforbindelse. Paa Profilerne er derimod ogsaa indtaget den gamle Bei, som kan benyttes fra Sundbro i Hvideøid, over Brunkeberg til Gugaarden, medens ogsaa en anden Forbindelse haves fra Lærdal til Vinje, men hvorover Profiler mangle. De opkonstruerede Profiler ere forøvrigt sammendragne af de fra Veijngenieur-Kontoret erholdte Nivellements af gamle og nye Veie, — og Distancerne for Søveien, som

ogsaa ere angivne i norste Mile, ere maalte efter de fra Opmaalingskontoret udkomne Amtskarter, og hvor disse endnu ikke ere udkomne, tagne efter de for Længden almindelig gjeldende Bestemmelser.

Efterat have forudskiftet disse Bemærkninger skal jeg nu gaa over til selve Sagens Behandling, idet jeg, hvad Planens nærmere tekniske Detaillering angaar, henviser til det af D^rr. Kapt. J. Bergh og Conradi udarbejdede Forslag af 18de Mai 1852, hvoraf Oplysninger ere indhentede.

Blandt de mange vældige Skillevægge, Naturen har sat mellem de forskjellige Dele af Landet, og som indtil de senere Tider have staaet som uovervindelige Hindringer for anden Samferdsel end den, der kunde foregaa efter de Stier, Kvæget fra Arilds Tider havde dannet, — har vistnok Haukelidfjeld mellem Bratsbergs og søndre Bergenshuus Aanter staaet som en af de mest affrækkende. Lidt efter lidt har Trafikken paa de andre Fjeldovergange tiltaget saaledes, at Stierne efterhaanden ere udbedrede til Riveveie og Kjøreveie, medens man over Haukelid endnu maa hjælpe sig med den oprindelige Kløvevei.

Naar man imidlertid betænker, at der over Dovre og Romsdalsfjeldene i nordlig Retning allerede haves fire Fjeldovergange, — hvoraf enkelte gaa op indtil henimod 1000 Fod høiere end Linien over Haukelid og ligge meget længere ind i Landet, — medens der paa den forholdsvis betydelig længere Strækning mod Vest kun haves to Fjeldovergange, der endog saa at sige paa Fjeldet forenes til een, — og naar man endvidere betænker, at der over Haukelidfjeld, som det af Profilerne vil sees, kun gienstaar Oparbejdelsen af omtrent 6 Mile Landevei paa en Route, hvor de kostbareste Partier allerede ere oparbejdede, og som forbinder store Distrikter, der ved sin talrige og vindstibelige Befolkning kan stilles blandt Landets første — da har jeg troet at turde drage den Slutning, at det ei vil kunne ansees ubilligt, om saadanne store Krav først tilfredsstilles, forinden man tænker paa at omlægge de allerede anlagte Veie, som sammenbinde Distrikter, der ikke staa over hine; — dog vil jeg hermed langtfra have forment, at saa vigtige Forbindelseslinier ei skulde fortjene tidsmæssige Omlægninger, hvilke paa Grund af særdeles besværlige Bakker ere aldeles nødvendige, ligesom de allerede gjorte Omlægninger langtfra faa deres fulde Bærd, forinden den hele Omlægning er fuldført, og der saaledes bliver Anledning til paa den

hele Route at kunne kjøre større Læs og derved gjøre den anvendelig for store Fragt- og Deligence-Vogne. Men for at vise, at Veianlægget over Haukelidfjeld virkelig bør fremmes, vil jeg nærmere behandle de Momenter, som tale derfor, og veie disse sammen med Grundene for de øvrige Veiforbindelser, og har for Oversigtens Skyld troet at burde inndele disse i flere Afdelinger, om end enkelte af dem falde nær hinanden. Saaledes vil jeg nærmere behandle under:

- A. Landeveisforbindelsen.
- B. Længder.
- C. Trafikkens Forøgelse.
- D. Fordelen af den gjenmægaende Trafik.
- E. Transportevne og Transporter.
- F. Fædrifter.
- G. Fisserier.
- H. Sneeforholde.
- I. Folkemængde.
- K. Statistiske Oplysninger.
- L. Grundeiendommenes Værdi.

A. En Veiforbindelse over Haukelid vil, foruden at sætte en stor Deel af Vestlandet i nærmere Forbindelse med Hovedstaden, tillige betydelig lette Samferdselen med Befolkningen i de søndenfor Christiania liggende Smaabyer og Distrikter, — og sjønt Damstubsforbindelserne nu overalt ere blevne almindelige og helst bør søges benyttede, kan det ikke sættes ud af Betragtning, at der ved Bei over Haukelid, i Forbindelse med en Arm til Fjære samt med Veien fra Søvareid gennem Etne og over Olen til Hougessund, kan nemlig med rimelige Bekostninger blive en for mulige Tilfælde benyttendes sammenhængende indre Landveis-Forbindelse fra Christiania heelt frem til Hougessund, som er en af de vestligste Pynter af Norges Fastland, kun afbrudt af den 2 Mile lange Søvei i Akrefjord mellem Fjære og Søvareid, hvor Omkostningerne stille sig imod Veianlæg langs Søen.

Hougessunds ganske ualmindelige hurtige Fremstrid og dens Beliggenhed i Midtpunktet af det store Søndre-Vaarsildfiske gjør samme til et Punkt af ikke uvæsentlig Betydning.

B. Til Vedømmelse af denne Veiroutes Anvendelse som Forbindelsesled mellem Centralpunktet Christiania og Vestkysten, anføres følgende Tabel over Længder og Skydsbetaling, hvilken er affattet under foransførte Forudsætning, at Veien

Veibudget for 1866-69. Bei over Gauleidstjeb.

er omslagt, at faste Skydsstationer overalt paa Rourterne ere oprettede, samt at de Dampskibe, som be-

fare Bjordene, ere satte i Forbindelse saaledes, at deres Router passe efter hinanden.

Tabel.

Fra — Til	Længde i norske Mile à 18,000 Men.			Sum Mile.	Pris pr. Miiil. <small>for lovbe- stemt Skyds- betaling. Stiil.</small>	Udgjør		Pris pr. Miiil. <small>Beregn. ifølge § 16-B-6. Stiil.</small>	Udgjør.	
	pr. Fern- bane.	*Pr. Damp- skib.	pr. Lande- vei.			Spd.	St.		Sp.	St.
Christiania — Gidsvold . .	6	=	=	=	à 24	1	24	36	1	96
— — Lillehammer.	=	9½	=	=	= 18	1	51	36	2	102
— — Beblungsnæs	=	=	23½	=	= 42	8	32	50	9	101
— — Molde . . .	=	3¼	=	=	= 18	=	59	36	=	117
Sum for Romsdalsrouten	6	12¾	23½	42¾	=	11	46	=	15	56
Christiania — Gidsvold . .	6	=	=	=	à 24	1	24	36	1	96
— — Gjøvig . . .	=	6	=	=	= 18	=	108	36	1	96
— — Lærdal . . .	=	=	21½	=	= 42	7	63	50	8	115
— — Bergen . . .	=	22¾	=	=	= 18	3	50	36	6	99
Sum for Lærdalsrouten . .	6	28¾	21½	56¼	=	13	5	=	19	46
Christiania — Skien	=	15¼	=	=	à 18	2	35	36	4	69
— — Ulefos	=	2	=	=	= 18	=	36	36	=	72
— — Strengen . .	=	=	17	=	= 42	=	79	50	=	94
— — Dalen	=	5½	=	=	= 18	=	97	36	1	74
— — Odde	=	=	13½	=	= 42	4	87	50	5	75
— — Bergen	=	16	=	=	= 18	2	48	36	4	96
Sum for Hardangerrouten over Odde	=	38½	15½	54	=	11	22	=	18	=
Sum for Hardangerrouten over Fjære	=	34½	15½	50	=	10	70	=	16	96
Med Dampskib rundt Kysten	=	64½	=	64½	à 18	9	84	à 36	19	47

*) Da Distancen er angivet i norske Mile, hvilke ere 1½ Somile, bliver, da Prisen for Somil pr. Dampskib er 12 Stiil., at beregne for Landmil efter 18 Stiil.

Af Tabellen vil saaledes sees, at den korteste Forbindelse mellem Christiania og Kjøbstad paa Vestkysten bliver over Romsdalen, uden at denne dog bliver den billigste. Da imidlertid denne Linie ligger mere udenfor den egentlige Behandling af denne Sag — Sammenstillingen af de forskellige Forbindelser mellem Christiania og Bergen, — bør kun Forbindelserne over Lærdal og Hardanger her nærmere stilles sammen.

Det vil af Tabellen sees, at Lærdalsrouten saaledes er den længste og med Hensyn til Omkostningerne den for Reisende ufordeligst Linie, hvilken Beregningsmaade end lægges til Grund. I Tabellen er nemlig indtaget alternativt Priserne for Reiseudgifterne, naar disse beregnes efter de for

Befordringen i Almindelighed fastsatte Taxter uden Drifkepenge og andre Udlæg, samt naar den i Skydsloven efter § 16 — B. — 6 tilstaaede Godtgjørelse lægges til Grund. Efter første Beregningsmaade vil Reisen rundt Kysten pr. Dampskib blive den billigste, og da den jo tilbyder de fleste Bekvemmeligheder, benyttes den jo i Regelen meest. Dog bør her ikke sættes ud af Betragtning de Udgifter, som et længere Ophold paa et Dampskib forøvrigt fordrer, og hvilke nærmest kunne bestemmes ved at lægge den anden Beregningsmaade til Grund for Omkostningen, og da vil det sees, at Udgifterne ved Reisen over Hardanger ville blive de mindste, ligesom ogsaa Skydsgodtgjørelsen til endel af Statens offentlige Funktionærer derover vil blive mindst

Som et Bevis paa, at en indre Dampskibsforbindelse uden Passage af søhaarde Stykker foretrakkes af mange Rejsende fremfor Landveien, tør anføres, at Dampskib haves i Fart mellem Christiania og Drammen, hvor Landveien er meget kortere end Søveien. Konsekvensen heraf maa altsaa blive, at de Rejsende, som af Hensyn til den for Sogang stærkt udsatte Route rundt Kysten vælge en indre Passage, maatte af de indre Router foretrække Hardangerrouuten, som endog, naar den fordelagtigste Route over Hjære sættes ud af Betragtning, har 10 mere Søvei og 6 Mile mindre Landvei — selv om Jernbanens 6 Mile ikke iberegnes — end Lærdalsrouuten. Og Faktum er, at Mange nu reise over Lærdal istedetfor rundt Kysten. At Tourister ialfald maa foretrække denne Route, som fører gennem Landets meest storartede og meest pittoreske Strøg, og hvor Routen med Hensyn til Befordringsmidlerne giver al ønskelig Anledning til en interessant Afvevling, tør vel anses for afgjort.

C. At denne Forbindelse nu af en stor Flethed anses ufornøden, kan ikke nægtes, men ved en nærmere Betragtning af

Trafikkens Forsøgelse i de Strøg, hvor Kommunikationerne ere forbedrede eller istandbragte, maa Enhver viselig indrømme, at Færdselen tiltager i en Grad, som er langt større, end man fra Begyndelsen af skulde kunne tænke sig, og udhæves maa det, at der paa Njosen, hvor det før-

ste Dampskib anskaffedes for vel 20 Aar siden, nu haves 4 Dampskibe i lønnende Fart, at Nordfjøs har faaet 2de Dampskibe, efterat Dampskibet „Statsraad Stangs“ Indtægter i Aaret fra 1851—1861 havde fordoblet sig, og at „St. Olaf“ paa Flaad og Vandagsvand, efter i flere Aar at have gaaet med Underbalance, nu renterer, samt at der paa Sognefjord og Hardangerfjord nu underholdes stadig Forbindelse med 2de Dampskibe, medens det ifølge den kongelige Proposition af 29de Marts 1854 betræffende Fremme af Veivæsenet, findes anført, at Hardanger- og Sognerouten kunde understøtte hinanden og antagelig kunne afgive passende Beskæftigelse for eet Dampskib.

D. At Fordelen af en gennemgaaende Trafik maa snarlig vise sig i de Bygdelag, hvorigennem denne sker, og bidrage til Distrikternes Opkomst, kan vel heller ikke sættes ud af Betragtning, ligesaa vel som Lærdals isolerede Beliggenhed ogsaa gjør det ønskeligt, at dette Sogns forresten yderst lade Befolkning faar en Vækker ved det Liv, en Veii altid medfører.

E. Transportevne og Transporter. Af den udarbejdede Transporttabel er efterfølgende Tabel uddraget, idet fremhæves, at den som Enhed fastsatte Vægt 180 Skk. indbefatter baade Kjørrer og Læstets Vægt for alle de benyttede Transportberegninger:

Fra — til.	Længden for Routerne efter gjorte Omlægninger.		Antal Hestedagsværk til Transport af 180 Skk.	
	Alen.	Gjor i Miil.	For hele Længden.	pr. Miil.
Killehammer til Beblungsnæs	423875	23 $\frac{3}{4}$	182.83	7.76
Beblungsnæs til Killehammer	423875	23 $\frac{3}{4}$	186.03	7.89
Gjøvig til Lærdal	387625	21 $\frac{1}{2}$	176.26	8.18
Lærdal til Gjøvig	387625	21 $\frac{1}{2}$	176.33	8.19
Ulefos til Strengen	33487	1 $\frac{7}{8}$	18.00	9.68
Strengen til Ulefos	33487	1 $\frac{7}{8}$	17.1	9.19
Dalen til Odde	242512	13 $\frac{1}{2}$	147.45	10.94
Odde til Dalen	242512	13 $\frac{1}{2}$	147.7	10.96

Det vil deraf sees, at Veiforbindelsen mellem Killehammer og Beblungsnæs trods dens Fladhed og forholdsvis fordelagtigste Transportevne —

circa 7. Hestedagsværk — pr. Miil dog formedelst dens større Længde trænger det største Antal Hestedagsværk til Transport af 180 Skk. og følgelig

ogsaa kan siges at have den fletteste Transportevne. At Transportevnen fra Vest mod Øst er flettere end fra Øst mod Vest, vil sees af Tabellen, og er ogsaa indlysende i Betragtning af, at de steileste Modtræk have fra Romsdalen til Læsje.

Routen over Lærdal har formedelst sin høiere Fjeldovergang og formedelst Høidetabene over Vardals og Tonsaasen en flettere Transportevne pr. Mil end Linien over Romsdalen, men giver dog formedelst sin mere end 2 Mile fortere Længde en fordelagtigere Transportevne end denne.

Naar der gaaes ud fra den Forudsætning, at Transporten paa den 6 Mile lange Jernbane kan sættes omtrent lig med Transporten paa den 17 Mil lange Veien mellem Ulefos og Strengen, maa Partiet mellem Dalen og Odde, ved Sammenligningen af Veienes Transportevne, blive at sætte ved Siden af Veien mellem Lillehammer og Beblungnæs samt Gjøvig og Lærdal.

Det vil da erfares, at Linien over Haukelid, hvor der til Transport af 180 Skk. udfordres det mindste Antal Hestedagsværk, trods at denne har de steileste og længste Op- og Nedstigninger, og Transportevnen er 10, 9 Hestedagsværk pr. Mil, dog paa Grund af dens betydelig fortere Længde, afgiver det for denne Linie fordelagtigere Forholdstotal.

For det Tilfælde, at Ideen om et muligt Veianlæg fra Vinje til Dalen ikke skulde være praktisk, og en Omlægning af Bygdeveien til Laurdal heller ikke skulde være hensigtsmæssig, bliver man henvisst til Omlægningen af den forresten indtil videre brug-

bare Veien over Brunkeberg til Sundbro. Forudsættes at denne, som er 2½ Landmil længere end Linien over Dalen, omlægges, og sammens Transportevne som ny Veien bliver pr. Mil 10 Hestedagsværk til Transport af 180 Skk., vil altsaa Linien over Odde derved faa et Tillæg af 27 Hestedagsværk, og altsaa Summen fra Sundbro til Odde blive $147 + 27 = 174$ Hestedagsværk til Transport af 180 Skk., og altsaa dog ikke saameget som Linien over Lærdal fordrer. Men da det kan antages, at den fortere Linie mellem Dalen og Vinje trods mulige Terrainforhindringer lader sig anlegge billigere end den mere end dobbelt saa lange Veien fra Sundbro til Vinje, tør det ogsaa antages, at Linien over Dalen kan lægges til Grund for Sammenligningen, ligesaavel som der under Transportberegningen af Lærdalsrouten er forudsat, at Veien gennem Vindhellen og Gallerne og de øvrige Bakker er omlagt med 26 Stigning.

Med Hensyn til Transportberegningerne i sin Almindelighed maa det her igjen fremhæves, at man til Vbringelse af den fornødne Enhed og for Oversigtens Skyld for de forskellige Strøg af Landet har valgt 180 Skk. til sammenlignende Led, og at heri er medregnet baade Bognens og Læssets Vægt. Vil man derimod for dette Tilfælde tage Transporten af 1 Læs til Sammenligning, vil en mere praktisk Sammenstilling erholdes. Med Henviisning til de gjorte Bemærkninger om Beregningsmaaden for den udarbejdede Tabel anføres derfor følgende Tabel:

Fra — til.	Transporteret Vægt.			Antal Hestedagsværk til Transport af 1 Læs.	Pris for Transport af 1 Læs beregnet til 1 Spd. pr. Hestedagsværk.		Pris pr. i Vare frembragt		Pris pr. transporteret Tønde.					
	Læssets Vægt.	Bogn-Vægten $\frac{1}{3}$ af L. V.	Bogn og Læssets Vægt.		Sp.	Sk.	Sp.	Sk.	Korn à 190 Pbd.		Sild à 228 Pbd.		Salt à 288 Pbd.	
	Pbd.	Pbd.	Pbd.		Sp.	Sk.	Sp.	Sk.	Sp.	Sk.	Sp.	Sk.	Sp.	Sk.
Gjøvig til Lærdal	1339	446	1785	7.82	7	100	—	0.7	1	13	1	39	1	82
Dalen til Odde	937	313	1250	6.82	6	100	—	0.88	1	47	1	80	2	13

Det vil derfor heraf sees, at, trods Lærdalsrouten for Transporten af et Læs behøver 1 Hestedagsværk mere end Hardangerrouten, denne dog

i Transportomkostninger pr. Sk vil fordrer et $\frac{1}{10}$ eller cirka $\frac{1}{4}$ større Udlæg. Dette har sin Grund i, at Lærdalsrouten er tænkt omlagt i Lighed med de

allerede gjorte Omlægninger med en mindre Maximumstigning end Hardangerrouuten, og hvorved der altsaa paa hiin lader sig transportere med een Hest større Læs end paa denne. Til Undersøgelse

af Transportprisen for Varer fra Sø til Sø over Fjeldet, har jeg troet at burde afgive følgende Tabel:

Fra — til.	Transport-Omlægninger.					
	1 Tønde Korn.		1 Tønde Sild.		1 Tønde Salt.	
	Spd.	ß.	Spd.	ß.	Spd.	ß.
Christiania — Gidsvold	=	20	=	24	=	24
— — Gjøvig	=	10	=	13	=	13
— — Lærdal	1	13	1	39	1	82
Sum for Lærdalsrouuten	1	43	1	76	1	117
Skien — Ulefos*)	=	14	=	21	=	21
— — Strengen*)	=	17	=	20	=	25
— — Dalen	=	9	=	10	=	10
— — Odde	1	47	1	80	2	13
Sum for Hardangerrouuten	1	87	2	1	2	69

*) Med Hensyn til de for Dampstibene paa Thelemarksfærerne ansatte Tagter bemærkes, at disse paa Grund af manglende tilstrækkelige Dplysninger ikke kunne decideret noteres.

Af Tabellen vil sees, at Priserne for begge Router ikke væsentlig ere forskjelligte, og at derfor i denne Henseende Linien over Hardanger ogsaa kan stilles nær ved Siden af Linien over Lærdal. Nogen praktisk Gjennemførelse af Varetransport over Fjeldene i større Udstrækning kan der vel forresten ikke blive Tale om uden i Krigstilfælde, naar t. Ex. en i Marinen overlegen udenlandsk Magt skulde blokere vore Havne og derved affjære os al Tilførsel. Jo flere Fjeldgange man i dette Tilfælde kunde have at raade over, desto fordelagtigere, og at i denne Henseende Linien over Haukelid til Odde i Hardanger, med Forgøninger — om kun selv ad Rivevei — til Soen ved Fjære, Etne, Saude og Suldal ikke vilde indtage nogen ubetydelig Rang, behøves formentlig ikke nærmere at udhøves. Helt er ikke kan den Omstændighed, at 1 Tønde Sild sandsynligvis vil kunne leveres i Fjære eller endog i Odde af de der omkringboende Fiskere for indtil 1 Spd. for Tønden billigere end i Skien, bidrage noget væsentligt til, at Thelemarken vilde tage sin Sildforsyning over Haukelidfjeld. Af Tabellen vil nemlig kunne sees, at Transporten fra Skien til Hjertet af Thelemarken er saa ringe, at der vel — strengt taget — ikke kan blive Tale om Konkurrence med Veien over Fjeldet. Bistnok kan det ikke sættes ud af Betragtning, at Bonden i Eider, naar

han ingen mere lønnende Beskjæftigelse kan have, og i Særdeleshed udenfor de almindelige Aantider ofte maa udføre Arbejder for en mindre Betaling, end det strengt taget kan siges at lønne sig at arbejde for, og saaledes for at spare kontant Udlæg tager tiltakke med den relativt lille Aføning, han for sig og Hest kan erholde ved selv at gjøre endog længere Reiser til de for Indkjøb billigste Markeder til Forskaffelse af de til hans Huusstel fornødne Varer, noget som ogsaa tildeels er paavist af den til Matrikulens Revision nedsatte Kommission. Det kunde vel derfor hændes, at Thelemarkingerne selv i mange Tilfælde kunde komme til at trække sine Fornødenhedsartikler fra Bestyrelsen, naar Haukelidsveien var anlagt, ligesaa vist, som endog en stor Deel af nedre Valdres's Befolkning, trods de betydelig lettede Kommunikationer til Christiania over Gjøvig, dog vedbliver at føre Transporter fra det derfra længere fjernede Lærdal. Af denne Grund kan vel ogsaa det Faktum forklares, at den nærmest nordensfor Christiania boende Befolkning for en stor Deel foretrækker at anvende egne Heste til Befordring af Salgsprodukter og Indkjøbsvarer fremfor at benytte den gennem deres Bygd gaaende Jernbane, hvorpaa dog Transporten skeer saa ulige lettere, relativt billigere og hurtigere.

F. Med Hensyn til den saa gjængse Gjen-
nemgang af Fædrifter og den dermed i Forbin-
delse staaende Trafik er Linien over Haukelid for-
mentlig saa indlysende fordelagtig, at videre Com-
mentarer ikke behøves. De store Bidder af Ud-
mark, som desværre endnu forefindes i altfor stor
Udstrækning her paa Vestlandet, giver Anledning
til et større Kreaturhold, end Næringsmidlerne for-
øvrigt, efter den nu anvendte Driftsmaade, tillader.
For Opjøbere af stort og smaat Fæ er derfor de
vestlandske Bygder et godt Marked, og aarligen gaa
store Drifter Slagtekvæg fra Vestlandet over til
Østlandet. Paa den anden Side har den Udmar-
kelse, der er bleven Thelemarkskjøerne tildel, bevir-
ket, at disse nu af flere af Vestlandets fremad ar-
bejdende Jordbrugere anstattes. Af egen Erfaring
ved jeg, at aarligen indkjøbes flere Kjør i Thele-
marken for at anbringes vester; i Nar er endog
flere forsendt lige til Nordfjordeid.

G. At et Veianlæg over Haukelid betydelig
vil lette Østlændingernes Deltagelse i de paa
Vestkysten faldende rige Fiskerier, er selvfølgelig.
Den Betydning, vore Fiskerier vise sig at have, er
af en saa overveiende Vigtighed, at et Veianlæg,
som letter en større Befolkning Udgangen til at
kunne deltage i disse, vissefelig alene af den Grund
nok turde fremmes. Factum er, at Østlændingernes
Deltagelse i Fisket for hvert Nar bliver større,
og i den Anledning maa bemærkes, at det til Del-
tagelse i dette ikke er nødvendigt selv at eie Garn
eller Vaade, eftersom de større Sildehandlere og
Giere af Garn og Nodelag altid hyre Folk, hvilke
ialmindelighed gives frie Regnklæder og Støvler
under Fisket samt dernæst aflønnes efter Omstan-
dighederne med eller uden Kost og med en mindre
ugentlig Hyre samt en procentvis Andel i det mu-
lige Udbytte. Udstrækningen af Fiskepladsene, hvor
Silden strømmer ind under Land, er saa stor, at
sandsynligvis en større Almue, end nu er Tilfældet,
med Fordel derved kan beskæftiges.

H. Man har mod Veianlægget villet anføre
de ugunstige Sneforholde for Linien over Hau-
kelid. Vel har jeg selv for lidet Bekjendtskab til
Forholdet mellem Snemæsserne paa Haukelidfjeldet
og paa de øvrige Fjeldovergange til derom at kunne
have nogen bestemt Formening, og vel nødes jeg
til at erkende, at Sneforholdene over Røldalsfjel-
det, hvor jeg er kjendt, ikke kunne kaldes gunstige
for Veie, og af Profilerne vil det ogsaa kunne sees,
at Veien over Haukelid passerer et langt og høit
Fjeldplateau; imidlertid vil jeg tillade mig at an-
føre, hvad det kongelige Indre-Departement i det

Foredrag, som ligger til Grund for den kongelige
Proposition af 15de April 1854, har anført herom
Pag. 53:

„Linien — over Haukelid — ligger saaledes i
„det Hele taget mere i Ly og beskyttet end Høi-
„fjeldspassager i Almindelighed. Efter anstillede
„Sagtagelser antages Veien at ville blive ganske
„fri for Sne 3 à 4 Maaneder af Aaret (hvilket sva-
„rer til, hvad Tilfældet er ved de øvrige Veie over
„Fjelsefjeld samt over Dovre), med Undtagelse af
„Fjeldets høieste Punkt ved Dyrskar, hvor Sneen
„vil ligge noget længere. Enkelte Sneklavler ville
„imidlertid ikke være til Hinder for Passagen, da
„de, naar Sneen har fondet sig (sunket sammen til
„een fast isfornet Masse) med Væthed kunne befares
„med Hjulkredskab.

„Græsvegetationen langs den hele Linie er
„udmærket, hvorfor der ogsaa findes det ene Sø-
„ter- og Fjeldbeite efter det andet, som vil gjøre
„Anlæg af de for enhver Overgang over et Høi-
„fjeld uomgængelig-nødvendige Fjeldstuer særde-
„les let.

„For at komme paa det Rene med, hvorvidt
„Sneforholdene paa Haukelidlinien virkelig maatte
„medføre noget særegt væsentligt Afbræk for Veie-
„nes Nytte, har Departementet ladet en i deslige
„Forholde særdeles kyndig og navnlig med Forhol-
„dene paa Hemsedal-fjeldet (der er den veirhaardeste
„af vore nuhavende Fjeldovergange) velbekjendt
„Mand i tvende Vintre undersøge Tilstanden i denne
„Henseende paa Haukelid-fjeldet. Efter de paa denne
„Veie erhvervede Oplysninger, saavel som efter de
„tidligere erholdte Erklæringer og endelig efter de
„af Lieutenanterne Conradi og Bergh anstillede
„Undersøgelser maa det antages, at Veierforholdene
„paa Haukelidlinien ikke paa noget Sted frembyde
„nogen væsentlig større Hindring for Færdselen end
„paa de øvrige Veie, der føre over Fjelsefjeld. — En
„Fordel i denne Henseende og det en væsentlig vi-
„endog Røldalsveien saa fremfor de nyseenvante
„Veie, nemlig at de veirhaarde Strøg paa samme,
„som forhen forklaret, ere af særdeles kort Udstræk-
„ning“.

Jeg tør ogsaa gjøre opmærksom paa, at mod
Berettigelsen af endog tre Veie over Dovre, hvoraf
ialfald den ene naar op til en Høide af over 4000
Fod over Havet, og hvor Sneforholdene fornedelst
Passagerens længere Afstand fra Havet maa være
end ufordelagtigere end over Haukelid, har der
endnu ikke af den Grund reist sig nogen Tvivl.

I. Til Belysning af Veiens Vigtighed for-
øvrigt, har jeg, som forhen anført, paa Kartet delt

Landet i flere Zoner til Vedtraad for Bedømmelsen af Veiforbindelsernes relative Vigtighed. I hvorvel det villigen erkjendes, at meget kan siges mod en saadan Inddeling, og ligesom ogsaa Valget af Grændselinierne for Zonerne endog betydelig kan forrykkes, saa haabes dog, at den valgte Inddeling vil kunne give en tilnærmelsesvis rigtig Oplysning om Forholdene, og forsaavidt dette anerkjendes, vil af de vedføjede Tabeller, som ere uddragne af de statistiske Hovedtabeller kunne sees, at Folkemængden, som ved Beiene nærmere kunne komme i Forbindelse med hinanden, bliver

	i 1ste Zone : Linien over Romsdalen.	i 2den Zone : Linien over Lærdal.	i 3die Zone : Linien over Hardanger.
Ostenfjelds*)	48,062	312,588	266,522
Vestenfjelds .	99,938	86,724	143,613
Sum	148,000	399,312	410,135

*) Antallet af Christianias og Bergens Indbyggere ere delte mellem 2den og 3die Zone.

—, hvoraf tydelig synes at fremgaa, at Forbindelsen over Hardanger har mere for sig, end man ved en løselig Betragtning af Forholdene skulde kunne ane. Af Tabellen vil nemlig sees, at den Folke- mængde, som Veiforbindelserne kan siges nærmere at interessere, er størst i 3die Zone, baade i samlet Sum og for det Bestensfjelds Bedkommende. I hvorvel det af Foranførte formentlig er bevist, at Forbindelsen mellem Christiania og de deromkring nærliggende Distrikter og Bestyrelser i enhver Henseende kan siges at være lige saa fordelagtig over Hardanger som over Lærdal, er dog Grændselinien mellem 2den og 3die Zone lagt syd for Drammen, altsaa til den 3die Zones Disfavor. Naar denne ikke desto mindre ved Beregning af Folkemængde og ved de nedenfor gjorte Beregningsmaader dog synes at forsvare sin Plads, tør vel ogsaa det ansees motiveret, at denne Zone bliver gennemskåret af en sammenhængende Kommunikationslinie.

K. Af Tabellerne uddrages endvidere følgende Tabel om Udsæd og Kreaturhold:

		Udsæd i 1855.							Kreaturhold den 31te December 1855.					
		Hevde.	Rug.	Byg.	Maadform.	Have.	Erter.	Poteter.	Heite.	Stort Kvæg.	Små.	Stjeder.	Svin.	Rebsdyr.
Linien over Romsdal	Ostenfjelds	15	977	14496	4196	419	381	12606	8304	51627	66131	26739	5648	170
	Vestenfjelds	14	197	5866	4566	38231	-	22347	9981	83607	172588	44644	8650	254
	Sum	29	1156	20362	8762	38650	381	34953	18285	135234	238719	71383	14298	424
Linien over Lærdal.	Ostenfjelds	1717	6784	32295	41659	88680	7365	176044	43527	193807	231594	52271	33415	-
	Vestenfjelds	-	180	8175	3265	15639	19	19922	7909	79553	135297	38772	9517	879
	Sum	1717	6964	40470	44924	104319	7384	195966	51436	273360	366891	91043	42932	879
Linien over Har- danger.	Ostenfjelds	2949	5315	20249	1483	84513	1696	117499	27186	126955	142842	17078	15072	-
	Vestenfjelds	13	65	2372	4748	34580	-	33184	9014	101454	240647	37762	7396	321
	Sum	2962	5380	22621	6231	119093	1696	150683	36200	228409	383489	54840	22468	321

—, af hvilken ganske interessante Oplysninger kan hentes. Det vil saaledes formentlig heraf kunne sees, at medens Routen over Romsdalen forbinder Distrikter ostenfjelds og vestenfjelds af 1ste Zone, som noget nær kunne stilles ved Siden af hinanden, og hvorfor altsaa Samferdselen mellem Beboerne skulde vise sig mindre nødvendig til Varernes Om- tustning, er Forskjellen mellem Produkternes Sort og Mængde paa begge Sider af Fjeldet i 2den og 3die Zone saa stor, at Nødvendigheden af gode

Sammenknytningsled viselig maa indrømmes. I hvorvel det vistnok maa være vanskeligt strengt taget at paavise en bestemt Færdsel, tør det dog vel antages, at denne netop maa blive størst mellem Distrikter, hvor Afkastningen og Levesæt ere forskellige, og hvilke altsaa mere tiltrænge hinanden og sandsynligvis vil kunne frembringe en saa stor Færdsel, at Anlægningsomkostningerne ved en ny Bei maa kunne siges at rentere ialfald i Sammenligning med andre udførte og udførendes Bei-

omlægninger og Veianlæg, thi det er noksom be-
kjendt, hvorledes Gjennembruddet af Distrikter ved
nye Veie skaber en Færdsel, større end man kunde
beregne. Herpaa er ialfald den ny anlagte Bei
mellem Hougessund og Slen det mest slaaende Be-
vis. At Fiskevarer, Uld og de deraf tilberedede
Løier, Faarekjød, Ost og Smør sælges saa ulige
billigere paa Vestlandet end paa Østlandet, at flere
Opkjøbere der har kunnet gjøre større Indkjøb, vil
derfor vistnok hidrage sit til, at Samsfærdselen bli-
ver stor, selv om store Kvantiteter af ovennævnte
Varer ikke blive befordrede paa Vognvælgene.

Exempelvis tror jeg at burde udhæve, at alene
Kinservigs og Røsdals Præstegjelde, hvor Veien
over Haukelid udmunder, ifølge Herr Amtmand
Meinichs indgivne 5 Mars-Beretning kan beregnes,
aarlig at afhænde Smør for over 10,000 Spd., og
at Kinservig antages efter en løselig Beregning
mindst at sælge for 6 à 8000 Spd. Frugt om Na-

ret. Jeg har selv havt Anledning at erfare, at en
stor Del af ovennævnte Smør produceres om Som-
meren paa Høisfjeldene nordensfor og østensfor Rø-
sdal og føres først paa Kløv til den nye Veis En-
depunkt ved Seljestad og føres derfra til Odde,
hvor det senere indføres for at affendes til Østlan-
det. Det maa dernæst ikke sættes ud af Betragt-
ning, at „Hardanger er et Distrikt, hvis Befolkning
„hører blandt de vindstibeligste i Landet og er for-
„trinlig skiftet til at danne et Mellemled i Ost- og
„Vestlandets indbyrdes Omsætning.“ (Se Uddrag
af Departementets Foredrag af 1854, Pag. 56).

L. Til Bedømmelse af Forholdene for alle
Veiforbindelserne er endvidere af Tabellerne gjort
følgende Uddrag om de valgte Zoners Grundeien-
dommes Værdi, idet bemærkes, at Værdisættelsen
af Matrikulen er taget efter den indgivne Indstil-
ling fra den til Matrikulens Revision nedfattede
Kommission.

	1ste Zone: Linien over Romsdal.			2den Zone: Linien over Lærdal.			3die Zone: Linien over Hardanger.		
	Matrikul- skyld.	Grund- Eiendom- menes Værdi.	Samme Værdi pr. Individ.	Matrikul- skyld.	Grund- Eiendom- menes Værdi.	Samme Værdi pr. Individ.	Matrikul- skyld.	Grund- Eiendom- menes Værdi.	Samme Værdi pr. Individ.
	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.	Spd.
Østfjelds . .	10360, ⁸⁶	3664000	76, ²³	69535, ⁷⁸	44904000	143, ⁶⁵	43802, ⁷²	34487000	129, ⁴⁰
Vestfjelds . .	16533, ⁴	3961000	39, ⁶³	14031, ⁸⁸	3471000	40, ⁰²	23635, ⁶⁵	8685000	60, ⁴⁸
Sum	26893, ⁹⁰	7625000	51, ⁵²	83567, ⁴⁶	46375000	121, ¹⁵	67438, ²⁰	43172000	105, ²⁶

Heraf vil da sees, at Værdierne i den 2den
Zone ere størst, men at Værdierne i 3die Zone dog
falde meget nær til disse og er endog betydelig
større end Værdierne i 1ste Zone. Og naar Grund-
eiendommens Værdi vestfjelds sammenlignes, vil
ses, at samme i 3die Zone er endog større end for
1ste og 2den Zone sammenlagt. Ligeledes vil af
Beregningsen pr. Individ sees, at 3die Zone har de
mægtigste Distrikter paa Vestlandet, og ihvorvel
den Del af Zonen, som falder paa Østlandet, maa,
betragtet i Forhold til Folkemængden, fra samme
Synspunkt staa noget tilbage for Østlandet i 2den
Zone, saa er dog den østlandske Befolknings sam-
lede Formue større i 3die end i 1ste Zone. Det
tør saaledes forhaabentlig være godtgjort, at en
Bei over Haukelid vil:

A) skaffe mellem Østlandet og den vestligste
Pynt af Vestlandet den længste og mest sammen-

hængende Veiforbindelse, kun afbrudt ved et 2 Mile
langt Fjordstykke.

B) med mindre samlet Længde af Mile (Sø-
mile og Landmile tilsammen) end for nogen af de
øvrige sydlige Fjeldovergange, og over hvilken man
fra Christiania kan rejse med ringere Bekostning
til Bergen end over Lærdal, og at

C) Trafikkens Forøgelse derover snart tør an-
tages at ville blive stor, ligesom

D) Fordelen af den gennemgaaende Trafik
snart vil vise sig i Distrikterne, og da

E) Veienes Transportevne omtrent kan sættes
lig Transportevnen for de øvrige Fjeldovergange,
tør ogsaa forudsættes, at Transporter derover vil
gaa, ligesom Afdgangen

F) til at fremme Færdigten derved antages
opnaaet. Da

G) Sneforholdene heller ikke kan antages væ-

sentlig værre end over de andre Fjeldpassager, vil det saa meget befrygtede Haukelidfjeld, naar Fjeldstuer opføres, ikke stille Hindringer i Veien for Samfærdselen, som under Forudsætning af, at den paa Kartet i Zoner gjorde Inddeling af Landet endog kun tilnærmelsesvis er rigtig, tør antages at blive temmelig stor, eftersom Veien vil forbinde Distrikter, som med Hensyn til:

I) Folkemængde,

K) Udsæd og Kreaturhold og

L) Grundeidendommens Værdi om end ikke kunne sættes over, saa dog fuldkommen ved Siden af de Distrikter, som allerede nu forbindes med brugbare Kjøreveie.

Antagelig tør Snffeligheden af et nyt Veianlæg derfor ifølge Foranførte være tilfulde bevist, men da Bevilgning dertil allerede forhen af den bevilgende Myndighed har været afslaaet, og der vides, at flere formaaende Mænd ere imod et Veianlæg over, hvad der forresten med Rette kan kaldes et langt og ubeboet Høifjeld, bør man, forinden man paanyt maa tilraade Oparbejdelsen af en bred og kostbar Kjørevei, undersøge om, hvorvidt man ved andre Midler skulle kunne, ikke alene lette den allerede stedfindende Trafik, men ogsaa skabe en ny.

Det simpleste Middel, hvorved dette kunde ske, er ved partielle Udbedringer og Omlægninger af den allerede benyttede saakaldte Ridevei.

Pag. 45—48 forefindes en Beregning over planerede og grufede Rideveies Transportevne i Sammenligning med Kjøreveie; Resultaterne ere udbundne efter de i afvigte Høst anstillede Undersøgelser paa den nye Bei i Hardanger, samt paa den nylig oparbejdede Ridevei over Ljøfjeld, og ihvorvel Undersøgelserne snffeligst skulde været foretagne i end større Udstrækning end gjort, tør de dog betragtes som tilnærmelsesvis rigtige, især da de meget nær stemme overens med de efter de befjendte Autoriteter Weisbach og Navier erholdte Resultater, som forresten ere noget forffjellige fra de efter Gersners Beregningsmaaade opstillede Formler for Hestkraftens Anvendelse.

Det vil deraf sees, at naar Bognens Bægt sættes ud af Betragtning, er Transportevnen paa en horizontal Kjørevei mellem 4 à 5 Gange fordelagtigere end paa en horizontal Kløvvei, medens derimod Overstigningen over en Fjelddryg, naar den antagne Stigning kun kan erholdes ved Slyngninger, — bevirker, at en gunstig Kjørevei faar en saa meget større Længde, at den i Forbindelse med den for Baretransporten døde Bægt af Kjørren,

foranlediger, at Kjøreveiens Transportevne kun bliver $2\frac{1}{3}$ Gang fordelagtigere end Rideveiens. Ihvorvel Rideveie langtfra kan siges at erstatte Kjøreveie, saa er deres Transportevne ligeoverfor disse dog forholdsvis saa fordelagtig, at deres berettigede Anvendelse tør være givet i et Strøg, hvor Færdselen er for liden, og Udgifterne vilde blive for store for noget ordentligt Kjøreveianlæg, og ville Rideveie, hvis Nytte endnu er altfor lidet paaagtet, sandsynligvis netop i Bergens Stift ved Fjeldoverstigninger have en rig Fremtid.

Rigtig nok ere Rideveiene endnu ikke klassificerede som Hovedveie, der kunne modtage Bidrag af det almindelige Veifond, men ligesom en Undtagelse er gjort ved det i afvigte Aar udførte Rideveianlæg over Ljøfjeld, tør det vel antages, at en hensigtsmæssig Forandring ogsaa heri kan blive indført i den nu gjældende Veilov. I min Betænkning af 1859 om Veiforbindelse mellem Lom i Gulbrandsdalen og Besfjosten, har jeg ogsaa tilraadet Anlæg af Ridevei paa Fjeldnedstigningerne, og i mine Forslag til Veianlæg fra Seljestad til Røldalsfjeld samt fra Odde til Fjære antydet, at Kjøreveianlægget fra Hardanger burde standse paa Høiden af Røldalsfjeldet, ved Elversleite, og Veien senere fortsættes som Ridevei over Haukelidfjeld. Efter de under denne Sags Behandling erholdte Data og Talstørrelser er jeg imidlertid kommen til den forandrede Opfatning, at Veien over Haukelid maa have større Betydning end oprindeligt antaget, og at man derfor ikke bør henvise den derover forventede Trafik til en saa ufuldstændig Forbindelse, som en Ridevei tilbyder.

Flere af de vigtigste af Landets Hovedveie ere nu efter de store Anstrængelser, som i den Retning ere gjorte, anlagte og omlagte, og snart vil Veivæsenets Virksomhed blive henvist til de mere afside liggende og mindre beboede Strøg. At Veien over Haukelid ogsaa vil blive anlagt som Kjørevei, tør jeg derfor antage som givet, selv om det først bliver en Fremtids-Foranstaltning, og mindre hensigtsmæssigt vilde det vel derfor nu være at anvende Midler til Oparbejdelse af Ridevei.

Hvad der væsentligst stiller sig mod Anlæg af Kjørevei i denne Retning, maa antages at være Størrelsen af den dertil fornødne Anlægs kapital. Tages imidlertid i Betragtning, at den nu byggede Bei fra Odde mod Røldal formedelst en gennemført Anvendelse af den enkelte og dobbelte Kjørebredde fra $3\frac{1}{2}$ til 6 à 7 Alen er udført for meget mindre end det oprindeligt affattede Overslag, samt at det tør haabes, at Bevilgning nu vil ske til den

under Arbeide værende Veis Fortsættelse til Elversleite i Nærheden af Hovedplanpælen No. 121 paa Siden af Røldalsfjeldet, vil kun det 6 Mil lange Parti fra Elversleite til Gugaarden restere, hvilket er det forholdsvis billigste og hvortil der efter D'Hr. F. Berghs og Conradis Overslag af 18de Mai 1852 er anslaaet at ville medgaa 124,260 Spd.

Anvendes imidlertid Indskrænkningerne af Veibredden i end større Udstrækning end foreslaaet og navnlig i Overensstemmelse med den af Herr Ingeniør-Major Bergh afgivne Betænkning om Veianlægget mellem Houggesund og Tittelsnæs, hvor Anvendelsen af 3 til 5 Alens Kjørebredde er foreslaaet, vil sandsynligvis Veianlægget over Haukelid ogsaa kunne udføres for en saa væsentlig mindre

Sum, end det i 1852 udarbejdede Overslag udviser, — at Bevilgningens Berettigelse neppe bør være tvivlsom.

Viselig vil Indskrænkningerne i Bredden ogsaa afstedkomme nogen Gene for Færdselen, men den af Herr Major Bergh paapegede og godkjendte Foranstaltning ved Anskaffelse af smalsporede Vogne synes netop ved en saadan Leilighed som denne, hvor en ny Forbindelse aabnes, at kunne komme til rigelig Anvendelse, og vedhæftet er givet en Skitse af en saadan smalsporet Vogn, paa hvilken med een Hest kan transporteres 2 Mennesker foruden en Skydsgut og nogen Bagage; og ligesaavel, som man til Besparelse af Omkostninger anvender smalsporede Jernbanevogne, tør samme Ide med Fordel kunne anvendes for Veie.

Rekapitulation.

Af foransførte Data er det forhaabentlig godtgjort, at en Veiforbindelse fra Thelemarken over Haukelid til Hardanger har sin fulde Berettigelse, ikke alene i og for sig selv, men ogsaa sammenlignet med de øvrige Fjeldovergange. Af disse har man allerede een til Romsdalen og 2de til Lærdal, og da disse's Vigtighed, som ikke overgaar Vigtigheden af Hardangerveien, er saa anerkjendt, at de vanskeligste Partier derpaa søges omlagte, bør vel Anlægget af ny Veie over Haukelid sættes om ikke foran saa dog ved Siden af hine's Omlæggninger.

Men til Besparelse af Omkostningerne og altsaa til Erhvervelse af fornøden Bevilgning bør,

da Niveaue ikke formenes at kunne tilfredsstille Behovet, Veiens Bredder indskrænktes til det største Minimum 3 à 5 Alen og de derpaa anvendendes Kjøreredskaber gives et smalere Spor end paa almindelige Veie.

Under enhver Omstændighed tør denne Forstilling blive at betragte som et Indlæg for Bevilgning af Veianlægget fra Seljestad til Elversleite, der forhaabentlig vil blive til Fremme for det videre Veianlæg over til Thelemarken, og tør jeg derfor andrage om, at den maa, hvis det kongelige Departement finder samme tilstrækkelig motiveret, blive tilfattet nærværende Storthings Veikomitee til mulig Afbenyttelse.

Erhødigst

Hans H. Krag.

Skrivelse fra Veibirektøren til Departementet for det Indre, dateret 16de
Oktober 1865.

Ved herigjennem at afgive Forestilling til det kongelige Departement om en videre tidsmæssig Ud-
vikling af vort Veivæsen, skal jeg desangaaende til-
lade mig at anføre følgende.

Kommunikationernes Forbedring er et Sær-
kjende for den Tidsalder, hvori vi leve, og man
skal vanskelig kunne paavise noget andet fra ældre
Dage bestaaende Forhold, hvori Modsatningen
mellem før og nu er saa forbausende, eller den ind-
traadte Forandring saa indskyldesrig paa den hele
Tilværelse.

Marfagen til denne mærkelige Forskjel maa
udentvivl væsentligst søges deri, at man forhen
havde mindre Anledning til at gjøre sig Rede for
og derfor sandsynligvis ogsaa betvivlede, at saa-
danne Forbedringer lønede sig.

Den Omstændighed, at Færdselen paa de al-
mindelige Veie enten var ganske fri, eller kun bela-
stet med en forholdsvis mindre Afgift i Form af
„Bompenge“ til Bidrag ved deres Vedligeholdelse,
medførte nemlig, at man ikke havde saa let for at
opstille nogen egentlig Rentabilitets Beregning med
Hensyn til Nyttetvirkningen af Anlæggene og deres
Forbedringer, og man dømte derfor muligens den-
gang ligesaa tankeløst som ofte endnu, at de Veie
ikke afgive direkte Pengeindtægt, kunde
der heller ikke være Tale om nogen For-
rentning af deres Anlægs kapital, hvorfor
de, betragtede i gunstigste Fald alene som et nød-
vendigt Onde, ikke fortjente videre Om-
sorg og Skjøtsel end absolut nødvendigt, for at man kunde
komme frem fra Sted til andet.

En klar Indsigt i dette Forhold opnaaedes
først ved Indførelsen af Lokomotivbanerne, som
selv besørge Trafikken mod en derfor erlægges
Godtgjørelse i Penge, thi først derigjennem blev
det muligt at anstille en paalidelig og for Alle
forstaaelig Sammenligning mellem Nyttetvirkningen
paa den ene Side og den hele Udgift, saavel til
Anlægget som til Driften paa den anden Side.

De rigtigere Anskuelse om Kommunikationer-
nes Nytte og disses deraf fulgte store Udvidelse
ere saaledes at tilskrive Lokomotivet, thi
medens kunstige Veie med Spor af Træ, Sten eller
Jern allerede længe havde været kjendte og an-
vendte til kortere tung Transport i Gruber og an-

detsteds, var det først Lokomotivets overlegne Kraft
og Hastighed, som formaaede at overføre Jernba-
nerne i det almindelige Kommunikationsvæsens
Tjeneste og derved saa betydeligt udvidede Fel-
tet for deres Anvendelse og Anledningen til at ind-
hente Erfaringer om de alsidige Goder, som en let
Samfærdsel medfører.

Midlet hertil var Opfindelsen af Jldstedet med
en Mængde smaa Afledningsrør indeni Rjeden i
Forbindelse med Dampblæst op igjennem Skorste-
nen, hvorved Lokomotivernes overordentlige Damp-
udvikling tilveiebringes, og Tidspunktet, hvorfra
Fremgangen kan dateres, Oktober 1829, da George
Stephensons Lokomotiv „Raketten“ vandt Prisen
ved at transportere sin 5 dobbelte Vægt afsted med
den da uhørte, men senere indtil 4 Gange fordob-
lede Hastighed af 16 à 20 engelske Mile i Timen.

Fra det Dieblik at Rentabiliteten af disse
Jernbaneanlæg var konstateret, uagtet de paa dem
anvendte enorme Kapitaler, indtraadte en fuldstæn-
dig Omvæltning i Begreberne.

Man erkjendte nu den før neppe anede Sand-
hed, at en let og hurtig Samfærdsel ikke alene ud-
gjør en Grundbetingelse for Næringsveienes Ud-
vikling, Oplysningens Fremme og i det Hele taget
for Opnaaelsen af de fleste Goder, som kunne ven-
tes af en civiliseret Samfundsordning; men ogsaa
at de derpaa anvendte Omkostninger lønne sig i
en overordentlig Grad og langt over, hvad
man forhen havde anseet muligt.

Følgerne af denne Erkjendelse lode ikke vente
længe paa sig. Jernbaner, Chausséer og Damp-
skibsart udviklede sig, ledsaget og understøttet af
nye Opfindelser i Maskinkonstruktioner, Brobyg-
ning, Telegrafvæsen og Arbeidsmetoder, Slag i
Slag fra de vigtigere til de mindre vigtige Færd-
selsretninger, og i forholdsvis kort Tid fuldførtes
største Delen af de Rjæmpeanlæg, som nu gjen-
skjære og sammenbinde de fleste civiliserede Lande,
og som i mange Henseender kunne siges paa en
Gang at have ført den nu levende Slægt over i
en ny Tidsalder.

Raster man nu et Blik paa, hvad der i disse
Retninger er udført hos os og andetsteds, vil det
befindes, at vi, hvad Landkommunikationer angaar,
endnu staa betydeligt tilbage.

Fra den Tid, vi begyndte med Anlægget af de solidere og for en længere Fremtid beregnede Transportveie, kan der antages at være anvendt til Veie omtrent $3\frac{1}{2}$ Million Spd. og til Jernbaner omtrent $5\frac{1}{2}$ Million, altsaa tilsammen omkring 9 Millioner, som fordelte paa Folkemængden $1\frac{1}{2}$ Million, giver 6 Spd. pr. Individ.

I Mangel af tilstrækkelige Oplysninger angaaende Veiene, kan til Sammenligning hermed kun anføres Opgave for Jernbanernes Bedkommende i andre Lande.

I Sverige er ifølge de i 1859 afgivne Forslag, hvis Gjennemførelse strider rast fremad, Stambanerne beregnet til 32 Millioner Spd., hvilket efter Folkemængden, 4 Millioner, giver 8 Spd. pr. Individ. Herved er dog at bemærke, at foruden disse Stambaner ere flere betydelige Sidebaner allerede byggede for privat Regning.

Ifølge de af Weber meddelte Anlægsomkostninger findes Forholdet i efternævnte Lande at være følgende:

	Indtil Aaret	Millioner		Spd. pr. Individ.
		Spd.	Mennesker.	
Frankrig	1859	600	37,5	16
Belgien	1859	85	4,8	17,7
Tydskland	1859	700	34,6	19,7
Nordamerika	1860	1065	31,5	33,8
England	1860	1449	29	50

Vi se altsaa, at selv om man sammenregner, hvad der hos os indtil Dato er udført og bevilget baade af Jernbaner og Veie, udgjør det kun en Brøkdæl af $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{8}$ af, hvad der allerede for 5 å 6 Aar siden var anvendt pr. Individ alene til Jernbaner i Mellemeuropa og Nordamerika, ligesom det staar meget under, hvad der anvendes blot til Jernbaner i Sverige.

For rigtig at vurdere disse Forholdstal maa det imidlertid tages i Betragtning, at forsaavidt der kan sluttes fra Udviklingens Gang før 1859 og 1860, maa den ogsaa senere antages at have været i stærk Fremgang i flere af de nævnte Lande. Regnet i norske Mile blev der nemlig mellem 1850 og 1860 anlagt aarlig i Gjennemsnit:

i Frankrig	i 1ste Femaar	42,	i 2det	77,	
i Tydskland	i —	—	58,	i —	98,
i Nordamerika	i —	—	365,	i —	278,8
i England	i —	—	51,6,	i —	66,2

Mile Jernbaner.

En Sammenligning med, hvad der nu er ud-

ført i de andre Lande, maatte derfor antages at give et for os meget ugunstigere Resultat end det ovenfor anførte.

Medens saaledes Jernbanerne andetsteds allerede for længere Tid siden overspænde Landene i alle Retninger mellem deres Ydergrændser og forgrenes videre og videre i Mellemrummene, have vi endnu ikke vundet at fuldføre en eneste større Veiroute; ja endog den Hovedpulsaaere, som mellem Christiania og Thronhjem over Gudbrandsdalen forener det Søndenfjeldske og Nordenfjeldske indbyrdes samt med de vigtigere Dele af vort Indland og Kystland, kunne vi i gunstigste Fald først vente affluttet i de 2 kommende Budgetterminer, uagtet 10 Miles Dampfart paa Njosen har lettet dens Istandbringelse ialfald for Sommertrafikken.

Mod denne Sammenligning vil der kunne anmærkes, at vort Land mangler de udviklede Næringsgrene, som i andre Lande med tættere Befolkning fordrer og kunne bære saa kostbare Trafikmidler, samt at Jernbaner kunne paakostes mere, hvor de lønne sig, fordi deres Nyttevirkning er større. Denne Bemærkning er fuldkommen sand, og vi maa derfor finde os i at nedstemme vore Fordringer med Hensyn til Komfort og Nyttevirkning til, hvad der kan passe for vore mere indskrænkede Forholde og opnaaes med vore mere indskrænkede Midler, men denne Indrømmelse ophæver ingenlunde al Sammenligning, naar Forskjellen er saa stor som ovenfor paavist; thi det maa ikke tabes af Sigte, at om Næringsveienes Udvikling betinge Trafikmidlerne saa betinges den ogsaa omvendt af disse; og at begge kunne trives godt ogsaa hos os, naar de fremmes Haand i Haand, have vi et paatageligt Bevis for i en friere udviklet Gren af vort Kommunikationsvæsen, hvor Indtagt og Udgift nøie kan kontrolleres, nemlig Dampskibsfarten, som i stærk Modfætning til vore Landkommunikationer allerede har naaet en Udvikling, hvorom Ingen kunde gjort sig det sjerne Begreb, da de 2 første Dampskibe i 1826 bleve anskaffede for Statens Regning.

Fra et Land, som har megen Lighed med vort eget, nemlig Schweiz, kan der ogsaa ifølge Kapt. S. Krag's udførlige og lærerige her vedlagte Rapport om hans Reise i 1863 hentes en direkte Sammenligning fra, hvad der udelukkende vedkommer Veibygning, og i hvilken Henseende her indtages følgende:

„Jeg skal saaledes blot her eksempelvis anføre, at Kanton Graubünden, som med Hensyn til Natur og andre Forhold har mest tilfælles med Norge,

og som blot har en Folkemængde af 90,000 Mennesker, altsaa omtrent saameget som Smaalenes Amt, har foruden Pligtarbeidsbyrden en aarlig Udgift alene til Veivæsenet af circa 67,000 Spd. hvoraf circa 44,000 Spd. til nye Veianlæg og 23,000 Spd. til Vedligeholdelsen og af de sidste alene 7,000 Spd. til Snebrydningsomkostninger.

Den ved Veivæsenet dersteds ansatte Etat bestaar af 1 Overingeniør, 3 Distriktsingeniører, 6 Bestyrere, 4 Tilsynsmænd og 77 faste Veivogtere, og trods dette Distrikt i 1862 allerede havde circa 42 Mil (norske) færdig Vei og circa 5 Mil under Arbejde, resterede fremdeles circa 21 Mile, som tænkes udførte, saasnart Midlerne kunne strække til.

Heraf erfares, at i Graubündten, hvor Veibygningen vistnok for Tiden drives stærkere end i andre mere folkerige Kantoner, som allerede i udstrakt Maalestof ere forsynede baade med Jernbaner og Chausséer, men hvor den dog er freddet langt videre frem end i Norge, idet $\frac{2}{3}$ af Veinettet allerede er udført, anvendes der foruden $\frac{1}{4}$ Spd. pr. Individ til Vedligeholdelse endnu omtrent $\frac{1}{2}$ Spd. aarlig pr. Individ til nye Veianlæg, altsaa 3 Gange saameget hertil som hos os, hvor der kun anvendes omtrent $\frac{1}{6}$ Spd. pr. Individ.

At Norge staar og altid maa komme til at staa tilbage for de ovennævnte Lande, hvad Jernbaner angaar, er vistnok en Selvfølge, da Landets couperede Bestaaffenhed og store Udstrækning i Forhold til den behoelige Deel medfører, at saa kostbare Anlæg ikke i den Grad kunne lønne sig.

Desuaagtet er det ikke utænkeligt, at Jernbaner ogsaa hos os engang kunne faa større Anvendelse, end det nu er muligt at forudsæ, idet videre gaaende Forbedringer i Konstruktioner, Bygningsmaade og Drevkraft stadig arbejde det vorende Behov imøde. I den forholdsvis korte Tid, som Systemet har havt til sin Udvikling, er det allerede gaaet betydeligt fremad. Man behøver i saa Henseende kun at hense til den store Besparelse, som er opnaaet ved en enkelt Modifikation, nemlig Sporviddens Indskrænkning og deraf følgende Smidighed i Tracéen efter Terrainets Bugtninger.

Ved den hos os foretagne Indskrænkning fra 56½ til 42" i Forbindelse med Kurver af indtil 600 Fods Radius er Anlægsomkostningen allerede reduceret næsten til det halve. Om man i denne Retning med Fordel kan gaa videre, vil bero paa Erfaringer fra de Forsøg, som dermed gjøres. Den i North Wales forrige Aar aabnede 14 eng. Mile lange „Festiniog Railway“, hvorpaa et 5tons Loko-

motiv trækker et Tog paa 30 Tons med 13 eng. Miles Hastighed paa $\frac{1}{6}$ Stigning gennem Kurver med 130 Fods Radius og altsaa betydelig skarper Svingninger end før anseet muligt, har saaledes endog en Sporvidde af kun 24 Tommer.

Men naar Fordelene af en mere udstrakt Anvendelse af disse fuldkomnere Kommunikationer saaledes for Nærværende er os nægtet, ligger der en saa meget større Opfordring til at paaskynde Fuldførelsen af de simplere og billigere Kommunikationer, som passe for vore Forholde, og som i ethvert Fald ogsaa senere ville tiltrænges langs Jernbanerne for at udnytte disse, dersom vi skulle haabe nogenlunde at kunne bestaa i den almindelige Konkurrence med den øvrige Verden. I denne Henseende kan det maasse fortjene specielt at udhæves, at en heldig Gjennemførelse af den af alle Sagkyndige anbefalede Forandring i vore Landbosforholde ved at indskrænke Kornavlén i det frosthaarde Indland og derimod lægge mere Vind paa Kvægdriften for en væsentlig Del er betinget af en let Samfærdsel.

At Trangen hertil er tilstede og føles mer eller mindre bevidst af den hele Nation, synes ogsaa at kunne sluttes af de med hvert Aar tiltagende Krav paa Veiforbedringer fra alle Kanter af Landet, ligesom i Særdeleshed den Beredvillighed, hvormed Kommunerne næsten overalt bevilge de til Anlæggene fornødne Tilskud, viser, at Folket i det Hele ogsaa hos os har faaet aabent Øie for gode Veies Nytte og Nødvendighed og er villigt til at udrede de med disse Anlæg forbundne Omkostninger.

Erfaringerne fra de erholdte Forbedringer have fremkaldt Krav paa nye. I Begyndelsen indskrænkede Snuskerne sig til Bortjernelse af de bratteste og tungeste Klexer; men efterat disse ere blevne ombyggede med Veistykker, hvis Stigning og Bane tillade 2—3 til 4 dobbelte Læs mod før, fordres nu ogsaa Omlægning af de mellemliggende Partier, som tidligere ansaaes tilfredsstillende, men nu vise sig inpassable for de større Læs.

Paa denne Maade er det, at jo mere man bygger, desmere maa der bygges, og naar dertil kommer Behovet af de mange nye Anlæg gennem Distrikter, som ganske savne kørbar Vei, og hvis Krav derfor er saameget mere berettiget, er det ikke at undres over, at den Fortegnelse, som iaar først opgjordes til Budgettet over de Anlæg, som ansaaes paatrængende og nu med Sikkerhed ventedes at staa for Tur i ethvert Amt, androg til netop den dobbelte

Sum af, hvad der er bevilget for indeværende Budgettermin.

For at indhente det Forsømte og nogenlunde imødefomme det stadigt voksende Behov bliver det derfor nødvendigt at paastynde Veibygningen, dels ved at anvende større Midler, dels ogsaa ved saavidt gjørligt at indskrænke Anlægsomkostningerne til, hvad der ifølge vel overveiede Planer findes fornuftigt paa ethvert enkelt Sted til Hensigtens Opnaaelse.

I den førstnævnte Henseende tør det antages, saaledes som allerede ovenfor antydet, at man nu i Almindelighed ogsaa indseer, at Tiden er inde til at gaa videre paa den begyndte Bane. Bistnok ere Tidsomstændighederne trykkende for mange Distrikter, men erkjendes det, at Anvendelsen bærer sine Frugter, vil det ogsaa findes, at denne Udgift i og for sig ikke er afgjørende, da ingen Mand bliver hverken fattigere eller rigere, om han lige over for det hele Skattebeløb, som maaske kan andrage til 10 à 15 Spd. pr. Skylbdaler, enten giver 3 Ort eller f. Ex. det dobbelte heraf til en for Landets Opkomst saa nyttig Ting som gode Veie. Vel mangler det ikke paa dem, som antage, eller ialfald udtale, at der hos os anvendes for meget til Veibygning, men det ovenanførte viser, hvor feilagtig en saadan Anskuelse er.

Denne Udgift har desuden det Særegne ved sig, at den foruden at skænke fuld Valuta i den lettede Transport giver Anledning til Arbejdsfortjeneste, hvorved den Fattige kan forsørges, og den mindre Eiendomsmand, for hvem Udgiften falder mere trykkende, kan indvinde dens mangedobbelte Beløb ved Deltagelse i Arbejdet, hvortil endnu kommer Fordelene navnlig for Jordbruget af den opøvede Arbejdskraft.

Da det er nødvendigt at fordele Virksomheden paa alle Amter og gennem den hele Budgettermin, hvorved Arbejderne ofte altfor meget udstyffes, vilde endvidere en forøget Bevilgning tillade en raskere Arbejdsdrift og derigjennem: Besparelse i Administration samt bedre Udnyttelse af Redskaberne, som nu ofte henligge længere Tid, inden de kunne faa Anvendelse ved et nyt Arbejde i Nærheden.

Efter hvad der saaledes er anført, vil det formentlig findes nødvendigt, at Bevilgningen til Veivæsenet forøges, saaledes at den bedre end hidtil kan holde Skridt med Tidens Fordringer og det stadigt stigende Krav paa lettere Fremkomst. Meget kunde i saa Henseende strax tiltrænges; men i Betragtning af, at en gradvis Udvielse af flere Hensyn er at anbefale, bør man maaske

nu kun tilraade $\frac{1}{2}$ Forøgelse af Bevilgningen, nemlig fra 3 til 4 Ort pr. Skylbdaler, hvorved det allerede vil være muligt at medtage næsten for hvert Amt et Anlæg, som ellers maatte udslydes af Budgettet.

Hvad angaar det andet nævnte Middel til Veibygningens Paastyndelse, nemlig Indskrænkning af Anlægsomkostningerne, da er det af Bigtighed at gjøre sig klart Rede for, i hvilke Retninger en saadan Indskrænkning kan ske og bør ske.

Der gjøres ikke sjelden den Bemærkning, at vore Veianlæg ere for kostbare, og dette kan i visse Henseender være sandt nok, men forsaavidt nogen væsentlig Besparelse skulde søges opnaaet ved at vælge billigere men længere eller mere bakkede Linier, vilde det uden tvivl være en daarlig Økonomi baade med Hensyn til Færdselen og Vedligeholdelsen. En Veis Retning kan ikke senere forandres, uden at det hele paa den anvendte Arbejde gaar tabt, og vil man undgaa dette Tab, bliver det nødvendigt med det Samme at lægge Veien der, hvor den fornuftigvis maa antages at have blivende Værd; thi ellers vil man aldrig blive færdig med Veienes Omlægning. Paa denne Konto bør der saaledes ikke ventes nogen Besparelse.

Noget tvivlsommere kunde det derimod være, hvorvidt man i visse Tilfælde kunde lade sig nøie indtil Videre med et simplere Veidække, da et fuldkomment Veidække, som ofte falder meget kostbart, ogsaa uden at kassere det øvrige Anlæg lader sig anbringe senere.

Tilraadeligheden af en saadan Besparelse vil dog aldeles bero paa Omstændighederne. En Ting er imidlertid sikkert, at i samme Grad som Veien bliver flad, tiltager ogsaa Opfordringen til at give den et godt Veidække, dels fordi Gevinsten deraf i Lighed med Principet for Jernspors Anvendelse da er saameget større, dels fordi Regnvandet let opbløder et fladtliggende og svagt Veidække, saa at det under Færdselen ofte faar Lighed med en ploiet Ager, og bliver tungere at passere end en bakket Ve, hvor Regnvandet flyder bort.

Men for at et Veidække skal være godt, maa det først og fremst være sikret mod ujævne Sætninger med deraf følgende Ondulationer, Fordybninger og Hjulspor. Vore Ingeniører ere derfor efterhaanden blevne mere og mere samstemmige i, at en fast, jævn og stabil Veibane for større Færdsel i Almindelighed fordrer et solidt Underlag af Sten med aftagende Dimensioner fra Bunden opad.

At tilveiebringe et saadant Stenlag bagefter vilde imidlertid være baade vanskeligt under Færdselen

og i de fleste Tilfælde tillige meget befofteligere, forsaavidt Stenmaterialet da maatte tilveiebringes særskilt, istedetfor at det ofte kan udfilles af Jordsmønnen eller erholdes fra nødvendige Sprængninger under Veiens Planering og Grusning, hvorhos det foreløbigt paalagte Veidække ved en senere Ombygning vilde gaa tabt.

Naar Afgang til Material tillader, eller stærkere Færdsel fordrer et saadant fuldkomnere Veidække med Stenunderlag, bør det derfor i Regelen strax bringes i Anvendelse, saameget mere som Veien derved vinder saa betydeligt baade for Trafikken og for Vedligeholdelsen.

Heller ikke paa denne Konto bør der saaledes kunne paaregnes nogen væsentlig Besparelse ved vigtigere Veie, uden forsaavidt at flere Forsøg i større Stala synes at have vist, at en god Chausséebane kan erholdes ved blot at smykke det nævnte Stenlags Overflade (som for Vandløbets Skuld bør gives godt Fald til Siderne, især i Partiet ved Hjulgangene) og derpaa tilvalse den med saamegen Grus som behøves til at fæste og dække Stenene, istedetfor at der tidligere enten lagdes ovenpaa Stenlaget et flere Tommer tykt Lag Puffsten, hvilket var kostbarere, eller ogsaa et tykkere Lag Grus, hvilket gav en mindre solid Bane, naar ikke Grusen var af udmærket Beskaffenhed; i modsat Fald kan et tykkere Gruslag være at anbefale, forsaavidt det falder billigere, da det giver en behageligere Bane, ligesom det er en Selvfølge, at hvor der haves efter Omstændighederne brugbar Grus nær forhaanden, vil denne til Besparelse kunne benyttes uden Stenunderlag ved mindre vigtige Veie, naar Veigrunden har den fornødne Bæreevne og Fasthed.

En væsentlig Besparelse vil derimod kunne opnaaes ved i kostbart Terræn at indskrænke Veiens Bredde til, hvad der ifølge det opstillede Princip for den saakaldte „enkelte og dobbelte Rjorebredde“ behøves, for at en enkelt Vognrække bekvemt kan passere de kostbareste Steder, og for at to Vognrækker bekvemt kunne komme forbi hinanden paa de nødvendige Mødepladse, der saavidt muligt bør anbringes med Udfigt mellem dem paa de mindre kostbare Steder.

Denne Bygningsmaade er med Fordel anvendt ved flere af vore senere Anlæg, men dog ikke endnu systematisk i fuld Udstrækning, dels fordi Sagen er ny og den hensigtsmæssige Anordning, som man har maattet overlade Ingenieurerne efter generelle Regler for Omkostningen, kræver nogen Ovelse, dels fordi Indskrænkningerne som en Ufuldkommen-

hed ved Anlæggene ikke altid have faldt i Ingeniørernes og andre Vedkommendes Smag. Ifølge den Erfaring som haves, findes der imidlertid ingen Betænkkeligheder ved at bringe Forsøiningen i videre Anvendelse overensstemmende med de Principer, som senest i min Forestilling af 19de Jannar 1863 ere udviklede, og som ere bifaldte af Ingeniørkommissionen; men for dem, som endnu nære Tvivl om Forsøiningens Hensigtsmæssighed og Berettigelse med Hensyn til en mulig senere nødvendig Udvidelse, tør det være oplysende at erfare, at man ogsaa for Jernbanernes Vedkommende er ledet til analoge Ideer om Anlæggenes Indskrænkning til hvad Nutiden trænger, og Overladelse til en mægtigere Fremtid at udvide dem efter Datidens Behov. Herom findes i Annales des Ponts et Chaussées 1862. 4 en meget belærende Afhandling af Nordling, hvoraf jeg skal tillade mig i Korthed at gjentage Hovedresultatet.

Som bekjendt ere de fleste udenlandske større Baner byggede med dobbelt Spor; men hvor det antoges, at Trafikken først paa et senere udviklet Stadium tiltrængte dette, har man, for at indskrænke de dertil fornødne enorme Anlægsomkostninger, tildels fra først af kun planeret for eet Spor, men derimod i Almindelighed bygget Broer og Tunneler med Egnende for to Spor, fordi en senere Udvidelse af saadanne Kunstværker altid er forbunden med forholdsvis meget større Omkostninger, end naar Udvidelsen foretoges ved det første Anlæg.

I Tvivl om dette var hensigtsmæssigt, forlangte den franske Administration de forskjellige Jernbanebestyrelses Erklæringer, hvoraf de fleste udtalte sig for at opsætte de omhandlede Udvidelser, indtil de paakrævedes af Trafikken. Denne Anskuelse, som af vedkommende Bestyrelser kun var støttet til almindelige Betragtninger, har Nordling søgt nærmere at begrunde ved specielle Undersøgelser af Omkostningerne ved den samtidige eller senere Udvidelse af de forskjellige Slags Bygværker, samt af, i hvor lang Tid Besparelsen ved at foretage Udvidelsen i Forbindelse med det første Anlæg opveies af Rentetabet ved 5 pCt. Rente, og har han derved fundet, at denne Tid — under forskjellige Forudsætninger med Hensyn til Bygnings- og Udvidelsesmaaden — for mindre Broer over eller under Banerne udgjør 4 à 10 Aar, for større Broer 10 à 14 Aar og for Tunneler 15 Aar.

Hvad der saaledes gjælder for Jernbanernes Kunstværker, maa i end høiere Grad gjælde for Planeringsarbejderne ved de almindelige Veie, og da Færdjelen paa disse først i en fjernere Fremtid

kan ventes forøget saameget, at en Udvidelse skulde være nødvendig, maa det være økonomisk rigtig og vigtigt at indskrænke Anlæggene i den nævnte Henseende til, hvad der kan tilfredsstille Nutidens virkelige Trang, om man end derved maa ofre Noget paa Befvemmelighedens Beføstning.

Det gjælder her hovedsagelig at bryde sig hurtigt frem til Maalet med de mindste Midler efter en hensigtsmæssig Plan uden Tilbagestridt, og først efter som Lettelsen naaer hen ogsaa til de fattigere Strøg, kan der være Tid at gaa efter med Udvidelser og tænke paa Befvemmelighedens og Behagelighedens Fordringer. Saalænge tunge Vakter fra den gamle Tid endnu maa se staa som Stopperer for Jærdselen paa vigtige Router, og saalænge en stor Del af Befolkningen endnu er henvist til Hestens eller endog Menneskets Ryg som det eneste Transportmiddel, vilde det være uflogt, ja usforvarligt at øde vore tarvelige Midler paa en ulønnende Fuldkommenhed, som endnu ligger over vor Gvne.

Af Kapt. Krags ovennævnte Rapport vil det erfares, at man ogsaa ved Alpeveiene stykkevis har indskrænket Veibredden til Paastrænge kun for en Vognrække, uden at denne Bygningsmaade dog der synes at være bragt i et bestemt System. Derimod er Principet gennemført i den Maade, hvorpaa Veiene — saavel over Alperne som nede i Dalbunden — om Vinteren holdes aabne, da dette kun sker i en Bredde af circa 4 Fod for Slædetrafikken, saaledes at i Regelen kun een Slæde i Bredden kan passere, medens der paa rette Linier gjøres Mødeplads, betegnede ved høie Stænger med Træfors for hver 6 à 800 Fod og i Svingninger Mødeplads saaledes, at man kan se fra den ene til den anden. Om Natten er enhver Veifarende forpligtet til at have en forfra synlig Lygte paa Kjøretøjet, hvorhos den, der først kommer til en Mødeplads, der skal vente og lade den Mødende kjøre forbi.

Jeg har omtalt noget udførligere disse Hovedprinciper for at paavise, at de væsentligere Udgifter til vore Veianlæg ere nødvendige og vel anvendte. Hvori skulde det da bestaa, at Anlæggene ere for kostbare? De forestaaes af Ingeniører, som med stor Glid omsatte deres Hverv og gennem stadig Beskjæftigelse erholde Dvelse og Erfaring. De udføres med hensigtsmæssige Redskaber af en for en væsentlig Del vel opøvet Arbeidsstok efter en Arbeidsmethode, som nøie kontrollerer hver enkelt Mand's Virksomhed. Saavidt vides, har Ingen heller erholdt billigere Priser end ved vort Affordarbejde. Vi udhugge og transpor-

tere 1 Kubikkavn Jord paa en anseelig Distance for en halv Dalers Penge. Vore Minører ere opdrevne til to og to at slaa 150 à 200 Tommer pr. Dag, hvilket er dobbelt saameget som ellers almindeligt i privat Arbejde. Vi fremkjøre vor Veigrus og andet Material for en meget billig Pris. Ikke heller unødigt Pryd vil man i Almindelighed længere finde ved vore Anlæg, men hist og her maa ske for det Modsatte, hvilket er beklageligt, forsaavidt det alene skrives sig fra Mangel paa Planmæssighed og Orden, som ikke koster noget, da smagfulde Arbejder af denne Slags, som daglig have for Sie, maa ske ere blandt de virksomste Midler til Folkets Uddannelse og Fremkaldelse af dets Ordenssans.

„God Smag og Luxus,“ siger den ovennævnte Nordling i en senere Afhandling fra 1864, „ere ganske forskellige Ting, som meget vel kunne bestaa den ene uden den anden. Smagsfuldhed i Konstruktio- nerne, er den ikke ligesom Udtalens Renhed i Sproget, som Anstanden i Bevægelserne, som Moraliteten i Handlingerne? De passe ved enhver Leilighed og koste Intet“.

Men med alt dette skal det ikke kunne nægtes, at vore Anlæg, saaledes som ovenfor antydet, i visse Retninger gives en for stor Fuldkommenhed under Trykket af de overdrevne Fordringer, der ved den saakaldte „Afleverelse“ ofte stilles af den lokale Veibestyrrelse til, hvad der vedkommer den fremtidige Vedligeholdelse. Man vil, at Anlægget i sin Helhed skal være billigt, men man finder sig ikke i den mindste Ufuldkommenhed ved dets enkelte Dele og har ingen Betænkelighed ved i ethvert Konkret Tilfælde at kaste den mangedobbelte Udgift over paa Veifondet, naar vedkommende Kommune derved kan vinde nogen Besparelse. Man kræver ikke alene en Fuldkommenhed, som kontrasterer stærkt med den Maade, hvorpaa Amternes egne Anlæg udføres, men reserverer sig ogsaa mod fremtidige Mangler og fordrer Efterarbejde for Veifondets Regning, naar en Jordskraaning Arrækker bagefter glider ned i Grøften. Som et Exempel paa, hvorvidt dette undertiden gaar, kan erindres om, at der 3 Mar efter, at en af vore solidest byggede Veie var taget i Brug, indkom til Departementet en i de stærkeste Udtryk affattet Klage om, at Veien faldt ned, og om, hvor harmeligt det var, at offentlige Arbejder bleve saa misligt udførte, hvorfor der forlangtes Undersøgelse anstillet. Efterat jeg paa Grund deraf var beordret til Stedet, befandt den paaklagte Skade at bestaa i, at der paa 3 Steder var udfaaaret lidt af Jorderkraaningerne, og ifølge nøiagtig Opmaaling i vedkommende Lensmands

Nærværelse kunde jeg indberette til Departementet, at Gjenfyldningen af det største af disse 3 Huller efter sædvanlige Priser vilde koste 4 — siger og skriver — tredjededels Skilling samt, at Skaden ene og alene var bevirket derved, at Regnvandet samlede sig til eet Sted fra de Furer, som Hjulene ved Slitagen havde dannet i denne forøvrigt faste Veibane paa Grund af, at der i de forløbne 3 Aar ikke havde været foretaget det Ringeste til Veiens Bedligholdelse.

De urimelige Fordringer, som paa denne Maade, om end i meget ringere Grad end her anført, hyppig stilles, hvor det gjælder Veifondets Midler, foranledige ikke ubetydeligt større Arbejder end nødvendigt; thi det er let at indse, at, naar Veie milevis skulle sikres mod, at der hist og her bagefter glider ud en Straaning eller bryder frem en skadelig Vandaaere, udkræves der helt igjennem Foranstaltninger, som for den største Del af Veien ere unødige.

Istedetfor en saadan — man kan gjerne sige — daddelværdig Fuldkommenhed, som man af misforstaaet Interesse og Mangel paa den rette Samfundsaaend søger at paatvinge vore Anlæg, tilføjer derfor en med det Heles Interesse stemmende fornuftig Økonomi, at man bygger lidt paa Risiko i disse Henseender, og at de forholdsvis ubetydelige Efterarbejder, som vise sig nødvendige, efterat Arbeidsdriften er ophævet, — saaledes som jeg i tidligere Forestillinger blandt andet under 30te Juni 1861 og 30te April 1864 har begrundet — udføres i Forbindelse med den almindelige Bedligholdelse, der tør have fuld Valuta herfor allerede i, hvad der gjerne indspares af Arbejde det sidste Aar paa den gamle Veie, og endnu mere i den lettede Bedligholdelse af den nye Veis Bane, som ofte bliver henstaaende flere Aar urørt.

En heldig praktisk Gjennemførelse af de Principer, som kunne ansees hensigtsmæssige at befølge, er imidlertid i høi Grad betinget af en virksom Kontrol i Marken baade hvad Planlægning og Udførelse angaar. I begge disse Henseender tilhyde nemlig Lokalf forholdene i de fleste Tilfælde saamange Alternativer med Hensyn til Retningen, Valg af Stigninger, Valg af Bygningsmaade for Underbygning og Veidække, Tilveiebringelse af Bygningsmaterial, Anordning af veglende enkelt og dobbelt Kjørebredde m. m. M., at de ikke nok kunne drøftes, ligesom Prisberegninger og Arbeidsmetoder bør kontrolleres under Sammenligning med de Erfaringer, som have fra Arbeidsdriften i det Hele, og en detailleret Gjennemgaaelse foretages i Marken af Regnskaberne over de udførte Arbejder, da

man alene derved kan sættes istand til at domme paalideligt om deres Værd.

En nogenlunde tilfredsstillende Kontrol i alle disse Retninger forudsætter imidlertid en hyppigere og længere Tilstedeværelse ved hvert enkelt Anlæg, end det har været muligt at forene med Veidirektørens Forretninger hjemme paa Kontoret.

Dels for at raade Bod paa denne Mangel, dels for at skaffe en lignende høist fornøden sagkyndig Bistand ogsaa ved Kontrollen af Amternes Veivæsen var der for sidste Storthing fremsat Forslag om Ansættelse af 5 Distriktsingeniører til Assistance ved det nærmere Tilsyn med Planlægning og Arbeidsdrift ved Siden af deres egen Virksomhed i samme Retning, hvilket Forslag imidlertid ikke fik Pluralitet for sig.

Istedet herfor har man søgt at bøde paa Mangelen ved, saavidt Anledning gaves, at lade de mere erfarne Ingeniører føre Tilsyn med de nogenlunde i Nærheden værende Anlæg, men om ogsaa denne Udvei fremdeles kan være at henty til, maa det dog ansees ønskeligt at træffe en Ordning, som tillader en hyppigere direkte Kontrol af Veidirektøren, navnlig med Arbeidsdriften ved saavidt muligt at frigjøre ham fra Kontorforretninger.

En større Assistance ved disse viser sig uden Hensyn hertil desuden nødvendig, efter at den Korrespondance, som før foregik direkte mellem Arbeidsbestyrerne og Departementet, nu skal foregaa gennem Veidirektøren, samt efterat den foreløbige tekniske Revision af Regnskaberne er henlagt til Veidirektørkontoret. I Anledning af denne meget hensigtsmæssige Forandring er der ogsaa i det Kongelige Departements underdanigste og ved Kongelig Resolution af 16de April f. A., bifaldte Foredrag om Administrationens Ordning forudsat, at videre Forsøining tiltrængtes, og da dette fuldkomment har bekræftet sig, idet de samlede Forretninger uagtet Overanstrengelse og sjelden Arbeidsdygtighed hos den ved Kontoret fast ansatte Assistent og Kopist ikke har kunnet bestrides uden Tilfidsættelse af andre vigtige Formaal, maa jeg anbefale, at der i Overensstemmelse med den nævnte Forudsætning desuden ansættes en Ingeniør, som specielt overdrages den omhandlede Revision af Regnskaberne, men ved Siden deraf ogsaa disponeres til andre foresaldende Arbejder ved eller udenfor Kontoret.

I Forbindelse hermed vil det i det ovennævnte Siemend være nødvendigt, at den til Bistand ved Expeditionen hidtil fast ansatte Assistent tillige i forstnævnte Henseende overdrages en selvstændigere Virksomhed, navnlig med Hensyn til Expedi-

tionen af de løbende Forretninger ved Kontoret, saaledes, at han besørger og udfærdiger disse efter den Anvisning, som derfor meddeles ham af Veidirektøren. Ved Siden deraf vil han efter Omstændighederne kunne anvendes til Undersøgelse og til Bistand ved nye Forslags Gjennemgaaelse samt, forsaavidt det i Veidirektørens Forsald maatte tiltrænges, ogsaa til Kontrol med Arbeidsdriften.

Da den nuværende Indehaver af denne Stilling, Artilleri-Kapt. S. Krag, som siden 1852 har gjort Tjeneste ved Veivæsenet, gjentagne Gange har været forlangt afgivet hertil fra Militærtjenesten og saaledes ved de militære Autoriteters Imødekommen har staaet surnumerær i de sidste 10 Aar, har Artilleri-Brigaden ved den sidste Meddelelse af endnu 1 Aars Tjenesteledighed tilkjendegivet, at han ikke vil kunne blive foreslaaet til videre Avancement inden Artilleriet, medmindre han deltager i de militære Øvelser. Da alene Exercitien ved Artilleriet vedvarer flere Maaneder, og det i den travleste Arbeidstid, vil en saadan Deltagelse være uforenelig med den ovenfor omhandlede Kontorbestyrer-Stilling, som kræver stadig Tilstedeværelse.

Paa den anden Side fordrer Artilleriofficiærens Uddannelse navnlig i den nuværende Overgangsperiode, at han nogenlunde stadig følger Vaabenets Udvikling baade theoretisk og praktisk, og han vil derfor vanskeligt for længere Tid kunne offre sig med fuld Kraft til en anden Virksomhed uden at blive tilbage i sit eget Fag.

Paa Grund af dette Forhold, hvorom Kapt. Krag nærmere har udtalt sig i en til det Kongelige Departement afgiven Forestilling, er han sat i det Dilemma enten at maatte forlade Artilleriet eller opgive sin Stilling i Veivæsenet. Det sidste er ganske mod hans Ønske, og af Interesse for Bedriften har han endog nylig ladet sig forbigaa til et af de fordelagtigste Avancements i Brigaden, nemlig Stabskaptainsposten i Stofke med Resiko senere at maatte tage en ufordelagtigere Post. Men idet han afventende i det Længste holder fast paa Veivæsenet, som han har viet en Virksomhed, der saavel hos Forsatte som Andre har vundet ham den høieste Anerkjendelse, er det naturligt, at Opgivelsen af den i Forhold til hans Alder meget fordelagtige Stilling, som han indehaver i Artilleriet, maa vække hans største Betænkelighed, saalænge der ikke sikkes ham en fast Stilling i Veivæsenet.

Fra dette Standpunkt ved jeg, at det Kongelige Departement haade fra Krags midlertidige Bestyrelse af Veidirektørembedet under min Sygdom i Winterhalvaaret 1867 og fra hans hele øvrige

Virksomhed ganske deler min Opfatning, at hans Afgang vilde være et sandt Tab for Veivæsenet. Ved Siden deraf indsees det ikke, at der kan være nogen Betænkelighed ved at oprette et fast Embede med den ovenfor betegnede Virksomhed ved og udenfor Veidirektorkontoret, da den foreslaaede Ordning kun omfatter, hvad længere Tids Trang har vist og formentlig ogsaa senere vil vise nødvendigt og hensigtsmæssigt. Enhver Betænkelighed i saa Henseende vil imidlertid høves, naar Embedets Indehaver forpligtes til ved en senere forandret Organisation at gaa over til en anden Stilling i Veivæsenet med Bibehold af samme Afslønning.

Med Hensyn til dennes Størrelse bemærkes, at Kapt. Krag i sin nuværende Stilling oppebærer ældste Bestyrers Gage 1020 Spd. aarlig med 1 Spd. 24 $\frac{1}{2}$ daglig i Diæt paa Reiser. At han ved at opgive sin fordelagtige Carriere i Artilleriet og gaa over til en Virksomhed, hvor videre Fremmelse er usikker, men hvor Arbeidet under søget Ansvar optager al hans Tid og ifølge Erfaring slider stærkt baade paa Helbred og Kræfter, har billigt Krav paa at erholde nævnte Gage søget til 1200 Spd., tvivler jeg ikke paa, vil findes berettiget, især naar Hensyn tages til hans ualmindelige Iver og Arbeidsdygtighed; men naar jeg under de strengeste Hensyn til Opnaaelse af det størst mulige Udbytte af de store Midler, hvis hensigtsmæssigste Anvendelse maa være Hovedformaålet for hele min Virksomhed, ogsaa paa det Indstændigste maa tilraade, at dette Beløb uden Afkortning i Form af personligt Tillæg opføres i sin Helhed som Gage for Embedet, da er det fordi en Mand med Familie vanskelig vil kunne soutinere i en saadan Stilling med en mindre Indtægt her i Hovedstaden, fordi Embedets Forretninger ganske affjærer Anledning til andet Erhverv, fordi det er af Bigtighed at kunne faa Embedet søgt af de dygtigste Mænd, og fordi Vissheden om med de bedre aflønnede Stillinger at erholde den fulde Afslønning vil anspore til Konkurrence ned gennem alle Grader af Administrationer, medens omvendt Uvissheden herom nedslaar Modet og kvæler Kappelysten, hvoraf Følgen er, at de dygtigere gribe den første den bedste Anledning til at gaa over i andre Stillinger til ubodeligt Tab for Arbeidsdriften, hvor store Summer kunne indspares ved Anvendelsen af de dygtigste øvede Ingeniørkræfter. Den yngre Ingeniør vil trøstigt begynde med det Mindre, naar han ser et Maal at kæmpe for.

Sluttelig skal jeg tillade mig at fremkomme

med nogle Bemærkninger, 'angaaende Veienes Bedligholdelse.

Naar man taler om "Nødvendigheden af en tidsmæssig Omlægning" af den eller den Veie, er det ikke utroligt, at man i de fleste Tilfælde saagodt som udelukkende har dens Bakker for Sie og tænker, at, naar disse blot kunde blive bragt til $\frac{1}{2}$ Stigning, saa vilde Alt være opnaaet.

Heri kan der dog ligge en hel Del Overvurderelse. — Omlægningen af en Veis Bakker har alene afgjørende Betydning, naar man derved kan undgaa skadelige og unødige Op- og Nedstigninger. Maa man derimod op til samme Høide, bliver Fordelen betydelig mindre, da Totalkraften til at løfte en Vægt i en vis Høide er uafhængig af Stigningen, hvorfor ogsaa Gevinsten af en fladere Stigning isaafald — naar Hestens egen Vægt sættes ud af Betragtning — indskrænker sig til, at den paa engang kan medtage et større Læs (uden at derved altsaa spares væsentlig Kraft), fremdeles, at den slipper at holde igjen udover, og at Veifyllden bliver bedre liggende under Regnshyl og Sneøsning.

Hvad derhos angaar den ofte saa tillidsfuldt anbefalede $\frac{1}{2}$ Stigning, da er denne langt fra at tilfredsstille Behøvet, men maa alene betragtes som den Ydergrændse, der ikke gjerne bør overskrides, dels fordi de Læs, som ellers fordelagtigt kunne fremføres paa flad Veie, vanffæligt kunne trækkes op ad en steilere Skraaning, dels fordi Hesten ved dette eller endog noget mindre Fald allerede maa begynde at holde igjen udover, naar Veibanen er godt vedligeholdt, hvorfor ogsaa denne saakaldte Maximumstigning i flere andre Lande er sat til $\frac{1}{4}$, ja endog til $\frac{1}{6}$.

Medens Gevinsten af at omlægge Bakkerne saaledes ganske beror paa, hvad man faar i Stedet, er en større Gevinst ofte at opnaa ved Veidækkets Forbedring, og det er derfor, at vi i vor Veibygning skjænker denne Del af Anlægget fortrinlig Opmærksomhed. Hvor stor Betydning det gode Veidække har, vil enhver kunne bedømme f. Ex. af den Erfaring, at en Hest temmelig let traver afsted med 6 Personer i en Vogn paa en rigtig god Chaussée, hvorimod den paa en Veie med løs Sand, løs Puffen eller dyb Søle har nok med at komme frem i Skridt med en enkelt Person i en Kariol. Ved anstillede Forsøg af Morin og Andre er Modstanden ogsaa fundet at kunne variere mellem 2 og 12 à 14 pCt., altsaa gaa op til den sex à syvdobbelte.

Af disse uimodsigelige Kjendsgjerninger fremgaaer det, hvilken overveiende Betydning en god

Bedligholdelse har for Trafikkens Lettelse, og hvor fornødt det er at anvende store Kapitaler paa Veienes Omlægning, men forsømme deres Bedligholdelse, hvorigjennem først Anlægskapitalen rigtig kan udnyttes. I Særdeleshed er Tabet herved stort ved de nye fladere Veie formedelst de tidligere i denne Forestilling under Omtalen af Traceen anførte Grunde. Det maa derfor beklages, at denne Bedligholdelse, saaledes som jeg flere Gange har havt Anledning til at indberette til det Kongelige Departement, langt fra er, som den burde være, idet man ofte lader Tværprofilen nedslides, saaledes at det nødvendige Fald til Siderne gaar tabt, og Reguvandet bliver staaende paa Veibanen, eller paafører mindre godt Material, eller undlader at holde Banen fri for Slam, hvorved Trækkekræften lettelig forsøges til det Dobbelte mod, naar Banen var ren, om den end forøvrigt er jævn og fast under Slammet. — I disse Henseender skulde jeg derfor anse det tilraadeligt, at Amtmændenes Opmærksomhed henledes paa Vigtigheden af, at de nye Veie vedligeholdes med den Omhu, som svarer til Bemedet med deres Anlæggelse.

Det er imidlertid ikke alene ved de nye, men ogsaa ved de gamle Veie, at en forbedret Bedligholdelse tiltrænges, og tages der Hensyn dels til, at de endnu udgjøre Flertallet, idet foruden de fra Nytt af udførte Anlæg neppe mere end $\frac{1}{4}$ af Hovedveiene endnu ere omlagte, dels til, at deres Tilstand i Regelen er meget misligere og ofte endog slet, saa feiler man vist ikke ved at antage, at i en længere Fremtid en god Del Mere vil kunne udrettes til Trafikkens Lettelse i Landet ved en forbedret Bedligholdelse end ved Ombygning, som kræver store Summer og derfor først efterhaanden lader sig gennemføre. En Veie kan rettest betragtes som en Del af en Maskine, hvis anden Del er Hjulet; men som man ved, lærer baade Theori og Praxis, at Udnyttelsen af Kraften gennem en Maskine ganske beror paa, at man bortfierner enhver unødigt Modstand mellem dens enkelte Dele, og i samme Grad som dette forsømmes, i samme Grad gaar ogsaa Kraften tilspilde.

Anvendes denne Betragtning paa Veiene under Hensyn til, hvad der ovenfor er anført om Modstanden ved de forskjellige Slags Veidæk, vil man let kunne tænke sig, hvilke overordentlige Arbeidskræfter der maa gaa tilspilde paa Veie, hvor tometyk eller endnu dybere Søle yder en seig, betydelig og stadig Modstand, og fritliggende løse Stene hvert Dieblit stoppe Farten, saaledes som hyppigt er Tilfældet paa vore Veie, og som

jeg under min Reise i Sommer har seet endog paa et nyt Veistykke i umiddelbar Fortsættelse af en Jernbane, hvor Hjulene maatte arbeide sig gjennem en 4 à 5 Tommer dyb Søle ovenpaa ujævn Stenbund, — ikke at tale om den raa Naturtilstand med Tællegrøp, Hjulspor, Rødder eller jordsfaste Stene, hvor Hjulene maa skjære og skafe sig frem ligesom gjennem en stenig og nyploiet Ager.

Om offentlige eller private Midler i hvilken som helst anden Retning bleve anvendte saaledes, at de kun gav f. Ex. Halvparten i virkelig Udbytte, vilde det lede til Ruin. Men hvorledes mon det da forholder sig med den store Bedrift, som Folket daglig har at udføre paa Veiene over det hele Land, og mon ikke det virkelige Udbytte her er langt under Halvparten af, hvad det burde være, og hvad det tillige kunde være med en fuldkommen Vedligeholdelse? Kunde man summere op det hele Krafttab, turde Besøbet blive større, end Nogen aner, og maasse vise sig at være en hemmelig Kræftskade af Betydning med Hensyn til Samfundets Trivsel.

At opstille nogen paalideligere Beregning herom er vanskeligt paa Grund af de stadige Variationer i Veidækkets Modstand ved varlende Veir og Vedligeholdelse; men et Exempel kan alligevel faste lidt Lys paa Forholdet. — Jeg vil dertil vælge den 6 Mil lange Bei mellem Christiania og Gidsvold, hvorpaa der forinden Jernbanens Anlæg var optalt en Færdsel af 400 Heste daglig, og i Betragtning af Vakterne kun gaa ud fra, at Modstanden paa denne Bei, som for største Delen havde en leret og meget tung Bane, vilde været reduceret til det Halve ved en fuldkomnere Vedligeholdelse. Under denne, som det tør antages, moderate Forudsætning vilde der altsaa daglig kunnet være sparet 200 Dagsværk for hver 3 Mile altsaa 400 Dagsværk for den hele Bei, og regnes hvert Dagsværk til 72 Skill., svarer dette til en aarlig besparet Sum af 87,600 Spd. Dette om end usikkert begrundede Exempel maa være nok til at vise, hvor store Interesser det her gjælder, og hvor overordentlig vigtigt det er for Nationalvelstanden, at navnlig de mere befærede Veie holdes i god Stand; thi er der Sandhed i den Sætning, at hvad der er sparet, er fortjent, saa er det ogsaa utvivlsomt, at ingen Udgift kan lønne sig bedre end den, som hensigtsmæssig anvendes til en god Vedligeholdelse af de vigtigere Transportveie.

Ogsaa i denne Henseende kunne vi af Jernbanerne lære, hvad der er det Rette; thi disses Overlegenhed uagtet den store døde Last, som de

maa trække med i de sværtbyggede og ofte svagt besatte tunge Vogne, beror udelukkende paa den Fuldkomhed, hvormed Hindringerne mod Bevægelsen ere bortryddede, og Enhver kan forestille sig, hvad Lokomotivet skulde kunne udrette, om der paa Jernskinnerne laa tommetyk Søle eller løse Stene, saaledes som foran de Hjul, som Hesten maa bevæge.

Jernbanerne ere i saa Henseende gunstig stillede, fordi deres Vedligeholdelse ligger i kyndige Hænder, som kunne anvende det nødvendige Arbeide i rette Tid. Var det samme Tilfældet med Veiene, vilde deres Nyttevirkning ikke staa saa meget tilbage, hvad Transportens Billighed i det Hele angaar. Som et Exempel herpaa kan anføres, at der, naar Veibanen holdes fri for Hestegjødse, om Vinteren har været fremført paa Afford indtil 4 Kubik-Alen Grus ved vore Veianlæg, altsaa indtil 10 Skk. pr. Hest.

Men, vil man maasse spørge, hvorfra skulde Midlerne tages til en saa fuldkommen Vedligeholdelse? Heldigvis for Sagen beror denne Indvending paa den fuldkomneste Misforstaaelse; thi saaledes som jeg allerede ved tidligere Anledninger har oplyst, have Observationer og Erfaringer i udstrakt Maalestok allerede for lang Tid siden godtgjort, at den fuldkomneste Vedligeholdelse tillige er den, som koster mindst Arbeide.

Med Hensyn hertil skal jeg her tillade mig at indtage, hvad jeg i min Forestilling af 24 Februar 1857 har anført af Annales des Pontes et Chaussées om Erfaringerne fra den efterhaanden indførte forbedrede Vedligeholdelse af Veiene i Departementet Sarthe i Franrige.

„Til disse Veie, der, efterat være fuldkommen istandsatte, og efterat alt Pligtarbeide var forfattet, vedligeholdtes af faste Folk, blev i Aaret 1793 forlangt 382,000 francs.

=	—	1824	—	285,000	—
=	—	1836	—	184,000	—
=	—	1839	—	166,000	—

„I 1793 taaltes dybe Hjulspor medens man i 1824 kun tillod mindre. — I 1836 blev Sporene endnu fuldkomnere udbedrede; men i 1839 taalte man hverken Spor, Søle eller Støv, og derfor ere ogsaa Udgifterne ved Vedligeholdelsen blevne mindre, og det i et endnu langt stærkere Forhold, end Tabellen udviser, naar man tager i Betragtning den langt mindre Trafik og den ringere Arbeidsløn i den ældre Tid.“

Saadanne heldige Resultater er det vel ogsaa at tilskrive, at en rationel Vedligeholdelse allerede længe har været indført i Europas mest civiliserede

Bande med Undtagelse af Norge og Sverige, og det saaledes, at Arbeidet i Regelen udføres for Betaling.

At anvende dette System i fuld Udstrækning hos os vilde ialfald fortiden møde store Vanskeligheder og ansees heller ikke nødvendigt, da Pligtarbeidet med hensigtsmæssige Modifikationer og Tillæg formentlig godt kan bibeholdes, hvor dette af Kommunerne ønskes, naar der kun raades Bod paa dets Mangler.

Disse ere i det Væsentlige, at Arbeidet paabegyndes for sent frem paa Sommeren og udføres med alt for lange Mellemrum, at man lader Banens Tverprofil nedslides, saaledes at Bandet bliver staaende, at der af Ukyndighed eller Mangel paa Tilsyn benyttes mindre godt eller endog slet Material, at uensartet Material paaføres uden at sorteres, hvorved Stene i eller ovenpaa Banen hugge Hjulene, rykke Vognen og Hesten og standse Farten, at man hverken før eller bagefter Materialets Paalægning renser Banen for det udslidte Slam, som derfor — forsaavidt det ikke blæser bort eller skylles ned i Grøfterne — stadig forsøges ovenpaa Banen og yder en betydelig Modstand mod Trækket, fremdeles at man lader Grøfter og Stikrender fylde, hvorved Overvand og Grundvand opbløder Veilegemet, at man om Vinteren lader Støb og Jurer danne sig og lader Hestegjødsele blive liggende, hvorved Modstanden kan forsøges til den sex å syvdobbelte ligesom ved Sommerveien, og hvorved Sneen tidlig smelter bort paa de for Solen mest udsatte Dele af Veien.

Det under vore Forholde hensigtsmæssigste Middel til at raade Bod paa disse Mangler vil — saaledes som nærmere begrundet i den ovennævnte Forestilling af 24de Februar 1857 — foruden en kyndigere Ledelse af Arbeidet være at lade Veien stadigt tilse af enkelte faste Arbeidere, som

holde Banen i Orden og uafsladelig reparere enhver Skade, efterhaanden som den fremstaar; thi alene derved kan det opnaaes, at Veien til enhver Tid er i god Stand, og at Arbeidet indskrænkes til et Minimum. — Værdifulde og følgeværdige Oplysninger om, hvorledes man i denne Henseende forholder sig i Schweiz, saavel hvad Sommer- som Vintervedligeholdelsen angaar, ville findes i Kaptain H. Krag's Rapport. Angaaende den nærmere Gjennemførelse af dette System, „hvis Princip altsaa er en Forening af Pligtarbejde for alle Kjørler og større Udbedringer samt fast Arbejde for det stadige Tilsyn og Istandsættelse af alle mindre Skader“, har jeg udtalte mig udførligt i den nysnævnte Forestilling, hvortil jeg i saa Henseende fremdeles henholder mig, idet jeg paany tillader mig at foreslaa, at der paa Budgettet opføres en Sum af 5,000 Spd. aarlig til Bidrag med det halve Beløb til de Amter, som maatte ønske at anvende faste Arbeidere til Hjælp ved Vedligeholdelsen af de vigtigere nye og ældre Veie.

I Genhold til, hvad der saaledes ovenfor er udviklet, tillader jeg mig at anbefale det for Kongelige Departement:

1. At der til nye Veie m. V. foreslaaes en Bevilgning af Veifondets Midler efter en Udligning af 96 Skilling pr. Skylddaler.
2. At der til Bistand ved Veidirektørens Kontor og ved den tekniske Kontrol i Marken oprettes et Kontorbestyrerembede med 1200 Spd. fast Gage og 1 Spd. 24 Skilling daglig Diæt paa Rejser, og
3. At der paa Budgettet opføres 5000 Spd. aarlig til Bidrag med det halve Beløb til de Amter, som maatte ønske at anvende faste Arbeidere til Hjælp ved Veienes Vedligeholdelse.

Veidirektørens Skrivelse til Departementet for det Indre af 25de November 1865.

Forsaavidt der i Genhold til min Forestilling til det Kongelige Departement af 16de f. M. skulde blive Spørgsmaal om at bevilge en større Sum til Veivæsenet end efter en Udligning af 72 Skil-

ling pr. Skylddaler, antages esternævnte Arbejder at være de, hvis Udførelse er meest paatrængende næst efter de af Departementet i Forslag bragte.

No.	Fra — til.	Amt.	Jorde og Gjerde.	Dvrigte Udgifter.	Sum.
			Spd.	Spd.	Spd.
1.	Mossefjoven	Smaalenene	1,031	8,294	9,325
2.	Kongsvandsflog til Grusdegaardstuen	Afershus	3,968	17,675	21,643
3.	Kløften til Togstadfund	Hedemarken	2,229	8,651	10,880
4.	Hallingdal, (Fortsættelse)	Buskerud	-	16,000	16,000
5.	Brunkebergbakkerne	Bratsberg	1,600	10,900	12,500
6.	Laurvig til Amundrød	Jarlsberg	3,211	10,039	13,250
7.	Stoa til Froland	Nedenæs	-	19,700	19,700
8.	Kristianssand til Halefjær	Vister og Mandal	1,650	30,500	32,150
9.	Bergfag til Eidet	Søndre Bergenhus	2,008	14,692	16,700
10.	Førde til Jølster	Nordre Bergenhus	-	11,000	11,000
11.	Forbordsliden, nordligste Parcel	Nordre Thronhjøm	1,172	10,228	11,400
12.	Ramdalseidet	Do.	5,683	36,476	42,159
13.	Nordland	Nordland	-	4,000	4,000
	Sum		22,552	198,155	220,707

I Departementets Budgetforslag ere de under No. 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8 og 9 nævnte Veianlæg nærmere behandlede.

Med Hensyn til de øvrige i Tabellen opførte skal jeg tillade mig at anføre følgende:

ad No. 4. Ved de allerede opførte 32,800 Spd. til Veiomlægninger gennem Hallingdal vil man kunne sættes istand til at faa omlagt flere af de værste Bakker paa Veien mellem Dampstibsanløbsstedet ved Gulsvig og Rås. Ifledestomindre vil den gjenstaaende gamle Bei have mange tunge Bakker, hvis Omlægning vil være fornøden for paa den hele Strækning at kunne frentføre store Læs. Den gjenstaaende Totalomlægning vil efter det for 6 Alens Veibredde beregnede Overslag beløbe sig til noget over 39,000 Spd. foruden Erstatning for Grund og Gjerde; men da det tør forudsættes, at man ved videre Indskrænkning af Veibredden paa kostbarere Steder end i Overslaget forudsat maa kunne paaregne Besparelser, og da en Del af den gamle Bei, som hyppig overfjæres af den nye Beilinie, flere Steder midlertidig kan bibeholdes, antages, at man ved en forøget Bevilgning af ca. 16,000 Spd. foruden Udgifter til Grund og Gjerde vilde kunne bringe Routen i en saadan Stand, at den nogenlunde kan tilfredsstille der første Fremtids Behov.

ad No. 10. Inden Nordre Bergenhus Amt henhører formentlig Veiomlægningen imellem Førde og Jølster blandt de Anlæg, om hvis Udførelse der først bør blive Spørgsmaal, eftersom denne Veistrækning foruden at være en Del af Hovedveien mellem Bergen og Thronhjøm tillige danner et meget vigtigt Kommunikationsled for det største af Søndfjords Dalsfører med Søen, og gennem Dampstibsfarten forener dette Distrikt med Bergen.

Paa Foranledning af Amtet har der ogsaa ved Kapt. Krag været anstillet en Del foreløbige Undersøgelser i Anledning af denne Veis Omlægning, hvilke det imidlertid ikke har været Adgang til at fuldføre. Forslagsstilleren har efter min Anmodning i vedlagte Skrivelse antaget, at man ved en Beføstning af ca. 11,000 Spd. vilde kunne sættes istand til at faa omlagt den 32,450 Alen lange Veistrækning mellem Førde og Jølstervandets søndre Basend, hvorved en ny forholdsvis flad Bei, som i Transportevne er ca. 2,3 Gange fordelagtigere end den gamle, vil kunne erholdes mellem disse Steder. Efter hvad der oplyses, foregaar her ialfald til enkelte Tider af Aaret en i Forhold til Distrikternes Størrelse ikke ubetydelig Færdsel, og da Veiomlægningen synes forholdsvis billig, formenes Anvendelsen af det nævnte Beløb motiveret. Da det imidlertid ikke forefindes andet end et supponeret

Overslag, tør det antages, at Beløbet muligens ikke vil strække til for den hele Omlægning; men da den projekterede Linie mange Steder overskærer den gamle Vei, vil der i ethvert Fald være Anledning til at faa de værste Bakker omlagte.

ad No. 11. Efterat Veiomlægningen saavel af Gevingaasen som af Langstenen nu er udført, fremkommer ogsaa det gamle Krav desto stærkere paa at faa omlagt den mellem disse Veistykker beliggende og yderst mislige Veistrækning Forbordsliden, hvor Veien gjennem forskjellige stærke Op- og Nedstigninger hæver og sanker sig 1,520 Fod gennem Stigninger lige til $\frac{1}{4}$ og naar paa det høieste Punkt en Høide over Havet af 600 Fod. Da Veibanen dernæst er særdeles mislig og ikke uden gennemgribende Omlægning kan forbedres, synes Kravet ogsaa i denne Henseende berettiget. Men da den nye Veilinie fører gennem et tildeels for Veianlæg kostbart Strøg, og da den hele Omlægning efter Overslaget fordrer 31,800 Spd. for en Veilængde af 16,440 Alen, vil det neppe nu være Anledning til at faa opført den hele Summa. Ritmester Lund har i sit Forslag paaapeget, at den hele Omlægning, der i Transportevne er 2,3 Gange fordelagtigere end den gamle Vei, kan deles i flere Parceller og at de egentlige Forbordsliden, som foruden at være den mest bakkede Del af Veien er meget farlig at passere, paa Grund af Svuld, kunne undgaaes ved Dparbejdelsen af Stykket fra Stensvidjen til Tiller, da man derfra midlertidig kan benytte en brugbar Bygdevei. Efter Uddrag af Overslaget vil en saadan 6,740 Alen lang Omlægning

kræve 11,400 Spd. hvoraf 1,172 Spd. til Grund og Gjerde; men da der i Forslaget intet Hensyn er taget til Veibreddens Indstrækning til enkelt Kjørebredde paa de kostbare Steder i Lighed med, hvad der ved Veiomlægningen af Langstenen er udført, er vistnok en Besparelse i Overslaget mulig, som kunde give Anledning til, at Omlægningen for samme Sum kunde udføres hen til Hovedveien et Stykke nordensfor Skatvold Kirke, saafremt dette efter nærmere Overveielse skulde vise sig ønskeligt.

ad. No. 12. Blandt de ønskeligste Veiforetagender inden Nordre Trondhjems Amt henhører ogsaa Omlægningen af den gamle Vei over Namdalseidet, hvilken flere Steder har meget steile Stigninger, og paa hvilken der foregaar en ikke ubetydelig Trafik, da der ifølge en ved Amtsingeniøren foretagen Optælling af Færdselen gennem et Aar passerer paa Eidets Sydside i Gjennemsnit 37 Heste daglig og paa Nordjiden 19 Heste. Da Veien forener Veitstadsfjorden med Lyngensfjord, transporteres ofte Vaade med Tilbehør over Eidet for den Del af Befolkningen, som tager Del i Fiskerierne nordensfor og søndensfor Eidet, og der foregaar saaledes ogsaa tung Trafik, hvilken en Veiomlægning betydelig vilde lette og forøge.

Ifølge vedlagte af Ritmester Lund under 13de Februar d. A. afgivne Forslag med Overslag for Veiomlægningen sees, at Omlægningen kan deles i 2de Parceller, nemlig:

Fra — til.	Gammel Vei		Ny Vei.	Sum af ny og brugbar gammelveit	Transp.evne.		Transportgevinst.	Anlægsomkostn.			Anmærkn.
	i det Hele.	heraf brugbar.			gammelveit.	ny Veit.		Grund og Gjerde.	Dvrigt Udgifter.	Sum.	
Fodnæs Plads til Aunmyr	42875	125	12375	12500	53.4	23.97	2.2	Spd.	Spd.	Spd.	} Detail- overflag.
Aunmyr til Lyngensfjord		11712	21688	33400				1722	17528	19250	
		11837	34063	45900				3961	18948	22909	

ad. No. 13. I Betragtning af Nordlands Amts Udstrækning, og at der tiltrænges flere mindre Anlæg paa forskjellige Steder, antages det ønskeligt, at den af Departement foreslaaede Summa ved end yderligere Bevilgning kunde forøges med 4000 Spd.

Summen af samtlige ovennævnte Anlæg udgjør 220,707 Spd. Naar den for Jordskade og Gjerdehold beregnede Sum 22,552 Spd., som Distrikterne i Henhold til sidste Storthings Bestemmelse skal udrede, fratrækkes, ville de øvrige Udgif-

Veibudget for 1866—69. Veidirektorens Skrivelse.

ter beløbe sig til 198,155 Spd.
 og saafremt det i Budgetterminen
 1866 kan forventes indkommet her-
 af som Bidrag i Penge fra Distrik-
 terne circa $\frac{1}{10}$ 18,155 —

ville de resterende Udgifter, som bli-
 ve at overtage af Veifondet, være 180,000 Spd.,

hvilke kunne udredes mod en forøget aarlig Udlig-
 ning pr. Skylldaler af 24 Skilling eller i Bud-
 getterminen 72 Skilling, som for 240,000 Skylld-
 daler udgjør 144,000 Spd., og mod en forøget Ud-
 ligning paa Byerne af $\frac{1}{3}$ af den hele Sum eller
 36,000 Spd.